

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES EN VERORDENINGEN LOIS, DECRETS, ORDONNANCES ET REGLEMENTS

GEMEENSCHAPS- EN GEWESTREGERINGEN GOUVERNEMENTS DE COMMUNAUTE ET DE REGION GEMEINSCHAFTS- UND REGIONALREGIERUNGEN

VLAAMSE GEMEENSCHAP — COMMUNAUTE FLAMANDE

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

N. 2002 — 4190

[S - C - 2002/36410]

6 SEPTEMBER 2002. — Besluit van de Vlaamse regering tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag tot afwijking op de eindtermen van de tweede en de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs

De Vlaamse regering,

Gelet op het decreet van 18 januari 2002 betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de specifieke eindtermen in het voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, inzonderheid op artikel 9;

Gelet op het decreet van 18 januari 2002 tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en derde graad van het gewoon secundair onderwijs;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2000 tot vaststelling van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs;

Overwegende dat met het oog op de rechtszekerheid van de aanvragers de regering zo spoedig mogelijk uitsluitend moet bieden over de eindtermen waaraan de betrokkenen zich vanaf het schooljaar 2002-2003 dienen te houden en over de leerplannen die ze, in het verlengde daarvan, kunnen hanteren;

Gelet op de gezamenlijke aanvraag tot afwijking van 6 maart 2002 door de inrichtende macht van de Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen, Kasteellaan 54, te 9000 Gent, en de inrichtende macht van de Hiberniaschool, Volkstraat 40, te 2000 Antwerpen;

Gelet op het gemotiveerd positief advies met betrekking tot de ontvankelijkheid en de gelijkwaardigheid enerzijds door een onafhankelijke commissie van deskundigen gegeven op 10 juli 2002 en anderzijds door de onderwijsinspectie gegeven op 12 augustus 2002;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën gegeven op 16 juli 2002;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming;

Na beraadslaging,

Besluit :

Artikel 1. De Vlaamse regering beslist de als bijlage gevoegde aanvraag tot afwijking, voor wat betreft de onderwijsvorm "algemeen secundair onderwijs", op de eindtermen van de tweede en derde graad van het gewoon secundair onderwijs, ingediend door de inrichtende macht van de Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen, Kasteellaan 54, te 9000 Gent, en de inrichtende macht van de Hiberniaschool, Volkstraat 40, te 2000 Antwerpen, als ontvankelijk en als gelijkwaardig te verklaren.

Art. 2. Dit besluit treedt in werking op 1 september 2002.

Art. 3. De Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 6 september 2002.

De minister-president van de Vlaamse regering,

P. DEWAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming,

M. VANDERPOORTEN

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag tot afwijking op de eindtermen van de tweede en de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs

Aanvraag tot afwijking op de eindtermen voor de tweede en de derde graad van het voltijds gewoon algemeen secundair onderwijs zoals vastgelegd bij besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2000 en bekrachtigd bij decreet van 18 januari 2002,

ingediend door de inrichtende machten van :

— Hiberniaschool, Volkstraat 40, te 2000 Antwerpen;

— Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen, Kasteellaan 54, te 9000 Gent,

beide aangesloten bij de Federatie van Rudolf Steinerscholen in Vlaanderen, Lange Lozanastraat 117, te 2018 Antwerpen, met contactadres : Kasteellaan 54, te 9000 Gent

DEEL I. — Motivering en toelichting**HOOFDSTUK 1. — Beknopte voorgeschiedenis****1.1. Juridische context**

Het eindtermenconcept werd in de schoolpactwet van 29 mei 1959 ingevoerd onder artikel 6, door het decreet van 17 juli 1991 betreffende inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten (*Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 1991), en geactualiseerd bij Decreet betreffende de eindtermen, enz. (Themadecreet), zoals aangenomen in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 9 januari 2002.

In het kader van een nieuwe benadering van de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs bepaalt de overheid eindtermen (ET), in feite minimumdoelstellingen, die voor alle scholen en inrichtende machten gelden. Het gaat om competenties inzake kennis, inzicht, onderwijsattitudes en eventueel vaardigheden, die noodzakelijk en bereikbaar worden geacht voor een bepaalde leerlingenpopulatie in het S.O. (1)

Het concept van de eindtermen werd meermaals gewijzigd. Eindtermen die een attitude beschrijven, evenals de vakoverschrijdende eindtermen, dienen enkel nagestreefd te worden. Er is enkel een inspanningsverplichting.

Via een klacht bij het Arbitragehof tegen het decreet van 22 februari 1995 tot bekrachtiging van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het gewoon kleuter en lager onderwijs (*Belgisch Staatsblad* van 19 mei 1995) werd een recht ter afwijking verworven voor scholen met bijzondere pedagogische opvattingen. (2)

1.2. Brede afwijkingsprocedure

Uitgaande van het arrest van het Arbitragehof werd voorzien in een decretaal vastgelegde afwijkingsprocedure. Inrichtende machten kunnen oordelen dat de conform artikel 6ter van de Wet van 29 mei 1959 decretaal vastgelegde eindtermen onvoldoende ruimte laten voor de eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen en/of ermee onverenigbaar zijn. De inrichtende macht kan dan voor het geheel van deze eindtermen vervangende eindtermen voorstellen. (3) Belangrijk hierbij is de opmerking van de Raad van State, afdeling wetgeving, in zijn advies bij het ontwerp van decreet betreffende een afwijkingsprocedure voor de ontwikkelingsdoelen en eindtermen, nl. dat de mogelijkheid van afwijking van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen moet beoordeeld worden in functie van de eindtermen zelf :

« Het ligt voor de hand dat hoe algemener en minder gedetailleerd de eindtermen zelf zijn, hoe geringer de noodzaak om ervan te kunnen afwijken en hoe stringenter de voorwaarden kunnen worden gemaakt waaronder die afwijking mogelijk is. Zijn de eindtermen daarentegen meer gedetailleerd, dan moeten de mogelijkheden om ervan te kunnen afwijken ruimer worden geconcipieerd. » (4)

De Raad van State is in zijn advies immers van mening dat "de door de regering vastgestelde eindtermen en ontwikkelingsdoelen (...) op zich een eigen pedagogisch project mogelijk (moeten) maken. Die mogelijkheid mag evenwel niet enkel verwezenlijkbaar zijn door het aanvragen en verkrijgen van een afwijking op de door de regering vastgestelde eindtermen en ontwikkelingsdoelen welke logischerwijze dan ook, zoals het Arbitragehof zegt, 'beperkt' zullen zijn. » (5)

Volgens de Raad van State in hetzelfde advies lijkt het ontwerp er integendeel van uit te gaan dat dit eigen pedagogisch project alleen gerealiseerd kan worden via de procedure van afwijking op de eindtermen. In die zin kan men bezwaarlijk

« enkel de nadruk leggen op dat beperkt karakter van de mogelijke afwijkingen, zonder zulks te zien in relatie met de aard van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen zelf. » (6)

Ook dit is niet zonder belang bij het beoordelen van onderhavige aanvraag tot afwijking van de eindtermen voor de tweede en de derde graad.

HOOFDSTUK 2. — Fundamentele bezwaren

Alvorens in concreto aan te tonen waarom de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen onvoldoende ruimte laten voor en onverenigbaar zijn met de Rudolf Steinerpedagogie, lijkt het onontbeerlijk om het probleem met de eindtermen toch even in zijn algemeenheid te bekijken.

In het licht van elke aanvraag tot afwijking op de ontwikkelingsdoelen en eindtermen kunnen we niet voorbij gaan aan volgende vraag : hoe komt het dat de 'algemene' ontwikkelingsdoelen en eindtermen in bepaalde gevallen onvoldoende ruimte kunnen laten voor en onverenigbaar kunnen zijn met bijzondere pedagogische en onderwijskundige opvattingen en wel zo, dat de verplichting zich desondanks te conformeren een schending inhoudt van de grondwettelijk gewaarborgde onderwijsvrijheid? Het is hierbij niet de bedoeling om inhoudelijke kritiek te leveren op de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen. Wel lijkt het ons essentieel bij de motivering van deze aanvraag tot afwijking bij dit belangrijke gegeven stil te staan.

Het lijkt ons immers onjuist om de oorzaak voor de eventuele onverenigbaarheid en onvoldoende ruimte in hoofde aan het 'afwijkende' onderwijsconcept toe te schrijven van diegenen die zich inspireren op bijzondere pedagogische (en onderwijskundige) opvattingen. In een democratisch bestel is het immers onaanvaardbaar om minderheden te problematiseren omdat ze, als minderheid met andere opvattingen, een (grotere) consensus in de weg staan.

De eis om onderwijs te kunnen verstrekken op basis van eigen (of bijzondere) pedagogische opvattingen naast de vooronderstelde algemene of normale pedagogische opvattingen die in de decretaal bekrachtigde eindtermen zijn verwoord, bezit een constitutionele legitimiteit. Een belangrijke grond hiervoor wordt door de Raad van State aangereikt in zijn reeds geciteerde advies.

2.1. Algemene doelstellingen van de eindtermen

Het concept van de eindtermen wordt enerzijds in verband gebracht met de kwaliteit en de gelijkwaardigheid van het onderwijs, anderzijds is dit (mede) gericht op het kunnen functioneren in de maatschappij en de ontwikkeling van de mens als persoon. Ontwikkelingsdoelen en eindtermen die deze doelstellingen nastreven, dienen dus geformuleerd te worden, uitgaande van een welbepaalde invulling van deze uitgangspunten.

Zonder deze invulling op zich te willen aanvechten of haar legitimiteit te willen betwisten, willen wij er wel op wijzen dat er andere invullingen mogelijk zijn die even legitiem zijn.

2.1.1. Gelijkwaardigheid versus diverse opvattingen van kwaliteit

Met de OD/ET beoogt men in eerste instantie een kwaliteitsverhoging van het Vlaamse Onderwijs : het invoeren van de eindtermen

« impliceert dat de overheid, doorheen het bepalen van eindtermen, meteen uitspraak zal doen over wat volgens haar in het onderwijs essentieel is, wat als minimumvoorwaarde voor kwaliteit moet worden beschouwd. » (7)

Men gaat dan onvermijdelijk uit van een bepaalde opvatting over en invulling van de onderwijskwaliteit.

Bovendien neemt men aan dat hierover een eenduidige opvatting en invulling mogelijk is.

Nochtans worden noch een definitie van, noch criteria voor de onderwijskwaliteit gegeven. Dat OD/ET een adequaat middel zijn om de gelijkwaardigheid van studiebewijzen, diploma's en het in scholen verstrekte onderwijs zelf veilig te stellen, zegt nog niets over de waarde en de kwaliteit van deze eindtermen zelf.

Ook het Arbitragehof neemt aan dat de met de OD/ET beoogde doelstellingen neerkomen op het garanderen van de kwaliteit en de onderlinge gelijkwaardigheid van het onderwijs in het betrokken niveau. Doch een definitie van onderwijskwaliteit vinden we ook hier niet terug.

Hier ligt het eerste belangrijke wrijvingsvlak tussen de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen en onderwijs dat geïnspireerd is op eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen. Deze eigen opvattingen over onderwijs steunen per definitie op een welbepaald kwaliteitsconcept.

Prof. Verstegen schrijft over de door het Arbitragehof gehanteerde begrippen 'vereiste inhoud' en 'kwaliteit van het onderwijs' :

« Dit zijn wel bijzonder open begrippen die tot veel discussie aanleiding kunnen geven.. » (8)

Ook de Vlaamse regering erkent dat over 'de kwaliteit van het onderwijs' geen echte eenduidigheid mogelijk is :

« Voor een ingewikkeld fenomeen als het onderwijs zijn ontelbare gezichtshoeken en waarderingscriteria mogelijk, die bovendien evolueren in de tijd. Kwaliteit hangt samen met een aantal waardén die verband houden met onder meer tradities, maatschappelijke eisen, visies op de ontwikkeling van de maatschappij, levensbeschouwing enzovoort. » (9)

Wil men, conform de Grondwet, ruimte verschaffen aan meerdere en verschillende pedagogische concepten, elk met eigen achterliggende opvattingen, dan zal men tevens meerdere opvattingen over onderwijskwaliteit moeten aanvaarden.

In de mate dat een minimaal doch algemeen kwaliteitsconcept al kan gevonden worden, een concept dat tevens ruimte laat voor de verschillende (dus ook de zgn. 'bijzondere') pedagogische en onderwijskundige opvattingen, dan heeft men dergelijk 'neutraal' concept in de vastgelegde OD/ET nog niet gevonden. De mogelijkheid die werd voorzien om een geheel van vervangende OD/ET voor te stellen is daar een bevestiging van.

2.1.2. Het kunnen functioneren in de maatschappij en de persoonlijkheidsontwikkeling

Met de eindtermen wil men zowel een basis leggen voor de ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid als van het functioneren in de maatschappij. Ook het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind bepaalt dat het onderwijs dient gericht te zijn op de algemene ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid. (10)

Een eerste vraag hierbij is natuurlijk wat moet verstaan worden onder 'de menselijke persoonlijkheid'.

Zo verzamelde Allport negenenvertig verschillende definities van het begrip 'persoonlijkheid'. (11) Indien nu het onderwijs daadwerkelijk gericht wil zijn op de volle ontplooiing van de 'menselijke persoon', dan moet minstens een opvatting over de menselijke aard, zijn persoon-zijn e.d. voorondersteld zijn. Met andere woorden : er moet uitgegaan worden van een welbepaald mensbeeld. Dit mensbeeld kan onmogelijk worden losgekoppeld van een bredere levensbeschouwelijke visie.

Hieruit volgt dat elke vorm van onderwijs die in overeenstemming wil zijn met dit fundamentele recht op onderwijs, dient te steunen — impliciet of expliciet — op een levensbeschouwelijk te situeren mensbeeld. Bij alle onderwijs dat zich in meer of mindere mate wil richten op de ontwikkeling van de menselijke persoon, mag men de aanwezigheid van een welbepaald mensbeeld aannemen. Wordt dat mensbeeld niet geëxpliciteerd, dan mag men terecht gewagen van een 'verborgen mensbeeld'.

In de DVO-brochure De Eindtermen lezen we :

« In feite gaat het hier (bij het opmaken van de ET) om een doorgedreven theorievorming over het begrip kwaliteit, rekening houdend met de historisch-ruimtelijke situering van het Vlaamse onderwijs en met het in evenwicht houden van de belangen van de leerlingen en jongeren enerzijds en die van de maatschappij anderzijds. Anders gezegd, de ontwikkeling van de persoonlijkheid van de leerlingen moet worden bevorderd, evenwel rekening houdend met de rechtmatige belangen van de samenleving. » (12)

Wanneer het onderwijs zich nu ook richt op het 'kunnen functioneren in de maatschappij', dan veronderstelt dit niet enkel een opvatting over de mens (een mensbeeld), maar ook over de (ideale?) maatschappij. Want de vraag hoe de mens dient te (kunnen) functioneren in de maatschappij, kan niet worden beantwoord zonder eveneens in te gaan op de vraag hoe de maatschappij best functioneert. Er moet naast een mensbeeld ook een maatschappijbeeld worden verondersteld.

In die zin zijn bij het opstellen van de OD/ET ontegensprekelijk bepaalde keuzes gemaakt. Het feit op zich dat 'persoonlijkheidsontwikkeling' en het 'kunnen functioneren in de maatschappij' (meer bepaald om rekening te houden met de belangen van de maatschappij) in zekere mate als tegenstellingen worden beschouwd, illustreert deze keuzes wat het mens- en maatschappijbeeld betreft.

Immers, komt het 'kunnen functioneren in de maatschappij' geheel of ten dele tegemoet aan de noden van het opgroeiende kind of jongere of aan de noden van de maatschappij zelf? En zo het aan de noden van het opgroeiende kind of de jongere tegemoet komt, is het dan een onderdeel van de persoonlijkheidsontwikkeling of een noodzakelijke aanvulling daarbij? Met andere woorden : in welke mate vallen persoonlijkheidsontwikkeling en het 'kunnen functioneren in de maatschappij' samen? Of in welke mate zijn het juist tegenstellingen waartussen een 'evenwicht' moet worden gevonden?

En diepgaander : ontvouwt de menselijke persoonlijkheid of individualiteit zich doorheen en dankzij de opvoeding in een concrete samenleving, of constitueert de opvoeding binnen een concrete samenleving de persoonlijkheid? De visie dat onderwijs gericht moet zijn op de algehele ontplooiing van de menselijke persoon kan immers ook utilitair en instrumenteel opgevat worden.

Het standpunt dat men hier kiest (en moet kiezen indien men een basis wil verschaffen voor het onderwijs), zal afhangen van enerzijds de visie op de menselijke persoon en diens ontwikkeling (het mensbeeld) en anderzijds van de visie op de samenleving, in het bijzonder op de samenhang tussen persoon en samenleving (het maatschappijbeeld). Dit alles bepaalt op beslissende wijze de keuze voor wat men in deze context de "essentiële doelstellingen van het onderwijs" acht.

2.2. Het concept van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen

De door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen zijn geen willekeurig geheel van losse, op zich staande doelstellingen. Ze werden geformuleerd met een welbepaalde opvatting over onderwijskwaliteit, over de menselijke persoon en zijn ontwikkeling, en daarop aansluitend, over de gewenste samenleving en de verwachte verhouding tussen de maatschappij en haar leden. De geformuleerde eindtermen in hun geheel kunnen slechts gericht zijn op de realisatie van de vooropgestelde doelstellingen in de mate dat men aan de begrippen 'onderwijskwaliteit', 'ontwikkeling van de menselijke persoon' en 'het (gewenste ?) functioneren in de maatschappij' een concrete invulling heeft gegeven.

Zoals ook voor het basisonderwijs en voor de eerste graad het geval was, zijn ook de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen voor de tweede en de derde graad S.O. geïnspireerd op bepaalde pedagogische en onderwijskundige opvattingen (die uiteraard met het voorgaande samenhangen). De doelstellingen die per vakgebied bereikt moeten worden, gaan uit van een bepaald vakconcept, onder meer in functie van de algemene doelstellingen en opvattingen. Ook hier moet beklemtoond worden dat de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen een coherent geheel vormen, dat zijn betekenis ontleent aan de beschreven achterliggende doelstellingen en aan hun eigen samenhang.

Om te begrijpen waarom onverzoebaarheid met en onvoldoende ruimte voor inrichtende machten met bepaalde eigen opvattingen mogelijk is, moet men recht doen aan het concept van de eindtermen en ze als een coherent geheel benaderen.

Een afweging of argumentatie eindterm per eindterm zou aan het wezenlijke van zowel de eindtermen als van het onderwijs dat uitgaat van bijzondere (en dus afwijkende) pedagogische en onderwijskundige opvattingen voorbij gaan.

De onverzoebaarheid met en het gebrek aan ruimte voor het eigen pedagogisch concept steunen in wezen op het verschil in opvattingen over de doelstellingen van onderwijs en de wijze waarop deze best gerealiseerd worden. Volgens prof. Versteegen is het niet mogelijk om beide criteria — onverzoebaarheid en onvoldoende ruimte — uit elkaar te halen :

« Ons lijken het detaillistische en omvangrijke karakter en de mogelijke inhoudelijke onverenigbaarheid met een eigen opvoedingsproject zo verweven, dat het totaal kunstmatig zou zijn twee onderscheiden opdrachten in het arrest te lezen (...). » (13)

HOOFDSTUK 3. — *De Rudolf Steinerpedagogie*

Voor een goed begrip van de bezwaren van de Rudolf Steinerscholen is een beknopte schets van de Steinerpedagogie onontbeerlijk.

3.1. Doelstellingen van de Rudolf Steinerpedagogie

Op een kernachtige manier vatte Rudolf Steiner het zelf als volgt samen :

« De vraag is niet wat de mens moet kunnen en weten teneinde zich in de bestaande sociale orde te kunnen invoegen, maar wel wat er in aanleg in de mens aanwezig is en in hem ontwikkeld kan worden. Dan wordt het mogelijk dat de opgroeiende generatie de maatschappij steeds nieuwe krachten toevoegt. Dan zal in deze maatschappij datgene levend worden dat tot haar toetredende volwaardige mensen scheppen; maar aan de opgroeiende generatie mag niet datgene opgelegd worden, wat de bestaande maatschappij van deze generatie maken wil. » (14)

In dit citaat wordt beknopt maar helder de doelstelling van de Steinerpedagogie weergegeven in haar verhouding tot de maatschappij. De opvoeding mag nooit uitgaan van abstracte, buiten de mens zelf gelegen doelstellingen, maar moet uitgaan van de levende werkelijkheid van de opgroeiende mens.

De werkelijke doelstelling van alle opvoeding is de jonge mens zo ontwikkelen dat hij een innerlijk vrij en zelfstandig wezen wordt, dat in staat is de verantwoordelijkheid voor het eigen handelen op te nemen (ook in moreel opzicht). Jonge kinderen moeten niet opgevoed worden voor een maatschappij zoals die er nu uitziet, maar zoals die er binnen twintig of dertig jaar zal uitzien. Maar niemand kan voorspellen hoe dat zal zijn.

Het opvoeden om in de maatschappij te kunnen functioneren kan dus o.i. op niets anders neerkomen dan op het zo optimaal mogelijk ontplooiën van wat aan mogelijkheden in elk kind besloten ligt. De mens zelf en de samenleving zijn het best gebaat met mensen die in staat zijn om als verantwoordelijk individu in die samenleving keuzes te maken, te oordelen en die hun talenten kunnen inzetten en verder ontwikkelen of er nieuwe ontwikkelen, hoe de samenleving zich ook ontwikkelt, wat ook dan de echte maatschappelijke noden en vragen zullen zijn.

« In een dergelijke toestand van onzekerheid blijft er eigenlijk maar één mogelijkheid open, namelijk jonge mensen niet af te richten op een bepaald doel of op zogenaamde eisen van de toekomst, maar om ze binnen de grenzen van hun eigen wezen en kunnen een dermate hoog niveau te laten bereiken dat ze in zichzelf en vanuit zichzelf de middelen en wegen kunnen vinden om zich in het leven staande te houden. Het kan niet de taak van de nu levende generatie zijn de marsroute voor de volgende generatie uit te stippelen. Het doel moet veeleer zijn voor elke jonge mens de mogelijkheid te scheppen voor innerlijke vrijheid (...) om hem zelfkritiek en zelfvertrouwen te geven en als laatste die krachten in hem te ontplooiën, waardoor hij in de toekomst zelfbewust zal kunnen handelen. » (15)

Hieruit kan geenszins de opvatting afgeleid worden als zou het onderwijs niet moeten voorbereiden op het maatschappelijke leven. Integendeel, het is de doelstelling om de vermogens van de jonge mensen zo te ontwikkelen dat ze een authentieke, persoonlijke bijdrage aan de samenleving kunnen geven en dat de wil behouden blijft zich permanent te ontwikkelen. Het ontwikkelen van datgene wat aan vermogens in elke jonge mens besloten ligt, is tevens het beste wat opvoeding en onderwijs aan de gemeenschap kan bijdragen.

Hieruit blijkt reeds dat de Steinerpedagogie uitgaat van een open maatschappijbeeld, waarbij het maatschappelijke leven niet de afspiegeling is van een vooropgezet toekomstplan, maar het plastische en immer bewegende resultaat van datgene wat de individuele mensen aan sociale en morele impulsen in vrijheid aan de gemeenschap bijdragen.

De Steinerpedagogie is er uitdrukkelijk niet op gericht door middel van opvoeding en onderwijs een vooropgesteld mens- en maatschappijbeeld te realiseren. Kenschetsend zou de doelstelling van de Steinerpedagogie kunnen worden omschreven als het ontwikkelen van potentialiteit. Het gaat niet in de eerste plaats om de aangeleerde kennis, inzichten en vaardigheden op zich. Hierover mogen echter geen misverstanden ontstaan. Uiteraard kan deze potentialiteit maar ontwikkeld worden door middel van het verwerven van concrete kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes. Het betekent o.a. dat er gestreefd wordt naar een zo groot mogelijke veelzijdigheid en een brede ontwikkeling. Men kan inderdaad niet als een vrij en verantwoordelijk individu functioneren in een concrete samenleving als bepaalde inzichten en kennis ontbreken en bepaalde vaardigheden niet worden beheerst.

Het realiseren van de basisdoelstelling (een zelfstandig, vrij en verantwoordelijk individu worden) kan ten vroegste met het aantreden van de volwassenheid gebeuren. De Steinerpedagogie kiest ervoor dit 'eindbeeld' niet naar de kinderwereld te extrapoleren of te transponeren en dit zo in directe zin na te streven. De ontwikkelingsweg wordt niet 'retrograde' vanaf het eindresultaat uitgestippeld, maar van het concrete kind wordt afgelezen wat aan de orde is.

Zoals verder uiteengezet zal worden, steunt de Steinerpedagogie op de visie dat de ontwikkeling van een kind kwalitatief verschilt naargelang de leeftijd. Dat betekent in deze context dat de vermogens die bijvoorbeeld tijdens de kleutertijd of lagere-schooltijd best ontwikkeld worden, niet in rechtstreekse zin op het bereiken van dit einddoel zijn gericht, maar bijvoorbeeld in latere fasen omgevormd moeten worden.

De Steinerpedagogie steunt noodzakelijkerwijze op een welbepaald mensbeeld. Zoals reeds aangegeven is het niet mogelijk te werken aan de ontplooiing van de menselijke persoon (cf. recht op onderwijs) zonder daarbij uit te gaan van een welbepaalde visie over de aard van de menselijke persoon en zijn ontwikkeling. Deze mensvisie hangt samen met een bredere wereld- en maatschappijvisie (i.c. de antroposofie).

Het kan echter niet genoeg beklemtoond worden dat deze visie als dusdanig niet wordt onderwezen. Het onderwijs is er geenszins op gericht dat de leerlingen zich deze levensbeschouwing eigen zouden maken, laat staan zouden aanhangen. (16) Het is immers de bedoeling de jongere zover te brengen dat hij in staat is als volwassene de eigen verdere ontwikkeling zelf in handen te nemen en in vrijheid en zelfverantwoording keuzes te maken inzake opvattingen, sociaal en moreel engagement.

3.2. Rudolf Steinerpedagogie en mensbeeld

De opdracht van het onderwijs is inderdaad om te werken aan de ontwikkeling van de hele persoonlijkheid van het kind. Dit is in feite de enige doelstelling van de Steinerpedagogie. Maar de vraag hoe het onderwijs daar best in kan slagen, hangt af van de concrete opvatting over de mens en zijn verbinding met de wereld.

De Steinerpedagogie steunt uitdrukkelijk op een mensbeeld : ze gaat uit van een specifieke antropologie. In wat volgt, wordt getracht deze beknopt te beschrijven.

Het is geen toeval dat Rudolf Steiner in 1919, bij de oprichting van de eerste 'Waldorfschool' te Stuttgart, de hoofdbrok van de voorafgaande lerarencursus wijdde aan 'menskunde'. (17) De methodisch-didactische aanwijzingen en voorbeelden handelen in eerste instantie over de uitdieping en de concrete toepassing van deze menskundige inzichten. (18)

Bij de hiernavolgende schets van het mensbeeld dat aan de Steinerpedagogie ten grondslag ligt, wordt uitgebreid gebruik gemaakt van het degelijke overzichtswerk van Stefan Leber, Die Menschenskunde der Waldorfpädagogik. (19) Er zal daarom in wat volgt niet telkens naar dit werk gerefereerd worden.

De antroposofie gaat als kennisvorm in op de hele mens, zoals ze deze naar lichaam, ziel en geest gedifferentieerd wil begrijpen. (20) In die zin is het antroposofische begrijpen van de mens een poging om tot een samenhangend inzicht in het wezen van de ganse mens te komen.

1. Het lichaam is het organisme waardoor het innerlijke wezen van de mens 'weet' krijgt van de wereld, doordat de zintuigen de verschillende kwaliteiten van de wereld ontsluiten.

Deze zintuiglijke indrukken worden door een innerlijke ziel ontvangen, bewerkt en in betrekking tot het innerlijke beleven geplaatst, doordat ze bijvoorbeeld het aangename van het onaangename onderscheidt. Kenmerkend voor deze beleving is het op zichzelf betrokken zijn van een subject. Dit beleven onderscheidt zich kwalitatief van al het lichamelijke doordat het zich steeds manifesteert in het betrokken zijn op zichzelf of op iets anders (voorstellingen, herinneringen, wensen, angsten,...). De mens is echter in staat om, boven datgene uit wat hem behaagt, aantrekt, afstoot of nuttig lijkt, de wetmatigheden in de verschijnselen te (h)erkennen en zo door te dringen in het hem vreemde. Hierin toont zich de werkzaamheid van de menselijke geest. Deze geestelijke werkzaamheid verheft de mens boven het louter persoonlijke in zijn betrekkingen met de wereld, tot in het algemeen objectieve, waardoor de mens de begrenzing van het op zichzelf gericht zijn, overstijgt. Deze geestelijke dimensie van de mens wordt als 'ik' aangeduid.

Het menselijk lichamelijke vertoont drie kwalitatieve kenmerken : het zintuiglijk waarneembare en het ruimtelijk tastbare (het materiële), het leven en de daarmee verbonden levensprocessen (groei, gezondheid/ziekte...) en de aan de zintuiglijke waarneming gebonden gewaarwordingen.

2. Het grondgegeven van de ziel is het lust- en het leedgevoel. De grondkrachten van de werkzaamheid van de menselijke ziel zijn de sympathie en de antipathie. Deze werkzaamheid toont zich als gevoel. Hierdoor wordt begrijpelijk dat de mens een gemeenschapswezen is ('zoön politikon'), ook zonder uitwendige noodzaak. Elk psychisch fenomeen kenmerkt zich immers door zijn 'intentionele betrokkenheid'. In het antroposofische mensbeeld leeft de menselijke ziel als midden tussen lichaam en geest en is met beide verbonden. Door haar verbondenheid met het lichaam heeft de ziel deel aan de vergankelijkheid van de wisselende indrukken en gewaarwordingen enerzijds. Ook de eigen lichamelijke gezondheid kan beleefd worden als welbehagen of pijn. Door het denken kan de ziel anderzijds deel hebben aan de blijvende wetmatigheden, aan de waarheid. Ook daarbij kan de ziel vreugde of verdriet beleven.

Wat de verbinding tussen het psychische en het lichamelijke betreft, wordt er in de Steinerpedagogie veel belang gehecht aan de specifieke samenhang die bestaat tussen respectievelijk de denkactiviteit en het zenuw-zintuigstelsel, het gevoelsleven en het ritmisch functionerend ademhalings- en bloedsomloopstelsel, en de wilsactiviteit en het stofwisselings- en bewegingsapparaat. (21)

3. De kern van de menselijke geest tenslotte is zijn individualiteit, zijn 'ik'. Het ik van de mens heeft twee te onderscheiden eigenschappen, die samen het wezen van de mens uitmaken.

Enerzijds is er het vermogen om zich met de eigen (scheppende) werkzaamheid te identificeren en anderzijds het vermogen om zich van het door hemzelf voortgebrachte (na verloop van tijd) weer (deels) te distantieren. Het ik van de mens steunt op de continuïteit van het bewustzijn, over het zich identificeren en distantieren heen. Beide polariteiten worden verbonden door het on-deel-bare, de individualiteit.

Het ik verschaft enerzijds continuïteit aan het bewustzijn als de kracht die de gebeurtenissen verbindt tot een 'biografie'. Anderzijds stuwt het ik, als innerlijk geestelijk wezen van de mens, zich boven het heden uit waardoor het ik zich kan ontwikkelen en rijpen. Dit menselijke streven, dat te maken heeft met de menselijke vervolmaakbaarheid, kan niet tot uiterlijke of lichamelijke voorvallen herleid worden : het is van geestelijke aard. De menselijke individualiteit ligt minder in de inhouden waarmee hij zich bezig houdt als in de wijze waarop en in de kracht waarmee dit gebeurt, alsook in de wijze waarop hij zich er weer van losmaakt om, verder ontwikkeld of gerijpt, zich opnieuw met een werkzaamheid te identificeren.

In de gewaarwording van het eigen wezen ligt steeds een eerste bewustzijn een eigen wezen te zijn : dit bewustzijn verschijnt als zelfbewustzijn. Door het zelfbewustzijn ervaart de mens zichzelf als een zelfstandig wezen, als 'ik'. De opgave van de opvoeding bestaat erin datgene in de mens te ontwikkelen wat als individualiteit in de mens besloten ligt.

De Steinerpedagogie steunt op een mensbeeld dat de mens als totaliteit wil begrijpen. Dit impliceert dat de geestelijke, psychische en biologische dimensies van de mens niet herleid kunnen worden tot de wetmatigheden van zijn fysieke dimensie.

Deze dimensies geven ruwweg vier kwalitatief onderscheiden en niet-reduceerbare zijns categorieën aan :

- het anorganische zijn (de dode materie)
- het organische zijn (het levend zijn)
- het psychische zijn (het bezielde of bewust zijn)
- het geestelijke zijn (het zelfbewust zijn).

Een hoger niveau veronderstelt steeds de aanwezigheid van de onderliggende niveaus, maar kan er nooit toe herleid worden. Deze categorieën bestaan niet afzonderlijk maar doordringen elkaar wederzijds, zowel in de globale werkelijkheid als bij de afzonderlijke fenomenen.

Het onderscheiden van deze zijns kwaliteiten is zowel van belang voor het begrijpen van de mens als voor het begrijpen van de wereld. Beide aspecten hebben vanzelfsprekend hun belang voor de Steinerpedagogie, onder meer voor de menskundige, pedagogische en onderwijskundige opvattingen bij de verschillende vormingsgebieden. Dit leidt tot een eigen concept en benaderingswijze voor vele vakken.

3.3. De ontwikkeling van jongeren : de samenhang tussen rijping en leren

Men kan de Steinerpedagogie karakteriseren als een ontwikkelingsgerichte pedagogie. Het volstaat niet uit te gaan van een bepaald mensbeeld. Om op te voeden en te onderwijzen is er ook inzicht nodig in de wetmatigheden die een rol spelen bij de ontwikkeling van het kind tot volwassene. Uiteraard is de visie op de ontwikkeling van het kind in dit mensbeeld ingebed.

De Steinerpedagogie steunt op de opvatting dat het kind en de jongere zich ontwikkelen door een samenspel van rijping en leren. Maar bij de rijping gaat het niet enkel om biologische of op biologische elementen steunende psychische groei- en differentiatieprocessen, maar om de ontwikkelingswetmatigheden van lichaam, ziel en geest in hun onderlinge samenhang.

De experimenteel vastgestelde wetmatigheden van het rijpingsproces (o.a. Gesell en McGraw) (22) bevestigen de aan de Steinerpedagogie ten grondslag liggende uitgangspunten :

1. Bepaalde vaardigheden en vermogens kunnen slechts in een bepaald ontwikkelingsstadium bereikt worden. Ze kunnen niet vroeger verworven worden.
2. Er zijn ook vaardigheden en vermogens die weliswaar door specifiek onderricht reeds vroeger kunnen worden bijgebracht, maar er blijkt nergens uit dat deze vroegere, na langere oefentijd verworven vaardigheden uiteindelijk beter worden verricht dan bij kinderen die deze vaardigheden op het 'normale' tijdstip hebben verworven.
3. Sommige te vroeg aangeleerde vaardigheden worden verworven op basis van primitieve, voor de vaardigheden minder gunstige functies.
4. Bepaalde vaardigheden of vermogens die te vroeg worden ontwikkeld, worden slechts ontwikkeld ten koste van andere dingen.
5. Ook het te laat ontwikkelen van bepaalde vaardigheden en vermogens is nadelig. Veel vaardigheden kunnen, eens de 'gevoelige' periode voorbij is, niet of nauwelijks nog geleerd worden. Daarom is het van het grootste belang aan de ontwikkeling van deze vermogens voldoende tijd te besteden en het kind voldoende ruimte te geven voor de ontwikkeling van deze vermogens.

In de antropologie waarop de Steinerpedagogie steunt, kan de ontwikkeling van het kind en de jongere beschreven worden als verlopend in kwalitatief te onderscheiden stadia. Hoewel de ontwikkeling een permanent proces is en een kind in het begin van een stadium volstrekt anders is dan een kind halverwege of naar het einde toe, zijn er toch voldoende gronden om aan deze indeling de nodige relevantie te verschaffen voor het pedagogisch handelen.

Er treden immers veranderingen op in het gedrag, in de waarneming, in de begripsvorming, in de lichamelijke ontwikkeling, in de beweging enz., die van doorslaggevende aard zijn voor de kwantitatieve en kwalitatieve vormgeving van de pedagogische werkzaamheid.

Opvattingen die de ontwikkeling in fasen willen begrijpen, worden in het hedendaagse wetenschappelijke veld enigszins gemarginaliseerd. Toch blijkt onmiskenbaar dat in uiteenlopende ontwikkelingspsychologische benaderingen doorgaans dezelfde leeftijden (bijvoorbeeld de leeftijden van 7 — 10 — 12 — 14 jaar) op de voorgrond treden als scharnier- of culminatiepunt. (23)

Maar of dergelijke scharnierpunten al dan niet beschouwd worden als de markering tussen twee ontwikkelingsfasen, hangt af van het belang dat men hecht aan de veranderingen die zich omstreeks die leeftijd voordoen of aan de nieuwe verhoudingen die binnen het kind zijn ontstaan na geleidelijk voltrokken veranderingen. Het belang dat men hecht aan concrete fenomenen en de duiding die men eraan wil geven, worden onvermijdelijk sterk bepaald door het al dan niet geprononceerde mensbeeld van waaruit men de fenomenen wil begrijpen en/of verklaren.

3.3.1. De eerste en tweede ontwikkelingsfase

Steinerscholen zien de lagere en secundaire niveaus als één consecutief geheel. De keuze van hun leerdoelen en hun aanpak is daar geheel op afgestemd.

Voor een meer uitgewerkt beeld van de eerste (van 0 tot 7 jaar) en de tweede (van 7 tot 14 jaar) fase in de ontwikkeling van het kind en de jongere zoals de Steinerscholen dat zien, willen we hier verwijzen naar de desbetreffende hoofdstukken in de motivering bij de 'Aanvraag tot afwijking van de eindtermen 1 ste graad vastgelegd conform art. 6bis van de Wet van 29 mei 1959 en bekrachtigd bij Decreet van 24 juli 1996, ingediend door de inrichtende machten van Hiberniaschool en Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen' (p. 23-30). (24)

3.3.2. De derde ontwikkelingsfase : van de leeftijd van 13 à 14 jaar tot 20 à 21 jaar

Voor een goed begrip van deze derde fase is het passend een kleine stap terug te doen. Rond het twaalfde levensjaar treedt de prepuberteit in. De geestelijke en psychische krachten nemen toe, maar zonder dat het kind al in staat is deze zelfstandig te sturen of te beheersen. De opgave voor de opvoeders en leerkrachten is hier zowel ruimte als leiding te bieden. Op intellectueel vlak wordt het kind stilaan in staat de wereld in zijn causale samenhang te begrijpen, d.w.z. de werkingen en betrekkingen van de wereld denkmatig te vatten (tot dan toe was het bevattingsvermogen van het kind grotendeels gevoelsmatig — begrippen ontstonden als het ware in de bedding van deze gevoelsmatige verbinding). Stefan Leber omschrijft de ontwikkeling van het denken bij jonge kinderen, schoolkinderen en prepubers als volgt :

« Terwijl het jonge kind aanvankelijk een waarnemingsgebonden denken ontwikkelt, is het schoolkind in staat zich zodanig van de waarneming los te maken, dat het meerdere waarnemingsgegevens met elkaar in verband kan brengen. Dit vermogen vernieuwt met de intrede van de prepuberteit zodanig dat het denkvermogen ook tegen complexere formeel-logische problemen opgewassen is. (25)

De opdracht van de leraar bestaat erin, met behulp van de nog werkzame autoriteit stap voor stap de zich ontwikkelende denkvermogens te oefenen. Tegen het einde van deze tweede grote ontwikkelingsfase, bij de aanvang van de puberteit, zet het opgroeiende kind zich terecht af tegen deze autoriteit. Het zoekt nu naar eigen klaarheid en oriëntering.

De derde grote fase breekt aan : de ontwikkeling naar zelfstandigheid en rijpheid in denken, voelen en handelen.

« Aan het eind van deze zeven jaren staat de volwassenheid. Een ideaal van volwassen zijn is : dat men vanuit de eigen individualiteit de vrijheid heeft keuzes in het leven te maken; dat men tot omgang met de eigen mogelijkheden en beperkingen komt en zich zo tot creatieve en verantwoordelijke persoonlijkheid kan ontwikkelen. » (26)

« In het begin van de puberteit worden de kinderen lichamelijk volwassen : het meisje wordt vrouw, en de jongen wordt man. In principe zijn ze dan lichamelijk even ver als hun ouders. De volwassenheid roept hen, maar ze zijn nog niet vrij, hun ziel is op alle gebieden — denkend, voelend en werkend — nog helemaal doordrongen van degenen die hen begeleidde. Lichamelijk mogen ze dan volwassen zijn, innerlijk begint nu pas de strijd om een zelfstandig bestaan. » (27)

In de ontwikkeling tot de volwassen zelfstandigheid spelen de ontwikkeling van de denkvermogens en het oordeelsvermogen een belangrijke rol.

« Samenvattend kunnen we zeggen dat de jongere voortaan in staat is, bij een probleem verschillende hypothesen voor een mogelijke oplossing op te bouwen en deze systematisch uit te denken. Het denken in mogelijkheden — 'hoe zou het zijn als' — als dusdanig los van het concreet gegeven, ... [is] de opmerkelijke vooruitgang... in het rijpen van het denken. Meer nog : de jongere kan hypothetische — anticiperende — probleemstellingen opwerpen en voor zichzelf deels zeer fantasierijke oplossingen deduceren. Verder kan de jongere logische bewerkingen als abstracte processen, onafhankelijk van enige concrete inhoud, uitvoeren. » (28)

Over het oordeelsvermogen schrijft Leber het volgende : "Tot die tijd [puberteit] geschiedde de oordeelsvorming eenvoudig zo, dat de waarneming direct de overeenkomstige begrippen oproep of dat een volwassene zijn oordeel uitsprak, of dat een in de omgeving voorhanden zijnd collectief oordeel door het kind... overgenomen werd. » (29) In de puberteit nu wordt het anders. De jongeren willen in dit verbinden van waarnemen en denken zelfstandig worden : zij wegen af of de ter beschikking staande begrippen voor hen zelf werkelijk bij hun waarnemingen passen. "Dit proces, waarin de verbinding van begrip en waarneming afgewogen wordt, is oordeelsvorming. Het is niet te ontkennen dat in dit proces een bepaalde gevoelsactiviteit een rol speelt. » (30) "In deze activiteit [oordeelen] nu, zet de puber zijn eerste stappen. Hij beschikt over voorstellingen en begrippen, en over waarnemingen. Met de puberteit echter worden deze niet meer als vanzelfsprekend aanvaard; de puber zoekt een geheel persoonlijke verhouding tot de gegevenheden. » (31)

« In principe zijn er natuurlijk zoveel soorten puberteit als er kinderen zijn, maar toch kunnen we enkele grove lijnen trekken. Ik wil hier het onderscheid maken tussen drie soorten puberteit :

- de denk-puberteit
- de gevoels-puberteit
- de doe-puberteit.

Ieder kind pubert op deze drie zielegebieden (...) In de tijd gezien kunnen we zeggen, dat voor iedere puber de eerste jaren van de puberteit innerlijk het meest oproepen tot zelfstandig worden in het denken, de jaren daarna tot het uitgroeien in het voelen en de laatste jaren tot het vrijmaken van het willen. » (32)

Tegen de achtergrond van deze menskundige beschouwingen worden vele fenomenen uit het leven van de jongeren begrijpelijk. Waar de kinderen in de tweede zevenjaarsperiode een sterke band hadden met de hen omringende opvoeders en leerkrachten en begeleid werden door hun liefdevolle autoriteit, neemt de puber langzaam aan het leven in eigen hand. De autoriteit wordt bevraagd en op de proef gesteld. Er worden argumenten gevraagd en aan het eigen zich ontwikkelende oordeelsvermogen onderworpen. De jongeren gaan op zoek naar de waarheid en juistheid van de kennis en waarden waarmee ze tot dan toe zijn opgegroeid. Er komt afstand, ze zetten zich af, ze hebben een grote behoefte aan gesprek, discussie, meningsvorming en -uitwisseling. Daarmee gepaard ontstaat een vraag naar kennis, verklaring, wetenschap — zowel van de wereld als van de mens — i.c. de eigen persoonlijkheid. In de Steinerpedagogie worden dan ook de vakinhouden en doelstellingen daaraan geheel aangepast. Naarmate ze erin slagen het zwart-wit denken te ontwikkelen tot een genuanceerd denken, hun vaak woelige en nog moeilijk te beheersen gevoelsleven tot rust en evenwicht te brengen, hun afwisselend impulsieve of passieve wilsleven onder controle te krijgen, zal dit oordeelsvermogen sterker, kritischer en objectiever zijn, zowel t.a.v. de wereld als t.a.v. zichzelf.

Naarmate gedurende de jaren op de middelbare school de jongeren de kans gekregen hebben zich in deze zelfstandigheid te oefenen, zullen ze er in de daarop volgende jaren in slagen echt eigen keuzes te maken i.v.m. verdere studie, beroep, en uitbouw van het volwassen leven — keuzes waarin vrijheid en verantwoordelijkheid met elkaar in evenwicht zijn.

Uitgangspunt voor het onderwijs in de tweede en derde graad van de middelbare Steinerscholen : deze globale doelstelling — ontwikkeling tot vrije en verantwoordelijke volwassenen — realiseren door middel van de leerprocessen. Het centrale opvoedingsprincipe in de tweede en derde graad is dat van het streven naar waarheid. Elk leerstofonderdeel, mits met bezieling en deskundigheid gebracht, kan voor de puber/adolescent (33) aanknopingspunt zijn voor de verschillende facetten van het zich ontwikkelende oordeelsvermogen.

In samenhang met de hoger genoemde opdeling in denk-, gevoels-, en doe-puberteit, moet nog het volgende aangestipt worden. Zonder te willen schematiseren in deze voor elke puber/adolescent in wezen individuele ontwikkelingsgang, is het curriculum opgebouwd en georganiseerd rond deze verschillende fasen van de puberteit/adolescentie.

In de tweede graad ligt bij aanvang het accent op het zoeken naar houvast in de wetmatigheden van het denken; de derde graad oriënteert zich meer naar zelfstandigheid en evenwicht in het gevoelsleven. Zoals het middelbaar onderwijs nu georganiseerd is, vallen echter de laatste jaren van de adolescentie eigenlijk deels buiten het bestek van deze beschouwingen i.v.m. eindtermen. De doe-puberteit, (34) de periode waarin de jonge mens zich daadwerkelijk moet uitzetten met de keuzes en activiteiten die bepalend zullen zijn voor de verdere volwassenheid, valt na de middelbare school. Uiteraard is het toch ook de bedoeling hierop zo goed mogelijk voor te bereiden, evenwel zonder te overhaasten of voorbarige keuzes tot stand te laten komen. Het is voor jongeren van deze tijd niet ongebruikelijk om na de middelbare school enige tijd te werken en/of te reizen om zichzelf de kans te geven verschillende levens- en beroepsgebieden te gaan verkennen. In het curriculum van de Steinerscholen zijn trouwens jaarlijks extra-muros weken opgenomen, waarvan ongeveer de helft klassikaal en ongeveer de helft individueel zijn.

3.3.3. Uitgangspunten voor het curriculum van de 2de en de 3de graad

In de middelbare Steinerscholen probeert men in het curriculum zo veel mogelijk uit te gaan van de ontwikkelingsfasen van de leerlingen, jaar per jaar bekeken. Deze ontwikkelingsgang van de jongere kan zowel voor het denken als voor het voelen en het willen worden uitgetekend. Hier beperken we ons tot de ontwikkeling van het denken. Voor de vakken uit de basisvorming, waar nu eindtermen voor voorliggen, is de denkontwikkeling immers richtinggevend.

In het eerste leerjaar van de tweede graad zijn de jongeren verbonden met de wereld van de voorwerpen en de dingen. Deze bezitten immers een absolute objectiviteit, ze spelen zich af buiten de mens. De taal is er nog afbeelding van de werkelijkheid en in de vreemde talen heerst er een grote nood aan vertalingen : een woord moet immers verwijzen naar een ander woord. Het typische 'denkgebaar' van dit leerjaar is de causaliteit (als... dan...). Het causaliteitsdenken wordt ontwikkeld in de wiskunde en wetenschappen, maar ook in de geschiedenislessen. In de talen is de grammatica het skelet dat de jongeren bij zichzelf moeizaam ontwikkelen. Dit skeletmatige komt ook terug in de P.O.-lessen bij het wit/zwarttekenen en in de lessen fysica bij de bewegingsleer.

Het tweede leerjaar van de tweede graad is het leerjaar van de ontmoeting, niet alleen van mens tot mens, maar ook geografisch en lichamelijk.

De leerlingen (her)ontdekken er de ruimte rondom zichzelf, maar ook het eigen lichaam. In de taalontwikkeling gaat de aandacht naar de figuur van de metafoer. Het typische denkgebaar van dit leerjaar is dan ook het beeldende, imaginerende denken. Het causale denken moet natuurlijk worden voortgezet en verder worden ontwikkeld, maar het hoofddaccent komt toch telkens op iets anders te liggen. In de geschiedenis werkt men vanuit historische bronnen en het leren kennen van de geografische, klimatologische enz. omgeving toe naar een begrip van de bestudeerde tijden en volkeren. In de aardrijkskunde wordt de atmosfeer bestudeerd, als eerste, belangrijke omhulling van de mens, gevolgd door begrippen als biosfeer en ecologie. In de Nederlandse literatuur staat de hoofse lyriek op het programma, met nieuwe vormen van omgang tussen mensen, tussen man en vrouw.

In het eerste leerjaar van de derde graad staat het begrip ontwikkeling centraal. Daarmee wordt bedoeld : alles wat zich in tijdsprocessen afspeelt, bijvoorbeeld de levensloop van de leerlingen zelf. Het beste voorbeeld hiervoor is natuurlijk het Parcivalverhaal : een zoektocht met veel vallen en opstaan en met als verrassend knooppunt dat het einddoel niet in jezelf ligt, maar opnieuw bij de ander.

De leerlingen van deze leeftijd vragen zich af waar hun eigen plaats is in de wereld en in de kosmos. Ze trachten een verbinding tussen innerlijk en uiterlijk tot stand te brengen. Het denkgebaar van dit leerjaar, is het denken in levendige begrippen. Voor het eerst wordt een echt gesprek over begrippen mogelijk.

De leerlingen leren ervaren hoe ruim, levendig, enz. een begrip wel kan zijn. In de wiskunde wordt het begrip 'oneindig' uitgediept. In Nederlands en vreemde talen gaat het over abstracte begrippen als liefde, vriendschap, religiositeit, trouw, dood, enz. Veel aandacht gaat naar het bestuderen en beleven van theaterteksten, aangezien op die manier deze begrippen een levendige verbinding met een (fictieve) werkelijkheid krijgen.

In het tweede leerjaar van de derde graad gaat het er ten slotte om een geheel te leren ontdekken. Het typische denkgebaar van dit leerjaar is het globale denken, m.a.w. het denken in grote samenhangen. In de lessen Nederlands en vreemde talen worden overzichten gegeven van de literatuur, vaak in nauwe samenhang met wat in de lessen geschiedenis wordt behandeld. In de aardrijkskunde wordt getracht een beeld te schetsen van de samenhang tussen fysieke omgeving en bevolking. In de biologie komen de evolutie van de mens en het mensbeeld aan bod. In de chemie krijgen zowel het corpusculaire model als een meer fenomenologische benadering van de chemische stoffen aandacht.

3.4. Leerstof als ontwikkelingsstof : de eigen pedagogische methode

Zoals reeds gesteld is in de Steinerpedagogie niet de opleiding maar de opvoeding de primordiale doelstelling. Dat is echter geen reden om 'leerstof' — hier te verstaan als aangeboden inhouden, vaardigheden en processen samen — onbelangrijk te vinden, iets waar minder aandacht naar kan gaan. Integendeel. Juist omdat leerstof het middel is om het opvoedingsideaal mee te bereiken, is leerstof zo uitermate belangrijk. (35)

Rudolf Steiner heeft in zijn voordrachten over de pedagogie herhaaldelijk de leeftijdsfasen van het kind aangehaald als richtsnoer voor het kiezen van de leerstof. Hij heeft in zijn werken de wetmatigheden van de ontwikkeling van een kind vrij nauwkeurig trachten te beschrijven. De keuze van de leerstof in de verschillende leerjaren en vakken is daarop afgestemd. De Steinerscholen hebben daar internationaal nu zo'n 80 jaar ervaring mee.

Bovenstaande is ook de fundamentele reden waarom de Steinerscholen het zo moeilijk hebben met eindtermen die door de overheid worden opgelegd. Deze eindtermen zijn opgesteld volgens een ander principe : niet volgens de ontwikkelingsfasen van het kind en de jongere, maar volgens een rationele ontplooiing van vakgebieden. In de Steinerpedagogie dient het op school aangeboden curriculum als ondersteuning van het natuurlijke fysieke, psychische en geestelijke ontwikkelingsproces van het kind en de jongere.

Als we deze stelling werkelijk ernstig nemen, dan kan men echter niet anders dan de keuze van de juiste leerstof uitermate belangrijk vinden. Voor elk leerjaar zijn er bepaalde thema's die onderling samenhangen, vaak echter op subtiele wijze, die de kern van de Steinerpedagogie vormen in de hogere jaren van het secundair onderwijs. De vraag is dan 'methodisch' : hoe moet men met die leerstof omgaan opdat zij tot ontwikkeling van de jongeren zou leiden ? Een eerste houvast is de vereiste dat leerlingen zich innerlijk met de leerstof uitzetten, wil deze leerstof tot innerlijke ontwikkeling dienen. Hier ontstaat een innige verbinding tussen leerstofkeuze en methode die de Steinerpedagogie eigen is, en leidt tot onverzoenbaarheid met de overheidseindtermen.

Hoe bereikt men dat de leerlingen zich innerlijk met de leerstof uiteenzetten? Het is daarvoor niet voldoende om de stof in de klas behandeld te hebben. De leerkracht moet eisen dat de leerlingen iets doen met die leerstof.

De activiteiten 'studie' en 'oefenen' zijn daarbij onontkoombaar. Beide zijn voor de ontwikkeling van de wil van cruciaal belang. Via de wil wordt dan het denken ontwikkeld en via het denken het voelen.

De wil heeft echter een motief nodig om te kunnen werken. Hier ligt een bijzonder voordeel van de benadering van de Steinerscholen en wel op twee vlakken.

Aangezien de Steinerpedagogie de leerstof afstemt op de fasen van innerlijke ontwikkeling van het kind en de jongere, kunnen de Steinerscholen op het gepaste moment dié leerstofonderdelen aanbieden waarmee de wil van de leerling zich kan verbinden. Op zichzelf is echter het curriculum volgens deze ontwikkelingsfasen niet genoeg. Een andere vereiste opdat de wil een motief zou vinden om tot studie te komen, is de kunstzinnige manier waarop met de leerstof wordt omgesprongen, zodat ook een gevoelsverbinding tot stand kan komen. Nadat het interessevuur van de leerlingen is aangewakkerd, moeten de leerlingen de leerinhouden ook verwerven, en zich zo ver als voor ieder van hen persoonlijk mogelijk is met de leerprocessen uiteenzetten. Daar is een grote wilsinspanning voor nodig.

Uit de gerichtheid op 'opvoeding' en 'ontwikkeling' blijkt dat de Steinerpedagogie niet te rijmen is met een behavioristische benadering van het onderwijs. Doelstellingen die neergeschreven zijn in de vorm van 'gedragsomschrijvingen of -veranderingen' (kunnen verwoorden, kunnen opsommen, kunnen gebruiken, enz.) komen in de eerste plaats dan ook vreemd over. Nochtans zullen we ook in de ter vervanging voorgestelde eindtermen deze op gedrag afgestemde terminologie gebruiken, omdat zij de eigenlijke onderwijsdoelstellingen van de Steinerpedagogie via het zelf doen niet in de weg staat.

Het is inderdaad zo dat leerlingen bepaalde dingen moeten kunnen, vooraleer men met zekerheid kan zeggen dat ze de gewenste ontwikkeling ook echt hebben doorgemaakt. Deze ontwikkeling blijft de primordiale doelstelling: de doelstellingen uit de eindtermen zijn hierbij ondersteunend.

HOOFDSTUK 4. — *Onverzoenbaarheid en onvoldoende ruimte*

Reeds heel veel zal duidelijk geworden zijn over de redenen waarom er onverzoenbaarheid bestaat met en onvoldoende ruimte gelaten wordt voor de Steinerpedagogie door de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen 2de en 3de graad S.O. Uitdrukkelijk willen we hier nogmaals verwijzen naar de pedagogische beschrijving van de derde ontwikkelingsfase.

Artikel 6ter van de Wet van 29 mei 1959 en artikel 9 van het Decreet van 9 januari 2002 (Themadecreet) geven inrichtende machten de mogelijkheid te oordelen dat *de* (36) vastgelegde ontwikkelingsdoelen en/of eindtermen onvoldoende ruimte laten voor de eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen en/of ermee onverzoenbaar zijn.

Een inrichtende macht moet daartoe precies aangeven waarom de ontwikkelingsdoelen en/of eindtermen onvoldoende ruimte laten voor en/of waarom ze onverzoenbaar zijn met het eigen pedagogisch project. In art. 6ter, § 2, resp. art. 9, § 2 wordt tevens gesteld dat de voorgestelde inhouden enkel in hun geheel evenwaardig moeten zijn met de inhouden conform art. 6bis, resp. art. 4.

Het komt er dus niet op aan aan te tonen waarom bepaalde eindtermen onvoldoende ruimte laten of onverzoenbaar zijn, maar men moet aantonen waarom het geheel van de ontwikkelingsdoelen en/of eindtermen onvoldoende ruimte laten of onverzoenbaar zijn.

Hiermee doet de afwijkingsprocedure recht aan het feit dat de ontwikkelingsdoelen en eindtermen een coherent geheel vormen. Dat de vervangende ontwikkelingsdoelen en eindtermen in hun geheel zullen beoordeeld worden, respecteert dan weer het feit dat ook deze een coherent geheel vormen, doch deze coherentie ontleent aan andere pedagogische en onderwijskundige opvattingen. Toch kan een verwijzing naar concrete eindtermen de onverzoenbaarheid illustreren. Hieruit mag geenszins afgeleid worden dat de onverzoenbaarheid herleid mag worden tot een tastbaar aantal concrete eindtermen.

Hoewel de onverzoenbaarheid en de onvoldoende ruimte nauw met elkaar zijn verbonden, trachten we ze hier toch eerst afzonderlijk te behandelen.

4.1. Onvoldoende ruimte

Dit probleem ontstaat vooral doordat de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen een coherent geheel vormen waarmee, uitgaande van bepaalde opvattingen over wat 'minimaal' of 'essentieel' is, een welbepaald doel moet worden gerealiseerd. Nog scherper wordt dit per vakgebied, waar vanuit een bepaald vak-concept uitgegaan wordt van een relatief duidelijke opvatting over reikwijdte, doel, inhoud, benadering en belang. Op basis hiervan zijn dan de concrete eindtermen geformuleerd.

4.2. Onverzoenbaarheid

Onverzoenbaarheid betekent dat er inhoudelijke tegenstellingen bestaan die te maken hebben met een verschil in uitgangspunten. Zoals hiervoor reeds aangetoond is het zo dat, in de mate men eindtermen gedetailleerder en omvangrijker wil formuleren, een bepaalde pedagogische en/of onderwijskundige opvatting op de voorgrond zal treden als referentiekader voor de te maken keuzes. Deze opvattingen refereren op hun beurt en even onvermijdelijk naar een mens-, maatschappij- en wereldbeeld.

Het gaat er derhalve niet om of de inhoud van bepaalde ontwikkelingsdoelen of eindtermen op zich onverzoenbaar zouden zijn met de eigen opvattingen. Het punt is enerzijds of het feit dat bepaalde eindtermen worden nagestreefd (onafgezien van het feit of ze ook nog bereikt moeten worden of niet) verzoenbaar is met de eigen pedagogische opvattingen.

Anderzijds bestaat er ook een vorm van onverzoenbaarheid, los van de individuele eindtermen zelf. Het gaat dan om de richting waarin eindtermen of een vakgebied als geheel uitgaan, en de klemtonen die gelegd worden. Deze tweede probleemvorm valt uiteraard voor een deel samen met het ontbreken van voldoende ruimte voor het eigen concept (en aldus samenhangt met het gedetailleerde en omvangrijke karakter), maar kan daartoe niet herleid worden.

Immers, met betrekking tot de concrete eindtermen ontstaat hier het probleem van niet-relevantie. Op basis van het eigen pedagogisch concept niet relevant geachte eindtermen beperken niet alleen de ruimte voor het nastreven van de eigen doelstellingen. Er moet bovendien een belang en status aan toegekend worden (essentiële doelstelling) die hen krachtens het eigen concept niet toekomt (omdat deze status ontleend wordt aan een andere pedagogische en onderwijskundige opvatting).

HOOFDSTUK 5. — *Slotbeschouwing*

Tot slot willen wij beklemtonen dat deze aanvraag tot afwijking geenszins afbreuk wil doen aan de waarde van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen. Wij willen dan ook respect opbrengen voor de opvattingen en inzichten die aan deze doelstellingen ten grondslag liggen. Alleen zijn we erom bekommerd dat ook andere legitieme opvattingen en inzichten bestaansrecht kunnen genieten. Een democratische samenleving kan daar alleen baat bij hebben.

Dat de Steinerscholen het recht willen vrijwaren om onderwijs te verstrekken op basis van de eigen opvattingen, betekent echter niet dat ze zich willen terugtrekken binnen hun eigen denkwereld. Deze motivering en toelichting kan ook beschouwd worden als een poging om in dialoog te treden. Hopelijk draagt deze toelichting bij tot een beter begrip van en voor de Steinerpedagogie. Verder verwijzen we ook naar de steeds talrijkere debatten en tijdschriften i.v.m. pedagogie waar de Steinerscholen ook in Vlaanderen aan het woord komen. (37)

Elke dialoog dient er wel rekening mee te houden dat pedagogische opvattingen interfereren met het gebied van het levensbeschouwelijke : deze opvattingen steunen noodzakelijkerwijze op een mens- en maatschappijbeeld. Elk pedagogisch concept heeft verregaande filosofische implicaties. Het aan de oppervlakte brengen van deze filosofische implicaties is een grondvoorwaarde voor een zinvolle dialoog. Net zomin als ooit de wetenschappelijk verantwoorde filosofie kan worden ontworpen, kan ooit de wetenschappelijke pedagogie tot norm worden verheven.

Een pedagogische en onderwijskundige dialoog zal daarom in eerste instantie moeten leiden tot een beter begrip van de andere, waarbij alle tendensen tot unificatie achterwege blijven omdat verscheidenheid op zich een rijkdom is. Bovendien is verscheidenheid een *conditio sine qua non* voor de dialoog zelf. Wanneer verscheidenheid als waarde wordt aanvaard, is de kans klein dat van de dialoog wordt verwacht dat hij tot een eenheidsopvatting zal leiden die als algemene norm moet gelden.

Kwaliteit heeft immers vele gedaanten.

Wel kan een dergelijke dialoog verhelderen binnen welke grenzen het toch mogelijk is het recht op degelijk onderwijs, dat iedereen in gelijke mate toekomt, afdoende te beschermen.

DEEL II. — *Vervangende eindtermen*HOOFDSTUK I. — *Motivering en toelichting*

1. De essentie van de Steinerpedagogie

Bij de lectuur van de hier voorgestelde eindtermen is het nuttig te weten dat de eindtermen weliswaar een operationele weerspiegeling zijn van de inhoudelijke essentie van de Steinerpedagogie, maar dat het nastreven ervan niet de essentie is van de Steinerpedagogie : het bereiken van de eindtermen is een gevolg van de praktijk van de Steinerpedagogie. Belangrijk is ook te weten dat ook de hier voorgestelde eindtermen slechts een deel zijn van de praktijk van de Steinerpedagogie, aan te vullen met het onderwijs inzake kunst en handvaardigheid, de specifieke benaderingswijze van leerlingen en de keuze van leerinhouden afgestemd op hun leeftijd enz.

Het is duidelijk dat het ontwikkelingsconcept dat in de Steinerpedagogie gevolgd wordt, belangrijke verschillen vertoont met de uitgangspunten die door de overheid werden gehanteerd bij het vastleggen van de eindtermen. De Steinerscholen menen echter grondwettelijk recht te hebben op een ander concept. Dit concept kan ons inziens als zodanig dan ook niet in vraag worden gesteld.

Toch is het zo dat voor een heel aantal eindtermen geldt dat wij hebben vastgesteld dat doelstellingen van de Steinerpedagogie — geformuleerd als eindtermen — samenvallen of gelijk lopen met die van de overheid. In deze gevallen werd in de hier voorgestelde eindtermen vaak dezelfde of bijna dezelfde formulering gebruikt als die van de overheid. Het is belangrijk zich hierbij bewust te zijn van het feit dat deze eindtermen, die ogenschijnlijk dezelfde lijken, vanuit geheel andere uitgangspunten tot stand kwamen dan de uitgangspunten die door de overheid werden geformuleerd. Aangezien het voor het opstellen van dit dossier niet doenbaar leek om deze uitgangspunten van de Steinerpedagogie even expliciet en uitvoerig te beschrijven als de overheid dit doet, hebben we deze beperkt tot een summier aangeven van de belangrijkste klemtonen. Men vindt deze bij wijze van inleiding bij de vakgebonden eindtermen.

2. Het onderwijsproces

De Steinerscholen zien onderwijs als een dynamisch interactieproces waarbij niet alleen vanuit doelstellingen resultaten worden beoogd, maar vooral brede participatie en individuele vorderingen van leerlingen. Dit wil zeggen dat vooral dat wordt gestimuleerd wat de leerling (nog) niet kan, eerder dan het selectief bevorderen van zijn reeds gebleken talenten. 'Brede algemene vorming' betekent voor de Steinerscholen het kansen geven aan zoveel mogelijk nog niet gebleken mogelijkheden bij elke leerling. Een aantal eindtermen zijn daarom uitgedrukt in termen van 'leren' in plaats van 'kunnen'. Als er toch een heel aantal eindtermen met de bewoording 'kunnen' werden opgenomen, doet dit geen afbreuk aan het voorgaande, maar wil dit zeggen dat we ons realiseren dat in de Steinerscholen uiteraard ook vaardigheden worden verworven en doelstellingen worden gerealiseerd. Men moet echter steeds voor ogen houden dat het nastreven van operationele doelstellingen niet de essentie is van de Steinerpedagogie.

De Steinerscholen voelen zich hierbij trouwens gesteund door een aantal recente onderwijskundige inzichten die met het oog op zorgverbreding en kansen voor zoveel mogelijk leerlingen weer het proces vooropstellen, in plaats van resultaatgerichte doelstellingen (bv. Vandenbergh, 1994).

3. Waarden en attitudes

De Steinerscholen willen waarden en attitudes van binnenuit laten ontwikkelen, eerder dan ze voor te schrijven. Dit geldt niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de leraren en het schoolteam die deze doelstellingen "moeten" nastreven. De Steinerscholen zijn van mening dat de attitudes in de vakgebieden en het merendeel van de vakoverschrijdende eindtermen een morele kwaliteit opleggen. In de toelichting bij de vakoverschrijdende eindtermen verklaren we waarom dit vanuit ons gezichtspunt contraproductief is.

Om die reden werden de moreel geladen eindtermen geherformuleerd in termen van 'kunnen', 'kennen' of 'leren' in plaats van 'zijn bereid tot' enz. Door concreet voorbeeldgedrag van volwassenen en door de leerlingen aan te zetten tot doen, trachten de Steinerscholen bij de leerlingen morele impulsen op een vrije manier te laten ontstaan.

4. Moderne technieken

De Steinerscholen menen dat precies in onze postmoderne, sterk informatiegerichte maatschappij de school vooral moet aanbieden wat jongeren elders niet kunnen leren, zoals : het maximaal ontwikkelen van de eigen zintuigen, het leren gebruiken van de eigen verbeelding, het zich adequaat leren uitdrukken, het leren luisteren naar anderen, het verwerven van inzichten en vooral : het leren kennen van jezelf. Dit overstijgt ons inziens het leren verwerken van informatie én het verwerven van vele — waardevol geachte, maar ook snel evoluerende — vaardigheden.

Bovenstaande doelstellingen worden volgens de Steinerpedagogie het best gerealiseerd in een creatieve relatie tussen leerling(en) en leraar. Daarom vermijden de Steinerscholen het opleggen van een systematisch gebruik van de nieuwe informatietechnologie en de audiovisuele media en kunnen zij dit gebruik niet als een minimumdoelstelling beschouwen.

Ook hiervoor menen wij steun te vinden in recent onderzoek dat het nut van het leren van computervaardigheden ter discussie stelt. Wij verwijzen hiervoor naar het onderzoeksrapport dat de Rudolf Steiner Academie hierover publiceerde. (38) Het spreekt echter vanzelf dat deze kritische houding ten opzichte van de moderniteit niet mag resulteren in een rabiaat of fanatiek afwijzen ervan. De Steinerscholen beogen van de nieuwe technieken een zo rationeel mogelijk gebruik te maken en zoveel mogelijk de elders vaak vastgestelde houding 'the medium is the message' te vermijden.

5. Beoordeling van voorliggend voorstel

De hier voorgestelde eindtermen vormen een pakket van kerndoelstellingen zoals die door de Steiner-scholen in Vlaanderen voorzien worden in hun leerplannen. Ze vormen een minimumpakket, zoals ook de door de overheid vastgelegde eindtermen minimumdoelstellingen zouden moeten zijn. Wij menen nog steeds dat de eindtermen zoals bekrachtigd door het Vlaams parlement méér zijn dan minimumdoelstellingen! Ons inziens beantwoorden zij niet aan de toets van het Arrest van het Arbitragehof van 18 december 1996, zoals gesteld in paragraaf B.9.

Een kwantitatieve afweging van de gelijkwaardigheid van het hier voorgestelde pakket ten opzichte van het pakket van de overheid is voor ons dan ook niet aanvaardbaar, noch per vakgebied, noch in zijn geheel. Ook wanneer in de voorgestelde eindtermen van een aantal vakken eenzelfde indeling werd gehanteerd als in de door de overheid vastgelegde eindtermen, mag dit geen uitnodiging zijn om de eindtermen kwantitatief tegenover elkaar af te wegen.

Ons minimumpakket wil véél meer ruimte laten voor de eigen creativiteit van de lerarenteams om in het leerproces in interactie met concrete jongeren in concrete scholen zinvolle antwoorden te kunnen vinden op hun vormings-behoefte.

Bij een kwalitatieve beoordeling van de gelijkwaardigheid van de twee pakketten mag bovendien niet gestreefd worden naar 'gelijkaardigheid', aangezien de vervangende eindtermen voortkomen uit een geheel ander onderwijs-concept (zie hierboven).

HOOFDSTUK II. — *Vervangende eindtermen 2^e gr.*

1. Aardrijkskunde 2^e graad

1.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Aangezien in de secundaire Steinerscholen de thematische benadering primeert op het systematisch en rationeel opbouwen van een kennisdomein (zie vorig hoofdstuk) en aangezien de keuze van deze thema's niet willekeurig is maar samenhangt met de leeftijdsfase waarin de leerlingen zich bevinden, laten de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen onvoldoende ruimte voor het verwezenlijken van dit pedagogisch project.

De Steinerscholen nemen het standpunt in dat leerlingen eerst de fysische aardrijkskunde grondig moeten beheersen om in een later stadium (derde graad) de sociale en humane geografie aan te kunnen. In hun visie is het zo dat kennis van de fysische processen van platentektoniek, klimaat enz. noodzakelijk is om in de derde graad de sociale en economische problematiek van de continenten te kunnen behandelen. Ten opzichte van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen betekent dit een omgekeerde aanpak.

Een andere — fundamentele — reden is dat de Steinerpedagogie op grond van de innerlijke groeiwetmatigheden van jongeren in de tweede graad de innerlijke turbulenties van de 15-16-jarigen wil ondersteunen met leerstof over de fysische turbulenties die zich op de aarde voordoen. Daarentegen situeert het bewust openstaan voor idealen, gemeenschapszin enz. zich bij adolescenten in de derde graad, waardoor dit de leeftijd is om voor het vak Aardrijkskunde sociale en economische verhoudingen, woon- en cultuurvormen, volkeren en religies enz. te programmeren.

Verder is het zo dat in de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen meer aandacht is voor landschapsanalyse. Hiervoor willen de Steinerscholen verwijzen naar hun leerplan Exploratie : het is zo dat elke Steinerschool in de tweede graad een volle week extra-muros 'topografie' organiseert. Daarbij wordt een bepaald gebied nauwkeurig in kaart gebracht door de leerlingen, waarbij zij aardrijkskundige, wiskundige maar vooral ook sociale vaardigheden in de praktijk moeten brengen. De eindtermen Aardrijkskunde inzake landschapslezen (nrs. 42 tot 45) zullen dan ook binnen het vak Exploratie worden verwezenlijkt en niet binnen de lessen Aardrijkskunde.

Inzake milieubeleid en ecologie is het goed in het bijzonder de eindtermen 37 tot en met 41 te beschouwen, aangevuld met eindterm 34 van de derde graad, het hoofdstuk 'ecologie' uit de tweede graad Biologie en eindterm 14 voor het vak Chemie tweede graad, een vak waar deze doelstelling o.i. beter op zijn plaats is. Aardrijkskundige onderzoeksvaardigheden komen aan bod in de eindtermen 1 tot 8 van de derde graad.

1.2. Voorgestelde eindtermen

1.2.1. Algemeen

1. De leerlingen kunnen informatie betreffende aardrijkskunde raadplegen en verwerken.

1.2.2. Reliëfvormen en opbouw van de aarde

De leerlingen

2. kunnen op een eenvoudige manier aardrijkskundige gegevens cartografisch voorstellen;

3. kunnen de voornaamste reliëfvormen herkennen in het landschap of op afbeeldingen ervan;

4. kunnen de belangrijkste reliëfgebieden van de wereld op continenten en oceanbodembeschrijven en lokaliseren op een wereldkaart;

5. kunnen de processen van vertering, erosie en sedimentatie uitleggen, d.w.z. ze kennen de begrippen en herkennen enkele soorten van verschijnselen in het landschap of op afbeeldingen ervan;

6. kennen de samenhang van de grote reliëfstructuren als resultaat van opbouw- en afbraakprocessen;

7. kunnen vanuit de directe of indirecte waarneming van een landschap naar een verklaring zoeken voor het ontstaan van dit landschap;

8. kennen de geologische tijdschaal;

9. kennen het theoretisch model van de inwendige opbouw van de aarde.

1.2.3. Platen tektoniek

De leerlingen

10. kunnen de krachtlijnen van het model van de platen tektoniek verwoorden als verklaring voor de vorming van continenten en reliëf, aardbevingen en vulkanisme;

11. weten dat de theorie van de platen tektoniek een model is naast andere mogelijke verklaringen.

1.2.4. Aardbevingen

De leerlingen

12. kennen de verschillen in intensiteit van aardbevingen;

13. kunnen een aardbeving beschrijven als uitwerking van verschillende oorzaken;

14. kunnen aan de hand van berichten in verband met aardbevingen (verhalen over historische aardbevingen, pers, internet) en lokalisatie op de wereldkaart mogelijke oorzaken voor deze verschijnselen uitleggen;

15. kunnen op de wereldkaart aardbevingsgebieden in relatie brengen met het model van de platen tektoniek.

1.2.5. Vulkanisme

De leerlingen kunnen

16. de kenmerken (vorm, ligging, begeleidende verschijnselen) van verschillende soorten van vulkanen opsommen en verklaren;

17. een vulkaanuitbarsting beschrijven als uitwerking van verschillende oorzaken;

18. aan de hand van berichten in verband met vulkaanuitbarstingen (verhalen over historische aardbevingen, pers, internet) en lokalisatie op de wereldkaart mogelijke oorzaken voor deze verschijnselen uitleggen;

19. op de wereldkaart vulkanische gebieden in relatie brengen met het model van de platen tektoniek.

1.2.6. Atmosfeer

De leerlingen

20. kennen de samenstelling en de opbouw van de atmosfeer;

21. kunnen een aantal functies van de atmosfeer opsommen en verklaren;

22. kunnen weer en klimaat in verband brengen met opbouw van en met processen in de atmosfeer;

23. kunnen een verband leggen tussen enkele atmosferische milieuproblemen en menselijk gedrag (op basis van satellietbeelden, kaarten, afbeeldingen,...);

24. hebben inzicht in een aantal dynamische aspecten van de atmosfeer.

1.2.7. Weerkunde

De leerlingen kunnen

25. het weer beschrijven met behulp van eigen waarnemingen en meettoestellen (temperatuur, luchtdruk, luchtvochtigheid, windrichting, windkracht, bewolking,...);

26. een eenvoudige weerkaart lezen en interpreteren;

27. een weersituatie inschatten door rekening te houden met weerkaarten en -berichten.

1.2.8. Klimatologie

De leerlingen

28. kunnen tabellen en grafieken van klimatologische elementen zoals temperatuur- en neerslagverdeling lezen en interpreteren;

29. kennen de verschillende klimaattypes en hun natuurlijke vegetatie;

30. kunnen beïnvloedende factoren op de verschillende klimaatselementen opsommen;

31. kennen enkele belangrijke windsoorten en hun relatie met enkele klimatologische elementen;

32. kennen enkele belangrijke zeestromingen en hun relatie met enkele andere klimatologische elementen;

33. kunnen een klimaat interpreteren aan de hand van temperatuur, neerslag en algemene luchtcirculatie;

34. kunnen op de wereldkaart grote klimaatzones aanduiden en verklaren.

1.2.9. Kosmos

De leerlingen

35. kunnen bewegingen in het zonnestelsel en gevolgen ervan op aarde aangeven;

36. kunnen het ontstaan en de structuur van het heelal samenhangend verwoorden aan de hand van een aantal astronomische begrippen.

1.2.10. Ecologie

De leerlingen

37. kennen de begrippen biosfeer en ecologie;

38. verwerven inzicht in de beperkte draagkracht van de aarde in verband met voedsel, energie en grondstoffen;

39. kunnen een aantal milieuproblemen vanuit de ecologie begrijpen;

40. ontwikkelen een op inzicht gestoelde, respectvolle houding tegenover het milieu;*

41. ontwikkelen een verantwoordelijkheidsgevoel voor de aarde.*

1.2.11. Landschappen

De leerlingen

42. kunnen, op basis van terreinwaarnemingen, minstens één landschapstype gedetailleerd beschrijven, met aandacht voor reliëf (hoogte, horizonlijn, hoogteverschillen, helling), bodembezetting, plantengroei, ecologische waarde van het gebied, enz.;

43. kunnen gebruik maken van enkele methodes, o.a. de polygonatiemethode en de voerstraalmethode, om een terrein op te meten;

44. kunnen, op basis van terreinmetingen,

— minstens één landschapstype gedetailleerd beschrijven;

— een afgebakend gebied gedetailleerd in kaart brengen;

— een juiste relatie inschatten tussen schaal en kaartinhoud;

45. kunnen, op basis van cartografisch materiaal, een landschap reconstrueren en beschrijven.

2. Geschiedenis 2e graad

2.1. Bespreking van de uitgangspunten en criteria van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling in het kader van de eindtermen geschiedenis 2de en 3de graad, vanuit onze visie

2.1.1. Uitgangspunten

2.1.1.1. Geschiedenis als 'discipline' (vak)

Geschiedenis is de dialoog tussen verleden, heden en toekomst. Inzicht hierin wordt beschouwd als 'historisch besef'.

Hierbij wordt vanuit de Dienst voor Onderwijsontwikkeling veel nadruk gelegd op het productief toepassen van kennis en inzichten en op het hanteren van een vooropgesteld cognitief schema.

In onze visie wordt ernaar gestreefd om vanuit de historische fenomenen zelf een zo volledig, exact feitelijk maar sprekend mogelijk waarnemingsbeeld neer te zetten. Daarbij wordt ingespeeld op het belevingsniveau van de jongeren, dat in onze visie verschillend is van leerjaar tot graad. Wij gaan ervan uit dat het denken zich oefent en opbouwt via deze waarneming en het progressief leren ordenen ervan, waarbij een basispakket aan parate kennis ons inziens onontbeerlijk is, om überhaupt tot denken te kunnen komen.

a. Specificiteit van het vak

— In verband met dit historisch besef wordt, binnen onze visie, naast inzicht in de principes van temporaliteit en causaliteit (continuïteit) ook veel aandacht besteed aan het principe van discontinuïteit : onverwachte impulsen van bewust, doelgericht en in vrijheid menselijk individueel of collectief handelen en invloeden van de natuur kunnen de geschiedenis abrupt een andere wending geven.

— Geschiedenis heeft als algemeen studiedomein de diverse aspecten van de inter-persoonlijke relaties; dit resulteert in haar socialiteitsdimensie.

b. Historische dimensies en categorieën

— In verband met het besef van sociaal zijn, stelt de Dienst voor Onderwijsontwikkeling de verwerving van een aantal begrippen en inzicht in de spanningsvelden en problemen die de gevoelens, gedachten, motieven en handelingen bij de verschillende vormen van sociaal-zijn oproepen, voorop.

Binnen onze visie staat, in verband met het besef van sociaal-zijn, de verwerving van inzicht in de gevoelens, gedachten, motieven en handelingen die verschillende vormen van sociaal zijn oproepen en verwerklijken, voorop.

De dimensie socialiteit kan binnen onze visie worden ingevuld via de categorieën : maatschappelijke gebeurtenissen, relaties en verhoudingen, processen en structuren.

De verschillende maatschappelijke domeinen, waarin de dimensie socialiteit binnen onze visie kan worden gesitueerd, zijn : het sociaal-economische, het demografische, het politieke, het juridische, het militaire, het sociaal-culturele, het levensbeschouwelijke, het ecologische en het technologische. — De dimensie tijd wordt binnen onze visie opgebouwd via een aantal categorieën, waaronder : opvolging in de tijd (eerder-later), duur (lang-kort), tempo (snel-langzaam), ritme, periodiciteit, langzame verandering-breuk, evolutie-revolutie, diachronie-synchronie, vooruitgang-stagnatie.

Deze worden binnen onze visie ontwikkeld vanuit de concrete historische werkelijkheid, via het vergelijken van historische fenomenen : het ontdekken van gelijkenissen, gemeenschappelijke elementen, van verschillen en van wezenlijke karakteristieken.

— Onder de categorieën van de historische ruimte, als plaatsbepaling van historische gegevens, kunnen binnen onze visie worden vermeld : lokalisatie (o.a. continentaal, maritiem enz.); schaal (plaatselijk, regionaal, continentaal, mondiaal); afstand (uitgestrekt-beperkt, ver-dichtbij); ruraal, stedelijk, ongerept; gesloten (op zichzelf) — open (in wisselwerking met); centraal georiënteerd, evenwichtig gespreid of naar de periferie toe.

c. Methodologische onderbouwing voor het vak geschiedenis

— De onderzoeksmethode van de Geschiedenis als discipline, opgesteld vanuit de Dienst voor Onderwijsontwikkeling, verwijst naar een manier waarop men tot kennis (en presentatie) van de historische werkelijkheid kan komen. Hiervoor nadruk gelegd op het vaardig worden in het aanwenden van ' vakspecifieke methoden. Het betreft hier een eerder gesloten, op het verwerven van specifieke vaardigheden, gericht pedagogisch proces.

— Uitgaande van de veronderstelling dat deze methode toch vrij te kiezen is, zijn wij er binnen onze visie van overtuigd dat er nog andere manieren zijn om tot kennis van de historische werkelijkheid te komen, vanuit een meer open en vrij pedagogisch proces. Jongeren in het secundair onderwijs liefst zo snel mogelijk vertrouwd maken met de principes van deze onderzoeksmethode, is niet te verenigen met ons uitgangspunt : binnen onze visie worden de nagestreefde kennis, inzicht en vaardigheden afgestemd op de rijpheidsgraad die de jongeren hebben bereikt. Het leren onbevangen waarnemen en kwalitatief en kwantitatief beschrijven van de fenomenen wordt binnen onze visie gezien als voorwaarde tot het structureren en ordenen ervan. De studie van historisch bronnenmateriaal is hierbij inderdaad onontbeerlijk.

2.1.1.2. De vormende waarde van het vak geschiedenis

Het doel van het vak geschiedenis is, naast de andere aangeboden vakken, de jongeren helpen en ondersteunen in hun ontwikkeling als individu. Kennis en inzicht in geschiedenis kan hen helpen om tot het besef te komen van hun unieke totaliteit en verantwoordelijkheid en om deze te aanvaarden en later tot een constructief maatschappelijk handelen te komen.

Daarnaast zijn de ontwikkeling van historisch besef, culturele vorming, verdere identiteitsvorming en vorming tot sociale weerbaarheid uiteraard bijkomende fundamentele bijdragen.

2.1.2. Funderende doelstellingen

Deze gaan uit van de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit, zoals ze in een reeks maatschappelijke domeinen aan bod komen en van hun onderlinge relaties.

Hierbij streven wij na :

1. Vakspecifieke termen en begrippen, nodig om zich van het verleden een beeld te vormen, kennen en kunnen gebruiken.
2. Weten dat uitspraken over het verleden gebaseerd zijn op een diversiteit van bronnen. De behandelde bronnen kunnen bespreken.
3. Inzicht hebben in een aantal categorieën van de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit.
4. Beseffen dat verandering, ontwikkeling het resultaat is van de creatieve kracht die elke individuele mens en elke samenleving aanwendt om de toekomst vorm te geven.
5. Aandacht hebben voor processen waarbij men door vergelijking, overeenkomsten en verschillen kan ontdekken.
6. Begrijpen dat sommige situaties uit het verleden onder invloed van vele factoren tot een probleem kunnen uitgroeien; dat dergelijke problemen vaak meerdere dimensies bezitten, een diversiteit aan karakteristieken kunnen ontwikkelen en zowel een weerstand als een stimulans kunnen betekenen voor de verder ontwikkeling van de mens.
7. Inzien dat de werking en invloed van gelijkaardige categorieën van de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit nu eens een gelijkaardig effect heeft op de historische werkelijkheid en dan weer een totaal ander effect genereert.
8. Belangstelling opbrengen voor het verleden.
9. Een open geesteshouding hebben, nodig om zichzelf, de eigen tijd, de eigen mentaliteit en kennis van het verleden te relativiseren en steeds bij te stellen. Zin voor het toevallige en het gewilde in de geschiedenis ontwikkelen.
10. Bereid zijn zich te situeren ten opzichte van het verleden en van daaruit eerbied opbrengen voor het culturele erfgoed van de mensheid.
11. Open durven staan voor de visie en persoonlijkheid van 'de andere'. Visies in vraag durven stellen, een eigen visie formuleren en kunnen bijstellen in wisselwerking met andere visies.
12. Inzien dat elke mens zijn verantwoordelijkheid heeft in de samenleving.

2.1.3. Selectiecriteria en structurering van de eindtermen

Binnen onze visie zijn de eindtermen geconstrueerd rond onderstaande componenten.

° De geleidelijke opbouw van een historisch referentiekader, bestaande uit de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit en de begrippen omvatte nd die vanuit de fenomenologische benadering van deze historische dimensies omschreven worden.

° De studie van de ontwikkeling van de samenleving, waarbij verschillende categorieën van de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit aan bod komen. Hierbij wordt er per leerjaar gekeken vanuit een verschillende invalshoek; de leerinhouden sluiten hierbij aan.

° De integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenleving :

- de bestudeerde perioden en samenlevingen worden gesitueerd in een tijds kader en in een ruimtelijk kader, met aandacht voor verandering;
- daarbij wordt aandacht besteed aan de begrippen die vanuit de studie van deze perioden en samenlevingen kunnen geformuleerd worden;
- er wordt inzicht verworven in het feit dat eenzelfde fenomeen zich in andere omstandigheden op een andere of gelijkaardige wijze kan manifesteren;
- de benadering is afhankelijk van de gekozen invalshoek van waaruit de perioden en samenlevingen bestudeerd worden.

2.1.4. Coördinatie

2.1.4.1. Verticale samenhang

Het behandelen van leerinhouden die aansluiten bij de leeftijdsgebonden ontwikkeling en mogelijkheden van de jongeren, is een werkwijze die binnen onze visie in de tweede en derde graad wordt verdergezet.

Vanaf de tweede graad worden deze leerinhouden verbonden met en aangebracht vanuit een welbepaalde invalshoek. Hierbij wordt rekening gehouden met het geleidelijk aan groeiende abstractievermogen. Aldus is er een progressieve ontwikkeling waar te nemen in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, en van het historisch besef in het algemeen.

2.1.4.2. Horizontale samenhang

Voor onze interdisciplinaire en vakoverschrijdende benadering verwijzen we naar 2.1.1.2. 'De vormende waarde van het vak Geschiedenis' en naar onze toelichting bij de voorgestelde eindtermen.

2.2. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Bij het opstellen van de hier voorgestelde eindtermen hebben we ons laten leiden door onze eigen visie, uitgangspunten en werkwijzen, waardoor doelstellingen en leerinhouden kunnen afwijken van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen.

2.2.1. Visie op geschiedenis

Binnen onze visie wordt in het geschiedenisonderwijs, naast het causaliteitsprincipe, veel belang gehecht aan het feit dat geschiedenis ook een discontinu en open proces is : geschiedenis evolueert met sprongen en haar onvoorspelbare toekomst is niet alleen bepaald door het verleden. Onverwachte impulsen en invloeden van mens en natuur kunnen haar abrupt een andere wending geven. Vanuit deze visie volstaat het causaliteitsprincipe alleen niet om de verschillende stadia in de geschiedenis uit te leggen.

Er wordt exemplarisch en symptomatisch gewerkt en die historische periodes, feiten, gebeurtenissen, thema's en persoonlijkheden worden op diepgaande wijze behandeld die kenmerkend en essentieel zijn voor het wordingsverhaal van de mensheid, gezien vanuit de eigen visie daarop. Aan de hand hiervan vormen de jongeren zich een tijdsbewustzijn.

2.2.2. Aangepaste leerinhouden en invalshoeken

In de Steinerpedagogie worden leerinhouden behandeld die aansluiten bij de leeftijdsgebonden ontwikkeling en mogelijkheden van de jongeren. Op die manier wordt hun natuurlijke en innerlijke ontwikkeling gevoed en ondersteund en wordt eveneens aangeknoopt bij een reeds aanwezige intrinsieke motivatie. Vanaf de tweede graad wordt de geschiedenis behandeld met nadruk op een welbepaalde invalshoek, die per leerjaar verschilt (zie criteria). Zo leren de jongeren dat er verschillende 'vensters' zijn van waaruit naar geschiedenis kan worden gekeken; dit verruimt hun blik op geschiedenis. Voor elk leerjaar wordt een welbepaalde historische periode uitgekozen, waarmee deze invalshoek het best kan worden bestudeerd (zie verder). Deze invalshoeken zijn niet exclusief; dat wil zeggen dat ze voor een bepaald leerjaar op de voorgrond staan, maar ook in de andere leerjaren voorkomen.

2.2.3. 'Levende' geschiedenis

Wij streven er in binnen onze visie in de eerste plaats naar om bij de jongeren een levendig begrip te creëren van de behandelde historische periodes, waarbij er verder wordt gegaan dan gewone feitenkennis en abstracte begrippen. Er wordt dan ook veel belang gehecht aan de manier waarop de leerstof wordt aangebracht : de narratieve methode wordt vanaf de tweede graad aangevuld door het werken met historische bronnen, die zo authentiek mogelijk zijn. Op deze manier worden de jongeren er toe aangezet om, op grond van hun eigen waarneming en met behulp van hun eigen innerlijk voorstellings- en denkvermogen, concreet met het verleden bezig te zijn. Dit brengt ze in een proces van eigen beleving van de historische tijd, waardoor de grote conflicten en ontwikkelingen van de mens tot 'leven' komen en de jongeren zich in het wisselende bewustzijn doorheen de historische periodes kunnen inleven. Deze werkwijze vraagt zowel van de leerkracht als van de leerlingen de nodige inspanning, maar bevordert ook een intense verbondenheid met de historische realiteit.

Zodoende wordt bij de jongeren het waarnemings-, inlevings- en voorstellingsvermogen geleidelijk aan geoefend en verrijkt, waardoor het ontwikkelen van een gefundeerd oordeelsvermogen — zeer belangrijk in onze tijd — naar het eind van de derde graad mogelijk wordt gemaakt.

2.2.4. Een historische instap in alle vakken

Het vak Geschiedenis neemt in de Steinerpedagogie geen geïsoleerde plaats in. Vaak wordt er in andere vakken gewerkt met een historische instap, waardoor het vak Geschiedenis ondersteund wordt vanuit deze vakken en de jongeren extra verbindingen kunnen leggen naar transferkennis in deze vakken. Dit komt ook ten goede aan de ontwikkeling van het historisch referentiekader.

2.3. Voorgestelde eindtermen

2.3.1. Criteria in verband met het historisch referentiekader

— Het historisch referentiekader bestaat uit de dimensies socialiteit, tijd en historische ruimte en omvat een begrippenkader en een kader van maatschappelijke probleemstellingen die het niveau van de afzonderlijke samenlevingen overstijgen. Binnen onze visie worden nu juist die specifieke dimensies socialiteit, tijd en historische ruimte gekozen in functie van de leeftijdsgebonden interesses en mogelijkheden van de jongeren. De specifieke belangstellingssferen van waaruit jongeren van de tweede graad een verbinding met geschiedenis kunnen aangaan, betreffen in onze visie allereerst de vraag (vanuit een grondhouding van verbazing) naar hoe de hen omringende wereld concreet, feitelijk in elkaar steekt en vervolgens de vraag naar de processen die zich in de geschiedenis afspelen. Zo wordt het denken in de tweede graad, voortbouwend op wat in de eerste graad op het niveau van het causale denken werd geoefend, verder geoefend en eerst tot het niveau van het combinerende denken gebracht : exact leren waarnemen (concentratie en geduld in kijken, luisteren), leren ordenen en afgrenzen, feiten exact leren weergeven; vervolgens wordt het denken tot op het niveau van het procesdenken gebracht : opeenvolgende waarnemingen worden geplaatst in de tijd, waarnemen van complexere gehelen, volgen van processen, opbouw van waarnemingsreeksen en het vergelijken ervan.

— De mate van abstractie van het begrippenkader, dat aan de hand van deze historische werkelijkheid geleidelijk wordt opgebouwd, hangt dus af van de leeftijdsgebonden mogelijkheden en ontwikkeling van de jongeren.

2.3.2. Criteria uitgewerkt per leerjaar

In het eerste leerjaar wordt ernaar gestreefd om aan de jongeren een exact ruimtelijk beeld van de werkelijkheid aan te reiken, van de wereld waarin zij nu leven en hoe deze tot stand is gekomen en dit in antwoord op hun intrinsieke (basis-)vraag : 'hoe steekt de wereld in elkaar, hoe werkt hij?' Het is de bedoeling hen begrip bij te brengen voor deze tijd. Het zoeken naar verbanden kan op deze leeftijd gericht worden op meer complexe en niet onmiddellijk concreet waarneembare oorzaak- en gevolgverhoudingen.

De invalshoek voor dit leerjaar is de vraag hoe ideeën in werkelijkheid worden omgezet. Zo leren de jongeren, o.a. aan de hand van opmerkelijke biografieën, zeer concreet hoe ideeën worden gerealiseerd en welke de gevolgen hiervan kunnen zijn; ze leren zich een voorstelling maken van wat een verandering in denk- en handelwijze kan betekenen voor het individu, de samenleving en de verdere evolutie. Hiervoor wordt exemplarisch leerstof gekozen uit de periode van de 16de tot en met de 21ste eeuw.

In het tweede leerjaar krijgen de jongeren een andere en vernieuwde belangstelling voor hun omgeving : procesmatige aspecten, verbanden en interacties boeien hen. Vanuit het gegeven van hun ontluikende en groeiende abstractievermogen, dat de groter geworden scheiding tussen waarneming en voorstellingswereld denkend hanteerbaar maakt, wordt de geschiedenis nu 'op een meer afstandelijke manier' behandeld, waarbij het theoretisch element aan het waargenomene (historische bronnen) wordt toegevoegd.

De invalshoek in dit leerjaar is het bestuderen van historische culturen in functie van hun geo-fysische context. Hiervoor wordt exemplarisch leerstof gekozen uit de periode van de Prehistorie tot de Oudheid. Zo leren de jongeren het belang kennen van de geografische en klimatologische omstandigheden en voorwaarden, die het ontstaan en de ontwikkeling van een cultuur mogelijk maken en beïnvloeden. Aan de hand van de 'oude culturen' leren ze hoe volkeren en individuen in hun ontwikkeling afhankelijk zijn van deze gegevens en erop inspelen.

2.3.3. Eindtermen

2.3.3.1. Kennis, inzicht en vaardigheden

a. Algemeen

De leerlingen

1. kennen de belangrijkste feiten en gebeurtenissen uit verschillende maatschappelijke domeinen (dimensie socialiteit) van de bestudeerde samenlevingen in de bestudeerde perioden;

2. kunnen de wisselwerking van enkele maatschappelijke domeinen van de bestudeerde samenlevingen illustreren;

3. kunnen enkele maatschappelijke evoluties in de ontwikkelingsfasen van de bestudeerde samenlevingen karakteriseren vanuit enkele categorieën van de dimensie tijd;

4. kennen de duur en de afstand in tijd van de bestudeerde perioden en hebben oog voor de categorieën van de dimensie tijd;

5. kunnen enkele periodiseringsconcepten (bijvoorbeeld : Prehistorie, Oudheid, Nieuwe Tijd) aanduiden;

6. kunnen de belangrijkste feiten en gebeurtenissen uit de bestudeerde samenlevingen situeren binnen de dimensie historische ruimte, met oog voor de categorieën van deze dimensie;

7. kennen enkele kenmerken van minstens één niet-westerse samenleving binnen één van de bestudeerde perioden;

8. kennen enkele methoden om het verleden te onderzoeken;

9. kunnen historische informatie halen uit aangebracht tekstueel, auditief, visueel of audiovisueel materiaal, op basis van een op hun niveau afgebakende opdracht;

10. kunnen in verband met deze historische informatie uit aangebracht tekstueel, auditief, visueel of audiovisueel materiaal :

— hoofd- van bijzaken onderscheiden in een op hun niveau omschreven probleem — er een kernidee uithalen in een op hun niveau omschreven probleem

— deze vergelijken aan de hand van vragen en een op hun niveau omschreven opdracht en gelijkenissen en verschillen aanduiden

— deze aan de hand van vragen en een op hun niveau omschreven opdracht, structureren en samenvatten

— een vraag formuleren;

11. kunnen verschillende meningen, hypothesen, argumentaties of verklaringen vergelijken binnen een op hun niveau welomschreven kader;

12. kunnen de historisch begrippen, die opgebouwd werden vanuit de bestudeerde historische werkelijkheid, herkennen en binnen een afgebakende context gebruiken;

13. lichten uit de bestudeerde samenlevingen enkele elementen toe die in latere samenlevingen of vandaag invloed uitoefenen.

b. Voor de periodes en samenlevingen die bestudeerd worden vanuit de vraag hoe ideeën in de werkelijkheid worden omgezet

De leerlingen

14. kennen de belangrijkste ideeën en denkbeelden die de geschiedenis van de bestudeerde perioden bepaald hebben;

15. kunnen uitleggen hoe ideeën door menselijke individualiteiten en doorheen hun biografie worden gerealiseerd;

16. kunnen de invloed illustreren van reeds bestaande opvattingen, maatschappelijke verhoudingen en structuren op het ontstaan van nieuwe ideeën;

17. kunnen de bestudeerde periodes typeren door middel van het leren onderscheiden van oorzaak, aanleiding en gevolg in de historische gebeurtenissen en feiten.

c. Voor de periodes en samenlevingen die bestudeerd worden vanuit hun geo-fysische context

De leerlingen

18. kunnen de rol die de geografische, klimatologische en sociale omstandigheden gespeeld hebben in het tot stand komen van de bestudeerde samenlevingen, uitleggen;

19. kunnen het ontstaan, de organisatie en de uitbouw van verschillende maatschappelijke domeinen (dimensie socialiteit) van de bestudeerde samenlevingen uitleggen en verklaren met betrekking tot de geo-fysische context;

20. kennen de voornaamste kenmerken van de bestudeerde samenlevingen, met aandacht voor de verbanden tussen en de wisselwerkingen binnen verschillende maatschappelijke domeinen;

21. kunnen verbanden, wisselwerkingen en interacties zien in de elementen en omstandigheden die een cultuur doen ontstaan en ontwikkelen, met oog voor de rol van verschillende maatschappelijke domeinen en met aandacht voor de kwaliteiten van de dimensie ruimte.

2.3.3.2. Attitudes

De leerlingen

22. leren zich een concrete voorstelling maken van de bestudeerde historische feiten en gebeurtenissen;*

23. leren zich een concrete voorstelling vormen van de onderlinge beïnvloeding van de bestudeerde samenlevingen;

24. leren zich openstellen en inleven in situaties en personen uit het verleden;*

25. leren zich bewust worden van hun eigen sympathieën en antipathieën tegenover ideeën, gebeurtenissen en feiten uit de bestudeerde historische periodes;*

26. leren in gesprek gaan over historische feiten, gebeurtenissen en personen;*

27. leren de inspanningen die individuen en groepen voer(d)en voor de realisatie van het zelfstandig en vrij worden van de mensheid waarderen;*

28. leren de creatieve kracht zien waarmee samenlevingen uit het verleden de uitdagingen waarvoor ze stonden, hebben aangepakt;*

29. leren respect tonen voor de opvatting van de bestudeerde samenlevingen om de geestelijke wereld als een realiteit te beschouwen;*

- 30. leren waarden en normen uit verleden en heden vanuit de historische en hun eigen actuele context benaderen;*
- 31. leren beseffen dat inzicht in het verleden leidt tot een verruimde blik op en een beter begrip van het heden;*
- 32. leren beseffen dat de kennis van het verleden voorlopig en vaak hypothetisch is en steeds verfijnd kan worden;*
- 33. leren beseffen dat ze in onze maatschappij ruimte krijgen om persoonlijk om te gaan met deze vrijheid en gelijkheid;*
- 34. leren de huidige situatie van vrijheid en gelijkheid in een democratische rechtsstaat zien als een voorlopig eindpunt van een lange en moeizame strijd.*

3. Lichamelijke opvoeding 2° graad

3.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Er zijn geen fundamentele tegenstellingen tussen de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen en het pedagogisch project van de Steinerscholen. Ter wille van de volledigheid herhalen wij hier de officiële eindtermen, met slechts hier en daar een kleine wijziging in de formulering.

3.2. Voorgestelde eindtermen

3.2.1. Ontwikkeling van de motorische competenties

a. Verantwoord en veilig bewegen

De leerlingen kunnen

- 1. in welbepaalde bewegingssituaties verantwoordelijkheid opnemen omtrent elkaars veiligheid door afspraken en regels na te leven;
- 2. het belang van veiligheidsafspraken toelichten;
- 3. medeleerlingen in welbepaalde bewegingssituaties helpen en ondersteunen.

b. Zelfstandig leren

De leerlingen

- 4. bepalen zelfstandig hoe ze in welbepaalde bewegingssituaties eenvoudige leertaken individueel of in groep aanpakken en oplossen;

- 5. kunnen bij zichzelf nagaan of ze vorderingen maken in welbepaalde bewegingssituaties.

c. Reflecteren over bewegen

De leerlingen

- 6. kunnen op basis van een beperkt aantal afgesproken criteria bij zichzelf en anderen aangeven waarom een bewegingsopdracht wel of niet lukt.

d. Verbreden en verdiepen van motorische competenties

Keuze uit verantwoorde vormen van meerdere bewegingsgebieden : atletiek, gymnastiek, dans en expressie, zwemmen, spel en sportspel, zelfverdediging, natuurgebonden activiteiten of andere verantwoorde bewegingsgebieden.

De leerlingen kunnen

- 7. eerder geleerde vaardigheden combineren en toepassen;
- 8. geleerde vaardigheden uitvoeren met anderen;
- 9. evenwicht zoeken, behouden en herstellen in verschillende situaties;
- 10. hangen, steunen, klimmen, zwaaien en draaien in verschillende situaties;
- 11. aangepaste vormen van springen, werpen en lopen in verschillende situaties beheerst uitvoeren;
- 12. meegaan en tegenwerken in bewegingen met anderen;
- 13. veilig vallen en landen in verschillende situaties;
- 14. binnen aangepaste vormen van minimum één doelspel :
 - als aanvaller een keuze maken m.b.t. doelen, passen, dribbelen en vrijspelen;
 - als verdediger positie kiezen tussen aanvaller en doel;
- 15. binnen aangepaste vormen van minimum één terugslagspel :
 - het eigen speelveld verdedigen;
 - pogen (na samenspel) te scoren.
- 16. ritmische of dansante bewegingsvormen uitvoeren gekoppeld aan houdings-, ruimte- en tijdsbesef.

3.2.2. Ontwikkelen van een gezonde en veilige levensstijl

De leerlingen

- 17. doen binnen verantwoorde en milieuvriendelijke omstandigheden bewegingservaringen op in de natuur;
- 18. kunnen het belang van het regelmatig leveren van fysieke inspanningen aangeven met het oog op gezondheid;
- 19. kunnen voor zichzelf wijzigingen in fitheid aangeven;
- 20. kunnen onveilige bewegingssituaties herkennen en er gepast op reageren;
- 21. kunnen welbepaalde hygiënische basisregels spontaan toepassen;*
- 22. welbepaalde basisregels van houdings- en rugscholing spontaan toepassen;*
- 23. kunnen zich inzetten met het oog op fysieke fitheid.*

3.2.3. Ontwikkeling van het zelfconcept en het sociaal functioneren

De leerlingen

- 24. zijn in staat op een sociaal aanvaarde wijze verschillende rollen te vervullen in welbepaalde bewegingssituaties;
- 25. kunnen overleggen, afspraken maken, samenwerken of samenspelen in groepsverband;
- 26. kunnen bewegingsvreugde ervaren in verschillende bewegingssituaties;*
- 27. leren hun eigen mogelijkheden aanvaarden;*
- 28. kunnen respectvol omgaan met het eigen lichaam en met dat van anderen;*
- 29. kunnen waardering opbrengen voor elkaars mogelijkheden en rekening houden met individuele verschillen;*
- 30. kunnen respect tonen voor en aangepast omgaan met omgeving en materiaal.*

4. Moderne vreemde talen 2^e graad

4.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Volgens de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen voor moderne vreemde talen ligt het accent op informatieve communicativiteit. De Steinerscholen beleven deze doelstelling niet als prioritair. Zij zien het onderwijs in moderne vreemde talen beoogt eerder een kennismaking met en inzicht in de karakteristieken van de vreemde taal als cultuurfenomeen.

Vooraf in de literatuur komt het levende en creatieve karakter van de taal tot uiting. Poëzie biedt enerzijds alle mogelijkheden tot ontwikkeling van het gevoelsleven van de opgroeiende jongeren, anderzijds is het noodzakelijk de poëtische kwaliteiten van de vreemde taal onder de aandacht te brengen opdat communicatie niet zou verstarren tot louter informatie-overdracht. Door middel van literatuurstudie komen de leerlingen in contact met de wezenlijke karakteristieken van de andere taal en cultuur. Daarnaast is ook het structurele aspect van de taal van groot belang. De Steinerscholen beschouwen een taaldidactiek waarbij alle nadruk gelegd wordt op de taal als communicatie-instrument en waarbij het vormend element van het bijbrengen van inzicht in het taalsysteem als bijkomstigheid wordt beschouwd, als onverzoenbaar met het eigen pedagogisch project. Zij wensen expliciete aandacht te besteden aan grammaticastudie, wat zich weerspiegelt in de voorstellen tot eigen eindtermen.

Om die redenen is het vreemdetalenonderwijs in de Steinerpedagogie niet alleen op het instrumenteel beheersen van de vreemde taal gericht. Het gaat er namelijk om de jongeren de klank- en stijlkwaliteiten van de vreemde taal te laten aanvoelen en de structuur ervan te leren doorzien. Ze moeten leren dat de vreemde taal iets zelfstandigs en iets anders is. Zo kunnen ze de vreemde taal ervaren als een aanvulling op hun eigen uitdrukkingsmogelijkheden.

De door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen onderscheiden zich van de door de Steinerscholen voorgestelde eindtermen primo door de intensieve analyse van de aspecten communicatie en informatie-overdracht, secundo door de aard van de gebruikte en de te produceren teksten en tertio door de veel hogere graad van gedetailleerdheid.

Wat betreft het aspect communicatie en informatie kunnen de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen overgenomen worden — evenwel met dien verstande dat in het eigen pedagogisch project de leerlingen niet expliciet geconfronteerd worden met de desbetreffende theorie, begrippen en indeling. Wat de in de lessen gebruikte teksten betreft, wordt in de Steinerpedagogie voornamelijk gewerkt met literaire teksten (gedichten, roman- en toneelfragmenten); geregeld ook met essayistische teksten (artikels, recensies en verslagen) en slechts sporadisch met teksten met een utilitair karakter (formulieren, tabellen, schema's, instructies,...). Vanuit dit standpunt werden desbetreffende overheidseindtermen niet of slechts gedeeltelijk overgenomen. Ook de doelstellingen in verband met de te produceren tekstsoorten (mondeling en schriftelijk) zijn mede bepaald en al dan niet overgenomen in functie van hoger genoemd onderscheid in tekstsoorten.

Wat betreft de overheidseindtermen die strategieën behandelen, is het in de Steinerpedagogie niet de bedoeling de leerlingen expliciet met de theorie en de begrippen van deze strategieën in contact te brengen. Wel wordt hen geleerd deze technieken te gebruiken (woordenboek, context, vragen stellen,...). De overheidseindtermen ter zake werden gedeeltelijk en gekaderd in de eigen visie overgenomen. Ten slotte werden alle eindtermen die van de leerlingen een 'bereidheid om' vragen; vervangen door eindtermen die geformuleerd zijn in termen van 'leren' of 'kunnen'. Een uitvoerige toelichting hierover staat in de inleiding bij de vakoverschrijdende eindtermen. Hier kunnen we ons beperken tot het volgende : in de Steinerscholen heeft men uiteraard ook graag dat de leerlingen bijvoorbeeld bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz. Maar door zo iets in een leerlinggerichte doelstelling te formuleren, waardoor het eigenlijk een juridische verwachting wordt dat leerlingen effectief bereid zijn om te luisteren, spreken, enz., kan het niet anders dan dat dit een geforceerde bereidheid zou worden. De Steinerscholen vermijden zoveel mogelijk om in hun eindtermen morele verwachtingen op te nemen, juist omdat zulke verwachtingen contraproductief werken wanneer ze als externe doelstelling opgelegd worden aan leraren en leerlingen.

4.2. Voorgestelde eindtermen

Voorafgaande opmerking over de gebruikte teksten : in de visie van de Steinerpedagogie gaat het (vreemde) talenonderwijs uit van :

- teksten uit de Franse resp. Engelse literatuur (poëzie, toneel, liederen, verhalen,...);
- teksten die de Franse resp. Engelse geschiedenis behandelen;
- teksten in verband met leefgewoonten en cultuur (artikels, reisverslagen,...).

4.2.1. Luisteren

De leerlingen

1. kunnen de globale betekenis van in eenvoudige taal verwoorde, duidelijk ten gehore gebrachte mededelingen en korte tekstfragmenten begrijpen;
2. kunnen informatie uit luistermomenten selecteren en ordenen;
3. kunnen de hoofdzaak van iets langere literaire en zakelijke teksten die niet te eenvoudig zijn qua opbouw en woordenschat begrijpen;
4. leren de spreker beleefd onderbreken om hem/haar te vragen iets te herhalen of te omschrijven.*

4.2.2. Lezen

De leerlingen

5. kunnen in grote lijnen een tekst begrijpen en eenvoudige vragen erover beantwoorden;
6. leren nieuwe woorden binnen de context begrijpen;
7. leren vlot lezen zonder voortdurend te struikelen over onbekende woorden of structuren en met aandacht voor de expressieve kwaliteit van de tekst;
8. kunnen de hoofdzaken en enkele relevante details opzoeken van minder eenvoudig opgebouwde teksten waarvan niet alle woordenschat bekend is;
9. kunnen een woordenboek raadplegen.

4.2.3. Spreken

De leerlingen

10. leren de uitspraak en intonatie van de vreemde taal gebruiken;
11. kunnen in de vreemde taal iets vertellen over zichzelf, hun ervaringen en meningen;
12. kunnen in de vreemde taal iets navertellen, eventueel met behulp van vragen;
13. kunnen aangeboden dialogen variëren en elementen uit vorige dialogen integreren;

14. leren een korte voorbereide uiteenzetting geven over een bepaald onderwerp;
 15. kunnen deelnemen aan eenvoudige en courante gespreksituaties (telefoneren, uitleg vragen, afspraken maken,...);
 16. kunnen in de vreemde taal reageren op vragen en opmerkingen van leerkracht en medeleerlingen;
 17. leren in eenvoudige bewoordingen een appreciatie van een beluisterde of gelezen tekst geven.
- 4.2.4. Schrijven
- De leerlingen
18. kunnen een eenvoudige brief of tekst schrijven over een courant onderwerp of over eigen ervaringen;
 19. kunnen, eventueel aan de hand van vragen, een korte tekst opstellen over een in de les behandeld onderwerp;
 20. leren antwoorden op open vragen over een in de les behandeld onderwerp;
 21. leren de essentie van een mondelinge mededeling of een gelezen tekst noteren;
 22. kunnen een gedicteerde tekst correct schrijven als ze vooraf weten uit welk tekstgedeelte hij zal worden gelicht;
 23. kunnen de regels in verband met spelling en interpunctie gebruiken.
- 4.2.5. Grammatica
- De leerlingen
23. kennen de belangrijkste grammaticale en morfologische regels in verband met de woordsoorten;
 24. kennen de belangrijkste grammaticale regels in verband met de syntaxis van de meest voorkomende zinsstructuren;
 25. leren binnen de gepaste situaties eigen teksten (mondeling en schriftelijk) controleren op grammaticale vorm en spelling.
- 4.2.6. Taalbeschouwing
- De leerlingen
26. kunnen reflecteren over non-verbaal gedrag;
 27. kunnen verschillende taalregisters inschatten : formeel, informeel, vertrouwelijk,...;
 28. kunnen onderscheid maken tussen verschillende tekstsoorten;
 29. weten dat schrijftaal formeler is dan spreektaal;
 30. leren reflecteren over de betekenis van interpunctie en lay-out.
- 4.2.7. Kennis van de vreemde cultuur
- De leerlingen leren
31. door middel van de bestudeerde literaire en zakelijke teksten enkele karakteristieken van het Franse, resp. Engelse volk en de Franse, resp. Engelse cultuur kennen;
 32. verschillen en overeenkomsten tussen de eigen en de Franstalige resp. Engelstalige culturen kennen.

5. Nederlands 2^e graad

5.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

De leerlingen van de tweede graad bevinden zich aan het begin van de ontwikkelingsfase waarin ze geleidelijk aan evolueren tot steeds groter wordende zelfstandigheid van oordeel en levensopvatting. Het kritisch vermogen kan rechtstreeks aangesproken worden. De jonge mensen willen een eigen oordeel uitspreken; zij gaan op zoek naar hun eigen levensmotieven in samenhang met wereldmotieven. Het literatuuronderwijs in de Steinerscholen stelt zich tot opgave de jonge mensen inhouden te bieden die aansluiten bij hun zoeken. De leraar kiest echter niet willekeurig. Hij is vrij in zoverre hij verantwoording aflegt ten aanzien van de noden van de leerlingen, noden die hij met behulp van de antroposofische menskunde leert waarnemen. De leraar wekt, door de behandeling van een kunstwerk, de interesse voor de idee zoals ze door een individualiteit wordt uitgedrukt. De leraar bemiddelt in de ontmoeting tussen schrijver en leerling. In deze ontmoetingen wordt de persoonlijkheid van de leerling gesterkt.

Volgens de uitgangspunten van de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen ligt het accent op de informatieve communicativiteit. Dit is in de Steinerscholen niet prioritair. De Steinerpedagogie beoogt de realisatie van andere voor haar primaire doelstellingen door middel van taalonderwijs. Meer in het bijzonder ziet men in het literatuuronderwijs in de tweede graad een mogelijkheid tot vorming van kritisch bewustzijn, tot verfijning van het gevoelsleven en tot ontwikkeling van de creativiteit. Het oefenen van de specifiek taalkundige vaardigheden (spelling, woordgebruik, formulering en zinsbouw — uitvoerig behandeld in de eerste graad) moet in de tweede graad gezien worden in relatie met de specifieke ontwikkeling die leerlingen op deze leeftijd doormaken. De in de eerste graad aangelegde vaardigheden in verband met spreken, luisteren, lezen en schrijven worden verder geoefend, nu echter als instrumenten van de ontluikende persoonlijkheid.

De analytische vaardigheden waarvan in de overheidseindtermen sprake is, zoals het opdelen van luister-, spreek-, lees- en schrijfvaardigheden, telkens in functie van zender en ontvanger en in termen van planning, doelstelling, uitvoering en reflectie, zijn onverzoenbaar met het project van de Steinerscholen, omdat daar taal als een levend iets benaderd wordt. Er wordt getracht de leerlingen gevoel voor deze levende realiteit bij te brengen. Het intensief analyserende karakter van de overheidseindtermen leidt in die visie van de Steinerscholen voor jonge mensen de aandacht af van de levende werkelijkheid van de taal. De analytische vaardigheden die er worden ontwikkeld staan steeds in functie van een beter begrip van het geheel van een tekst.

Ten slotte werden alle eindtermen die van de leerlingen een 'bereidheid om' vragen, vervangen door eindtermen die geformuleerd zijn in termen van 'leren' of 'kunnen'. Een uitvoerige toelichting hierover staat in de inleiding bij de vakoverschrijdende eindtermen. Hier kunnen we ons beperken tot het volgende : in de Steinerscholen heeft men uiteraard ook graag dat leerlingen bijvoorbeeld bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz. Maar door zoiets in een gedragsveranderende doelstelling te formuleren, waardoor het eigenlijk een juridische verwachting wordt dat leerlingen effectief bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz., kan het niet anders dan dat dit een geforceerde bereidheid zou worden. De Steinerscholen vermijden zoveel mogelijk om in hun eindtermen morele verwachtingen op te nemen, juist omdat zij menen dat zulke verwachtingen contraproductief werken indien ze als externe doelstelling worden opgelegd aan leraren en leerlingen.

Een aantal door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen werd in dit voorstel overgenomen, weliswaar met weglating van de specifiek analytische en theoretische elementen die samenhangen met de door de overheid gehanteerde uitgangspunten én met andere nummers, soms opgesplitst of anders gebundeld vanwege de andere structurering. In de Steinerpedagogie wordt de weg gekozen van het aanvoelen van de taalsituatie, niet die van het analyseren, structureren en kiezen van een bepaalde strategie. Waar nodig krijgen de leerlingen aanwijzingen in verband met gebruik van woordenboeken, verwijzingen naar vroegere leerstof of ervaringen enz., evenwel zonder deze aanwijzingen te systematiseren tot een strategie. Het gebruik van audiovisuele en elektronische apparatuur is in het taalonderwijs geen doel op zich. Veeleer wordt van de leerlingen verwacht dat ze zelf actief bezig zijn met taal. Hoger genoemde middelen worden niet gemeden maar worden ondergeschikt aan de eigen doelstellingen ingezet. In dezelfde zin wordt slechts een enkele keer gewerkt met zakelijke teksten zoals reclameboodschappen, gebruiksaanwijzingen, tabellen, schema's, instructies, advertenties. De nadruk ligt op literaire en essayistische teksten.

Verder werden eindtermen van het eigen pedagogisch project toegevoegd. Daarbij is dan hetzelfde schema gevolgd en zijn de doelstellingen ingedeeld in 'luisteren', 'spreken', 'lezen' en 'schrijven'.

De leerlingen worden echter niet zelf met deze indeling geconfronteerd. De indeling in deze vier hoofdstukken mag dan ook niet begrepen worden als deel uitmakende van de essentialia van de Steinerpedagogie, maar eerder als een praktische manier om de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen te combineren met de eigen doelstellingen. In verband met de voorgestelde literatuureindtermen kan het volgende toegevoegd worden.

In het eerste leerjaar van de tweede graad leren de leerlingen de vele uitdrukkingsmogelijkheden voor ernst, humor en tragiek kennen. Dit hangt samen met een polariteit die ook in hun eigen gevoelsleven en instelling t.o.v. het dagelijkse leven herkenbaar is : scherpe woordspelingen, ironie en afstandelijkheid enerzijds en anderzijds melancholie, sentiment en al te sterke betrokkenheid. Het lezen van een verscheidenheid aan humoristische teksten uit de Nederlandse en eventuele Europese literatuur, het zelf beoefenen van de vele vormen van humor, helpt de leerlingen om te gaan met datgene wat in hun eigen natuur in deze ontwikkelingsfase een gelijkaardige polariteit vertoont. Vanuit hetzelfde gezichtspunt worden het rationalisme en de romantiek in de literatuur verkend. De blik wordt gericht naar de verschillende manieren waarop schrijvers de werkelijkheid benaderen. Hierbij staat de tegenstelling tussen de rationele en gevoelsmatige manier van kijken centraal, met de bijbehorende excessen. Zich in deze stijlen inleven, zelf dergelijke teksten en gedichten schrijven heeft als achterliggende bedoeling de leerlingen te leren hun vaak tegenstrijdige gevoelens, meningen en gedachten te uiten.

In het tweede jaar van de tweede graad wordt specifiek gewerkt rond middeleeuwse literatuur. Er wordt verkend hoe het thema van trouw en vriendschap in de literatuur van de voorhoofse cultuur zich ontwikkelt tot het thema van de 'minne' in de hoofse cultuur van geheel West- en Noord-Europa en Italië. Deze thematiek wordt ook behandeld in samenhang met culturele stromingen en figuren van grote betekenis. Ook deze verkenningen hebben als achterliggende bedoeling de leerlingen referentie- en herkenningspunten in verband met hun eigen ontwikkelingsfase te bieden.

Tot slot nog enkele uitgangspunten in verband met verbale expressie. In het algemeen kan gesteld worden dat functie en karakteristieken van klasoptredens kaderen in de opeenvolgende ontwikkelingsfasen waarvoor het antroposofische mensbeeld de inspiratiebron vormt (cf. ook leerplan en doelstellingen van de lagere school). Meer in het bijzonder kan gezegd worden dat de jonge mens in de puberteit en de : adolescentie zeer ontvankelijk is voor het element dramatiek. Wanneer in de tweede en derde graad van de secundaire school het intellect rechtstreeks aangesproken en ontwikkeld wordt, ontstaat in de jeugdige psyche terzelfder tijd de zin voor en de behoefte aan dramatiek. Evenwicht tussen intellectuele activiteit en een verscheidenheid aan toneel-, spreek- en speelervaringen, bewerkstelligt evenwicht in de vorming van karakter en persoonlijkheid. Allerlei vormen van toneel en drama in ruime zin kunnen beoefend worden : poëzie-avonden, eenakters, uittreksels en korte scènes, dialogen, en uiteraard enkele volledige toneelopvoeringen. De keuze van gedichten, teksten en stukken wordt mede bepaald door de inhoud en uitgangspunten van het literatuuronderwijs in de verschillende graden.

5.2. Voorgestelde eindtermen

5.2.1. Spreken

De leerlingen

1. worden zich bewust van de verschillende spraakorganen;
2. leren hun spraakorganen bewust gebruiken;*
3. leren goed en zorgvuldig articuleren;
4. kunnen een juiste houding aannemen bij het spreken, zowel zittend als staand en in verschillende situaties;
5. leren deelnemen aan een leer- en klasgesprek;
6. kunnen juiste zinsconstructies gebruiken;
7. kunnen leraar of medeleerlingen op een adequate manier uitleg vragen;
8. kunnen in een gesprek of spreekbeurt formuleren wat ze te zeggen hebben over zichzelf, eigen ervaringen en gevoelens, leerstofonderdelen en -opdrachten;
9. leren eigen oordelen vormen en uitspreken;
10. leren binnen gepaste communicatiesituaties :
 - Algemeen Nederlands spreken;
 - een kritische houding aannemen t.o.v. taalgebruik en gespreksgedrag.

5.2.2. Luisteren

De leerlingen

11. kunnen luisteren naar een uiteenzetting met betrekking tot de leerstof;
12. leren een evenwicht tussen luisteren en spreken vinden;*
13. leren het beluisterde toetsen aan eigen kennis en inzichten.

5.2.3. Lezen

De leerlingen

14. kunnen de volgende tekstsoorten lezen :

- gedichten;
- verhalende teksten : sprookjes, ballades, korte verhalen, romans,
- zakelijke teksten : tijdschriftartikelen, essays, recensies, verslagen,
- in klasverband : uittreksels uit middeleeuwse teksten;

15. Kunnen genoemde teksten hardop lezen, met gevoel voor de eigen kwaliteit van de betreffende tekst;

16. leren binnen de gepaste situaties :

- reflecteren over de inhoud van een tekst;
- inhoud en structuur van een tekst in grote lijnen aanduiden;
- zich inleven in behandelde literaire teksten;
- hun persoonlijke waardering voor bepaalde teksten uitspreken.

5.2.4. Schrijven

De leerlingen

17. kunnen frequente en minder frequente woorden correct spellen;

18. leren in een voorgestructureerd kader notities maken en aan de hand daarvan een geordende tekst uitschrijven;

19. kunnen de eigen gedachten neerschrijven, rekening houdend met belangrijke stijleigenschappen;

20. leren binnen de gepaste situaties :

- reflecteren over hun eigen schrijven;
- taal, indeling, handschrift en lay-out verzorgen.

5.2.5. Woordenschat

De leerlingen

21. kunnen minder frequente woorden en uitdrukkingen correct gebruiken;

22. kennen nieuwe woorden en uitdrukkingen in verband met de aangebrachte leerstof;

23. kunnen de gevoelswaarde van verschillende taalregisters kennen en gebruiken;

24. kunnen metaforiek en expressiviteit in de dagelijkse taal en in literaire teksten herkennen.

5.2.6. Taalbeschouwing

De leerlingen kunnen

25. hoofd- en bijzin in samengestelde zinnen van elkaar onderscheiden;

26. onderschikkend en nevenschikkend zinsverband herkennen;

27. de verschillende zinsdelen aanduiden in enkelvoudige en samengestelde zinnen;

28. het verschil tussen zinsdelen en zinsdeelstukken uitleggen;

29. (elementen van) de herkomst van de woorden gebruiken om nieuwe woorden te begrijpen;

30. hun inzicht in taalverwantschap uitleggen, bijv. : herkomst van persoons- en familienamen, eventueel ook plaatsnamen;

31. de behandelde concepten herkennen en de bijbehorende termen gebruiken;

32. door middel van herkenning, benoeming en bespreking van taalverschijnselen hun eigen lezen, schrijven en spreken bijsturen.

5.2.7. Literatuur

De leerlingen.

33. kunnen een aantal verhaalelementen (bijvoorbeeld personages, tijd, ruimte) in een literaire tekst herkennen en bespreken;

34. kunnen een aantal epische vormen herkennen;

35. kunnen informatie over literatuur verzamelen;

36. kunnen enkele vormen van humor en humoristische stijlmiddelen bespreken;

37. kunnen de thematiek van Middelnederlandse teksten actualiseren;

38. kunnen tot begripsvorming komen aan de hand van literaire teksten;

5.2.8. Verbale expressie

De leerlingen

39. kunnen als klasgroep een podiumproject verzorgen waarbij teksten (poëzie of toneel) op een expressieve manier voor een publiek ten gehore worden gebracht;

40. leren elke nieuwe doorbraak en ontwikkelingsstap van klasgenoten- respecteren;*

41. leren elkaars onvolkomenheden op het vlak van lichaamsexpressie en taal accepteren en aanvullen;*

42. leren verdragen dat hun klasgenoten (en de regisseur) andere levens- en werkwijzen hebben;*

43. leren zichzelf en hun eigen rol inschakelen in het grote geheel;*

44. leren hun angsten overwinnen door middel van confrontatie met het publiek;*

45. kunnen op min of meer bewuste manier hun gebaren (lichaamsexpressie) afstemmen op de inhoud van de tekst.

6. Wetenschappen 2^e graad

6.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

In de ontwikkeling van het wetenschappelijk denken is het zuiver waarnemen van de verschijnselen of fenomenen zeer belangrijk. Op die manier kunnen de fenomenen voor zichzelf spreken, wat inhoudt dat modellen, theorieën of formules bij het waarnemen achterwege worden gelaten. Zo niet, projecteert men die in het verschijnsel en gaat men het model of de theorie als waarheid opvatten.

Om die reden behandelen de secundaire Steinerscholen het atoommodel van Bohr, het deeltjesmodel, het golfmodel en het stralenmodel (optica) pas in de derde graad. In de visie van de Steinerscholen zijn de leerlingen pas op die leeftijd in staat deze modellen zo op te nemen dat zij die kunnen relativiseren, naast elkaar plaatsen, zonder dat dit het zuivere waarnemen belast.

Ideale thema's om het spanningsveld tussen waarnemen en modeldenken te behandelen zijn optica en elektrische, magnetische en elektromagnetische velden, de thema's voor fysica in de derde graad. Het atoommodel van Bohr en de tabel van Mendeljev worden in de chemie van het eerste jaar van de derde graad behandeld.

Hoewel hypothetische, modelmatige constructies in de Steinerpedagogie beschouwd worden als ondoeltreffend voor het doordringen in de werkelijke krachten van de wereld, hebben deze modellen geleid tot indrukwekkende technologische verworvenheden van de mensheid. Met een aantal van deze verworvenheden en de bijbehorende gedachtemodellen willen we de leerlingen kennis laten maken. Toch is er het gevaar dat de verbondenheid van de mens met de wereld verloren gaat. De fenomenologische methode biedt een methodische weg om de eenheid van mens en wereld te bewaren.

De fenomenologische benadering van de verschijnselen heeft zijn historische wortels in de opvattingen van Goethe. Goethe fundeerde zijn methodiek op de waarneming. Hij stelde dat de zintuigen, indien goed geschoold, niet misleiden. Door herhaalde waarnemingen, door herinneringsvoorstellingen van de bestudeerde objecten, kan een vermogen tot exacte waarneming worden ontwikkeld. Wat betreft de gevoelens van de mens met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek, was het de opvatting van Goethe dat deze subjectiviteit geschoold kan worden, nl. door het terughouden en onderzoeken van de eigen subjectieve oordelen. Ook het denken kan op gelijkaardige wijze geschoold worden. Door exacte waarneming, door terughouding van vooroordelen, kan het fenomeen gezien worden als de verschijning van het wezen (de idee) dat in het verschijnsel tot uiting komt.

Zo kan het vak Biologie vanuit minstens twee standpunten benaderd worden : het fenomenologische en het materialistische standpunt. In het wetenschapsbedrijf vanuit fenomenologisch standpunt primeren ontologisch de verschijnselen; deeltjes, moleculen, DNA worden ingevoerd als concepten die het mogelijk maken bepaalde groepen verschijnselen samen te vatten en rationeel te verbinden. Maar een model wordt en blijft steeds als een model beschouwd, zonder het te verwarren met de werkelijkheid zelf. In de fenomenologische wetenschapsbenadering worden de begrippen aan de werkelijkheid aangepast daarvoor is het nodig om in het onderzoek een fase in te bouwen waarin de fenomenen spreken en de begrippen achterwege gelaten worden.

In het materialistische wetenschapsbedrijf primeren ontologisch de deeltjes, moleculen, DNA : macroscopische verschijnselen worden beschouwd als een interactie tussen een groot aantal deeltjes, en het verloop van de verschijnselen en het leven wordt geacht verklaarbaar te zijn vanuit, de wetten die in de theorie de interactie tussen de deeltjes beheersen.

Beide uitgangspunten leiden tot een verschillende pedagogische aanpak. Het fenomenologische uitgangspunt, dat door de Steinerscholen wordt ingenomen, blijft eerst uitvoerig staan bij de verschijnselen, die in al hun aspecten worden opgenomen. Vervolgens wordt gekeken welke fenomenen gerationaliseerd kunnen worden met behulp van de modellen en voorstellingen. Het materialistische uitgangspunt gaat uit van het ontologisch primaat van de deeltjes en bekijkt verschijnselen vooral als illustraties van de wetten die uit het model kunnen worden afgeleid.

Een voorbeeld uit de biologie : de vraag of wij alleen uit moleculen bestaan of dat er meer is. Het is een feit dat de moderne natuurwetenschap ervan uitgaat dat het leven en alle verschijnselen die daarmee samenhangen, verklaard kunnen worden in termen van interacties tussen materiële deeltjes. Maar net zo min als we uit het genetische experiment kunnen concluderen dat de genen de enige oorzaak zijn voor de eigenschappen van een organisme, is er grond voor de stelling dat een levend organisme alleen uit materie bestaat. Immers, zowel de factor genen als de factor milieu zijn noodzakelijke voorwaarden voor een organisme en zijn eigenschappen, maar elke factor op zich is daarvoor niet voldoende. Hieruit volgt op geen enkele manier dat ze samen wel voldoende zouden zijn. Op logische gronden kan alleen vastgesteld worden dat ze beide nodig zijn, maar niet dat ze samen het organisme in al zijn eigenschappen kunnen verklaren. De stelling dat alle noodzakelijke voorwaarden voor het leven te vinden zijn binnen de materiële wereld is niet aantoonbaar. De omgekeerde stelling dat ten minste één niet-materiële-voorwaarde betrokken is bij het leven, is met de gangbare wetenschappelijke methoden evenmin aantoonbaar.

Een gelijkaardige redenering is mogelijk voor de vakken Chemie en Fysica.

6.2. Voorgestelde eindtermen

6.2.1. Gemeenschappelijke eindtermen voor de wetenschappen 2e graad

6.2.1.1. Onderzoekend leren

Het wetenschapsonderricht in de tweede graad is erop gericht dat de leerlingen :

1. een fenomeen kunnen waarnemen en dit nauwkeurig beschrijven — waarnemingsvelden moeten zo zuiver mogelijk onder woorden worden gebracht en alle subjectieve gevoelens en vooroordelen moeten in deze fase terzijde gehouden worden;
2. andere proefopstellingen kunnen vinden waar het fenomeen zich op gelijke of andere wijze uitspreekt;
3. het 'oerfenomeen' kunnen vinden, het 'gebaar' dat alle fenomenen doortrekt, en daarmee de verschijnselen kunnen ordenen;
4. andere verschijnselen in relatie kunnen brengen met het waargenomen fenomeen;
5. de 'kwaliteit' van de onderzochte natuurkracht kunnen herkennen (kwaliteit = karakter = het wezen = de dynamiek van de natuurkracht);
6. een proefverslag kunnen maken aan de hand van waarnemingen en dit kunnen schematiseren, bijvoorbeeld volgens het stramien opstelling, werkwijze, waarneming, evt. meting, tabel en grafiek, besluit en eventueel verklaring;
7. met betrekking tot een concreet wetenschappelijk probleem, een vraagstelling of fenomeen relevante parameters of gegevens kunnen aangeven, hierover informatie kunnen opzoeken en deze oordeelkundig kunnen aanwenden;
8. kunnen aangeven welke factoren een rol spelen bij een proef en hoe die kunnen worden onderzocht;
9. experimenten of waarnemingen in klassituaties met situaties uit de leefwereld kunnen verbinden;

10. alleen of in groep, een opdracht kunnen uitvoeren en er een verslag over uitbrengen;

11. leren dat ook in de niet-materiële wereld met grote precisie wetmatigheden kunnen worden ontdekt en geformuleerd.*

6.2.1.2. Wetenschap en samenleving

De leerlingen kunnen met betrekking tot vakinhouden van de vakspecifieke eindtermen van minstens één van de wetenschapsvakken :

12. voorbeelden geven van mijlpalen in de historische en conceptuele ontwikkeling van de natuurwetenschappen en ze in een tijds kader plaatsen;

13. met een voorbeeld verduidelijken hoe de genese en de acceptatie van nieuwe begrippen en theorieën verlopen;

14. de wisselwerking tussen de natuurwetenschappen, de technologische ontwikkeling en de leefomstandigheden van de mens met een voorbeeld illustreren;

15. een voorbeeld geven van positieve en nadelige (neven)effecten van natuurwetenschappelijke toepassingen;

16. met een voorbeeld sociale en ecologische gevolgen van natuurwetenschappelijke toepassingen illustreren;

17. met een voorbeeld illustreren dat economische en ecologische belangen de ontwikkeling van de natuurwetenschappen kunnen richten, bevorderen of vertragen;

18. met een voorbeeld de wisselwerking tussen natuurwetenschappelijke en filosofische opvattingen over de werkelijkheid illustreren;

19. met een voorbeeld verduidelijken dat natuurwetenschappen behoren tot de cultuur, nl. verworven opvattingen die door meerdere personen worden gedeeld en die aan anderen overdraagbaar zijn;

20. met een voorbeeld de ethische dimensie van natuurwetenschappen illustreren.

6.2.2. Biologie 2de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Aanvankelijk zijn de leerlingen in de tweede graad vooral geconcentreerd op een kennis- en zintuiggerichte ontmoeting met de wereld. Ze hebben grote belangstelling voor feiten en wetenswaardigheden. Ze formuleren graag standpunten om te weten of ze stand houden of nuttig zijn. Later evolueert de interesse in verschijningsvormen tot meer betrokkenheid bij achterliggende processen en het zoeken naar inzicht. De Steinerscholen geven in de tweede graad een overzicht van de levende en niet-levende wereld, een inleiding in de ecologie, een verdere uitwerking van de vergelijking mens/dier, een inleiding in de evolutie en de studie van het menselijke organisme in relatie tot het eigen waarnemen, voelen en denken. Tot slot weze hier nog opgemerkt dat eindtermen 29 (terreinwaarnemingen) niet binnen de lessen Biologie maar binnen de lessen Exploratie zal worden gerealiseerd.

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen

1. kunnen biologische samenhangen in schema's en andere ordeningsmiddelen weergeven;

2. kunnen informatie over biologie in gedrukte bronnen of via elektronische weg raadplegen en verwerken;

3. kunnen met voorbeelden verschillen tussen aangeboren en aangeleerd gedrag illustreren;

4. leren aandacht opbrengen voor de eigen gezondheid en die van anderen;*

5. leren eerbied opbrengen voor het eigen lichaam en dat van anderen;*

6. kunnen enkele voorwaarden voor een gezonde levenswijze aangeven;

7. kunnen waardering opbrengen voor de unieke plaats van de mens in de natuur.*

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen — morfologie & fysiologie

De leerlingen

8. kunnen in grote lijnen de kenmerken en karakteristieken van mineralen, planten, dieren en mensen opnoemen;

9. kunnen de verschillen in lichaamsbouw tussen mens en dier in verband met de opgerichte houding opnoemen;

10. kennen het begrip evolutie;

11. kennen het begrip retardatie;

12. kunnen het zenuw-zintuigstelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

13. kunnen het hart- en bloedvatenstelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

14. kunnen het lymfestelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

15. kunnen het ademhalingsstelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

16. kunnen het spijsverteringsstelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

17. kunnen het uitscheidingsstelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

18. kunnen het voortplantingsstelsel bij man en vrouw in zijn bouw en functie beschrijven;

19. kunnen de primaire en secundaire geslachtskenmerken bij man en vrouw beschrijven en hun biologische betekenis toelichten;

20. kunnen de rol van geslachtshormonen bij de menstruatiecyclus toelichten;

21. kunnen methodes van regeling van de vruchtbaarheid beschrijven en hun betrouwbaarheid bespreken;

22. kunnen het hormonaal stelsel in zijn bouw en functie beschrijven;

23. kunnen verbanden leggen tussen enkele orgaanstelsels en fysieke of psychische activiteit van de mens.

b.3. Vakinhoudelijke eindtermen — ecologie

De leerlingen

24. kunnen aantonen dat verantwoord handelen van individu en maatschappij noodzakelijk zijn voor mens en milieu;

25. kunnen enkele voorbeelden geven van interacties tussen organismen en hun omgeving en van interacties tussen organismen onderling;

26. kunnen het begrip ecosysteem omschrijven en met voorbeelden illustreren;

27. kunnen op eenvoudige wijze de rol van producenten, consumenten en reducers in een ecosysteem uitleggen;

28. leren de levende natuur met ontzag behandelen in functie van de eigen rol van planten en

29. kunnen op het terrein organismen gericht waarnemen en hun habitat beschrijven.

6.2.3. Chemie 2de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

De goetheanistische fenomenologie vormt de basis voor het vak Chemie in de Steinerscholen. Er zijn vier stappen te onderscheiden in deze methode. Ten eerste gaat de onderzoeker het fenomeen zo zuiver mogelijk waarnemen. Waarnemingsoordelen brengt hij zo zuiver mogelijk onder woorden en vooroordelen (in de vorm van reeds verworven gezichtspunten) houdt hij terug. Hij schoolt zijn exacte waarneming. Ten tweede ontwerpt de onderzoeker proefopstellingen waarin de voorwaarden waaronder het fenomeen zich voordoet, duidelijker onderscheiden worden. Hij probeert zich met fantasie in te leven in het verschijnsel. Ten derde : hij probeert het fenomeen te duiden. In deze fase is het van belang ideeën terug te houden, zodat de gebarentaal van het verschijnsel spreken gaat. Ten vierde : hij probeert de karakteristiek te duiden.

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen

1. kunnen demonstratieprocessen waarnemen;

2. kunnen demonstratieprocessen beschrijven;

3. kunnen handelingen met chemicaliën veilig uitvoeren (bijvoorbeeld filtratie, extractie, destillatie, zuur-basereactie, oplossen, kristallisatie);

4. kunnen met eenvoudig materiaal zelf op een veilige manier processen met chemicaliën uitvoeren;

5. kunnen chemische informatie in gedrukte bronnen of via elektronische weg opzoeken en gebruiken;

6. kunnen veilig en verantwoord omgaan met stoffen en gevarensymbolen interpreteren.

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen — gassen uit de atmosfeer

De leerlingen

7. weten dat lucht een mengsel van gasvormige stoffen is;

8. kennen de samenstellende bestanddelen van lucht en hun specifieke eigenschappen;

9. kunnen de noodzaak van zuurstof aangeven bij aërobe verbrandingsprocessen;

10. weten dat bij aërobe verbrandingen van organische stoffen koolstofdioxide (koolzuurgas) en waterdamp ontstaan;

11. kennen de rol van koolstofdioxide (koolzuurgas) als blusmiddel;

12. hebben inzicht in de rol van koolstofdioxide (koolzuurgas) als broeikasgas;

13. kennen koolstofmonoxide en de mogelijke gevaren ervan;

14. kunnen de invloed van menselijke activiteiten op het milieu zoals broeikas-effect, zure regen, afbraak van de ozonlaag, vervuiling door fossiele brandstoffen met voorbeelden illustreren.

b.3. Vakinhoudelijke eindtermen — fotosynthese

De leerlingen

15. begrijpen de koolzuurgasassimilatie als een fundamenteel biochemisch levensproces;

16. kennen de plant als producent van allerlei stoffen;

17. begrijpen het verband tussen fotosynthese (planten) en ademhalingsprocessen (mens, dier en plant);

18. kunnen de centrale plaats van suikers in de levensprocessen omschrijven;

19. begrijpen het belang van een na te streven evenwicht tussen koolzuurgasproductie en -verbruik.

b.4. Vakinhoudelijke eindtermen — omzettingen van suikers (initiatie op koolstofchemie)

De leerlingen

20. begrijpen de chemische omzetting van suiker in alcohol in functie van een onvolledig ademhalingsproces (gisting);

21. begrijpen de samenhang tussen de stofklassen van de alcoholen, de carbonzuren, de ethers en de esters;

22. kennen enkele eigenschappen en gevolgen van het verkolingsproces;

23. kunnen typische toepassingen of eigenschappen aangeven van :

— glucose;

— sacharose;

— zetmeel;

— cellulose;

— methanol;

— ethanol;

— azijnzuur;

— (diëthyl)ether;

— ethylacetaat.

b.5. Vakinhoudelijke eindtermen — studie van zouten

De leerlingen

24. kennen de algemene kenmerken van de zouten;

25. kennen vanuit de waarneming de invloed van temperatuur en concentratie op het oplossen van verschillende zouten;

26. weten dat verzadiging een voorwaarde tot kristallisatie is;

27. kennen het onderscheid tussen gehydrateerde en niet-gehydrateerde zouten en kunnen enkele voorbeelden geven;

28. kennen het effect van doorgedreven verhitting van een zout.

b.6. Vakinhoudelijke eindtermen - zuren en basen

De leerlingen

29. kunnen een eenvoudige methode aangeven om zuur en base aan te tonen;

30. kennen het begrip zuurtegraad (pH);

31. kunnen neutralisatiereacties herkennen;

32. kunnen ten minste één toepassing ofwel één zintuiglijk ofwel één fysicochemisch kenmerk benoemen van volgende stoffen :

a. zouten : — natriumchloride;

— kopersulfaat;

— kaliumnitraat;

— calciumcarbonaat;

b. zuren : — waterstofchloride / zoutzuur;

— (di)waterstofsulfaat / zwavelzuur;

— waterstofnitraat / salpeterzuur;

c. basen : — natriumhydroxide;

— ammoniak.

33. hebben inzicht in de naamvorming van zouten en kunnen de van daaruit ontstane zuren en basen afleiden en omgekeerd.

b.7. Vakinhoudelijke eindtermen - fenomenologische benadering

De leerlingen

34. kunnen verwoorden dat chemische processen ontstaan vanuit polariteiten, bijvoorbeeld : licht-zwaar, vluchtig-stevig, goed-slecht oplosbaar, ontvlambaar-brandbaar, zacht-hard, helder-donker;

35. kunnen verwoorden dat elke polariteit een evenwicht zoekt, bijvoorbeeld :

— organische stoffen tussen koolstof en waterstof;

— koolzuurgas (koolstofdioxide) en water tussen glucose en zuurstof;

— zouten tussen zuren en basen;

36. kennen van enkele belangrijke organische stoffen de wezenlijke eigenschappen die hen specifiek maken tegenover elkaar;

37. kennen van enkele belangrijke zouten, zuren en basen de wezenlijke eigenschappen die hen specifiek maken tegenover elkaar.

6.2.4. Fysica 2de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

In het eerste jaar van de tweede graad van de Steinerpedagogie ligt de klemtoon op elektriciteit en warmteleer. Een van de redenen hiervoor is dat men deze twee thema's voldoende diepgaand kan behandelen zonder gebruik te maken van het deeltjesmodel (zie algemene inleiding bij wetenschappen). Het is het gebied bij uitstek waar veel zich onzichtbaar (en dus schijnbaar onbekend) afspeelt. Toch kan men door een geleidelijke en overzichtelijke aanpak in deze onzichtbare wereld even zeker binnendringen als in de meer tastbare natuur (mechanica, hydrostatica).

Wanneer de leerlingen aan zekerheid, innerlijk vertrouwen, doorzetting... gewonnen hebben, dan is de algemene pedagogische doelstelling bereikt. Verder gaat er veel aandacht naar het leren formuleren van algemene wetten (uitzetting, warmtecapaciteit,...), het omzetten in wiskundige formules en het bruikbaar maken ervan voor vraagstukken. Er zou veel van de eigen pedagogische doelstellingen verloren gaan mocht dit pas in de derde graad aan bod komen.

In het tweede jaar van de tweede graad van de Steinerpedagogie wordt eerst het thema statica theoretisch verwerkt in formules en vraagstukken. De leerlingen krijgen in de statica voeling met de krachten die bijvoorbeeld in gebouwen of bruggen werkzaam zijn. Ze beseffen dat vectoren een middel zijn om de onzichtbare krachten een visuele voorstelling te geven.

Een ander groot thema in dit leerjaar is de bewegingsleer. Het is een ideaal thema om te leren dat de wetmatigheden en formules van de eenparige en de eenparig veranderlijke beweging, producten zijn van het menselijk denken of van geïdealiseerde bewegingen die in de praktijk van het leven slechts bij benadering voorkomen.

De leerlingen leren om de gegevens die in de bewegingsleer proefondervindelijk zijn verkregen, te verwerken in tabellen en grafieken. Dit is tegelijk een goede aanloop naar de analyse in het vak Wiskunde (eerste jaar van de derde graad) : begrippen zoals functie, afgeleide, continuïteit enz. kunnen dan vanuit de concrete werkelijkheid worden aangebracht. Verder zijn er relaties met het vak Aardrijkskunde (druk, temperatuur, astronomie, krachten, beweging).

De pedagogische achtergrond voor het behandelen van de bewegingsleer op deze leeftijd ligt o.m. hierin dat het doelgerichte karakter van bewegingen aansluit bij het feit dat de leerlingen in de tweede graad langzamerhand eigen doelen voor hun leven gaan formuleren.

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen kunnen

1. voor alle grootheden :

— deze grootheid benoemen;

— de eenheid aangeven;

2. voor de grootheden gemerkt in de rechterkolom :

- deze grootheid definiëren in woorden en met behulp van de formule de eenheid aangeven;
- het verband leggen tussen deze eenheid en de basiseenheden uit het SI-eenhedenstelsel;
- de formule toepassen;

Grootheid	Symbool	Eenheid	Formule	
Massa	m	kg		
Lengte	l	m		
breedte	b			
hoogte, diepte	h			
dikte	d, ε			
straal	r			
middellijn	d			
positie, plaats	x, s			
Tijd	t	s		
Temperatuur	T	K		
Oppervlakte	A	m ²		
Volume	V	m ³		
Dichtheid	ρ	kg/m ³	$\rho = m/V$	*
Verplaatsing	Δx, Δs, Δl	m		
Snelheid	v	m/s	$v = \Delta x / \Delta t = \Delta s / \Delta t$	*
Kracht	F	N		
Energie	E	J		
Potentiële gravitatie-energie			$E_{\text{pot}} = mgh$	*
Kinetische energie			$E_{\text{kin}} = mv^2/2$	*
Druk	p	Pa	$p = F/A$	*
Warmtehoeveelheid	Q	J		
Warmtecapaciteit	C	J/K	$C = Q\Delta T$	*
Soortelijke warmtecapaciteit	c	J/kg K	$C = Q/m\Delta T$	*

3. de grootteorde van fysische grootheden aangeven;

4. de gepaste apparatuur gebruiken om lengte, tijd, massa, kracht, druk en temperatuur te meten;

5. de meest gebruikte metrische voorvoegsels gebruiken;

6. fysische informatie in gedrukte bronnen en langs elektronische weg opzoeken en verwerken;

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen

b.2.1. Warmte

De leerlingen kunnen

7. aan de hand van proeven en proevenreeksen nieuwe begrippen afleiden, zoals verbranding, zelfontbranding en uitzetting;

8. gebruik maken van gegevenstabellen en de uitzettingsformules om eenvoudige vraagstukken rond uitzetting van metalen en vloeistoffen op te lossen;

9. aan de hand van proeven en proevenreeksen nieuwe begrippen afleiden, zoals warmtecapaciteit;

10. de fase-overgangen beschrijven en kennen de afhankelijkheid van druk;

11. de ideale gaswetten afleiden uit proevenreeksen;

12. de ideale gaswetten in formules uitdrukken en kunnen een aantal toepassingen ervan bespreken (bv. koelkast, ontploffingsmotor);

13. de gevormde begrippen uit de warmteleer toetsen aan de concrete werkelijkheid, d.w.z. ze kunnen verschillende technische toepassingen beschrijven, zoals o.a. de stoomturbine, het bimetaal, de koelkast, de ontploffingsmotor, de straalmotor, enz.

b.2.2. Elektriciteit

De leerlingen

14. kunnen aangeven welke elementen essentieel zijn ter verkrijging van een elektrische stroomkring;

15. kunnen de wet van Ohm beschrijven en toepassen : de stroom als effect tussen de polariteiten spanning en verstand;

16. kennen de principes en enkele toepassingen van serie- en parallelschakelingen.

b.2.3. Krachten beweging

De leerlingen

17. kunnen een kracht als oorzaak van vervorming, verplaatsing naar een evenwicht en als oorzaak van de verandering van de bewegingstoestand van een voorwerp in een concrete situatie herkennen;

18. kunnen een vervorming of een verandering van bewegingstoestand toeschrijven aan de inwerking van een kracht;

19. kunnen het belang van het vectorieel voorstellen van een kracht toelichten;

20. kunnen voorbeelden van verschillende soorten krachten en toepassingen ervan noemen;

21. kunnen voor een eenparige rechtlijnige beweging de snelheid berekenen en deze beweging grafisch voorstellen;

22. kunnen voor een rechtlijnige beweging de verandering van snelheid omschrijven;

23. kunnen de beweging van een voorwerp beschrijven in termen van positie, snelheid en versnelling (eenparig versnelde beweging);

24. kennen het traagheidsbeginsel en enkele toepassingen ervan;
 25. kunnen de specifieke verschillen aangeven tussen de eenparige en de eenparig veranderlijke beweging.

7. Wiskunde 2^e graad

7.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

In de Steinerpedagogie wordt voor een aantal onderdelen van het vak Wiskunde een andere indeling per leerjaar en per graad gevolgd dan in de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen.

Op grond van de ontwikkeling van het denkvermogen, dat in de derde graad niet alleen tot een verhoogde abstractie komt maar ook tot analyse, komen de reële functies' in de Steinerpedagogie slechts ten dele in de tweede en voornamelijk in de derde graad aan bod. En omwille van het leren denken in (beweeglijke) processen wordt in de tweede graad gewerkt met meetkundige rijen en logaritmen. Verder werden een aantal tekstaanpassingen aangebracht bij eindtermen die van de overheid werden overgenomen.

In de tweede graad streeft de Steinerpedagogie ernaar dat de leerlingen :

- basisvaardigheden verwerven, eenvoudige wiskundetaal begrijpen en kunnen toepassen in praktische situaties; eenvoudige verbanden, regels, patronen en structuren kunnen opsporen;
- gestimuleerd worden door creatief, zoekend omgaan met de wiskundige bagage die ze reeds hebben en om verdere stappen te zetten in het zelfstandig wiskundig denken.

In de tweede graad Steinerpedagogie komt slechts elementaire kansrekening voor en geen statistiek. Wij menen dat statistiek niet essentieel kan genoemd worden voor het vak Wiskunde. De beschrijvende statistiek spreekt nauwelijks het denken aan, gezien het eerder gaat om het verwerken en analyseren van cijfermateriaal. In de derde graad willen de Steinerscholen de statistiek wél behandelen en wel omwille van maatschappelijke redenen. In de huidige tijd is het belangrijk dat leerlingen hierover een basiskennis verworven hebben en een kritische houding kunnen ontwikkelen.

7.2. Voorgestelde eindtermen

7.2.1. Algemene eindtermen

De leerlingen kunnen

1. eenvoudige wiskundetaal begrijpen en gebruiken;
2. probleemoplossende vaardigheden toepassen;
3. de gemaakte keuzes voor representatie- en oplossingstechnieken verantwoorden;
4. resultaten op hun betrouwbaarheid controleren;
5. informatie- en communicatietechnologie gebruiken om wiskundige informatie te verwerken, berekeningen uit te voeren of wiskundige problemen te onderzoeken;
6. kennis, inzicht en vaardigheden die ze verwerven in wiskunde, gebruiken bij het verkennen, vertolken en verklaren van problemen uit de realiteit;
7. voorbeelden geven van reële problemen die m.b.v. wiskunde kunnen worden opgelost. De leerlingen
8. leren het belang en de noodzaak van bewijsvoering, eigen aan de wiskunde, inzien;*
9. leren dat gegevens uit een probleemstelling toegankelijker worden door ze doelmatig weer te geven in een geschikte wiskundige representatie of model;
10. ontwikkelen zelfregulatie : het oriënteren op de probleemstelling, het plannen, het uitvoeren en het bewaken van het oplossingsproces;*
11. ontwikkelen zelfvertrouwen door succeservaring bij het oplossen van wiskundige problemen;*
12. ontwikkelen zelfstandigheid en doorzettingsvermogen bij het aanpakken van problemen;*
13. leren samenwerken met anderen om de eigen mogelijkheden te vergroten.*

7.2.2. Getallenleer en algebra

De leerlingen kunnen

14. reële getallen zien als eindige of oneindig doorlopende decimale getallen en kunnen reële getallen voorstellen op een getallenas;
15. voor machten met gehele exponenten en voor vierkantswortels bij berekeningen rekenregels gebruiken;
16. bij praktische formules één variabele in functie van de andere schrijven;
17. tweedegraadsveeltermen ontbinden in factoren van de eerste graad;
18. vergelijkingen van de eerste en de tweede graad in één onbekende oplossen;
19. ongelijkheden van de eerste en de tweede graad in één onbekende oplossen;
20. problemen oplossen die vertaald kunnen worden naar :
 - een vergelijking van de eerste en de tweede graad in één onbekende;
 - een ongelijkheid van de eerste en de tweede graad in één onbekende;

7.2.3. Reële functies

De leerlingen kunnen

21. in betekenisvolle situaties die kunnen beschreven worden met een functie, de samenhang aangeven. tussen verschillende voorstellingswijzen, met name verwoording, tabel, grafiek en voorschrift;
22. uitgaande van het voorschrift van de standaardfuncties $f(x)=x$ en $f(x)=x^2$ de coördinaten van een aantal punten van de grafiek berekenen en vervolgens de grafiek schetsen;
23. vanuit de grafiek van de standaardfuncties $f(x)=x$ en $f(x)=x^2$ de grafiek van de functies $f(x) + k$, $f(x+k)$, $kf(x)$ opbouwen;
24. domein, bereik, nulwaarden, tekenveranderingen, stijgen en dalen, extrema, symmetrie afleiden uit de bekomen grafieken, vermeld in eindtermen 22 en 23;
25. het voorschrift bepalen van een eerstegraadsfunctie die gegeven is door een grafiek of tabel;
26. het verband leggen tussen de oplossing(en) van vergelijkingen en ongelijkheden van de eerste en tweede graad in één onbekende en een bijpassende grafische voorstelling;
27. stelsels van twee vergelijkingen van de eerste graad met twee onbekenden algebraïsch oplossen en de oplossing grafisch interpreteren, eventueel met behulp van ICT;
28. in toepassingen a en b interpreteren bij gebruik van de eerstegraadsfunctie $f(x) = ax + b$;

29. problemen oplossen die vertaald kunnen worden naar stelsels van twee vergelijkingen van de eerste graad met twee onbekenden.

7.2.4. Rijen en logartimen

De leerlingen

30. kunnen in bewerkingen werken met rationale exponenten in de machten;

31. kunnen een willekeurige term, een beginterm, de rangorde of het verschil (resp. quotiënt) berekenen in een rekenkundige (resp. meetkundige) rij;

32. kunnen de som van de termen in een rekenkundige en meetkundige rij berekenen;

33. kennen het begrip logaritme en kunnen het toepassen op eenvoudige voorbeelden;

34. kunnen met Briggse logaritmen rekenen;

35. kunnen bewerkingen vereenvoudigen m.b.v. logaritmen.

7.2.5. Meetkunde

De leerlingen

36. kunnen gelijkvormigheid van figuren verklaren m.b.v. schaal en congruentie;

37. kunnen de gelijkvormigheid van driehoeken en de stelling van Thales gebruiken om de lengte van lijnstukken te berekenen;

38. kunnen de stelling van Pythagoras gebruiken bij berekeningen, constructies en in bewijzen;

39. kunnende begrippen straal, koorde, raaklijn, middelpuntshoek en omtrekshoek gebruiken bij berekeningen, constructies en bewijzen;

40. kunnen een raaklijn aan een cirkel construeren vanuit een punt op de cirkel en vanuit een punt buiten de cirkel;

41. kunnen de goniometrische getallen sinus, cosinus en tangens van een hoek definiëren als de verhoudingen van zijden van een rechthoekige driehoek;

42. kennen de definities van sinus, cosinus en tangens binnen een goniometrische cirkel;

43. kunnen problemen met zijden en hoeken van driehoeken uit de technische wereld oplossen door een efficiënte keuze te maken uit :

— de stelling van Thales;

— de stelling van Pythagoras;

— goniometrische getallen;

44. kennen het getal π en zijn toepassingen in de formules voor omtrek en oppervlakte van de cirkel;

45. kunnen de inhoud van een kubus, balk, cilinder, bol en kegel berekenen.

7.2.6. Combinatieleer en kansrekening

De leerlingen

46. kunnen permutaties, variaties en combinaties zonder herhaling oplossen;

47. kennen de driehoek van Pascal en kunnen hiervan gebruik maken om eenvoudige praktische problemen op te lossen;

48. kennen de basisbegrippen van de kansrekening en kunnen eenvoudige oefeningen hierop maken.

HOOFDSTUK III. — *Vervangende eindtermen 3^e graad*

1. Aardrijkskunde 3^e graad

1.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Aangezien in de secundaire Steinerscholen de thematische benadering primeert op het systematisch en rationeel opbouwen van een kennisdomein (zie vorig hoofdstuk) en aangezien de keuze van deze thema's niet willekeurig is maar samenhangt met de leeftijdsfase waarin de leerlingen zich bevinden, laten de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen onvoldoende ruimte voor het verwezenlijken van dit pedagogisch project.

De Steinerscholen nemen het standpunt in dat leerlingen eerst de fysische aardrijkskunde grondig moeten beheersen om in een later stadium (derde graad) de sociale en humane geografie aan te kunnen. In hun visie is het zo dat kennis van de fysische processen van platentektoniek, klimaat enz. noodzakelijk is om in de derde graad de sociale en economische problematiek van de continenten te kunnen behandelen. Ten opzichte van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen betekent dit een omgekeerde aanpak.

Een andere — fundamentele — reden is dat de Steinerpedagogie op grond van de innerlijke groeiwetmatigheden van jongeren in de tweede graad de innerlijke turbulenties van de 15-16-jarigen wil ondersteunen met leerstof over de fysische turbulenties die zich op de aarde voordoen. Daarentegen situeert het bewust openstaan voor idealen, gemeenschapszin enz. zich bij adolescenten in de derde graad, waardoor dit de leeftijd is om voor het vak Aardrijkskunde sociale en economische verhoudingen, woon- en cultuurvormen, volkeren en religies enz. te programmeren.

Verder is het zo dat in de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen meer aandacht is voor landschapsanalyse. Hiervoor willen de Steinerscholen verwijzen naar hun leerplan Exploratie : het is zo dat elke Steinerschool in de tweede graad een volle week extra-muros 'topografie' organiseert. Daarbij wordt een bepaald gebied nauwkeurig in kaart gebracht door de leerlingen, waarbij zij aardrijkskundige, wiskundige maar vooral ook sociale vaardigheden in de praktijk moeten brengen.

Inzake milieubeleid en ecologie is het goed in het bijzonder de eindtermen 37 tot en met 41 van de tweede graad te beschouwen, aangevuld met eindterm 34 van de derde graad, het hoofdstuk 'ecologie' uit de tweede graad Biologie en eindterm 14 voor het vak Chemie tweede graad, een vak waar deze doelstelling o.i. beter op zijn plaats is. Aardrijkskundige onderzoeksvaardigheden komen aan bod in de eindtermen 1 tot 8 van de derde graad.

1.2. Voorgestelde eindtermen

1.2.1. Algemeen

De hieronder beschreven algemene doelstellingen zijn reeds in de eerste en/of tweede graad aan de orde geweest. In de derde graad gaat het erom deze kennis, inzichten en vaardigheden te onderhouden en te verdiepen. Het bereiken van deze doelstellingen gebeurt best niet apart, abstract, maar verbonden met de concrete studie van een der continenten of een deel ervan. Eigenlijk is het begrip regio (als gebiedsonderdeel van een ruimer geheel zoals een land of een werelddeel) hier meer op zijn plaats. Er wordt dus niet gestreefd naar volledigheid. Naast het feit dat binnen grote landen of werelddelen opvallende verschillen bestaan, zullen de leerlingen via deze leerstof een referentiekader kunnen opbouwen om grotere gebieden te 'leren kennen'.

De leerlingen :

1. kunnen aardrijkskundige gegevens opzoeken, ordenen en op een eenvoudige manier verwerken, gebruik makend van beschikbare, hedendaagse informatiebronnen en -technieken;
2. kunnen kaarten en foto's analyseren;
3. kunnen teksten en tekeningen begrijpen;
4. kunnen grafieken en diagrammen ontleden;
5. kunnen via diverse werktechnieken lokaliseren, beschrijven en vergelijken;
6. weten hoe door middel van beschikbare, hedendaagse technieken en methodes een standplaats op aarde kan worden bepaald;
7. kunnen zelf diagrammen, kaarten, teksten,... voor een bepaalde opdracht opstellen;
8. kunnen problemen onderkennen en kritisch benaderen;
9. kunnen kritisch nadenken over regionale verschillen in de wereld;
10. kunnen voorbeelden geven van het gebruik en misbruik van de natuurlijke mogelijkheden van de aarde;
11. hebben inzicht in de kwetsbaarheid van verstoringen in het ecologisch systeem en kunnen beschermende maatregelen bestuderen;
12. kunnen productie en consumptie van voedsel en hulpbronnen in relatie brengen met demografische evolutie en welvaartsniveau in het kader van een duurzame ontwikkeling;
13. verwerven via de studie van ontwikkelingslanden en economische mogendheden inzicht in de problemen van de grote wereldgemeenschap waartoe ze behoren.

1.2.2. Inleidende thema's

Ook al staat in de derde graad de studie van verschillende regio's op het programma, toch is het zeker wenselijk dat men ook enkele thema's op wereldschaal bestudeert. De behandeling van deze inleidende thema's kan eerst komen, maar kan ook op geïntegreerde wijze gebeuren.

De leerlingen :

14. kennen in grote lijnen de bevolkingsspreiding over de wereld evenals de evolutie daarvan en de prognoses;
15. kunnen verbanden leggen tussen bevolkingsspreiding en fysische, socio-economische, historische en/of politieke factoren;
16. kunnen het fenomeen van de verstedelijking verklaren;
17. kennen de betekenis en de rol van de primaire, secundaire, tertiaire en kwartaire sector;
18. kennen verschillende internationale samenwerkingsverbanden zoals EU, Opec, IMF, Navo,...

1.2.3. Per regio of per land

Landenstudies kunnen, maar niet systematisch, eerder als voorbeeldstudie.

De leerlingen

19. kunnen de spreiding en de evolutie van de wereldbevolking met de beïnvloedende factoren ervan onderzoeken aan de hand van wereldkaarten en cijfergegevens;
20. verwerven inzicht in de ontwikkeling en kenmerken van de verstedelijking, gestuwd vanuit economische factoren zoals een groeiende industrie en de rol van de tertiaire sector;
21. kunnen grote wereldregio's, werelddelen, oceanen, belangrijke reliëfstructuren, rivieren, belangrijke staten en steden op kaarten situeren en/of benoemen;
22. kunnen aan de hand van verschillende informatiebronnen aardrijkskundige informatie over de belangrijkste natuurlijke en menselijke kenmerken van een regio opzoeken en verwerken;
23. kennen de belangrijkste fysische, sociale en economische elementen van de bestudeerde regio's;
24. kennen de belangrijkste geografische aspecten van de bestudeerde regio's;
25. kunnen de fysische mogelijkheden van de behandelde regio's bestuderen en de complexe wisselwerking nagaan van de factoren die de bevolkingsspreiding en verschillen in welvaart verklaren;
26. kunnen de grote verscheidenheid aan bevolking en culturen illustreren;
27. kennen specifieke kenmerken van landbouw en industrie, rekening houdend met het economisch systeem van de behandelde regio;
28. kunnen de eigenheid van de bestudeerde regio's beschrijven aan de hand van fysische of menselijke kenmerken;
29. kunnen verbanden leggen tussen levenswijze, cultuur en leefmilieu van de bestudeerde regio's;
30. kunnen verbanden leggen tussen klimaat, bevolkingsdruk en agrarische mogelijkheden in ontwikkelingslanden;
31. kunnen exemplarisch de mogelijkheden en moeilijkheden van de ontwikkeling in landen van de Derde Wereld belichten;
32. hebben begrip voor het anders-zijn en voor de uniciteit van mensen uit andere volkeren en leren dit anders-zijn te waarderen als deel uitmakend van de diversiteit van de mensheid;*
33. leren interesse opbrengen voor andere culturen en leren mensen uit andere volkeren accepteren in hun eigenheid;*
34. leren problemen onderkennen en ze kritisch benaderen;*

35. leren een harmonisch evenwicht zoeken tussen economie (in de ruimste zin van het woord) en ecologie (eveneens in de ruimste zin van het woord);*

36. leren een kritische houding aannemen ten opzichte van informatie met betrekking tot ontwikkelings-, welvaarts- en milieuproblemen.*

2. Geschiedenis 3^e graad

2.1. Bespreking van de uitgangspunten en criteria van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling in het kader van de eindtermen geschiedenis 2^e en 3^e graad, vanuit onze visie

2.1.1. Uitgangspunten

2.1.1.1. Geschiedenis als 'discipline' (vak)

Geschiedenis is de dialoog tussen verleden, heden en toekomst. Inzicht hierin wordt beschouwd als 'historisch besef'.

Hierbij wordt vanuit de Dienst voor Onderwijsontwikkeling veel nadruk gelegd op het productief toepassen van kennis en inzichten en op het hanteren van een vooropgesteld cognitief schema.

In onze visie wordt ernaar gestreefd om vanuit de historische fenomenen zelf een zo volledig, exact feitelijk maar sprekend mogelijk waarnemingsbeeld neer te zetten. Daarbij wordt ingespeeld op het belevingsniveau van de jongeren, dat in onze visie verschillend is van leerjaar tot graad. Wij gaan ervan uit dat het denken zich oefent en opbouwt via deze waarneming en het progressief teren ordenen ervan, waarbij een basispakket aan parate kennis ons inziens onontbeerlijk is, om überhaupt tot denken te kunnen komen.

a. Specificiteit van het vak

— In verband met dit historisch besef wordt, binnen onze visie, naast inzicht in de principes van temporaliteit en causaliteit (continuïteit) ook veel aandacht besteed aan het principe van discontinuïteit : onverwachte impulsen van bewust, doelgericht en in vrijheid menselijk individueel of collectief. handelen en invloeden van de natuur kunnen de geschiedenis abrupt een andere wending geven.

— Geschiedenis heeft als algemeen studiedomein de diverse aspecten van de inter-persoonlijke relaties; dit resulteert in haar socialiteitsdimensie.

b. Historische dimensies en categorieën

— In verband met het besef van sociaal zijn, stelt de Dienst voor Onderwijsontwikkeling de verwerving van een aantal begrippen en inzicht in de spanningsvelden en problemen die de gevoelens, gedachten, motieven en handelingen bij de verschillende vormen van sociaal-zijn oproepen, voorop.

Binnen onze visie staat, in verband met het besef van sociaal-zijn, de verwerving van inzicht in de gevoelens, gedachten, motieven en handelingen die verschillende vormen van sociaal zijn oproepen en verwerklijken, voorop.

De dimensie socialiteit kan binnen onze visie worden ingevuld via de categorieën : maatschappelijke gebeurtenissen, relaties en verhoudingen, processen en structuren.

De verschillende maatschappelijke domeinen, waarin de dimensie socialiteit binnen onze visie kan worden gesitueerd, zijn : het sociaal-economische, het demografische, het politieke, het juridische, het militaire, het sociaal-culturele, het levensbeschouwelijke, het ecologische en het technologische.

— De dimensie tijd wordt binnen onze visie opgebouwd via een aantal categorieën, waaronder : opvolging in de tijd (eerder-later), duur (lang-kort); tempo (snel-langzaam), ritme, periodiciteit, langzame verandering-breek, evolutie-revolutie, diachronie-synchronie, vooruitgang-stagnatie.

Deze worden binnen onze visie ontwikkeld vanuit de concrete historische werkelijkheid, via het vergelijken van historische fenomenen : het ontdekken van gelijkenissen, gemeenschappelijke elementen, van verschillen en van wezenlijke karakteristieken.

— Onder de categorieën van de historische ruimte, als plaatsbepaling van historische gegevens, kunnen binnen onze visie worden vermeld : lokalisatie (o.a. continentaal, maritiem enz.); schaal (plaatselijk, regionaal, continentaal, mondiaal); afstand (uitgestrekt-beperkt, ver-dichtbij); ruraal, stedelijk, ongerept; gesloten (op zichzelf) — open (in wisselwerking met); centraal georiënteerd, evenwichtig gespreid of naar de periferie toe.

c. Methodologische onderbouwing voor het vak geschiedenis

— De onderzoeksmethode van de Geschiedenis als discipline, opgesteld vanuit de Dienst voor Onderwijsontwikkeling, verwijst naar een manier waarop men tot kennis (en presentatie) van de historische werkelijkheid kan komen. Hiervoor nadruk gelegd op het vaardig worden in het aanwenden van vakspecifieke methoden. Het betreft hier een eerder gesloten, op het verwerven van specifieke vaardigheden, gericht pedagogisch proces.

— Uitgaande van de veronderstelling dat deze methode toch vrij te kiezen is, zijn wij er binnen onze visie van overtuigd dat er nog andere manieren zijn om tot kennis van de historische werkelijkheid te komen, vanuit een meer open en vrij pedagogisch proces. Jongeren in het secundair onderwijs liefst zo snel mogelijk vertrouwd maken met de principes van deze onderzoeksmethode, is niet te verenigen met ons uitgangspunt : binnen onze visie worden de nagestreefde kennis, inzicht en vaardigheden afgestemd op de rijpheidsgraad die de jongeren hebben bereikt. Het leren onbevange waarnemen en kwalitatief en kwantitatief beschrijven van de fenomenen wordt binnen onze visie gezien als voorwaarde tot het structureren en ordenen ervan. De studie van historisch bronnenmateriaal is hierbij inderdaad onontbeerlijk.

2.1.1.2. De vormende waarde van het vakgeschiedenis

Het doel van het vak geschiedenis is, naast de andere aangeboden vakken, de jongeren helpen en ondersteunen in hun ontwikkeling als individu. Kennis en inzicht in geschiedenis kan hen helpen om tot het besef te komen van hun unieke totaliteit en verantwoordelijkheid en om deze te aanvaarden en later tot een constructief maatschappelijk handelen te komen.

Daarnaast zijn de ontwikkeling van historisch besef, culturele vorming, verdere identiteitsvorming en vorming tot sociale weerbaarheid uiteraard bijkomende fundamentele bijdragen.

2.1.2. Funderende doelstellingen

Deze gaan uit van de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit, zoals ze in een reeks maatschappelijke domeinen aan bod komen en van hun onderlinge relaties.

Hierbij streven wij na :

1. Vakspecifieke termen en begrippen, nodig om zich van het verleden een beeld te vormen, kennen en kunnen gebruiken.
2. Weten dat uitspraken over het verleden gebaseerd zijn op een diversiteit van bronnen. De behandelde bronnen kunnen bespreken.
3. Inzicht hebben in een aantal categorieën van de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit.
4. Beseffen dat verandering, ontwikkeling het resultaat is van de creatieve kracht die elke individuele mens en elke samenleving aanwendt om de toekomst vorm te geven.
5. Aandacht hebben voor processen waarbij men door vergelijking, overeenkomsten en verschillen kan ontdekken.
6. Begrijpen dat sommige situaties uit het verleden onder invloed van vele factoren tot een probleem kunnen uitgroeien; dat dergelijke problemen vaak meerdere dimensies bezitten, een diversiteit aan karakteristieken kunnen ontwikkelen en zowel een weerstand als een stimulans kunnen betekenen voor de verder ontwikkeling van de mens.
7. Inzien dat de werking en invloed van gelijkaardige categorieën van de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit nu eens een gelijkaardig effect heeft op de historische werkelijkheid en dan weer een totaal ander effect genereert.
8. Belangstelling opbrengen voor het verleden.
9. Een open geesteshouding hebben, nodig om zichzelf, de eigen tijd, de eigen mentaliteit en kennis van het verleden te relativiseren en steeds bij te stellen. Zin voor het toevallige en het gewilde in de geschiedenis ontwikkelen.
10. Bereid zijn zich te situeren ten opzichte van het verleden en van daaruit eerbied opbrengen voor het culturele erfgoed van de mensheid.
11. Open durven staan voor de visie en persoonlijkheid van de andere'. Visies in vraag durven stellen, een eigen visie formuleren en kunnen bijstellen in wisselwerking met andere visies.
12. Inzien dat elke mens zijn verantwoordelijkheid heeft in de samenleving.

2.1.3. Selectiecriteria en structurering van de eindtermen

Binnen onze visie zijn de eindtermen geconstrueerd rond onderstaande componenten.

° De geleidelijke opbouw van een historisch referentiekader, bestaande uit de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit en de begrippen omvattend die vanuit de fenomenologische benadering van deze historische dimensies omschreven worden.

° De studie van de ontwikkeling van de samenleving, waarbij verschillende categorieën van de dimensies tijd, historische ruimte en socialiteit aan bod komen. Hierbij wordt er per leerjaar gekeken vanuit een verschillende invalshoek; de leerinhouden sluiten hierbij aan.

° De integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenleving :

- de bestudeerde perioden en samenlevingen worden gesitueerd in een tijds kader en in een ruimtelijk kader, met aandacht voor verandering;
- daarbij wordt aandacht besteed aan de begrippen die vanuit de studie van deze perioden en samenlevingen kunnen geformuleerd worden;
- er wordt inzicht verworven in het feit dat eenzelfde fenomeen zich in andere omstandigheden op een andere of gelijkaardige wijze kan manifesteren;
- de benadering is afhankelijk van de gekozen invalshoek van waaruit de perioden en samenlevingen bestudeerd worden.

2.1.4. Coordinatie

2.1.4.1. Verticale samenhang

Het behandelen van leerinhouden die aansluiten bij de leeftijdsgebonden ontwikkeling en mogelijkheden van de jongeren, is een werkwijze die binnen onze visie in de tweede en derde graad wordt verdergezet.

Vanaf de tweede graad worden deze leerinhouden verbonden met en aangebracht vanuit een welbepaalde invalshoek. Hierbij wordt rekening gehouden met het geleidelijk aan groeiende abstractievermogen. Aldus is er een progressieve ontwikkeling waar te nemen in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, en van het historisch besef in het algemeen.

2.1.4.2. Horizontale samenhang

Voor onze interdisciplinaire en vakoverschrijdende benadering verwijzen we naar 2.1.1.2. 'De vormende waarde van het vak Geschiedenis' en naar onze toelichting bij de voorgestelde eindtermen.

2.2. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Bij het opstellen van de hier voorgestelde eindtermen hebben we ons laten leiden door onze eigen visie, uitgangspunten en werkwijzen, waardoor doelstellingen en leerinhouden fundamenteel afwijken van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen.

2.2.1. Visie op geschiedenis

Binnen onze visie wordt in het geschiedenisonderwijs, naast het causaliteitsprincipe, veel belang gehecht aan het feit dat geschiedenis ook een discontinu en open proces is : geschiedenis evolueert met sprongen en haar onvoorspelbare toekomst is niet alleen bepaald door het verleden. Onverwachte impulsen en invloeden van mens en natuur kunnen haar abrupt een andere wending geven. Vanuit deze visie volstaat het causaliteitsprincipe alleen niet om de verschillende stadia in de geschiedenis uit te leggen.

Er wordt exemplarisch en symptomatisch gewerkt en die historische periodes, feiten, gebeurtenissen, thema's en persoonlijkheden worden op diepgaande wijze behandeld die kenmerkend en essentieel zijn voor het wordingsverhaal van de mensheid, gezien vanuit de eigen visie daarop. Aan de hand hiervan vormen de jongeren zich een tijdsbewustzijn.

2.2.2. Aangepaste leerinhouden en invalshoeken

In de Steinerpedagogie worden leerinhouden behandeld die aansluiten bij de leeftijdsgebonden ontwikkeling en mogelijkheden van de jongeren. Op die manier wordt hun natuurlijke en innerlijke ontwikkeling gevoed en ondersteund en wordt eveneens aangeknoopt bij een reeds aanwezige intrinsieke motivatie. Ook in de derde graad wordt de geschiedenis behandeld met nadruk op een welbepaalde invalshoek, die per leerjaar verschilt (zie criteria). Zo leren de jongeren dat er verschillende 'vensters' zijn van waaruit naar geschiedenis kan worden gekeken; dit verruimt hun blik op geschiedenis. Voor elk leerjaar wordt een welbepaalde historische periode uitgekozen, waarmee deze invalshoek het best kan worden bestudeerd (zie verder). Deze invalshoeken zijn niet exclusief; dat wil zeggen dat ze voor een bepaald leerjaar op de voorgrond staan, maar ook in de andere leerjaren voorkomen.

2.2.3. 'Levende' geschiedenis

De Steinerscholen streven er in de eerste plaats naar om bij de jongeren een levendig begrip te creëren van de behandelde historische periodes, waarbij er verder wordt gegaan dan gewone feitenkennis en abstracte begrippen. Er wordt dan ook veel belang gehecht aan de manier waarop de leerstof wordt aangebracht: de narratieve methode wordt vanaf de tweede graad aangevuld door het werken met historische bronnen, die zo authentiek mogelijk zijn. Op deze manier worden de jongeren er toe aangezet om, op grond van hun eigen waarneming en met behulp van hun innerlijk voorstellings- en denkvermogen, concreet met het verleden bezig te zijn. Dit brengt ze in een proces van eigen beleving van de historische tijd, waardoor de grote conflicten en ontwikkelingen van de mens tot 'leven' komen en de jongeren zich in het wisselende bewustzijn doorheen de historische periodes kunnen inleven. Deze werkwijze vraagt zowel van de leerkracht als van de leerlingen de nodige inspanning, maar bevordert ook een intense verbondenheid met de historische realiteit.

Zodoende wordt bij de jongeren het waarnemings-, inlevings- en voorstellingsvermogen geleidelijk aan geoefend en verfijnd, waardoor het ontwikkelen van een gefundeerd oordeelsvermogen — zeer belangrijk in onze tijd — naar het eind van de derde graad mogelijk wordt gemaakt.

2.2.4. Een historische instap in alle vakken

Het vak Geschiedenis neemt in de Steinerpedagogie geen geïsoleerde plaats in. Vaak wordt er in andere vakken gewerkt met een historische instap, waardoor het vak Geschiedenis ondersteund wordt vanuit deze vakken en de jongeren extra verbanden kunnen leggen naar transferkennis in deze vakken. Dit komt ook ten goede aan de ontwikkeling van het historisch referentiekader.

2.3. Voorgestelde eindtermen

2.3.1. Criteria in verband met het historisch referentiekader

— Het historisch referentiekader bestaat uit de dimensies socialiteit, tijd en historische ruimte en omvat een begrippenkader en een kader van maatschappelijke probleemstellingen die het niveau van de afzonderlijke samenlevingen overstijgen. Binnen onze visie worden nu juist die specifieke dimensies socialiteit, tijd en historische ruimte gekozen in functie van de leeftijdsgebonden interesses en mogelijkheden van de jongeren. De specifieke belangstellingssferen van waaruit jongeren van de derde graad een verbinding met geschiedenis kunnen aangaan, betreffen in onze visie allereerst de bereidheid en verregaande capaciteit om zich in te leven in stemmingen, om nuances te vatten, zich te verplaatsen in de ander en vervolgens de vraag naar hun plaats in de wereld. Zo wordt het denken in de derde graad, voortbouwend op wat in de tweede graad op het niveau van het procesdenken werd geoefend, verder geoefend en eerst tot het niveau van het invoelende denken gebracht: oefenen in het waarnemen van kwaliteiten en deze leren verwoorden in begrippen, modellen of beelden; vervolgens wordt het denken geoefend met het oog op het verwerven van overzicht en inzicht in grote lijnen, vanuit het zien en leren relativeren van hun eigen standpunt. (Zo levert de ontwikkeling van dit denken 'begrip' op. Dit is in onze visie een onmisbare voorwaarde tot de vorming van een weloverwogen, doordacht en vrij oordeel.)

Het begrippenkader dat aan de hand van deze historische werkelijkheid verder wordt op- en uitgebouwd, krijgt een toenemende mate van abstractie.

2.3.2. Criteria uitgewerkt per leerjaar

In het eerste leerjaar groeit het zelfbewustzijn van de jongeren en komen ze tot een verdiepte en meer objectieve kennis van zichzelf. Ze zijn zeer ontvankelijk voor en bezitten een groot inlevingsvermogen in stemmingen. Ze krijgen interesse in psychologie en psychische fenomenen en voelen zich aangetrokken tot het metafysische en het religieuze. Ze kunnen zich denkend reeds goed losmaken van de waargenomen realiteit; ze beschikken reeds over een grote mate van abstractievermogen.

De invalshoek voor dit leerjaar is de organisatie van historische samenlevingen, met aandacht voor de volgende aspecten: bestuur, recht, economie, cultuur en religie. Hiervoor wordt exemplarisch leerstof gekozen uit de periode van de Oudheid tot en met de Middeleeuwen.

Zo leren de jongeren aan de hand van maatschappelijke organisatie en economisch bestel hoe in de verschillende bestudeerde samenlevingen de verhouding tussen persoon en samenleving zich ontwikkelt. Tevens leren de jongeren hoe belangrijk religie en organisatie van religie kunnen zijn.

In het tweede leerjaar moeten de jongeren met hun ontwakende persoonlijkheid hun eigen individuele weg kunnen zoeken. Ze worden zich bewust van hun eigen idealen en maken een begin met het afstemmen van hun handelen op basis van hun inzichten. Er wordt gezocht naar de samenhang tussen deze ontwakende persoonlijkheden en de wereld waarin zij zeer binnenkort als volwassenen zullen binnenstappen. Hun abstractievermogen is nu zodanig ontwikkeld dat ze in grote verbanden kunnen denken.

De invalshoek voor dit leerjaar is het behandelen van de geschiedenis vanuit een terugblik en grote, overzichten, met klemtoon op de recente geschiedenis. Hiervoor wordt exemplarisch leerstof gekozen uit de hele geschiedenis, met klemtoon op de hedendaagse geschiedenis. Hierbij wordt ernaar gestreefd om verder te kijken dan onze Westerse wereld en het vak zelf en ook internationale en vakoverschrijdende verbanden te leggen. Actualisering van de leerinhouden is hierbij zeer belangrijk.

2.3.3. Eindtermen

2.3.3.1. Kennis, inzicht en vaardigheden

a. Algemeen

De leerlingen

1. kennen de belangrijkste feiten en gebeurtenissen uit verschillende maatschappelijke domeinen (dimensie socialiteit) van de bestudeerde samenlevingen in de bestudeerde perioden;
2. kunnen de wisselwerking van enkele maatschappelijke domeinen van de bestudeerde samenlevingen illustreren;

3. kunnen per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving een samenhangend beeld, met aandacht voor verbanden tussen en wisselwerkingen binnen maatschappelijke domeinen, formuleren;
 4. kunnen ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en enkele ontwikkelingsfasen van de westerse en een andere samenleving, op basis van een op hun niveau geformuleerde probleemstelling, vergelijken;
 5. kennen de duur en de afstand in tijd van de bestudeerde perioden en hebben oog voor de categorieën van de dimensie tijd;
 6. kunnen enkele periodiseringsconcepten (bijvoorbeeld Middeleeuwen, Renaissance) aanduiden;
 7. kunnen enkele maatschappelijke evoluties in de ontwikkelingsfasen van de bestudeerde samenlevingen karakteriseren vanuit enkele categorieën van de dimensie tijd;
 8. kunnen de belangrijkste feiten en gebeurtenissen uit de bestudeerde samenlevingen situeren binnen de dimensie historische ruimte, met oog voor de categorieën van deze dimensie;
 9. kunnen historische informatie uit tekstueel, auditief, visueel of audiovisueel materiaal over het verleden en het heden opzoeken en ordenen;
 10. kunnen in verband met deze historische informatie :
 - zelfstandig hoofd- van bijzaken onderscheiden
 - er een standpunt uithalen en daaromtrent vragen formuleren
 - deze vergelijken
 - deze structureren en samenvatten
 - deze aan de hand van vragen en een op hun niveau omschreven opdracht, interpreteren;
 11. kunnen verschillende meningen, hypothesen, argumentaties of verklaringen vergelijken;
 12. kunnen de historische begrippen die opgebouwd werden vanuit de bestudeerde historische werkelijkheid, herkennen en gebruiken;
 13. kennen het belang en de subjectiviteit van de verschillende media en raken ermee vertrouwd;
 14. hebben begrip van de actualiteit vanuit de ontwikkeling van het verleden;
 15. kunnen op basis van verworven historische inzichten een eigen standpunt innemen ten opzichte van hedendaagse ontwikkelingen.
- b. Voor de periodes en samenlevingen die bestudeerd worden vanuit de organisatie van de socialiteit
- De leerlingen
16. kunnen de ontwikkeling van de verschillende maatschappelijke domeinen van de bestudeerde samenlevingen binnen de dimensies ruimte en tijd beschrijven en vergelijken;
 17. kunnen de wisselwerking tussen deze domeinen aangeven.
- c. Voor de periodes en samenlevingen die bestudeerd worden vanuit terugblik en grote overzichten
- De leerlingen
18. kennen de belangrijkste kenmerken van een aantal maatschappij-ideologieën en kunnen de invloed en de uitwerking ervan op de historische werkelijkheid toelichten;
 19. kunnen waarden en normen uit heden en verleden vanuit de historische en actuele context-benaderen.
- 2.3.3.2. Attitudes
- De leerlingen
20. leren beseffen dat we erfdragers zijn van al de historische ontwikkelingen;*
 21. leren het belang van de eigen inbreng in de toekomstige maatschappijstructuren beseffen;*
 22. leren stereotiepen en vooroordelen uit de geschiedenis bespreken;*
 23. leren de huidige situatie van vrijheid en gelijkheid in een democratische rechtsstaat zien als een voorlopig eindpunt van een lange en moeizame strijd;*
 24. leren respect opbrengen voor de lange en moeizame strijd in de wereld voor een grotere vrijheid en gelijkheid onder de mensen;*
 25. leren beseffen dat ze in onze maatschappij ruimte krijgen om persoonlijk om te gaan met deze vrijheid en gelijkheid;*
 26. leren de grote verbanden tussen de bestudeerde samenlevingen uit de geschiedenis ende hedendaagse tijd herkennen en duiden;*
 27. leren de grote lijnen ontdekken van de hedendaagse geschiedenis uitgaande van de actuele situatie;*
 28. leren tot een eigen oordeel komen over een historisch of actueel maatschappelijk probleem aan de hand van een coherente argumentatie.*

3. Lichamelijke opvoeding 3^e graad

3.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Er zijn geen fundamentele tegenstellingen tussen de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen en het pedagogisch project van de Steinerscholen. Ter wille van de volledigheid herhalen wij hier de officiële eindtermen, met slechts hier en daar een kleine wijziging in de formulering.

3.2. Eindtermen

3.2.1. Ontwikkeling van de motorische competenties

a. Verantwoord en veilig bewegen

De leerlingen

1. kunnen in nieuwe bewegingssituaties verantwoordelijkheid opnemen door gezamenlijk afgesproken veiligheidsregels toe te passen;
2. kunnen medeleerlingen helpen wanneer de bewegingssituatie dit vereist.

b. Zelfstandig leren

De leerlingen

3. kunnen uit een aanbod een aan hun mogelijkheden aangepaste leerweg kiezen voor het aanpakken en oplossen van bewegingsopdrachten;

4. kunnen zelfstandig leertaken uitvoeren om een bewegingsopdracht tot een goed einde te brengen, rekening houdend met hun eigen kunnen;
5. kunnen bewegingssituaties alleen of in groep organiseren en aanpassen aan de deelnemers;
6. kunnen volgens vooropgestelde criteria bij zichzelf nagaan of ze vorderingen maken bij het uitvoeren van bewegingsopdrachten en hun leerproces bijsturen.

c. Reflecteren over bewegen

De leerlingen

7. kunnen op basis van een beperkt aantal afgesproken criteria, bij zichzelf en anderen, aangeven waarom een bewegingsopdracht wel of niet lukt en eenvoudige oplossingen geven;
8. kunnen over bewegingssituaties hun mening geven, bewegingservaringen uitwisselen en hieruit conclusies trekken voor hun eigen uitvoering.

d. Verbreden en verdiepen van motorische competenties

Keuze uit verantwoorde vormen uit meerdere bewegingsgebieden : atletiek, gymnastiek, dans en expressie, zwemmen, spel en sportspel, zelfverdediging, natuurgebonden activiteiten of andere verantwoorde bewegingsgebieden.

De leerlingen

9. kunnen eerder geleerde vaardigheden uit verschillende bewegingsgebieden in andere bewegingscontexten toepassen;

10. kunnen motorische eigenschappen op een inzichtelijke wijze gebruiken in bewegingscombinaties met en zonder toestellen, alleen en met anderen;

11. kunnen met gekende motorische vaardigheden een creatieve combinatie samenstellen en uitvoeren, alleen of met anderen;

12. kunnen gekende motorische vaardigheden uitvoeren op een hoger beheersingsniveau zoals :

- een betere controle;
- een meer esthetische uitvoering;
- een hogere moeilijkheidsgraad;
- een grotere efficiëntie;

13. kunnen in aangepaste vormen van een doelspel of een terugslagspel eenvoudige aanvallende en verdedigende strategieën toepassen;

14. leren kritisch omgaan met het bewegingsaanbod in hun leefomgeving;*

15. leren duurzame bewegingsvreugde ervaren op basis van competente deelname aan verschillende bewegingsactiviteiten.

3.2.2. Ontwikkeling van een gezonde en veilige levensstijl

De leerlingen

16. kunnen het verband leggen tussen bewegen, gezondheid en samenleving;

17. leren hun kennis rond reanimatie vertalen naar risicovolle bewegingssituaties;

18. leren eerste hulp bieden bij ongevallen in bewegingssituaties;

19. kunnen basisregels van houdings- en rugscholing integreren in nieuwe bewegingssituaties en in werk- en studiesituaties;

20. kunnen met betrekking tot 'fitheid' hun eigen doelen bepalen;

21. leren 'bewegen' integreren in hun levensstijl en zijn zich bewust van verschillende mogelijkheden hiervoor;*

22. zien het belang in van een goede fysieke conditie.*

3.2.3. Ontwikkeling van het zelfconcept en het sociaal functioneren

De leerlingen

23. kunnen in bewegingssituaties leiding nemen over en leiding aanvaarden van medeleerlingen;

24. kunnen samen overleggen over en keuzes maken uit het mogelijke activiteitenaanbod van de school;

25. kunnen aanduiden in welke bewegingsactiviteiten zij zich goed voelen en welke bewegingsactiviteiten het best aansluiten bij hun fysieke en relationele mogelijkheden.

4. Moderne vreemde talen 3^e graad

4.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Volgens de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen voor moderne vreemde talen ligt het accent op informatieve communicativiteit. De Steinerscholen beleven deze doelstelling niet als prioritair. Zij zien het onderwijs in moderne vreemde talen beoogt eerder een kennismaking met en inzicht in de karakteristieken van de vreemde taal als cultuurfenomeen.

Vooraf in de literatuur komt het levende en creatieve karakter van de taal tot uiting. Poëzie biedt enerzijds alle mogelijkheden tot ontwikkeling van het gevoelsleven van de opgroeiende jongeren, anderzijds is het noodzakelijk de poëtische kwaliteiten van de vreemde taal onder de aandacht te brengen opdat communicatie niet zou verstarren tot louter informatie-overdracht. Door middel van literatuurstudie komen de leerlingen in contact met de wezenlijke karakteristieken van de andere taal en cultuur. Daarnaast is ook het structurele aspect van de taal van groot belang. De Steinerscholen beschouwen een taaldidactiek waarbij alle nadruk gelegd wordt op de taal als communicatie-instrument en waarbij het vormend element van het bijbrengen van inzicht in het taalsysteem als bijkomstigheid wordt beschouwd, als onverzoenbaar met het eigen pedagogisch project. Zij wensen expliciete aandacht te besteden aan grammaticastudie, wat zich weerspiegelt in de voorstellen tot eigen eindtermen.

Om die redenen is het vreemdetalenonderwijs in de Steinerpedagogie niet alleen op het instrumenteel beheersen van de vreemde taal gericht. Het gaat er namelijk om de jongeren de klank- en stijlkwaliteiten van de vreemde taal te laten aanvoelen en de structuur ervan te leren doorzien. Ze moeten leren dat de vreemde taal iets zelfstandigs en iets anders is. Zo kunnen ze de vreemde taal ervaren als een aanvulling op hun eigen uitdrukkingsmogelijkheden.

De door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen onderscheiden zich van de door de Steinerscholen voorgestelde eindtermen primo door de intensieve analyse van de aspecten communicatie en informatie-overdracht, secundo door de aard van de gebruikte en de te produceren teksten en tertio door de veel hogere graad van gedetailleerdheid.

Wat betreft het aspect communicatie en informatie kunnen de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen overgenomen worden — evenwel met dien verstande dat in het eigen pedagogisch project de leerlingen niet expliciet geconfronteerd worden met de desbetreffende theorie, begrippen en indeling. Wat de in de lessen gebruikte teksten betreft, wordt in de Steinerpedagogie voornamelijk gewerkt met literaire teksten (gedichten, roman- en toneelfragmenten); geregeld ook met essayistische teksten (artikels, recensies en verslagen) en slechts sporadisch met teksten met een utilitair karakter (formulieren, tabellen, schema's, instructies,...). Vanuit dit standpunt werden desbetreffende overheidseindtermen niet of slechts gedeeltelijk overgenomen. Ook de doelstellingen in verband met de te produceren tekstsoorten (mondeling en schriftelijk) zijn mede bepaald en al dan niet overgenomen in functie van hoger genoemd onderscheid in tekstsoorten.

Wat betreft de overheidseindtermen die strategieën behandelen, is het in de Steinerpedagogie niet de bedoeling de leerlingen expliciet met de theorie en de begrippen van deze strategieën in contact te brengen. Wel wordt hen geleerd deze technieken te gebruiken (woordenboek, context, vragen stellen,...). De overheidseindtermen ter zake werden gedeeltelijk en gekaderd in de eigen visie overgenomen. Ten slotte werden alle eindtermen die van de leerlingen een 'bereidheid om' vragen, vervangen door eindtermen die geformuleerd zijn in termen van 'leren' of 'kunnen'. Een uitvoerige toelichting hierover staat in de inleiding bij de vakoverschrijdende eindtermen. Hier kunnen we ons beperken tot het volgende : in de Steinerscholen heeft men uiteraard ook graag dat de leerlingen bijvoorbeeld bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz. Maar door zoiets in een leerlinggerichte doelstelling te formuleren, waardoor het eigenlijk een juridische verwachting wordt dat leerlingen effectief bereid zijn om te luisteren, spreken, enz., kan het niet anders dan dat dit een geforceerde bereidheid zou worden. De Steinerscholen vermijden zoveel mogelijk om in hun eindtermen morele verwachtingen op te nemen, juist omdat zulke verwachtingen contraproductief werken wanneer ze als externe doelstelling opgelegd worden aan leraren en leerlingen.

4.2. Voorgestelde eindtermen

Voorafgaande opmerking over de gebruikte teksten : in de visie van de Steinerpedagogie gaat het (vreemde) talenonderwijs uit van :

- teksten uit de Franse resp. Engelse literatuur (poëzie, toneel, liederen, verhalen,...);
- teksten die de Franse resp. Engelse geschiedenis behandelen;
- teksten in verband met leefgewoonten en cultuur (artikels, reisverslagen,...).

4.2.1. Luisteren

De leerlingen

1. kunnen de globale betekenis van mededelingen en tekstfragmenten begrijpen;
2. kunnen informatie uit luistermomenten verwerken;
3. kunnen de hoofdzaak van literaire en zakelijke teksten opbouw en woordenschat begrijpen;
4. leren de spreker beleefd onderbreken om hem/haar te vragen iets te herhalen of te omschrijven.*

4.2.2. Lezen

De leerlingen kunnen

5. in grote lijnen literaire en zakelijke teksten begrijpen en vragen erover beantwoorden;
6. nieuwe woorden binnen de context begrijpen;
7. vlot luidop lezen met aandacht voor de expressieve kwaliteit van de tekst;
8. hoofdzaken en details opzoeken van teksten waarvan niet alle woordenschat bekend is;
9. een woordenboek en een grammatica raadplegen en er gecombineerd gebruik van maken

4.2.3. Spreken

De leerlingen

10. hebben een redelijk spreektempo en een acceptabele uitspraak van de vreemde taal;
11. kunnen in de vreemde taal een spreekbeurt geven over een voorbereid onderwerp;
12. kunnen in frequent voorkomende situaties onvoorbereid communiceren;
13. kunnen deelnemen aan meer complexe gespreksituaties;
14. leren een appreciatie van een beluisterde of gelezen tekst geven.

4.2.4. Schrijven

De leerlingen kunnen

15. persoonlijke en zakelijke brieven schrijven;
16. een tekst opstellen over een voorbereid of een in de les behandeld onderwerp;
17. antwoorden op open vragen over een in de les behandeld onderwerp;
18. de essentie van een mondelinge mededeling of een gelezen tekst noteren;
19. de belangrijkste regels in verband met spelling, interpunctie en grammatica gebruiken bij het schrijven van teksten.

4.2.5. Grammatica

De leerlingen

20. kennen de meeste grammaticale en morfologische regels in verband met de woordsoorten;
21. kennen de meeste grammaticale regels in verband met de syntaxis van zinsstructuren;
22. kunnen binnen de gepaste situaties eigen teksten (mondeling en schriftelijk) controleren op grammaticale vorm en spelling.

4.2.6. Taalbeschouwing

De leerlingen

23. kunnen reflecteren over non-verbaal gedrag;
24. kunnen verschillende taalregisters inschatten : formeel, informeel, vertrouwelijk,...;
25. kunnen onderscheid maken tussen verschillende tekstsoorten;
26. weten dat schrijftaal formeler is dan spreektaal;
27. leren reflecteren over de functie van interpunctie en lay-out.

4.2.7. Literatuur

De leerlingen

28. kunnen een aantal grote tendensen uit de Franse resp. Engelse literatuurgeschiedenis omschrijven, beoordelen en met voorbeelden illustreren;

29. kunnen onderscheid maken tussen verschillende literaire genres in de vreemde taal;

30. leren zelfstandig literaire teksten lezen en hiervan een verslag maken;

31. kunnen zich een oordeel vormen over wat zij gelezen hebben.

4.2.8. Kennis van de vreemde cultuur

De leerlingen leren

32. door middel van de bestudeerde literaire en zakelijke teksten enkele karakteristieken van het Franse, resp. Engelse volk en de Franse, resp. Engelse cultuur kennen;

33. verschillen en overeenkomsten tussen de eigen en de Franstalige resp. Engelstalige culturen kennen.

5. Nederlands 3^e graad

5.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Ondanks het feit dat in het onderwijs van de moedertaal de opvatting veld wint dat taal als communicatiemiddel en met adequate middelen moet aangeleerd worden, blijft de Steinerpedagogie zoeken naar de realisatie van andere voor haar primaire doelstellingen door middel van het taalonderwijs. Zij blijft zich de vraag stellen of niet juist door het onderwijs in de literatuur een vorming mogelijk is waardoor de opgroeiende mens tot een kritisch bewustzijn kan worden opgevoed, zijn gevoelsleven verfijnd en zijn wilsleven gesterkt. Taalonderwijs vervult een algemeen vormende opdracht binnen de Steinerpedagogie, die erop gericht is de gehele mens te vormen, opdat de jongens en meisjes tot autonome mensen zouden opgroeien die ook tot creatief handelen in staat zijn.

In de loop van de derde graad maakt de adolescent een zeer belangrijke fase van zijn ontwikkeling door. Blij is nu zo matuur dat hij de vraag gaat stellen naar het eigen levensontwerp, de eigen biografie. En dat gebeurt vaak zeer scherp en met aandrang. Op deze situatie antwoordt het leerplan Nederlands door in het eerste jaar van de derde graad een centraal thema aan te reiken, nl. de behandeling en de verwerking van het Parcivalepos, waarin tal van biografische motieven voorkomen. In het laatste jaar van het secundair onderwijs worden deze vraagstellingen uitgediept rondom de figuur van Faust. Centrale thema's zijn hier de zoektocht naar een bevredigende wereld- en levensbeschouwing, het kwaad, erotiek en schuld, de vorderingen van de wetenschap (de creatie van de homunculus!) en de ethische vraagstellingen die deze met zich meebrengen.

Voor het overzicht van de literatuur (men hoeft zich niet te beperken tot de Nederlandse literatuur — ook meesterwerken uit de wereldliteratuur kunnen behandeld worden), kan de leraar het werk zo aanpakken dat hij bruggen slaat over de tijd heen.

De leerlingen moeten zeker niet door een 'museum' geleid worden, maar zij moeten veeleer vragen ontmoeten. Vragen in verband met de vorming van het geweten in de loop van de ontwikkeling van de mensheid; of met betrekking tot het thema van de vrijheid van de mens; het thema trouw en ontrouw, verantwoordelijkheid, lot en levensloop. Ook meer beschouwelijke, essayistische teksten kunnen bij de overzichtsstudie betrokken worden.

De teksten en tekstfragmenten worden gekozen in functie van de noden van de klas, evenwel mee bepaald door de inzichten in de ontwikkeling van de jonge mens en de vragen waarmee zij op dit moment van hun ontwikkeling leven. Wat literaire meesterwerken te zeggen hebben over de stappen in de ontwikkeling van mens en mensheid, kan de leerlingen helpen een grotere objectiviteit ten aanzien van de eigen levensweg te ontwikkelen.

Tot slot nog enkele uitgangspunten in verband met toneel. In het algemeen kan gesteld worden dat functie en karakteristieken van schooltoneel kaderen in de opeenvolgende ontwikkelingsfasen die in de Steinerpedagogie beschreven worden (cf. ook leerplan en doelstellingen van de lagere school). Meer in het bijzonder kan gezegd worden dat vanaf de puberteit en in de adolescentie de leerlingen ontvankelijk zijn voor het element dramatiek. Wanneer in de hogere graden van de middelbare school het intellect rechtstreeks aangesproken en ontwikkeld wordt, ontstaat in de psyche terzelfder tijd de zin voor en de behoefte aan dramatiek. Evenwicht tussen intellectuele vorming en een verscheidenheid aan toneelervaringen, bewerkstelligt evenwicht in de vorming van karakter en persoonlijkheid.

Allerlei vormen van toneel en drama in ruime zin kunnen beoefend worden: eenakters, uittreksels en korte scènes, dialogen, en uiteraard enkele volledige toneelopvoeringen. De keuze van teksten en stukken wordt mede bepaald door de inhoud en uitgangspunten van het literatuuronderwijs in de verschillende graden.

Volgens de uitgangspunten van de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen ligt het accent op de informatieve communicativiteit. Dit is in Steinerscholen niet prioritair. De Steinerpedagogie beoogt de realisatie van andere voor haar primaire doelstellingen door middel van taalonderwijs. De analytische vaardigheden waarvan in de overheidseindtermen sprake is, zoals het opdelen van luister-, spreek-, lees- en schrijfvaardigheden, telkens in functie van zender en ontvanger en in termen van planning, doelstelling, uitvoering en reflectie, zijn onverzoenbaar met het project van de Steinerscholen. Er wordt getracht de leerlingen gevoel voor de levende realiteit van taal bij te brengen. Het intensief analyserende karakter van de overheidseindtermen leidt in hun visie voor jonge mensen de aandacht af van de levende werkelijkheid van de taal.

In een eerste beweging werden in de lijst van door de overheid vastgelegde eindtermen die eindtermen gezocht die het eigen pedagogisch project niet in de weg staan. Zij werden hier overgenomen, weliswaar met weglating van de specifiek analytische en theoretische elementen die samenhangen met de door de overheid gehanteerde uitgangspunten en met andere nummers en soms opgesplitst of anders gebundeld vanwege de andere structurering. In de Steinerpedagogie wordt de weg gekozen van het aanvoelen van de taalsituatie, niet die van het analyseren, structureren en kiezen van een bepaalde strategie.

Het gebruik van audiovisuele en elektronische apparatuur is in het taalonderwijs geen doel op zich. Veeleer wordt van de leerlingen verwacht dat ze zelf actief met taal bezig zijn. Hoger genoemde middelen worden niet gemeden, maar ondergeschikt aan de eigen doelstellingen ingezet. In dezelfde zin wordt voornamelijk gewerkt met literaire en essayistische teksten, eerder dan met teksten die een zakelijk of utilitair karakter hebben. Verder zijn er een aantal eindtermen die omwille van eerdere behandeling in de tweede graad of omwille van een te hoge abstractie niet in dit voorstel werden overgenomen.

Er werden ook eindtermen uit het eigen pedagogisch project toegevoegd. Daarbij is dan hetzelfde schema gevolgd en zijn de doelstellingen ingedeeld in 'luisteren', 'spreken', 'lezen' en 'schrijven'.

De leerlingen worden echter niet zelf met deze indeling geconfronteerd. De indeling in deze hoofdstukken mag dan ook niet begrepen worden als deel uitmakende van de essentialia van de Steinerpedagogie, maar eerder als een praktische manier om de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen te combineren met de eigen doelstellingen.

Tenslotte werden alle eindtermen die van de leerlingen een 'bereidheid om' vragen, vervangen door eindtermen die geformuleerd zijn in termen van 'leren' of 'kunnen'. Een uitvoerige toelichting hierover staat in de inleiding bij de vakoverschrijdende eindtermen. Hier kunnen we ons beperken tot het volgende : in de Steinerscholen heeft men uiteraard ook graag dat leerlingen bijvoorbeeld bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz. Maar door zoets in een leerlinggerichte doelstelling te formuleren, waardoor het een juridische verwachting wordt dat leerlingen effectief bereid zijn om te luisteren, te spreken, enz., kan het niet anders dan dat dit een geforceerde bereidheid zou worden. De Steinerscholen vermijden zoveel mogelijk om in hun eindtermen morele verwachtingen op te nemen, juist omdat in hun visie zulke verwachtingen contraproductief werken indien ze als externe doelstelling worden opgelegd aan leraren en leerlingen.

5.2. Voorgestelde eindtermen

5.2.1. Spreken

De leerlingen kunnen

1. hun taal in een aangepast register gebruiken en verzorgen;
2. goed en zorgvuldig articuleren;
3. bij een uiteenzetting een logische gedachtegang volgen;
4. deelnemen aan een klas- en leergesprek;
5. evenwicht houden tussen spreken en luisteren;
6. eigen oordelen vormen en uitspreken;
7. binnen gepaste situaties :
 - Algemeen Nederlands spreken;
 - een kritische houding aannemen ten opzichte van taalgebruik en gespreksgedrag.

5.2.2. Luisteren

De leerlingen kunnen

8. het beluisterde toetsen aan eigen kennis en inzichten;
9. binnen gepaste situaties een kritische houding aannemen ten opzichte van hun luisterhouding.

5.2.3. Lezen

De leerlingen

10. kunnen epische, dramatische en essayistische teksten of tekstfragmenten hieruit lezen.

5.2.4. Schrijven

De leerlingen

11. kunnen notities maken en aan de hand daarvan een geordende tekst uitschrijven;
12. kunnen hun gedachten helder en gestructureerd formuleren in een geschreven tekst;
13. leren een scriptie samenstellen op basis van literatuuronderzoek en/of praktijkervaringen;
14. kunnen binnen de gepaste situaties :
 - reflecteren over hun eigen schrijven;
 - taal, indeling, handschrift en lay-out verzorgen.

5.2.5. Taalbeschouwing

De leerlingen

15. kunnen in het taalgebruik volgende taalverschijnselen herkennen, benoemen en bespreken :
 - register, sociaal bepaalde varianten, regionale varianten, vaktalen;
 - non-verbale elementen;
16. kunnen de invloed van maatschappij, geschiedenis en politiek op het taalgebruik herkennen en bespreken;
17. kunnen verschillende manieren om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen gebruiken; het gaat om het gebruik van :
 - context;
 - de eigen voorkennis;
 - het woordenboek;
18. kunnen door middel van herkenning, benoeming en bespreking van taalverschijnselen hun eigen lezen, schrijven en spreken bijsturen;
19. kunnen over hun taalgebruik en het taalsysteem nadenken.

5.2.6. Literatuur

De leerlingen

20. kunnen literaire (poëzie, proza en toneel) en essayistische teksten uit heden en verleden analyseren, interpreteren en hun waardering ervoor mondeling en schriftelijk formuleren;
21. kunnen verbanden leggen :
 - binnen teksten;
 - tussen teksten;
 - tussen teksten en het brede socio-culturele veld;
 - tussen tekst en auteur;
22. kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken met behulp van alle moderne informatiekkanalen;
23. ontwikkelen hun gevoel voor schoonheid en esthetiek d.m.v. het werken met literaire teksten;*
24. kennen elementen van de wereldliteratuur tot aan de huidige tijd en komen zo tot het besef van een evolutie van het geestesleven door de eeuwen heen;
25. leren de verschillende cultuurperiodes en literaire stromingen en hun specifieke stijkenmerken kennen;
26. leren de verschillende uitdrukkingsmogelijkheden van epiek, lyriek, dramatiek en essayistische teksten kennen;
27. leren aan de hand van het Parcivalverhaal de ontwikkelingsfasen in een mensenleven herkennen en bespreken;

28. maken aan de hand van 'Faust' kennis met een diepzinnige en artistieke uitwerking van een aantal belangrijke levensthema's;
29. leren nadenken en in gesprek komen over levensvraagstukken zoals liefde, gewetensvorming, vrijheid en verantwoordelijkheid, biografie en lot,...
30. maken kennis met begrippen uit de theatertheorie en komen tot theateresthetische inzichten.
- 5.2.7. Toneel
- De leerlingen
31. kunnen zich inleven in personages en dramatische situaties;
32. kunnen het opgevoerde toneelstuk situeren in de literatuur qua onderwerp, auteur en stijl;
33. kunnen de verschillende rollen van het opgevoerde stuk duiden met betrekking tot karakter en functie in het verhaal;
34. kunnen taal gebruiken als onderdeel van handeling en expressie;
35. kunnen de confrontatie met het publiek aangaan;
36. komen via het toneel en de nevenactiviteiten in een sociaal oefenveld.*

6. Wetenschappen 3^e graad

6.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

In de ontwikkeling van het wetenschappelijk denken is het zuiver waarnemen van de verschijnselen of fenomenen zeer belangrijk. Op die manier kunnen de fenomenen voor zichzelf spreken, wat inhoudt dat modellen, theorieën of formules bij het waarnemen achterwege worden gelaten. Zo niet, projecteren we die in het verschijnsel en gaan we het model of de theorie als waarheid opvatten.

Om die reden voeren we het atoommodel van Bohr, het deeltjesmodel, het golfmodel en het stralenmodel (optica) pas in de derde graad in. Op die leeftijd pas zijn de leerlingen in staat deze modellen zo op te nemen dat zij die kunnen relativiseren, naast elkaar plaatsen, zonder dat dit het zuivere waarnemen belast. Ideale thema's om het spanningsveld tussen waarnemen en modeldenken te behandelen zijn optica en elektrische, magnetische en elektromagnetische velden, de thema's voor fysica in de derde graad. Het atoommodel van Bohr en de tabel van Mendeljev worden in de chemie van het eerste jaar van de derde graad ingevoerd.

Hoewel hypothetische, modelmatige constructies beschouwd worden als ondoeltreffend voor het doordringen in de werkelijke krachten van de wereld, hebben deze modellen geleid tot indrukwekkende technologische verworvenheden van de mensheid. Met een aantal van deze nieuwe verworvenheden en de bijbehorende gedachtemodellen willen we de leerlingen kennis laten maken. Toch is er het gevaar dat de verbondenheid van de mens met de wereld verloren gaat. De fenomenologische methode biedt een methodische weg om de eenheid van mens en wereld te bewaren. Het exacte, onbevooroordeelde waarnemen en voorstellen kunnen door een voortdurende scholing op een niveau worden gebracht dat uitstijgt boven het geschoolde verstandelijke bewustzijn.

De fenomenologische benadering van de verschijnselen heeft zijn historische wortels in de opvattingen van Goethe. Goethe fundeerde zijn methodiek op de waarneming. Hij stelde dat de zintuigen, indien goed geschoold, niet misleiden. Door herhaalde waarnemingen, door herinneringsvoorstellingen van de bestudeerde objecten, kan een vermogen tot exacte waarneming worden ontwikkeld. Wat betreft de gevoelens van de mens met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek, was het de opvatting van Goethe dat deze subjectiviteit geschoold kan worden, nl. door het terughouden en onderzoeken van de eigen subjectieve oordelen. Ook het denken moet op gelijkaardige wijze geschoold worden. Door exacte waarneming, door terughouding van vooroordelen, kan het fenomeen gezien worden als de verschijning van het wezen (de idee) dat in het verschijnsel tot uiting komt.

Zo kan het vak Chemie vanuit minstens twee standpunten worden benaderd :

1. het fenomenologische standpunt : hierbij primeren ontologisch de verschijnselen; deeltjes, atomen en moleculen worden ingevoerd als concepten die het mogelijk maken bepaalde groepen verschijnselen samen te vatten en rationeel te verbinden, maar een model wordt en blijft steeds als een model beschouwd, zonder het te verwisselen met de werkelijkheid zelf. In de fenomenologische wetenschapsbenadering worden de begrippen aan de werkelijkheid aangepast : daarvoor is nodig om in het onderzoek een fase in te bouwen waarin de fenomenen spreken en de begrippen achterwege gelaten worden.

2. het materialistische standpunt : hierbij primeren ontologisch de deeltjes; de macroscopische verschijnselen worden beschouwd als een interactie tussen een groot aantal deeltjes en het verloop van de verschijnselen wordt geacht volledig verklaarbaar te zijn vanuit de wetten die in de theorie de interactie tussen de deeltjes beheersen, m.a.w. in het materialistische model worden de fenomenen gereduceerd tot materiële objecten en heeft men de neiging een model op de werkelijkheid te projecteren, waardoor de zuivere fenomenen niet meer spreken.

Beide uitgangspunten leiden tot een verschillende pedagogische aanpak.

Het fenomenologische uitgangspunt, dat door de Steinerscholen wordt aangenomen, blijft eerst uitvoerig staan bij de verschijnselen, die in al hun aspecten, met inbegrip van de zogenaamde 'secundaire' kwaliteiten, worden opgenomen. Vervolgens wordt gekeken welke fenomenen kunnen worden gerationaliseerd met behulp van de moleculaire modellen en voorstellingen.

Het materialistische uitgangspunt gaat uit van het ontologisch primaat van de deeltjes en bekijkt verschijnselen vooral als illustraties van de wetten die uit het deeltjesmodel kunnen worden afgeleid. De fenomenologische benadering heeft twee grote voordelen : 1) ze is in overeenstemming met het feit dat op het meest fundamentele fysische niveau géén eenduidige specificatie van de geïsoleerde molecuule mogelijk is; 2) ze sluit de leerlingen niet op in het materialistische wereldbeeld.

6.2. Voorgestelde eindtermen

6.2.1. Gemeenschappelijke eindtermen voor de wetenschappen 3e graad

6.2.1.1. Onderzoekend leren

Het wetenschapsonderricht in de derde graad is erop gericht dat de leerlingen :

1. een fenomeen kunnen waarnemen en dit nauwkeurig beschrijven — waarnemingsvelden moeten zo zuiver mogelijk onder woorden worden gebracht en alle subjectieve gevoelens en vooroordelen moeten in deze fase terzijde gehouden worden;
2. andere proefopstellingen kunnen vinden waar het fenomeen zich op gelijke of andere wijze uitspreekt;
3. het 'oerfenomeen' kunnen vinden, het 'gebaar' dat alle fenomenen doortrekt, en daarmee de verschijnselen kunnen ordenen;

4. andere verschijnselen in relatie kunnen brengen met het waargenomen fenomeen;
5. een onderscheid kunnen maken tussen feiten, meningen, vermoeden, modellen en hypothesen;
6. de 'kwaliteit' van de onderzochte natuurkracht kunnen herkennen (kwaliteit = karakter = het wezen = de dynamiek van de natuurkracht);
7. een proefverslag kunnen maken aan de hand van waarnemingen en dit kunnen schematiseren, bijvoorbeeld volgens het stramen opstelling, werkwijze, waarneming, evt. meting, tabel en grafiek, besluit en evt. verklaring;
8. met voorbeelden kunnen verduidelijken dat nieuwe theorieën vaak slechts na vele jaren doorgang vinden in een gevestigd wetenschappelijk kader, en dat eeuwenlang aanvaarde wetenschappelijke hypothesen in het verleden meer dan eens onvolledig bleken te zijn;
9. leren dat ook in de niet-materiële wereld met grote precisie wetmatigheden kunnen worden ontdekt en geformuleerd;*
10. studie- en beroepsmogelijkheden i.v.m. wetenschappen kunnen opnoemen en er enkele algemene kenmerken van aangeven.

6.2.1.2. Wetenschap en samenleving

De leerlingen kunnen met betrekking tot vakinhouden van de, vakspecifieke eindtermen van minstens één van de wetenschapsvakken :

11. voorbeelden geven van mijlpalen in de historische en conceptuele ontwikkeling van de natuurwetenschappen en ze in een tijds kader plaatsen;
12. met een voorbeeld verduidelijken hoe de genese en de acceptatie van nieuwe begrippen en theorieën verlopen;
13. de wisselwerking tussen de natuurwetenschappen, de technologische ontwikkeling en de leefomstandigheden van de mens met een voorbeeld illustreren;
14. een voorbeeld geven van positieve en nadelige (neven)effecten van natuurwetenschappelijke toepassingen;
15. met een voorbeeld sociale en ecologische gevolgen van natuurwetenschappelijke toepassingen illustreren;
16. met een voorbeeld illustreren dat economische en ecologische belangen de ontwikkeling van de natuurwetenschappen kunnen richten, bevorderen of vertragen;
17. met een voorbeeld de wisselwerking tussen natuurwetenschappelijke en filosofische opvattingen over de werkelijkheid illustreren;
18. met een voorbeeld verduidelijken dat natuurwetenschappen behoren tot de cultuur, nl. verworven opvattingen die door meerdere personen worden gedeeld en die aan anderen overdraagbaar' zijn;
19. met een voorbeeld de ethische dimensie van natuurwetenschappen illustreren.

6.2.2. Biologie 3de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Bij de leerlingen van de derde graad leeft een sterke behoefte aan analyse en ordening, aan inzicht in de kern van de zaak, aan overzicht op samenhangende gehelen. In de derde graad wordt begonnen met de analyse van het kleine om tot ordening en overzicht te komen. De unieke plaats van de mens in de evolutie wordt uitgediept.

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen

1. kunnen een kritisch oordeel formuleren over de wisselwerking tussen biologische en maatschappelijke ontwikkelingen en het milieu;
2. kunnen macro- en microscopische observaties verrichten;
3. kunnen biologische verbanden in schema's of andere ordeningsmiddelen weergeven;
4. kunnen bij waargenomen organismen overeenkomsten en verschillen beschrijven en deze organismen in een eenvoudige classificatie plaatsen;
5. kunnen in gedrukte bronnen of via elektronische weg informatie over biologie opzoeken, raadplegen en zelfstandig verwerken;
6. kunnen studie- en beroepsmogelijkheden waarvoor biologische kennis noodzakelijk is, opnoemen;
7. leren aandacht opbrengen voor de eigengezondheid en die van anderen;*
8. leren eerbied voor mensen opbrengen ondanks onderlinge biologische verschillen;*
9. leren op een verantwoordelijke manier omgaan met bio-ethische problemen.

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen — de cel

De leerlingen kunnen

10. de bouw van een cel met vorm en functie van de celorganellen en celkern beschrijven;
11. de verschillpunten tussen mitose en meiose opsommen en het belang van beide delingen aantonen;
12. in een celcyclus de DNA-replicatie situeren en het verloop ervan uitleggen;
13. de eiwitsynthese beschrijven.

b.3. Vakinhoudelijke eindtermen — voortplanting

De leerlingen kunnen

14. het verloop van de bevruchting, de ontwikkeling van de vrucht en de geboorte beschrijven;
15. de invloed van externe factoren op de ontwikkeling van de vrucht bespreken.

b.4. Vakinhoudelijke eindtermen — genetica

De leerlingen kunnen

16. de hoofdlijnen van de ontwikkeling van het erfelijkheidsonderzoek schetsen van Mendel tot nu;
17. implicaties van verschillende mutaties toelichten aan de hand van voorbeelden bij de mens;
18. aan de hand van een voorbeeld uitleggen dat de mens door ingrijpen op niveau van het DNA genetische eigenschappen kan wijzigen;
19. de wetten van Mendel toepassen op voorbeelden, ook bij de mens;
20. het reductionisme van de moderne genetica in vraag stellen;

21. op genuanceerde wijze meningen naar voor brengen in verband met de rol van individu, erfelijkheid en milieu in de ontwikkeling van de mens;

b.5. Vakinhoudelijke eindtermen — zwammen — planten — dieren

De leerlingen kunnen

22. met voorbeelden illustreren dat micro-organismen uiteenlopende functies vervullen inde natuur;

23. in grote lijnen de bouw van de verschillende zwammen- en plantengroepen geven en met elkaar vergelijken;

24. in grote lijnen de levens- en voortplantingswijze van de verschillende zwammen- en plantengroepen geven en met elkaar vergelijken;

25. in grote lijnen de bouw van de verschillende diergroepen weergeven en met elkaar vergelijken;

26. in grote lijnen de levens- en voortplantingswijze van verschillende diergroepen weergeven en met elkaar vergelijken.

b.6. Vakinhoudelijke eindtermen — evolutie

De leerlingen kunnen

27. in grote lijnen de lichaamsbouw en ontwikkeling van de mens vergelijken met die van de dieren, in het bijzonder met die van de primaten;

28. in grote lijnen de lichaamsbouw en ontwikkeling van de mens vergelijken met die van de fossiele mensachtigen;

29. in grote lijnen de verschillende evolutietheorieën en de retardatietheorie met elkaar, vergelijken.

6.2.3. Chemie 3de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

De goetheanistische fenomenologie vormt de basis voor het vak Chemie in de Steinerscholen. Er zijn vier stappen te onderscheiden in deze methode. Ten eerste gaat de onderzoeker het fenomeen zo zuiver mogelijk waarnemen. Waarnemingsoordelen brengt hij zo zuiver mogelijk onder woorden en vooroordelen (in de vorm van reeds verworven gezichtspunten) houdt hij terug. Hij schoolt zijn exacte waarneming. Ten tweede ontwerpt de onderzoeker proefopstellingen waarin de voorwaarden waaronder het fenomeen zich voordoet, duidelijker onderscheiden worden. Hij probeert zich met fantasie in te leven in het verschijnsel. Ten derde : hij probeert het fenomeen te duiden. In deze fase is het van belang ideeën terug te houden, zodat de gebarentaal van het verschijnsel spreken gaat. Ten vierde : hij probeert de karakteristiek te duiden.

In de Steinerscholen komt de deeltjeschemie pas in de derde graad voluit aan bod. De Steinerpedagogie gaat hierin minder ver dan het reguliere onderwijs, omdat de Steinerscholen ook belang hechten aan fenomenologie, het leren kennen van de kwaliteiten van de stoffen, enz. Om duidelijker te maken wat de Steinerscholen precies wél doen i.v.m. deeltjeschemie, werd hierover een apart hoofdstukje ingelast (b.3).

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen

1. kunnen op basis van waarnemingen het verloop van proeven genuanceerd en duidelijk beschrijven;

2. kunnen demonstratieprocessen interpreteren;

3. kunnen de universele pH-indicator gebruiken;

4. kunnen eenvoudige chemische reacties uitvoeren;

5. kunnen chemische informatie in gedrukte bronnen of via elektronische weg opzoeken en gebruiken;

6. kunnen veilig en verantwoord omgaan met stoffen, gevarensymbolen interpreteren en R- en S-zinnen opzoeken;

7. kunnen de chemie situeren in het dagelijks leven, in opleidingen en beroepen en tussen de andere wetenschappen;

8. kunnen de volgende functies in een gegeven structuurformule herkennen met behulp van een determineertabel :

Stofklassen	
Algemene formule	Naam
R-H	Alkanen
R-CH=CH-R'	Alkenen
R-C≡C-R'	Alkynen
R-OH	Alcoholen (Alkanolen)
R-X	Halogeniden (Halogeenalkanen)
R-NH ₂	Aminen (Alkaanaminen)
R-CHO	Aldehyden (Alkanolen)
R-CO-R'	Ketonen (Alkanonen)
R-ROOH	Carbonylen (Alkaanonylen)
R-COO-R'	Esters (Alkylalkanoaten)
R-CO-NH ₂	Amiden (Alkaanamiden)
R-O-R'	Ethers (Alkoxyalkanen)

9. kunnen met eenvoudig materiaal een neutralisatiereactie en een redoxreactie uitvoeren.

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen — bouwstenen van de theoretische chemie en periodiek systeem

De leerlingen

10. kunnen in grote lijnen de historische totstandkoming van het periodiek systeem van de elementen schetsen;

11. kunnen de begrippen molecule, atoom, proton, neutron, elektron en ion omschrijven;

12. kunnen de begrippen atoom, proton, neutron en elektron situeren in het atoommodel van Rutherford-Bohr;

13. kennen het begrip orbitaal;
14. kunnen metalen, niet-metalen en edelgassen aanwijzen in het periodiek systeem van de chemische elementen;
15. kunnen de samenhangen in het periodiek systeem van de elementen beschrijven met behulp van atoommassa, atoomnummer en elektronenconfiguratie;
16. kunnen voor de eerste twintig elementen het aantal elektronen op de buitenste schil afleiden uit hun plaats in het periodiek systeem;
17. kunnen de wet van behoud van massa en de wet van behoud van atomen (aard en aantal) gebruiken in reactievergelijkingen;
18. kunnen met een voorbeeld modelmatig uitleggen hoe een ionbinding, een covalente binding en een metaalbinding tot stand komen;
19. kennen het begrip oxidatiegetal;
20. kunnen aan de hand van een chemische formule een representatieve stof classificeren en benoemen als :
 - enkelvoudige of samengestelde stof;
 - metaal of niet-metaal;
 - oxide, hydroxide, zuur of zout;
 - anorganische of organische stof;
21. kunnen eenvoudige symbolisch weergegeven reacties lezen en interpreteren;
22. kennen het begrip mol als een mogelijkheid om hoeveelheden van verschillende stoffen chemisch met elkaar te vergelijken;
23. kennen het verband tussen het begrip mol en het getal van Avogadro;
24. kunnen op basis van een gegeven formule het gewicht omzetten naar mol en omgekeerd;
25. kunnen de concentratie van een stof berekenen.

b.3. Vakinhoudelijke eindtermen — chemische interactie tussen deeltjes

De leerlingen

26. kunnen oxidatie en reductie aan de hand van elektronenuitwisseling aanduiden in aantal representatieve reacties;
27. kunnen in een gegeven redoxevenwicht de reductie van de oxidatie onderscheiden;
28. kennen de nomenclatuur van de belangrijkste zouten, zuren en basen;
29. kunnen in een gegeven zuur-base-evenwicht de betrokken deeltjes, op basis van de protonenoverdracht, identificeren als zuur of base.

b.4. Vakinhoudelijke eindtermen — organische chemie

De leerlingen kunnen

30. uitgaande van een gegeven structuurformule of naam en met behulp van een determineertabel een koolstofverbinding benoemen volgens de stofklasse waartoe ze behoort;
31. het begrip isomerie uitleggen aan de hand van representatieve voorbeelden van structuur- en stereoisomerie;
32. een reactie uit de koolstofchemie, waarbij de structuurformule van de begin- en eindproducten gegeven is, herkennen als één van de volgende reactietypes : substitutie, additie, eliminatie; condensatie, polymerisatie, hydrolyse.

b.5. Vakinhoudelijke eindtermen — fenomenologische benadering

De leerlingen

33. kennen de belangrijkste voorwaarden tot het fenomenologisch bestuderen van chemische elementen of stoffen;
34. leren bij de fenomenologische studie veenouwen op de eigen zintuigen en waarnemingen en leren het eigen gevoel erbij betrekken;*
35. kennen van enkele belangrijke chemische elementen of stoffen de wezenlijke eigenschappen die hen specifiek maken tegenover elkaar;
36. kennen van enkele belangrijke metalen de wezenlijke eigenschappen die hen specifiek maken tegenover elkaar;
37. kunnen verwoorden dat chemische processen ontstaan vanuit polariteiten, bijvoorbeeld : donor-acceptor, zuur-base, oxidator-reductor, metaal-niet-metaal;
38. kennen de affiniteit tussen wateroplosbare stoffen enerzijds en de affiniteit tussen niet-wateroplosbare stoffen anderzijds;
39. kunnen vanuit de klassikaal verzamelde informatie (voorkomen, wezenlijke eigenschappen, toepassingen, experimenten) het karakteristieke beeld van een stof beschrijven.

6.2.4. fysica 3de graad

a. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

Het hoofdthema van de fysica in het eerste jaar van de derde graad van de Steinerpedagogie zijn de velden. Door een veelheid aan proeven komen de leerlingen dicht bij het wezenlijke van op zich onzichtbare elektrische en magnetische velden en hun eigenschappen en toepassingen : Dit beschouwen we als voorbereiding op de moeilijker te vatten en niet voor te stellen elektromagnetische velden en golven in het elektromagnetisch spectrum.

Parallel worden het atoommodel van Bohr en de tabel van Mendeljev aangebracht in de lessen chemie. Hiermee zijn de leerlingen klaar om de verschillende modellen diepgaander te leren kennen en te relativeren. Een ideaal thema hiervoor is de optica, het hoofdthema in het tweede jaar van de derde graad van de Steinerpedagogie. Het licht wordt er bestudeerd vanuit verschillende benaderingen :

- zuiver fenomenologisch
- vanuit het stralenmodel
- vanuit het deeltjesmodel (fotonen)
- vanuit het golfmodel (EMG)

Een belangrijke doelstelling is dat de leerlingen beseffen met welke modellen ze een optisch verschijnsel kunnen benaderen en dat één model op zich geen absoluut waarheidskarakter heeft.

b. Voorgestelde eindtermen

b.1. Algemene eindtermen

De leerlingen kunnen 1. grootheden uit onderstaande tabel

- benoemen;
- de eenheid ervan aangeven;
- definiëren in woorden en met behulp van de formule de eenheid aangeven;
- het verband leggen tussen deze eenheid en de basiseenheden uit het SI-eenhedenstelsel;
- de formule toepassen;

Grootheid	Symbol	Eenheid	Formule
Versnelling bij E.V.R.B.	a	m/s ²	$a = dv/dt$
Snelheid bij E.C.B.	v	m/s	$v = 2\pi r/T$
Periode	T	s	
Frequentie	f	Hz	$f = 1/T$
Hoeksnelheid bij E.C.B.	ω	rad/s	$\omega = 2\pi/T$
Centripetaalversnelling	a	m/s ²	$a = v^2/r$
neutronental	N		
Atoomnummer	Z		
Massagetal	A		$A = Z + N$
Lading	Q	C	
Halveringstijd	T _{1/2}	s	
Stralingsactiviteit	A	Bq	
Magnetische inductie	B	T	
Golflengte	λ	m	$\lambda = vT$
Golfsnelheid	v	m/s	$V = lf$
Elektrische spanning	U	V	$U = R \cdot I$
Elektrische stroomsterkte	I	A	$I = dQ/dt$
Ohmse weerstand	R	Ω	$R = U/I$
Vermogen bij ohmse weerstand	P	W	$P = U \cdot I$

2. in concrete toepassingen de grootteorde van fysische grootheden aangeven;

3. aangeven met welk meetinstrument elektrische spanning en stroomsterkte gemeten kunnen worden;

4. fysische informatie in gedrukte bronnen en langs elektronische weg systematisch opzoeken en weergeven in grafieken, diagrammen of tabellen, desgevallend met behulp van ICT;

5. het belang van fysische kennis in verschillende opleidingen en beroepen illustreren.

b.2. Vakinhoudelijke eindtermen- Elektriciteit, magnetisme en elektromagnetisme

De leerlingen,

6. kunnen het algemeen veldbegrip hanteren;

7. kunnen het elektrisch veld karakteriseren;

8. kunnen het influentieverschijnsel karakteriseren;

9. kunnen de werking en de eigenschappen van een condensator beschrijven, gebruik makend van het begrip lading;

10. kunnen het magnetisch veld karakteriseren;

11. kunnen magnetische inductie en zelfinductie beschrijven;

12. kunnen gebruik maken van magnetische inductie om de werking van een transformator te beschrijven;

13. kunnen toepassingen van magnetische inductie in hoogstroom- en hoogspanningstransformatoren beschrijven;

14. kunnen de combinatie van elektrisch en magnetisch veld karakteriseren;

15. kunnen het gedrag van een condensator en een solenoïde onder gelijkspanning of onder wisselspanning beschrijven, alsook de bijhorende ladingsbewegingen;

16. hebben aandacht voor de gevaren van hoogspanning, elektromagnetische golven en stralingen;*

17. hebben aandacht voor de veelheid aan verschijnselen die met elektrische fenomenen samenhangen;*

18. hebben aandacht voor het feit dat wij ingebed zijn in een elektromagnetisch veld dat ons op allerlei wijzen omringt;*

19. hebben aandacht voor de technische ontwikkelingen die zijn voortgevloeid uit de kennis van de elektrische fenomenen.*

b.3. Vakinhoudelijke eindtermen — Optica en kleurenleer

De leerlingen

20. kunnen de fenomenen bij schaduwvorming, terugkaatsing en breking van het licht doorgronden;

21. kunnen de kleurenleer van Newton karakteriseren met behulp van het deeltjesmodel;

22. kunnen de kleurenleer van Goethe karakteriseren en deze met die van Newton vergelijken;

23. kunnen fysische, fysiologische en chemische kleuren van elkaar onderscheiden in eenvoudige proeven;

24. kunnen beschrijven wanneer het fenomeen van gekleurde schaduwen optreedt;

25. hebben aandacht voor het feit dat duisternis een even reëel begrip is als licht en dat beide moeten samenwerken opdat kleur zou ontstaan;*

26. kunnen brekingsverschijnselen in het licht begrijpen door het verschuivingsprincipe van Goethe en door het stralenmodel;

27. kunnen met behulp van het golfmodel interferentie en breking van het licht beschrijven;

28. kunnen het dualiteitsprincipe van licht beschrijven;
 29. kunnen de spectrumanalyse in de spectroscopie op eenvoudige wijze beschrijven;
 30. kunnen het waarheidsgehalte van het modellen denken relativeren en plaatsen;
 31. leren ervaren dat kleuren zeer bepaalde werkingen hebben op het innerlijke van de mens.*
- b.4. Vakinhoudelijke eindtermen.-Straling en radio-activiteit

De leerlingen kunnen

32. de oorsprong en enkele toepassingen van natuurlijke en kunstmatig opgewekte ioniserende straling beschrijven;
33. α , β , γ -straling van elkaar, onderscheiden op basis van hun eigenschappen (aard, lading, energie);
34. het vervalproces waarbij α , β , γ -straling uit een radionuclide wordt gevormd beschrijven en dit proces karakteriseren met behulp van de halveringstijd.

7. Wiskunde 3^e graad

7.1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

In de Steinerpedagogie wordt voor een aantal onderdelen van het vak Wiskunde een andere indeling per leerjaar en per graad gevolgd dan in de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen.

Op grond van de ontwikkeling van het denkvermogen, dat in de derde graad niet alleen tot een verhoogde abstractie komt maar ook tot analyse, komen de 'reële functies' in de Steinerpedagogie slechts ten dele in de tweede en voornamelijk in de derde graad aan bod.

In de derde graad willen de Steinerscholen de statistiek behandelen en wel omwille van maatschappelijke redenen. Hoewel statistiek niet essentieel kan genoemd worden voor het vak Wiskunde, is het in de huidige tijd belangrijk dat leerlingen hierover een basiskennis verworven hebben en een kritische houding kunnen ontwikkelen.

De Steinerscholen staan erop ook de projectieve meetkunde in eindtermen te formuleren. Het denken dat in deze meetkunde — die overigens geheel filosofisch en grafisch wordt aangebracht en niet vanuit de bewijzen of theorema's, ontwikkeld en geoefend wordt — staat polair tegenover het denken dat in de analytische meetkunde en de analyse aan de orde is. Tevens bieden de inhouden uit deze meetkunde de leerlingen de mogelijkheid om toegang te krijgen tot het begrip 'oneindig' en om eerste stappen te zetten in een voorstellingsvrij denken, nl. het komen tot het eerste filosoferen, en betreden van de wereld der ideeën.

7.2. Voorgestelde eindtermen

7.2.1. Algemene eindtermen

De leerlingen kunnen

1. wiskundetaal begrijpen en gebruiken;
2. wiskundige informatie analyseren, schematiseren en structureren;
3. eenvoudig mathematiseerbare problemen ontleden (onderscheid maken tussen gegevens en gevraagd de, de relevantie van de gegevens nagaan en verbanden leggen ertussen) en vertalen naar een passende wiskundige context;
4. wiskundige problemen planmatig aanpakken (door eventueel hiërarchisch op te splitsen in deelproblemen);
5. bij het oplossen van wiskundige problemen kritisch reflecteren over het oplossingsproces en het eindresultaat;
6. voorbeelden geven van reële problemen die met behulp van wiskunde kunnen worden opgelost;
7. bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT;
8. voorbeelden geven van de rol van de wiskunde in de kunst;
9. kennis, inzicht en vaardigheden die ze verwerven in wiskunde, gebruiken bij het verkennen, vertolken en verklaren van problemen uit de realiteit;
10. informatie inwinnen over het aandeel van wiskunde in een vervolgopleiding van hun voorkeur en in hun voorbereiding erop.

De leerlingen

11. leren zin voor nauwkeurigheid aan de dag leggen bij het hanteren en het toepassen van wiskunde;*
12. ontwikkelen zelfregulatie met betrekking tot het verwerven en verwerken van wiskundige informatie en het oplossen van problemen;*
13. leren samenwerken met anderen om de eigen mogelijkheden te vergroten.*

7.2.2. Reële functies

De leerlingen kunnen

14. kunnen in betekenisvolle situaties die kunnen beschreven worden met een functie, de samenhang aangeven tussen verschillende voorstellingswijzen, met name verwoording, tabel, grafiek en voorschrift;
15. kunnen uitgaande van het voorschrift van de standaardfuncties $f(x)=x$, $f(x)=x^2$, $f(x)=x^3$, $f(x)=1/x$, $f(x)=x$, $f(x)=\log_a x$ en $f(x)=ax$ de coördinaten van een aantal punten van de grafiek berekenen en vervolgens de grafiek schetsen;
16. kunnen vanuit de grafiek van de standaardfuncties $f(x)=x$ en $f(x)=x^2$ de grafiek van de functies $f(x) + k$, $f(x+k)$, $kf(x)$, $f(x) = ax^2+bx+c$ opbouwen;
17. kunnen domein, bereik, nulwaarden, tekenveranderingen, stijgen en dalen, extrema, symmetrie afleiden uit de bekomen grafieken, vermeld in eindtermen 15 en 16;
18. kunnen bij rechten en/of parabolen, gegeven door vergelijkingen, gemeenschappelijke punten bepalen, hetzij algebraïsch, hetzij met behulp van ICT;
19. kunnen problemen oplossen die kunnen worden beschreven met eerste- en tweedegraadsfuncties;
20. kunnen differentiequotient interpreteren als richtingscoëfficiënt van een rechte en als maat voor gemiddelde verandering over een interval;
21. kunnen bij veeltermfuncties :
 - de afgeleide gebruiken als maat voor de ogenblikkelijke veranderlijke;
 - met behulp van een intuïtief begrip van limiet het verband leggen tussen :
 - het begrip afgeleide;
 - het begrip differentiequotient;
 - de richting van de raaklijn aan de grafiek;

22. kunnen de afgeleide berekenen van de functies $f(x)=x$, $f(x)=x^2$, $f(x)=x^3$ en de bekomen uitdrukking veralgemenen naar functies $f(x)=x^n$ waarbij n een natuurlijk getal is;
23. kunnen de som- en veelvoudregel toepassen om de afgeleide functie te bepalen van een veeltermfunctie;
24. kunnen bij veeltermfuncties de afgeleide functie gebruiken voor het bestuderen van het veranderingsgedrag en voor het opzoeken of verifiëren van extreme waarden en het verband leggen tussen de afgeleide functie en bijzonderheden van de grafiek;
25. kunnen voorbeelden geven van het begrip afgeleide in situaties buiten de wiskunde;
26. kunnen bij een eenvoudig vraagstuk dat te herleiden is tot het bepalen van extrema van een veeltermfunctie, een veranderlijke kiezen, het functievoorschrift opstellen en de extrema bepalen;
27. kunnen voor geschikte domeinen een verband leggen tussen de functies $f(x)=x^2$ en $f(x)=x$; $f(x)=x^3$, $f(x)=3x$, $f(x)=ax$ en $f(x)=\log ax$;
28. kennen lineaire en exponentiële groeiprocessen en kunnen eenvoudige concrete problemen bij exponentiële groei oplossen waarbij berekeningen dienen uitgevoerd te worden met betrekking tot beginwaarde, groeifactor en groeipercentage;
29. kunnen het verband leggen tussen graden en radialen;
30. kunnen de grafiek tekenen van de functie $f(x)=\sin x$ op basis van de goniometrische cirkel;
31. kunnen voor de functie $f(x)=\sin x$ domein, bereik, periodiciteit, stijgen/dalen en extrema aflezen van de grafiek;
32. kunnen bij het oplossen van een probleem, waarbij gebruik gemaakt wordt van bestudeerde functionele verbanden, een functievoorschrift of een vergelijking opstellen;
33. kunnen tabellen en grafieken bij bestudeerde functies als hulpmiddel gebruiken om functievoorschriften en vergelijkingen te interpreteren.

7.2.3. Projectieve meetkunde

De leerlingen

34. kunnen het begrip 'oneindig' toepassen in praktische gevallen;
35. zien in dat de regelmatige zeshoek een bijzonder geval is van de projectieve zeshoek;
36. kunnen het begrip dualiteit hanteren in het vlak;
37. hebben een gevoel voor het voorstellingsloze karakter van het begrip 'oneindig';*
38. leren verwondering opbrengen voor de rijkdom aan verborgen wetmatigheden in het spel van rechten, punten en vlakken in de projectieve meetkunde en hebben oog voor het kunstzinnige karakter ervan.*

7.2.4. Statistiek

De leerlingen

39. kunnen aan de hand van voorbeelden het belang uitleggen van de representativiteit van een steekproef voor het formuleren van statistische besluiten over de populatie;
40. kunnen frequentie en relatieve frequentie verwoorden, berekenen en interpreteren, zowel bij individuele als bij gegroepeerde gegevens, in concrete situaties;
41. kunnen de begrippen gemiddelde, modus, mediaan en standaardafwijking gebruiken om statistische gegevens over een concrete situatie te interpreteren;
42. kunnen diverse grafische voorstellingen van statistische gegevens gebruiken, zowel bij individuele als bij gegroepeerde gegevens, telkens aan de hand van concrete situaties;
43. kunnen relatieve frequentie interpreteren in termen van kans;
44. kunnen grafisch het verband leggen tussen een normale verdeling en de standaardnormale verdeling;
45. kunnen het gemiddelde en de standaardafwijking van een normale verdeling grafisch interpreteren;
46. leren kritisch staan tegenover het gebruik van statistiek in de media.*

HOOFDSTUK IV. — Vakoverschrijdende eindtermen

1. Toelichting bij de voorgestelde eindtermen

De hieronder beschreven vakoverschrijdende eindtermen verschillen in detail en in opzet van de door het Vlaams parlement bekrachtigde eindtermen. De meeste van deze verschillen zijn te verklaren vanuit de volgende overwegingen.

Heel wat van de door het Vlaams Parlement bekrachtigde eindtermen beogen de leerlingen bepaalde morele kwaliteiten bij te brengen (respect, verdraagzaamheid, enz.). Dit type eindtermen wordt in dit voorstel zo veel mogelijk vermeden, niet omdat het beoogde doel onbelangrijk of onwenselijk wordt geacht, maar — integendeel — omdat dit soort eindtermen volgens de Steinerscholen niet anders dan contraproductief kan werken. In bepaalde gevallen werden de doelstellingen ook geformuleerd met behulp van het werkwoord 'leren', op te vatten als een procesmatige doelstelling.

Voor de vakoverschrijdende eindtermen vinden de Steinerscholen het belangrijk dat bij de inrichting van de school aan twee voorwaarden wordt voldaan :

a) de leraar dient in een situatie te verkeren waarin hij de mogelijkheid heeft om intrinsieke belangstelling en enthousiasme te ontwikkelen voor zowel zijn vakgebied als voor de mensvisie van de Steinerpedagogie en maatschappelijk-morele aangelegenheden;

b) de leraar moet op school maximaal vanuit intrinsieke motivatie kunnen optreden, waardoor de leerlingen aan de wijze van handelen van de leraar het morele, zoals het werkt bij de volwassene, kunnen waarnemen.

Vanuit de overtuiging dat je jongeren niet via morele voorschriften bereikt, is — met betrekking tot morele waarden en attitudes — de rol van de leerkracht zeer belangrijk. Nochtans worden ook aan de leerkracht op dit gebied geen voorschriften opgelegd : het is immers niet uit een uitgebalanceerde filosofische overtuiging dat een leerkracht zijn enthousiasme zal moeten putten. In de Steinerpedagogie wordt de leraar als kunstenaar beschouwd, die zijn enthousiasme vindt in zijn verbondenheid met de wereld, net zoals een kunstenaar een gevoelsrelatie heeft met het nog ongeschapen kunstwerk.

Wat waarden en attitudes betreft, is het dus vooral de school als instelling die mogelijkheden moet creëren. De morele opvoeding gebeurt er niet via het doorgeven van morele principes en regels als zodanig, maar door de esthetische zin die de leraar ten overstaan van het morele heeft ontwikkeld en die door de leerlingen wordt waargenomen (het woord 'esthetisch' wordt hier gebruikt in de betekenis die F. Schiller eraan geeft in zijn Briefe über die Aesthetische Erziehung des Menschen). Omdat de leraar voor het goede kiest, uit liefde voor het goede of uit 'esthetisch gevoel' voor het goede, leert de leerling dit ook te doen. Hieruit volgt een belangrijke conclusie : morele keuzes mogen niet van overheidswege, noch vanwege directie of inrichtende macht worden opgelegd. Indien zo'n keuzes toch opgelegd worden, vernietigen zij de mogelijkheid voor de leraar om als vrije producent van moraliteit op te treden en aldus een authentiek voorbeeld te vormen voor de leerling.

Wetten moeten naar de geest verbiedend of beperkend zijn (zelfs indien zij woordelijk de gedaante van een gebod hebben). Wetten kunnen uitsluiten wat door de gemeenschap als nadelig of schadelijk wordt beschouwd. Maar wetten kunnen op moreel vlak niet gebiedend of invullend zijn, want dan ontkennen zij de morele scheppingskracht van de vrije mens. Concreet : indien eindtermen een uitdrukking zijn van de rechten van het kind en de leraar als moreel productieve persoonlijkheid erkennen, zullen ze de intrinsieke motivatie en morele scheppingskracht bij deze laatste niet beschadigen. Maar indien de eindtermen het beoefenen en ontwikkelen van het moreel goede gaan voorschrijven en invullen, hinderen zij juist de ontplooiing van de morele krachten, zowel bij de leraar als bij de leerling. De leraar zal de eindtermen dan ervaren als een extern motief dat zijn intrinsieke morele scheppingswil verdringt.

De leerling zal op zijn beurt verstoken blijven van de mogelijkheid om zich moreel te ontwikkelen aan het voorbeeld van de leraar.

Tegen deze zienswijze wordt nogal gemakkelijk ingebracht dat een eindterm die morele doelstellingen oplegt, toch niet onverenigbaar hoeft te zijn met een intrinsiek gemotiveerd optreden door de leraar. Deze opwerping faalt om twee redenen. Ten eerste volstaat het niet dat een eindterm onschadelijk is. Een eindterm is pas verantwoord indien zijn nut aantoonbaar is. Bovendien blijkt uit psychologisch en sociologisch onderzoek dat er wel degelijk een zeer scherp antagonisme bestaat tussen intrinsieke en externe motivatie. Wanneer het motief voor een handeling van buitenaf wordt opgelegd, wordt de reeds aanwezige intrinsieke motivatie hierdoor vernietigd. Wij verwijzen hiervoor naar de gespecialiseerde onderzoeksliteratuur. (39)

Dit alles sluit niet uit dat in de hogere jaren van het secundair onderwijs — tweede en derde graad — morele afspraken, gedragingen enz. met de leerlingen bespreekbaar kunnen zijn. Het is juist in de adolescentie dat jongeren veel belangstelling hebben voor de wijze waarop regels en afspraken tot stand komen en ze hierin ook hun eigen zeg willen hebben. Op die leeftijd hebben jongeren immers ook de communicatieve en abstraherende vermogens verworven om te beginnen voor zichzelf op een bewuste manier een moreel kader te scheppen. In dat licht is het trouwens aanbevelenswaardig dat scholen de leerlingen de gelegenheid bieden om in verkozen klasraden en leerlingenraden procedures, afspraken en regels te oefenen en te leren kennen. Maar het authentieke voorbeeld van de leraar als individu blijft uitermate belangrijk...

2. Voorgestelde eindtermen 2^e graad

2.1. Leren leren 2^e graad

2.1.1. Opvattingen over leren

1. De leerlingen leren hun leeropvattingen, leermotieven en leerstijl in vraag stellen en zondig veranderen.

2.1.2. Informatie verwerven en verwerken

a. Informatieverwerving

2. De leerlingen leren diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en raadplegen met het oog op te bereiken doelen.

b. Informatieverwerking

De leerlingen

3. kunnen zinvol inoefenen, memoriseren, herhalen en toepassen;

4. leren informatie kritisch analyseren en samenvatten.

c. Problemen oplossen

5. De leerlingen kunnen probleemoplossingsstrategieën toepassen en de resultaten evalueren.

2.1.3. Regulering van het leerproces

a. Cognitieve reguleringsvaardigheden

De leerlingen leren

6. een realistische werk- en tijdsplanning op kortere termijn maken;

7. hun leerproces beoordelen op doelgerichtheid en zo nodig aanpassen;

8. uit leerervaringen conclusies trekken voor een nieuwe leertaak.

b. Affectieve reguleringsvaardigheden

De leerlingen leren

9. beseffen dat ze de oorzaak van slagen en mislukken vaak subjectief toeschrijven;

10. beseffen dat het affectieve het leerproces beïnvloedt.

2.1.4. Keuzebekwaamheid

a. Zelfconceptverheldering

De leerlingen leren

11. hun eigen interesses, capaciteiten en waarden verwoorden;

12. een positief geformuleerd zelfbeeld ontwikkelen.

b. Horizonverruiming

De leerlingen

13. leren, rekening houdend met de eigen interesses, capaciteiten en waarden, een zicht krijgen op studiemogelijkheden;

14. leren een onbevooroordeelde houding aannemen ten aanzien van studieloopbanen en beroepen.

c. Keuzestrategieën

15. De leerlingen leren de verschillende fasen van een keuzeproces en kunnen ze doorlopen.

2.2. Sociale vaardigheden 2^e graad

2.2.1. Interactief competent worden

De leerlingen

1. zoeken uit welke relatievormen ze vaak gebruiken en in welke contexten;
2. oefenen zich in relatievormen die ze minder goed beheersen, bijvoorbeeld :
 - zich als persoon present stellen en respect en waardering uitdrukken voor anderen;
 - zich dienstvaardig opstellen;
 - om hulp vragen;
 - dankbaarheid tonen;
 - leiding geven, verantwoordelijkheid nemen en meewerken;
 - kritiek uiten met respect voor de anderen;
 - zich verdedigen, neen zeggen;
 - discreet en terughoudend zijn;
 - ongelijk of onmacht toegeven;
3. leren hun zelfwaardegevoel en opvattingen uiten;
4. leren zich bewust worden van en rekening houden met de effecten van hun woorden en daden.

2.2.2. Communicatieve vlotheid verwerven

De leerlingen

5. leren het belang kennen van een aantal elementen van goede communicatie;
6. oefenen zich in elementen van het communicatieve proces, bijvoorbeeld :
 - actief luisteren;
 - beslissen over een mogelijke eigen reactie;
 - zich helder uitdrukken in ik-termen;
7. leren de inbreng van de gesprekspartner ernstig nemen.

2.2.3. Zorg dragen voor relaties

De leerlingen

8. leren het belang van : afspraken, regels, rolpatronen, machtsverhoudingen en gelijkwaardigheid;
9. leren dat men binnen een relatie keuzes maakt en rekening houdt met de kenmerken van die relatie;
10. oefenen zich in het opbouwen en onderhouden van een relatie door te leren :
 - in overleg afspraken te maken en taken te verdelen;
 - bewust bedachtzaam om te gaan met gevoelens;
 - verschillen en conflicten binnen een relatie te herkennen en er mee om te gaan;
 - zich weerbaar op te stellen en persoonlijke autonomie te behouden;
 - het afwegen van het belang van een relatie t.o.v. hun andere relaties;
 - om te gaan met vormen van afscheid nemen;
11. leren verschillen aanvaarden;
12. beseffen het belang van respect en zorgzaamheid binnen een relatie.

2.2.4. In groep probleemoplossend samenwerken

De leerlingen

13. leren belangrijke elementen van overleg en gezamenlijke probleemoplossing toepassen, bijvoorbeeld :
 - zoeken en aanbrengen van argumenten voor en tegen;
 - voortbouwen op andermans inbreng;
 - gezamenlijk zoeken naar een probleemoplossingswijze en ze toepassen;
 - meewerken aan het proces van besluitvorming;
 - de wijze van samenwerking evalueren;
14. leren samen met anderen een situatie of probleem verbeteren of oplossen.

2.3. Opvoeden tot burgerzin 2^e graad

2.3.1. Mensenrechten

De leerlingen

1. weten dat er een aantal basisregels bestaan, die in mensen- en kinderrechtenverdragen zijn vastgelegd;
2. kunnen in eigen woorden uitleggen dat mensenrechten onderling afhankelijk zijn;
3. kunnen het universeel karakter van mensenrechten illustreren;
4. kunnen voorbeelden geven dat mensenrechten van iedereen voortdurende aandacht en inspanningen vergen;
5. leren schendingen van mensenrechten herkennen;
6. leren vooroordelen en discriminerend optreden bij zichzelf, bij anderen en in de media herkennen;
7. leren zich actief en opbouwend inzetten voor hun eigen rechten en die van anderen;
8. leren de mensenrechtenthematiek in de actualiteit opmerken en hierbij een kritisch standpunt ontwikkelen.

2.3.2. Actief burgerschap en besluitvorming

De leerlingen

9. leren besluitvorming op reële schoolse situaties toepassen;
10. oefenen inspraak en participatie in de school;
11. leren meerderheids- en minderheidsstandpunten onderscheiden en benoemen;
12. leren rechten en plichten binnen een concrete situatie uitleggen;

13. leren verschillende belangen op korte en langere termijn afwegen;
14. leren de belangstelling, de standpunten en de argumenten vat, -roderen respecteren;
15. leren voorstellen of argumenten genuanceerd benaderen;
16. leren verantwoordelijkheid opnemen en deelnemen aan initiatieven.

2.4. Gezondheidseducatie 2de graad

2.4.1. Gezonde en actieve leefstijl

De leerlingen

1. leren zich hygiënisch verzorgen en gedragen;
2. leren het belang van gezonde voeding;
3. kennen risicofactoren voor eetstoornissen en de gevolgen daarvan;
4. passen veiligheidsvoorschriften toe en nemen veiligheidsvoorzorgen in werkplaatsen, labo's en in andere situaties;
5. kunnen een noodsituatie herkennen en daarbij efficiënt optreden;
6. kunnen de risico's bij gebruik van genotsmiddelen en medicijnen inschatten en kunnen assertief reageren in verschillende aanbodsituaties;
7. leren omgaan met taakbelasting, studiestress en teleurstellingen;
8. kunnen het belang van ergonomie illustreren en kunnen een gevarieerde zithouding aannemen.

2.4.2. Relaties en seksualiteit

De leerlingen

9. leren omgaan met vriendschap, verliefdheid, seksuele identiteit, seksuele gevoelens;
10. leren een opinie vormen over relaties en seksualiteit en leren reflecteren over eigen gedrag;
11. kunnen de regelgeving over seksuele meerderjarigheid en ongewenst intiem gedrag bespreken;
12. leren vormen van machtsmisbruik binnen relaties bespreekbaar maken en leren hoe ze zich mentaal en fysiek weerbaar kunnen opstellen;
13. leren het uiten van wensen en gevoelens bespreekbaar maken;
14. leren het stellen en aanvaarden van grenzen bespreekbaar maken;
15. leren een kritische houding aannemen tegenover seks en erotiek in de media.

2.5. Milieueducatie 2^e graad

2.5.1. Milieuzorg

De leerlingen

1. leren milieu-aspecten op school identificeren en gericht zoeken naar informatie m.b.t. tot omgaan met middelen, grondstoffen en verbruiksgoederen;
2. leren op een duurzame wijze gebruik maken van grondstoffen, goederen, energie en vervoermiddelen;
3. kunnen aan een milieuzorgsysteem op school meewerken en leren initiatieven nemen die bijdragen tot een duurzame oplossing voor een bepaald milieuprobleem;
4. leren informatie opzoeken en opvragen in verband met milieusparend gedrag;
5. leren omgaan met het gegeven dat een duurzame oplossing voor een milieuprobleem afhangt van rationele en niet-rationele factoren en niet altijd beantwoordt aan hun verwachtingen.

2.5.2. Natuurzorg

De leerlingen

6. leren de specificiteit en de verscheidenheid van de natuur waarnemen en beschrijven;
7. leren oog hebben voor de elementen die de natuur kwetsbaar maken;
8. beseffen de waarde van persoonlijke natuurbeleving en van het genieten van de natuur en de landschappen;
9. leren beseffen dat mensen met andere historische, socio-economische of culturele achtergrond de natuur en een landschap anders kunnen ervaren;
10. leren zich inzetten om de biodiversiteit en de waarde van een natuurgebied en van een landschap te behouden.

2.5.3. Verkeer en mobiliteit

De leerlingen

11. kunnen veilig gebruik maken van eigen en openbaar vervoer;
12. kunnen de voor- en nadelen van verschillende vervoerswijzen afwegen.

2.6. Muzisch-creatieve vorming 2^e graad

De leerlingen

1. exploreren muzisch-creatieve uitingen zoals muziek, toneel, literatuur, dans, schilderkunst en kleding, als elementen die het cultuurbeeld van een gemeenschap mee bepalen;
 2. ervaren dat muzisch-creatieve uitingen een mondiaal verschijnsel zijn, in alle historische periodes voorkomen en op veel verschillende plaatsen, zoals musea, galerijen, publieke plaatsen, openbare gebouwen, fabrieken, kantoren, scholen, religieuze plaatsen, private huizen, tuinen en parken;
 3. weten dat door het gebruik van nieuwe technologieën nieuwe mogelijkheden en tendensen voor creatieve uitingen zijn ontstaan;
 4. maken kennis met muzisch-creatieve productieprocessen en de activiteiten die deze processen ondersteunen.
- #### 2.7. Technisch-technologische vorming 2^e graad

De leerlingen

1. kunnen effecten van techniek op mens en samenleving illustreren en in historisch perspectief plaatsen (zoals comfort, design, milieu, consumentisme,...);
2. kunnen kennis en vaardigheden uit verschillende vakgebieden herkennen in technische realisaties;
3. kunnen de eigenheid van het technisch proces (bijvoorbeeld doelbepaling, ontwerpen, uitvoeren, evalueren) herkennen en omschrijven;
4. ontwikkelen een constructief kritische houding ten aanzien van techniek, technische beroepen en ondernemingen/organisaties.*

3. Voorgestelde eindtermen 3^e graad3.1. Leren leren 3^e graad

3.1.1. Opvattingen over leren

De leerlingen

1. kunnen communiceren over de samenhang tussen hun leeropvattingen, leermotieven en leerstijl;
2. kennen verschillende leerstijlen en zijn bereid hun leerstijl zonedig aan te passen met het oog op te bereiken doelen.

3.1.2. Informatie verwerven en verwerken

a. Informatieverwerving

3. De leerlingen kunnen diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch selecteren en raadplegen met het oog op te bereiken doelen.

b. Informatieverwerking

De leerlingen kunnen

4. zelfstandig informatie kritisch analyseren en synthetiseren;
5. zinvol inoefenen, memoriseren en herhalen;
6. verwerkte informatie functioneel toepassen in verschillende situaties.

c. Problemen oplossen

De leerlingen kunnen

7. op basis van hypothesen en verwachtingen mogelijke oplossingswijzen realistisch inschatten en uitvoeren;
8. de gekozen oplossingswijze en de oplossing evalueren.
- d. Onderzoek
9. De leerlingen kunnen een onderzoek of een practicum voorbereiden, uitvoeren en de resultaten verantwoorden.

3.1.3. Regulering van het leerproces

a. Cognitieve reguleringsvaardigheden

De leerlingen leren

10. een realistische werk- en tijdsplanning op langere termijn maken;
11. hun leerproces sturen, beoordelen op doelgerichtheid en zonedig aanpassen;
12. toekomstgerichte conclusies trekken uit leerervaringen.

b. Affectieve reguleringsvaardigheden

De leerlingen leren

13. de oorzaak van slagen en mislukken objectief toeschrijven;
14. in hun leerproces rekening houden met het affectieve.

3.1.4. Keuzebekwaamheid

a. Zelfconceptverheldering

De leerlingen

15. kunnen communiceren over hun eigen interesses, capaciteiten en waarden;
16. ontwikkelen een realistisch zelfbeeld op basis van een breed spectrum aan gegevens en kunnen hierover communiceren.

b. Horizonverruiming

De leerlingen

17. kunnen, rekening houdend met de eigen interesses, capaciteiten en waarden, een zinvol overzicht verwerven over studie- en beroepsmogelijkheden, dienstverlenende instanties met betrekking tot de arbeidsmarkt en/of de verdere studieloopbaan;

18. kunnen een onbevooroordeelde, roldeurbekende en respectvolle houding aannemen ten aanzien van studieloopbanen en beroepen.

c. Keuzestrategieën

19. De leerlingen kunnen de verschillende fasen van een keuzeprocess doorlopen en rekening houden met de consequenties.

d. Omgevingsinvloeden

20. De leerlingen leren omgevingsinvloeden op het keuzegedrag onderkennen en er zich tegenover positioneren.

3.2. Sociale vaardigheden 3^e graad

3.2.1. Streven naar het ontwikkelen van relationele veeltijdigheid

De leerlingen

1. ontdekken de voor- en nadelen van verschillende relatievormen in verschillende contexten en kunnen op basis daarvan keuzes maken;

2. leren hun emoties benoemen en duiden, deze gepast uiten en andermans emoties herkennen en duiden;

3. leren bewust relatievormen kiezen, rekening houdende met contextelementen zoals de situaties en de, partners.

3.2.2. Streven naar duidelijke communicatie

De leerlingen

4. kunnen doelgericht communiceren, bijvoorbeeld :

- toetsen elkaars interpretatie en stemmen die zo nodig op elkaar af;
- brengen de eigen gevoelens en gedachten tot uiting;
- herkennen en gaan om met vooroordelen en uitingen van ongepaste beïnvloeding (intimidatie, manipulatie...);

5. leren wensen en situaties benaderen vanuit eigen en andermans authenticiteit en expressie.*

3.2.3. Constructief participeren aan de werking van sociale groepen

De leerlingen

6. kunnen meehelpen aan het formuleren en realiseren van groepsdoelstellingen door bijvoorbeeld :

- contacten te maken;
- te overleggen en afspraken te maken;
- taken en functies te verdelen;
- belangen af te wegen en te bemiddelen;
- bij te dragen aan een goed functioneren van de groep als groep;

7. kunnen het belang en de mogelijke risico's aangeven van het behoren tot formele en informele maatschappelijke netwerken en kunnen constructief participeren;

8. leren streven naar een evenwicht tussen eigen wensen, verlangens en belevingen, en het groepsbelang;

9. leren omgaan met hiërarchie, macht en regelgevingen;

10. kunnen zich engageren om een eigen verantwoordelijkheid op te nemen.

3.2.4. Conflicthantering en overleg

De leerlingen

11. hebben inzicht in de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten;

12. zien het belang in van gevoelens en lichaamstaal bij het benaderen van conflicten;

13. leren conflicten hanteren door de eigen belangen te behartigen zonder hierbij de belangen, motivaties en emoties van anderen uit het oog te verliezen;

14. leren bij conflicten : naar anderen luisteren, hen de kans geven zich uit te drukken, hen te respecteren, hun emotionele grenzen te respecteren, te overleggen.

3.3. Opvoeden tot burgerzin 3^e graad

3.3.1. Democratische raden en parlementen

De leerlingen

1. kunnen de feitelijke werking van de parlementaire besluitvorming beschrijven;

2. kunnen parlementen en raden (zoals gemeente- en provincieraden) situeren als belangrijke actoren in het vormgeven van de samenleving;

3. kunnen verschillende standpunten in parlementaire debatten van elkaar onderscheiden en met elkaar vergelijken;

4. kunnen voorbeelden geven van politieke beslissingen (bijvoorbeeld onderwijs, jeugdbeleid) die hun leven rechtstreeks beïnvloeden;

5. kunnen beslissingen van een raad (zoals een gemeente- en een provincieraad) of parlement kritisch evalueren door ze te toetsen aan relevante informatie, de eigen opvatting en andere opvattingen;

6. leren beslissingen die volgens parlementaire procedures zijn genomen aanvaarden;

7. leren inzien dat democratie niet alleen te maken heeft met structuren en organisatie, maar ook met attitudes.

3.3.2. Maatschappelijke dienstverlening

De leerlingen

8. kunnen informatie verzamelen over de maatschappelijke opdracht, het aanbod en de werking van maatschappelijke diensten en instellingen en van specifieke hulp- en informatiediensten voor jongeren;

9. kunnen hun eigen wensen of behoeften omzetten in hulp- en informatievragen;

10. kunnen aangeven hoe zij op deze diensten of instellingen een beroep kunnen doen en waar ze met eventuele klachten, meldingen of aanbevelingen terecht kunnen (o.m. ombudsdienst);

11. leren een beroep doen op maatschappelijke diensten of instellingen.

3.3.3. Wereldburgerschap

De leerlingen

12. kunnen de rol van internationale instellingen illustreren;

13. kunnen met enkele voorbeelden aantonen dat de mondiale dimensie in onze samenleving steeds explicieter wordt op o.m. politiek, economisch en cultureel vlak en dat deze evolutie voordelen biedt maar ook problemen en conflicten oplevert;

14. kunnen de complexiteit van internationale samenwerking toelichten aan de hand van de concepten onderlinge afhankelijkheid, beelden en beeldvorming, sociale rechtvaardigheid, conflict en conflicthantering, verandering en toekomst;

15. kunnen aangeven dat er verschillende opvattingen zijn over de herverdeling van de welvaart en de relatie welvaart-welzijn;

16. beseffen het belang van persoonlijke inzet voor de verbetering van het welzijn en de welvaart in de wereld.

3.4. Gezondheidseducatie 3^e graad

3.4.1. Leefstijl en levenskwaliteit

De leerlingen

1. leren een kritische houding aannemen tegenover hun voedingspatroon, rekening houdend met criteria voor een evenwichtige voeding binnen diverse voedingssystemen;

2. leren anderen in nood helpen door het toepassen van eerste hulp en cardio-pulmonaire reanimatie (CPR);

3. kunnen opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van voorbehoedsmiddelen, zwangerschap en zwangerschapsonderbreking bespreken;
4. kunnen maatschappelijke fenomenen zoals echtscheiding, éénoudergezinnen, zelfmoord, prostitutie, misbruik van genot- en geneesmiddelen, delinquent gedrag en verspreiding van aids bespreken;
5. leren gepast omgaan met vreugde, verlies en rouw en leren uit hun ervaringen;
6. verwerven inzicht in de structuren van de gezondheids- en welzijnszorg;
7. leren participeren aan het gezondheids- en veiligheidsbeleid op school en in hun omgeving.

3.4.2. Zorgethiek

De leerlingen

8. leren zorg dragen voor zichzelf en voor anderen rekening houdende met thematieken zoals jeugdbeleid, ouderdom, sociale achterstelling en handicaps;
9. kunnen respect tonen voor zichzelf en anderen zoals personen met andere geaardheid, uit andere etnische groepen, uit andere culturen en met andere denkwijzen en overtuigingen;
10. leren bij zichzelf en anderen signalen herkennen van diverse vormen van partner- en sociale druk, fanatisme, discriminatie en onverdraagzaamheid en leren hierop reageren.

3.5. Milieueducatie 3de graad

3.5.1. Natuur- en milieubeleid

De leerlingen

1. kunnen beschikbare communicatiekanalen en milieueducatieve netwerken aanwenden bij milieu-initiatieven en -projecten;
2. kunnen het normverleggend en grensoverschrijdend karakter van milieuvervuiling bij productie en verbruik illustreren;
3. kunnen milieureglementering in verband met activiteiten die zijn willen of moeten ondernemen, toepassen;
4. kunnen bij het kopen van goederen en verbruiken van diensten aandacht hebben voor nieuwe milieuvriendelijke alternatieven of kleinschalige initiatieven in het kader van een duurzame ontwikkeling;
5. kunnen actief deelnemen aan het maatschappelijk debat over natuur- en milieubeleid;
6. kunnen ethische normen hanteren ten opzichte van scenario's van bijvoorbeeld economische groei, welvaartsontwikkeling, demografische evolutie en biotechnologische ontwikkeling op mondiaal vlak.

De leerlingen

7. kunnen de voor- en nadelen van verschillende vervoerswijzen voor transport van personen, goederen en diensten afwegen op basis van verschillende criteria en een bepaalde keuze motiveren;
8. kunnen meewerken aan het opstellen en uitvoeren van een schoolvervoersplan en kunnen hun eigen standpunt hierin verdedigen;
9. kunnen een gedragspatroon ontwikkelen waarbij individuele gemotoriseerde verplaatsingen beperkt worden en milieubewust gekozen wordt voor een passende vervoerswijze;
10. kunnen individueel of in groep standpunten innemen t.a.v. een probleem van ruimtelijke inrichting of landschapsbeheer;
11. kunnen een constructieve inbreng hebben op gebied van mobiliteit, verkeer en ruimtegebruik;
12. verwerven de kennis die moet volstaan als voorbereiding op het theoretisch rijexamen categorie B.

3.6. Muzisch-creatieve vorming 3^e graad

De leerlingen kunnen

1. muzisch-creatieve uitingen zoals muziek, toneel, literatuur, dans, schilderkunst en kleding duiden als elementen die het cultuurbeeld van een gemeenschap mee bepalen;
2. muzisch-creatieve uitingen ervaren als een verrijkende inspiratie om te functioneren in de eigen leefwereld en om zich te kunnen inleven in die van anderen;
3. bij eigen muzisch-creatieve uitingen waarden en gevoelens betrekken, er vorm aan geven en dit als verrijkend ervaren;
4. enkele elementen aangeven die erop wijzen dat ten gevolge van nieuwe technieken en materialen de kunsten, de techniek en de wetenschappen meer en meer integreren.

3.7. Technisch-technologische vorming 3^e graad

De leerlingen kunnen

1. effecten van techniek op mens en samenleving illustreren en in historisch perspectief plaatsen (zoals comfort, design, milieu, consumentisme,...);
2. effecten van techniek op menselijke gedragingen, houdingen, waarden en normen illustreren;
3. kenmerken van een technische benadering onderscheiden van andere benaderingen zoals wetenschappelijk, artistiek, sociaal,...;
4. gefundeerd oordelen over de rol van ondernemingen organisaties in en voor de samenleving bijvoorbeeld met betrekking tot welvaart, ontwikkeling, welzijn,...;
5. kennis en vaardigheden uit verschillende sectoren herkennen;
6. eenvoudige ontwerpen en realisaties evalueren;
7. ondernemingen organisaties karakteriseren als uitvoerders van technische processen ende rol van verschillende technische beroepen en vaardigheden hierbij toelichten;
8. een constructief kritische houding aannemen ten aanzien van techniek, technische beroepen en ondernemingen organisaties.

- (1) Stuk 535, Nr. 4, Vlaams Parlement, art. 4 § 1.
- (2) Arb. Hof, arrest nr. 76196, 18 december 1996.
- (3) Decreet van 15 juli 1997 betreffende een afwijkingsprocedure voor de ontwikkelingsdoelen en eindtermen, *Belgisch Staatsblad* van 29 augustus 1997.
- (4) R.v.St. afdeling wetgeving, advies L. 26.51411 van 5 juni 1997, p. 5.
- (5) *Ibid.*, p. 6.
- (6) *Ibid.*, voetnoot 2.
- (7) DVO, De Eindtermen, o.c., p. 12.
- (8) Verstegen, R., 'Eindtermen getoetst aan de grondwet', in : T.O.R.B., 1996-97, nr. 4, p. 232.
- (9) Van den Brande, L., e.a., Vlaanderen-Europa 2001. Een project van de Vlaamse regering, Lannoo, 1993.
- (10) Zie ook art. 26 UVRM en art. 13 IVESCR : "het onderwijs zal gericht zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid... »
- (11) Allport, George, W., *Persönlichkeit, Struktur, Entwicklung und Erfassung der menschlichen Eigenart*, geciteerd in Leber, S., *Die Menschenkunde der Waldorfpädagogik, Anthropologische Grundlagen der Erziehung des Kindes und Jugendlichen*, Stuttgart, 1993.
- (12) DVO, De Eindtermen, o.c., p. 14.
- (13) Verstegen, R., o.c., p. 234-235.
- (14) In originele versie : "Nicht gefragt soll werden: Was braucht der Mensch zu wissen und so können für die soziale Ordnung, die besteht; sondern: Was ist im Menschen veranlagt und was kann in ihm entwickelt werden ?
Dann wird es möglich sein, der sozialen Ordnung immer neue Kräfte aus der heranwachsenden Generation zuzuführen. Dann wird in dieser Ordnung immer das leben, was die in sie eintretenden Vollmenschen aus ihr machen, nicht aber wird aus der heranwachsenden Generation das gemacht werden, was die bestehende soziale Organisation aus ihr machen will. » (Steiner, R., 'Freie Schule und Dreigliederung', in: In Ausführung der Dreigliederung des sozialen Organismus, 1920, Der kommende Tag A.-G. Verlag, Stuttgart, p. 19. Ook opgenomen in : Steiner, R., *Aufsätze über die Dreigliederung des sozialen Organismus und sur Zeitlage 1915-1921*, R. Steiner Verlag, Dornach Schweiz; 1982; p. 37.)
- (15) Lindenberg, C., "Vrije Scholen". *Leren zonder angst - zelfbewust handelen*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1977.
- (16) Leber, S., *Weltanschauung, Ideologie und Schulwesen - Ist die Waldorfschule eine Weltanschauungsschule ?*, Stuttgart, 1989. Zie ook : Annoot, H., *Levensbeschouwing en Steinerpedagogie*, Rudolf Steineracademie, Antwerpen, 2001.
- (17) Steiner, R., *Algemene menskunde als basis voor de pedagogie*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1991.
- (18) Steiner, R., *Opvoedkunst, methodisch-didactische aanwijzingen*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1987; en : Steiner, R., *Praktijk van het lesgeven. Werkbesprekingen met leraren*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1989.
- (19) Leber, S., *Die Menschenkunde der Waldorfpädagogik. Anthropologische Grundlagen der Erziehung des Kindes und Jugendlichen*, Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1993.
- (20) De belangrijkste werken waarin Rudolf Steiner deze antropologie heelt uitgewerkt, zijn : *Theosofie*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1994; en : *De wetenschap van de geheimen der ziel. Herkomst en bestemming van de mens*, Vrij Geestesleven, Zeist, 1998.
- (21) Steiner, R., *Von Seelenrätseln*, Dornach (Schweiz), 1983.
- (22) In de V.S. kent de ontwikkelingspsychologie een revival, onder meer beschreven in : Parke, R.D., Omstein, P., Rieser, J. en Zahn-Waxler, C., *A century of Developmental Psychology*, Washington, 1994.
- (23) Zie bijvoorbeeld de ontwikkelingspsychologische stelsels van Jean Piaget, Otto Tomlirz, Charlotte Bühler, Adolf Busemann, Oswald Kroh, Rudolf Steiner e.a.
- (24) Ontvankelijk verklaard bij besluit van de Vlaamse regering van 30 september 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 14 november 1997, p. 30307).
- (25) Leber, S., *Die Menschenkunde der Waldorfpädagogik. Anthropologische Grundlagen der Erziehung des Kindes und Jugendlichen.*, Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1993, p. 447 (eigen vertaling).
- (26) Schoorel, E. (eindred.), *Leren. Op weg naar een antroposofische leertheorie*, Werkgroep Leren, Vrij Pedagogisch Centrum, Driebergen, 1995, p. 48.
- (27) Meys, J., *Puberteit. De smalle weg naar innerlijke vrijheid.*, Zeist, 1996, p. 16.
- (28) Leber, S., o.c., p. 449 (eigen vertaling).
- (29) Leber, S., o.c., p. 452 (eigen vertaling).
- (30) Leber, S., o.c., p. 454 (eigen vertaling).
- (31) Leber, S., o.c., p. 455 (eigen vertaling).
- (32) Meys, J., o.c., p. 43.
- (33) In de Steinerscholen hanteert men gewoonlijk de volgende indeling : prepuberteit (laatste jaar basisschool en eerste jaar S.O.) — puberteit (tweede en derde jaar S.O.) — adolescentie (vanaf het tweede jaar van de tweedo-grad) : De hier geciteerde bronnen van Leber en Meys hanteren echter andere indelingen, waarbij het woord 'puberteit' ook nog gebruikt wordt voor de leeftijdsfase voorbij 15 jaar. Om erop te wijzen dat het over beide kan gaan, hanteren we hier de dubbele term 'puberteit/adolescentie'.
- (34) De term is van S. Leber en bedoelt de periode van 18 tot 21 jaar.
- (35) De vraag naar wat voor de bepaling van het curriculum richtinggevend moet zijn, is ook aan de orde bij een modern auteur als Kieran Egan (*The Educated Mind. How Cognitive Tools Shape Our Understanding*, The University of Chicago Press, Chicago & London, 1997) : "Socialization to generally agreed norms and values that we have inherited is no longer straightforwardly viable in modern multicultural societies undergoing rapid technology-driven changes. The Platonic program comes with ideas about reaching a transcendent truth or privileged knowledge that is no longer credible. The conception of individual development we have inherited is built on a belief in some culture-neutral process that is no longer sustainable. » (p. 24) Net als Rudolf Steiner in het begin van de 20ste eeuw, maar op heel andere gronden, stelt Egan voor om de ontwikkelingsfasen van de kinderen/jongeren te laten primeren op andere doelstellingen in het onderwijs. (Egan wordt ook vernoemd in *Understanding Curriculum* van William Pinar e.a., die over Egans visie zeggen dat het een "significant divergent from the traditional bureaucratized conceptualization of curriculum planning and design" is - Peter Lang, New York, 1995, p. 690)
- (36) Eigen cursivering.

(37) Denken we bijvoorbeeld aan sommige dialoogdagen van het Dialoogcentrum voor Reflectie over Opvoeding en Onderwijs, maar ook aan artikels in o.a. Ivo, Schoolleiding en -begeleiding enz.

(38) Annot, H., Govaerts, W., Hype hype hoer@. Kritische noten bij de invoering van computers in het onderwijs, Rudolf Steiner Academie. Antwerpen. 2000.

(39) Essentiële informatie met talrijke verdere referenties over het belang van intrinsieke motivatie en over de onverenigbaarheid tussen externe en intrinsieke motivatie op alle mogelijke levensdomeinen, kan men vinden in o.a. :

- BARKEMA, H.G., Do job executives work harder when they are monitored ?, Kyklos 48, 1995, p. 19-42.

- DECHARMS, R., Personal causation : the internal affective determinants of behavior, New York, Academie Presse, 1968.

- DECI, E.L., The support of autonomy and the control of behavior, Journal of Personality and Social Psychology 53, 1987, p. 1024-1037.

- DECI, E.L. & FLASTE, R., Why we do what we do. The dynamics of personal autonomy, New York, Putnam, 1995.

- FREY, B.S., Not just for the money. An economic theory of personal motivation, Cheltenham (UK), Edward Elgar Publishing, 1997.

- KOHN, A., Punished by rewards : the trouble with Gold Stars, incentive plans, A's praise, and other bribes, Boston, Houghton Mifflin, 1993.

- TITMUSS, R.M., The gift relationship, London, Allen and Unwin, 1970.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Vlaamse regering van 6 september 2002 tot ontvankelijkheid en gelijkwaardigheid van een aanvraag tot afwijking op de eindtermen van de tweede en de derde graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs.

Brussel, 6 september 2002.

De minister-president van de Vlaamse regering,
P. DEWAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming,
Mevr. M. VANDERPOORTEN

TRADUCTION

MINISTÈRE DE LA COMMUNAUTE FLAMANDE

F. 2002 — 4190

[C - 2002/36410]

6 SEPTEMBRE 2002. — Arrêté du Gouvernement flamand jugeant recevable et équivalente la demande de dérogation aux objectifs finaux des deuxième et troisième degrés de l'enseignement secondaire ordinaire à temps plein

Le Gouvernement flamand,

Vu le décret du 18 janvier 2002 relatif aux objectifs finaux, aux objectifs de développement et aux objectifs finaux spécifiques dans l'enseignement secondaire ordinaire et spécial à temps plein, notamment l'article 9;

Vu le décret du 18 janvier 2002 sanctionnant les objectifs finaux des deuxième et troisième degrés de l'enseignement secondaire ordinaire;

Vu l'arrêté du Gouvernement flamand du 23 juin 2000 définissant les objectifs finaux des deuxième et troisième degrés de l'enseignement secondaire ordinaire;

Considérant que, pour des raisons de sécurité juridique des demandeurs, il est indiqué que le Gouvernement statue dans les plus brefs délais sur les objectifs finaux devant être respectés par les personnes intéressées à compter de l'année scolaire 2002-2003 et sur les programmes d'études que celles-ci pourront appliquer dans le prolongement de ces objectifs;

Vu la demande commune de dérogation du 6 mars 2002 par le pouvoir organisateur de la « Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen, Kasteellaan 54, à 9000 Gent » et par le pouvoir organisateur de la « Hiberniaschool, Volkstraat 40, à 2000 Antwerpen »;

Vu l'avis positif motivé relatif à la recevabilité et l'équivalence d'une part par une commission indépendante d'experts donné le 10 juillet 2002 et d'autre part par l'inspection de l'enseignement donné le 12 août 2002;

Vu l'avis de l'Inspection des Finances émis le 16 juillet 2002;

Sur la proposition du Ministre flamand de l'Enseignement et de la Formation;

Après en avoir délibéré,

Arrête :

Article 1er. Le Gouvernement flamand décide de déclarer recevable et équivalente la demande de dérogation, jointe comme annexe, pour ce qui concerne la forme d'enseignement "enseignement secondaire général", aux objectifs finaux des deuxième et troisième degrés de l'enseignement ordinaire général, introduite par le pouvoir organisateur de la « Middelbare Rudolf Steinerschool Vlaanderen, Kasteellaan 54, à 9000 Gent » et par le pouvoir organisateur de la « Hiberniaschool, Volkstraat 40, à 2000 Antwerpen ».

Art. 2. Le présent arrêté entre en vigueur le 1er septembre 2002.

Art. 3. Le Ministre flamand ayant l'Enseignement dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté. Bruxelles, le 6 septembre 2002.

Le Ministre-Président du Gouvernement flamand,
P. DEWAELE

Le Ministre flamand de l'Enseignement et de la Formation,
M. VANDERPOORTEN

REGION WALLONNE — WALLONISCHE REGION — WAALS GEWEST

MINISTERE DE LA REGION WALLONNE

F. 2002 — 4191

[C — 2002/28111]

**19 SEPTEMBRE 2002. — Arrêté du Gouvernement wallon
relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés**

Le Gouvernement wallon,

Vu le décret du 6 avril 1995 relatif à l'intégration des personnes handicapées, notamment l'article 24 et l'article 30;

Vu l'arrêté du Gouvernement wallon du 9 octobre 1997 relatif aux conditions d'agrément et de subventionnement des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées, modifié par les arrêtés du Gouvernement wallon des 23 juillet 1998, 20 mai 1999, 3 juin 1999, 29 juin 2000, 11 janvier 2001, 13 décembre 2001, 26 juin 2002 et 5 septembre 2002;

Vu l'arrêté du Gouvernement wallon du 4 juillet 1996 portant exécution du décret du 6 avril 1995 relatif à l'intégration des personnes handicapées;

Vu l'avis de l'Inspection des Finances, donné le 18 juin 2002;

Vu l'accord du Ministre du Budget, donné le 26 juin 2002;

Vu l'avis du Comité de gestion de l'Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées, donné le 2 juillet 2002;

Vu le protocole n° 2000/24 du Comité C de la Région wallonne établi le 16 juillet 2002;

Vu l'avis du Conseil d'Etat n° 33.893/2/V, donné le 26 juillet 2002, en application de l'article 84, alinéa 1er, 2° des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat;

Vu l'urgence;

Considérant que plusieurs dispositions de l'arrêté du Gouvernement wallon du 9 octobre 1997 relatif aux conditions d'agrément et de subventionnement des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées, doivent être précisées et qu'il importe dès lors d'assurer la continuité juridique;

Considérant que les dispositions doivent être connues rapidement par les services d'accueil de jour pour jeunes qui doivent, en vertu de l'article de l'article 81ter de l'arrêté du Gouvernement wallon du 9 octobre 1997 précité modifié par l'arrêté du Gouvernement du 19 septembre 2002 rendre à l'Agence wallonne d'intégration des personnes handicapées une demande de transformation avant le 30 novembre 2002;

Sur la proposition du Ministre des Affaires sociales et de la Santé;

Après délibération,

Arrête :

TITRE Ier. — Les dispositions générales**Article 1er.** Le présent arrêté règle, en application de l'article 138 de la Constitution, une matière visée à l'article 128, § 1er de celle-ci.**Art. 2.** Pour l'application du présent arrêté, on entend par :

1° le décret : le décret du 6 avril 1995 relatif à l'intégration des personnes handicapées;

2° l'arrêté du 4 juillet 1996 : l'arrêté du Gouvernement wallon du 4 juillet 1996 portant exécution du décret du 6 avril 1995 relatif à l'intégration des personnes handicapées;

3° l'arrêté du 9 octobre 1997 : l'arrêté du Gouvernement wallon du 9 octobre 1977 relatif aux conditions d'agrément et de subventionnement des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées;

4° la loi du 19 décembre 1974 : la loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités;

5° le Ministre : le Ministre ayant la politique des personnes handicapées dans ses attributions;

6° l'Agence : l'Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées;

7° le Bureau régional : les bureaux créés en vertu de l'article 3 de l'arrêté du Gouvernement wallon du 4 juillet 1996 portant exécution du décret du 6 avril 1995 relatif à l'intégration des personnes handicapées;

8° le Comité de gestion : le comité de gestion de l'Agence institué par l'article 31 du décret;

9° la Commission de soutien à l'intégration scolaire : la Commission mise en place dans le cadre de l'Accord de coopération conclu entre la Communauté française et la Région wallonne en matière de soutien à l'intégration scolaire pour les jeunes en situation de handicap;

10° le jeune : toute personne handicapée telle que définie à l'article 2 du décret, âgée de six à vingt ans, et pour laquelle l'Agence conclut à la nécessité d'un accompagnement par un service d'aide à l'intégration agréé par l'Agence;

11° la personne handicapée physique ou sensorielle : le jeune atteint d'un des handicaps suivants :

— jeune aveugle, amblyope ou atteint de troubles graves de la vue;

— jeune sourd, demi-sourd ou atteint de troubles graves de l'ouïe;

— jeune atteint de troubles moteurs, de dysmélie, de poliomyélite, de malformation du squelette et des membres;

— jeune atteint de paralysie cérébrale, de sclérose en plaques, de spinabifida, de myopathie, de neuropathie;

— jeune atteint d'une affection chronique non contagieuse ne nécessitant plus de soins dans un service de pédiatrie.

12° l'intervenant : le travailleur du service qui intervient dans le processus d'accompagnement du jeune;

13° le service : le service d'aide à l'intégration agréé par l'Agence en vertu du présent arrêté;

14° le service d'accueil de jour pour jeunes : le service visé à l'article 4, § 1er de l'arrêté du 9 octobre 1997;

15° les services généraux : les services destinés à l'ensemble de la population et pouvant répondre aux besoins particuliers du jeune;

16° la transformation : la transformation de service visée à la section du titre VIII de l'arrêté du 9 octobre 1997;

17° le temps scolaire : la période durant laquelle l'école assure la prise en charge des jeunes. Cette période comprend le temps de midi;

18° le travail de réseau : le travail qui se réalise selon les deux logiques suivantes :

1) la logique qui s'articule autour du réseau personnel du jeune. Cette pratique incite le jeune à cultiver le lien avec son entourage, à se créer un réseau le plus ouvert et le plus varié possible, et

2) la logique qui porte sur le réseau professionnel, composé de services et d'intervenants sociaux. Ce réseau est envisagé comme un outil au service de l'accompagnement. Une des formes caractéristiques de cette pratique est la mise en place de coordinations et de partenariats entre services.

TITRE II. — Les principes généraux et les missions des services

CHAPITRE Ier. — Principes généraux

Art. 3. L'aide à l'intégration consiste, dans le respect des principes énoncés à l'article 4 du décret et aux articles 4 et 5 du présent arrêté, à accompagner le jeune afin de favoriser, sa participation et sa socialisation dans des milieux de vie ordinaires. Cet objectif est poursuivi principalement sur les plans suivants : familial, scolaire (ordinaire ou spécialisé), social, sportif, culturel, thérapeutique et, le cas échéant, professionnel.

Art. 4. L'accompagnement respecte les principes suivants :

1° il répond à une demande individuelle formulée par le jeune ou, s'il ne peut la formuler, par son représentant légal ou la personne qui en a la charge;

2° il vérifie régulièrement si la demande ne peut être rencontrée par les services généraux;

3° il se construit au départ d'une analyse des besoins du jeune et de sa famille;

4° il valorise les potentialités du jeune et de sa famille et implique au maximum le jeune, sa famille et ses proches;

5° il contribue à stimuler les capacités d'autonomie du jeune et de sa famille;

6° il se réalise dans une pluralité de lieux d'action;

7° il se réalise en collaboration avec les autres intervenants psycho-médico-sociaux;

8° il s'inscrit dans une démarche de travail en réseau et renforce, dans une approche transversale des problématiques rencontrées par le jeune, les coordinations internes et externes;

9° il concourt à remettre la question du handicap au cœur de la communauté en vue de mobiliser les ressources de celle-ci et d'entrer dans une réflexion portant sur une nouvelle façon de vivre ensemble.

Art. 5. Le service garantit l'indépendance et la liberté de choix du jeune et respecte les convictions idéologiques, philosophiques ou religieuses du jeune et de sa famille.

L'admission d'un jeune et son accompagnement ne peuvent pas être conditionnés au fait que celui-ci soit inscrit dans une école déterminée ou que le jeune ou son représentant légal s'affilie à un groupement quelconque.

Le service assure l'égalité des personnes handicapées devant le service et notamment il ne peut exiger du jeune ou de sa famille, à titre de condition à l'admission et à l'accompagnement, le paiement d'aucune contribution financière autre que celle visée à l'article 97.

CHAPITRE II. — Les missions des services

Section 1re. — Les dispositions générales

Art. 6. Le service apporte au jeune une information et un soutien individualisé qu'il coordonne avec les autres intervenants auprès du jeune et de sa famille afin de donner du sens et de la cohérence aux différentes interventions entreprises.

Une dérogation relative à l'âge peut être accordée par l'Agence sur base d'un projet particulier.

Art. 7. Le service remplit, en collaboration avec la famille, les quatre missions suivantes :

1° il propose, en dehors du temps scolaire, un accompagnement individuel;

2° il suscite, formule et élabore, en dehors du temps scolaire, des réponses collectives à des besoins individuels;

3° il développe un travail communautaire;

4° il accompagne, durant le temps scolaire, le jeune au travers d'activités individuelles ou de groupes.

Art. 8. Les missions visées à l'article 7 peuvent revêtir des aspects éducatifs, sociaux, psychologiques, rééducatifs et (ou) thérapeutiques, le travail d'accompagnement devant toujours s'inscrire dans un objectif de participation du jeune à la vie familiale et sociale.

Toutefois l'accompagnement social, psychologique, rééducatif ou thérapeutique d'un jeune fréquentant l'enseignement spécial ne peut être réalisé que si ce jeune est comptabilisé dans le calcul permettant de fixer le capital périodes conformément à l'arrêté royal n° 67 du 20 juillet 1982 fixant la façon de déterminer les fonctions du personnel paramédical, les fonctions du personnel social et les fonctions du personnel psychologique dans les établissements d'enseignement spécial, à l'exception des internats et semi-internats.

Art. 9. Les services accompagnent le jeune quel que soit son handicap sauf les services issus d'une transformation réalisée dans le cadre de l'article 81ter, § 4 de l'arrêté du 9 octobre 1997 qui continuent à accompagner des jeunes handicapés physiques ou sensoriels.

Section 2. — L'accompagnement individuel

Art. 10. L'accompagnement individuel réalisé en dehors du temps scolaire, notamment les soirées, les samedis et les congés scolaires, suscite la participation du jeune dans ses milieux de vie ordinaires et favorise ses compétences, son autonomie et son épanouissement personnel.

Art. 11. Le service incite le jeune à développer son réseau relationnel et son champ d'expériences sociales. Il peut, dans le respect de l'article 8, alinéa 2, fournir une action de rééducation paramédicale ou de suivi psychologique.

Section 3. — Les activités collectives

Art. 12. Le service assure un accompagnement au travers d'activités collectives organisées en dehors du temps scolaire, notamment les soirées, les samedis et les congés scolaires. Son intervention vise à renforcer les potentialités du jeune et à valoriser les ressources de celui-ci dans ses interactions avec son environnement social. Cette forme d'accompagnement s'inscrit dans le cadre du projet d'accompagnement du jeune. La participation optimale de celui-ci sera toujours recherchée.

Section 4. — L'action communautaire

Art. 13. Le service développe une dynamique de réseau et de participation de la collectivité locale. Cette dynamique tend à créer des synergies locales, à influencer le rôle des autorités et des services, à générer les compétences et ressources à long terme qui favorisent l'intégration de jeunes handicapés.

Le service développe notamment les modes d'action suivants :

- 1° il mobilise les groupes et les personnes prêtes à participer au processus d'intégration des personnes handicapées;
- 2° il amorce des plans à long terme visant à revitaliser les groupes et les réseaux peu sensibilisés à la problématique des personnes handicapées;
- 3° il favorise une meilleure coordination des participations;
- 4° il collabore avec les autorités publiques et le tissu associatif.

Section 5. — L'accompagnement durant le temps scolaire

Art. 14. Le service peut assurer un accompagnement du jeune au travers d'activités individuelles ou de groupes réalisées durant le temps scolaire. Il ne peut, compte tenu notamment de l'article 8, alinéa 2 du présent arrêté, se substituer au rôle de l'école en remplissant seul des missions et (ou) des tâches dévolues à celle-ci. Quand le service assure un accompagnement durant le temps scolaire, il réalise sa mission en collaboration avec différentes écoles.

Art. 15. La diversité des formes de soutien à l'intégration scolaire sera fonction de la situation de handicap, des besoins de chaque jeune, des choix des parents et des moyens disponibles.

Il peut s'agir d'intégration individuelle ou collective. Ces interventions garderont toujours pour objectif une participation progressive à une scolarité à horaire complet.

Les actions de soutien s'insèrent dans une action globale où chacun des intervenants contribue par ses compétences spécifiques à une connaissance particulière du jeune, la coordination de ces différents apports devant permettre un suivi pluridisciplinaire cohérent et collégial.

Art. 16. Le soutien est, de préférence, apporté au sein de l'école. Cependant, la situation rencontrée peut appeler l'existence de lieux distincts d'interventions. Quel que soit le choix, les partenaires gardent leur originalité et exercent leurs responsabilités en toute indépendance mais dans une coopération la plus étroite possible.

TITRE III. — L'agrément des services

CHAPITRE Ier. — Procédures

Section 1re. — La demande de premier agrément

Art. 17. La demande de premier agrément est adressée à l'Agence par lettre recommandée à La Poste. Elle est accompagnée des documents et renseignements suivants :

- 1° le projet du service ainsi que le mode d'élaboration et de suivi des projets d'accompagnement individuels;
- 2° l'identité du directeur du service, son certificat de bonne vie et mœurs ainsi que la délégation de pouvoirs écrite du pouvoir organisateur visée à l'article 58;
- 3° une copie certifiée conforme des diplômes et certificats du directeur ainsi que l'attestation justifiant une expérience exigés à l'annexe 3;
- 4° une attestation délivrée depuis moins d'un an par le service régional d'incendie concernant la conformité du ou des lieux où le service accueille de manière collective et habituelle des jeunes dans ses locaux, attestation qui doit également préciser la capacité maximale des personnes pouvant être accueillies;
- 5° si le service est constitué sous la forme juridique d'une A.S.B.L. ou d'une fondation, une copie des statuts coordonnés tels qu'ils sont déposés au greffe du tribunal de première instance;
- 6° le numéro d'affiliation à l'O.N.S.S. ou à l'O.N.S.S.-APL du service et, pour les A.S.B.L., le numéro d'inscription au registre national;
- 7° en cas de transformation, l'avis, pour le secteur privé, du conseil d'entreprise ou de la délégation syndicale compétente ou, pour le secteur public, du comité de négociation ou de concertation créé en vertu de la loi du 19 décembre 1974.

Art. 18. Dans les trente jours de l'envoi de la demande de premier agrément, l'Agence adresse au demandeur, sous pli recommandé à la Poste, un avis de réception du dossier, si celui-ci est complet. Si le dossier n'est pas complet, l'Agence en informe le demandeur dans les mêmes conditions et précise, à cette occasion, par quelles pièces le dossier doit être complété.

L'Agence instruit le dossier et le comité de gestion de l'Agence statue dans un délai de deux mois à dater de la réception du dossier complet de la demande de premier agrément.

Section 2. — La demande de renouvellement de l'agrément

Art. 19. La demande de renouvellement est introduite auprès de l'Agence par lettre recommandée à la Poste au plus tard six mois avant l'expiration de la validité de l'agrément. Le délai de six mois est réduit à deux mois si l'agrément est accordé pour une durée inférieure ou égale à sept mois.

Art. 20. La demande est accompagnée des documents prévus à l'article 17, alinéa 1er, 1°, 2° et 4°. Si des modifications ont été apportées aux autres documents exigés en vertu de l'article 17, alinéa 1er, ceux-ci sont joints.

Les rapports annuels d'évaluation de l'activité visés à l'article 42 et rédigés depuis le dernier agrément sont également annexés à la demande.

Art. 21. Les services d'inspection de l'Agence évaluent le respect par le service des différentes conditions et normes d'agrément visées au titre 4. Un rapport reprenant, par catégorie d'obligations, l'évaluation des services d'inspection est adressé aux membres du comité de gestion aux fins de l'éclairer dans sa décision.

Est considérée comme « catégorie d'obligations », chacune des sections du chapitre 1er du titre 4.

Art. 22. Le service reste provisoirement agréé jusqu'à la décision du comité de gestion.

Section 3. — La décision de premier agrément et de renouvellement d'agrément

Art. 23. Le comité de gestion apprécie les éléments du dossier de demande de premier agrément.

Art. 24. Lors du renouvellement, le comité de gestion de l'Agence prend sa décision sur base des différents éléments du dossier et du rapport prévu à l'article 21.

Art. 25. La décision de l'Agence mentionne :

1° la date de début et de fin d'agrément;

2° le volume théorique d'heures d'accompagnement accordé pour une année civile et défini conformément au chapitre 2 du présent titre;

3° le nombre minimum de dossiers individuels devant être gérés sur une année civile.

Art. 26. L'agrément est accordé pour une période de trois mois à trois ans maximum. Il peut être renouvelé.

Section 4. — Dispositions particulières

Art. 27. Lorsqu'il constate que l'une ou plusieurs des conditions et normes d'agrément visées au titre 4 ne sont pas ou plus respectées, le comité de gestion, lors du renouvellement ou à tout autre moment, peut maintenir conditionnellement, suspendre ou retirer l'agrément ou réduire le nombre d'heures et de dossiers agréés.

Quelle que soit la décision finale qu'il adopte, le comité de gestion de l'Agence doit motiver sa décision.

En cas de maintien conditionnel, la décision doit être assortie d'obligations qui devront être remplies par le service dans un délai déterminé, à l'issue duquel le comité de gestion peut décider de suspendre ou retirer l'agrément ou de réduire le nombre d'heures et de dossiers agréés.

Art. 28. Le comité de gestion peut également, pour une durée qui ne peut être supérieure à deux ans, conditionner le maintien ou le renouvellement de l'agrément à l'instauration d'un « comité d'accompagnement » chargé d'aider le service à satisfaire aux conditions d'agrément.

Le comité d'accompagnement est composé au minimum d'un représentant de l'Agence, d'un expert désigné par le comité de gestion en fonction de sa compétence relative au problème existant, d'un représentant des pouvoirs organisateurs et d'un représentant des organisations représentatives des travailleurs. Si, au terme du délai fixé, le service ne satisfait toujours pas aux conditions d'agrément, l'Agence applique une des mesures prévues à l'article 27, alinéa 3.

Art. 29. Lors de la fermeture d'un service consécutive à un retrait d'agrément, l'Agence veille à solliciter la collaboration de tout service pour assurer l'accompagnement urgent des personnes handicapées.

CHAPITRE II. — *La détermination et la modification du volume théorique d'heures d'accompagnement et du nombre minimum de dossiers individuels*

Section 1re. — La détermination du volume théorique d'heures d'accompagnement et du nombre minimum de dossiers individuels

Art. 30. Le service existant avant la date d'application du présent arrêté, fait l'objet d'un premier agrément sur base du titre 3, dans le cadre duquel un volume théorique d'heures d'accompagnement est déterminé ainsi qu'un nombre minimum de dossiers individuels.

Le même cadre est déterminé pour les services qui viendraient à être agréés par la suite.

Art. 31. Le volume théorique d'heures d'accompagnement résulte de la multiplication du nombre d'équivalents temps plein théoriques affecté aux missions d'accompagnement (ETPa) par 1 600 heures.

Ce nombre d'équivalents temps plein théorique affecté aux missions d'accompagnement (ETPa) est obtenu en soustrayant le quota d'équivalent temps plein de personnel hors intervention déterminé à l'annexe 5 (ETPhi) du nombre d'équivalents temps plein théoriques total (ETPt).

Le nombre total d'équivalents temps plein théorique (ETPt) est obtenu en divisant 85 % de la subvention annuelle visée à l'article 86 par le barème de référence à l'ancienneté moyenne du personnel affecté au service lors du premier agrément. Ce barème, visé à l'annexe 4 est augmenté d'un coefficient de charges patronales de 54,15 %.

L'ancienneté moyenne est déterminée sur base d'une liste nominative du personnel affecté au service existant ou du personnel prévu pour le service à créer.

L'ancienneté retenue est celle observée pour ces personnes dans la dernière liste du personnel visée à l'article 29, § 2 de l'arrêté du 9 octobre 1997 en possession de l'Agence.

Pour celles ne figurant pas sur la dite liste, l'ancienneté moyenne est déterminée par l'Agence sur base d'éléments probants fournis par le service. A défaut, l'ancienneté de départ est déterminée forfaitairement à dix ans.

Art. 32. Le nombre minimum de dossiers individuels pour lequel le service est agréé s'obtient en multipliant le nombre d'équivalents temps plein théorique affecté aux missions d'accompagnement (ETPa) par 6. Le nombre de dossiers ainsi obtenu est arrondi à l'unité supérieure. Dans le cas de services d'aide à l'intégration existants à la date d'entrée en vigueur du présent article et issus d'une transformation visée à l'article 85 de l'arrêté du Gouvernement wallon du 9 octobre 1997 ou de ceux qui seront créés par les transformations visées à l'article 81,ter du même arrêté, ce nombre ne peut être inférieur à une fois et demi le nombre de places transformées arrondi à l'unité supérieure.

Section 2. — La modification du volume théorique d'heures d'accompagnement et du nombre minimum de dossiers individuels

Art. 33. Le volume théorique d'heures d'accompagnement et le nombre de dossiers individuels peuvent être modifiés soit par le Comité de gestion de l'Agence après application des dispositions des articles 27, 31 et 32, soit sur base de l'observation du nombre de dossiers individuels gérés par le service.

Art. 34. En cas de décision du Comité de gestion de l'Agence en vertu des dispositions visées à l'article 27, la subvention annuelle, le nombre d'équivalents temps plein théorique ainsi que le nombre de dossiers individuels que le service est tenu de gérer, sont réduits en fonction du volume théorique d'heures d'intervention déterminé par le Comité de gestion.

Art. 35. § 1er. Si au terme d'une première période d'observation de deux années civiles complètes qui suivent l'année du premier agrément, la moyenne du nombre de dossiers individuels, arrondie à l'unité supérieure, est inférieure au nombre fixé à l'article 32, la subvention annuelle et le nombre d'équivalents temps plein théorique, le volume théorique d'heures d'intervention et le nombre de dossiers minimum sont réduits en proportion.

§ 2. Les périodes d'observation suivantes durent trois ans.

§ 3. La réduction s'opère un an après la période d'observation.

Art. 36. La moyenne du nombre de dossiers est obtenue en additionnant le nombre de dossiers en cours durant chacune des années que compte la période d'observation, divisé par le nombre d'années contenues dans cette même période d'observations.

CHAPITRE III. — *Les recours*

Art. 37. Dans les trente jours de la notification des décisions prises en vertu du présent titre, un recours peut être introduit auprès du Ministre par lettre recommandée à La Poste.

Art. 38. Le requérant ou son conseil ainsi que l'Agence ou son délégué sont, à leur demande, entendus par le Ministre ou son délégué.

Art. 39. Le recours a un effet suspensif sauf s'il est dirigé contre une décision de refus de premier agrément.

Art. 40. Le Ministre statue dans un délai de trois mois à dater de la réception du recours. La décision est notifiée au requérant et à l'Agence.

TITRE 4. — *Les conditions de maintien et de renouvellement de l'agrément*

CHAPITRE Ier. — *Normes*

Art. 41. Le travail d'accompagnement des jeunes se réalise conformément aux principes énoncés aux articles 4 et 5.

Section 1re. — Le projet du service

Art. 42. Le projet du service est élaboré sur base du canevas repris à l'annexe 1re en suscitant la collaboration de l'équipe des intervenants. Il est soumis, pour avis, à la délégation syndicale compétente ou au comité de négociation ou de concertation créé en vertu de la loi du 19 décembre 1974.

Le service procède à l'évaluation de son activité au moins une fois par an.

Le projet de service, ses mises à jour et le rapport annuel d'évaluation de l'activité du service sont portés à la connaissance de tous les membres du service et mis à leur disposition en permanence. En outre, le rapport annuel fera l'objet d'une présentation à une assemblée annuelle des familles en vue de pouvoir intégrer des propositions issues de cette assemblée à la mise à jour du projet de service. Une synthèse écrite desdites propositions sera jointe aux textes des mises à jour.

Art. 43. Le service met en œuvre les moyens qui concourent à la réalisation des objectifs contenus dans le projet du service.

Section 2. — Le contrat d'accompagnement

Art. 44. Un contrat d'accompagnement est conclu par écrit entre le service, le jeune ou son représentant légal. L'accord écrit du jeune âgé d'au moins 14 ans est requis.

Art. 45. Le contrat d'accompagnement reprend au moins les mentions suivantes :

- 1° l'identité des parties;
- 2° les objectifs généraux poursuivis par le travail d'accompagnement;
- 3° la mention qu'un projet d'accompagnement sera élaboré par le service en collaboration avec le jeune, sa famille et les autres parties signataires du contrat d'accompagnement;
- 4° la date de début et de fin du contrat d'accompagnement;
- 5° une mention explicite précisant que le jeune et sa famille seront invités à participer au processus d'évaluation de l'accompagnement;
- 6° le montant de la part contributive;
- 7° la personne physique ou morale qui répond du paiement et du mode de règlement de paiement;
- 8° les modalités de résiliation de la convention;
- 9° l'adresse de l'Agence à laquelle le jeune ou sa famille peut adresser toute critique, plainte ou réclamation.

Art. 46. Le jeune et son représentant légal ont le droit d'être informé en temps utile sur toutes questions qui les concernent relatives au travail d'accompagnement.

Section 3. — Le projet d'accompagnement du jeune

Art. 47. Le service met en place un projet d'accompagnement individualisé pour chaque bénéficiaire qui tient compte des principes énoncés aux articles 4 et 5.

Art. 48. Le projet est constitué d'au moins trois volets qui comportent, de manière non exhaustive, les éléments suivants :

1° un volet informatif décrivant :

- a) la trajectoire du jeune et un bilan de ses compétences;
- b) l'identification des besoins du jeune;
- c) l'identification des besoins de sa famille et de l'ensemble des partenaires.

2° un volet projectif précisant au minimum :

- a) les demandes formulées par le jeune et son entourage;
- b) la manière dont le processus d'accompagnement se déroulera au regard des besoins identifiés, dont il contribuera à stimuler les capacités d'autonomie du jeune et dont il associera la famille et le réseau social du jeune et de sa famille;
- c) les services généraux dont la collaboration sera sollicitée.

3° un volet évaluatif précisant :

- a) le mode d'évaluation et d'actualisation du projet qui permette le suivi permanent du processus d'accompagnement du jeune. le service peut adopter le schéma d'évaluation proposé à l'annexe 2 du présent arrêté;
- b) les outils d'analyses et d'actualisation du projet du jeune qui permettent de vérifier son adéquation en regard de l'analyse des besoins et de l'énoncé du projet, visés aux volets 1 et 2;
- c) la fréquence des évaluations.

Art. 49. Le projet d'accompagnement est élaboré dans les trois mois à dater de l'admission du jeune, en tenant compte du projet du service et précise sa durée du projet, son mode d'évaluation et les moyens mis en place pour veiller à son actualisation.

Art. 50. Le projet d'accompagnement est signé par le service d'aide à l'intégration, le jeune de plus de quatorze ans et son représentant légal. Il fait partie intégrante du contrat d'accompagnement et est joint au dossier que le service tient pour chaque jeune.

Section 4. — De l'agenda du service

Art. 51. Le service tient un agenda de ses activités dans lequel est repris au moins l'horaire journalier des occupations suivantes :

- 1° les activités collectives;
- 2° les actions communautaires;
- 3° les réunions.

Section 5. — Les qualifications du personnel

Art. 52. Le personnel des services doit répondre aux normes de qualification prévues à l'annexe 3.

Le service tient à disposition de l'Agence les copies certifiées conformes des diplômes, certificats et attestations exigés des membres du personnel.

Les membres du personnel doivent fournir au service, lors de leur engagement, un certificat de bonne vie et mœurs exempt de condamnations à des peines correctionnelles incompatibles avec la fonction ou criminelles.

Art. 53. Quand le nombre de dossiers minimum pour lequel le services est agréé est supérieur ou égal à trente, l'équipe doit être composée d'un personnel rémunéré comportant au moins un psychologue ou un psychopédagogue et des travailleurs appartenant au moins à deux des trois catégories de personnel suivantes : personnel éducatif, personnel social ou personnel paramédical.

Section 6. — La formation du personnel

Art. 54. S'appuyant sur le projet du service visé à l'article 40, le service établit un plan de formation du personnel qui s'étend au moins sur deux années.

Ce plan, construit à l'issue d'un débat entre les acteurs concernés, détermine les objectifs poursuivis. Il décrit les liens entre l'environnement global du service, la dynamique du projet du service et le développement des compétences du personnel. Il définit les critères, modalités et périodicité d'évaluation de ces trois aspects.

Pour ce qui concerne le personnel des services relevant des pouvoirs locaux et des provinces, le plan de formation visé à l'alinéa 1er s'inscrit dans le plan de formation établi à l'initiative du conseil régional de la formation créé par le décret du 6 mai 1999 portant création du conseil régional de la formation des agents des administrations locales et provinciales de Wallonie.

Section 7. — La personne morale

Art. 55. Le service doit être géré par un pouvoir public, une association sans but lucratif ou une fondation créée conformément à la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les associations internationales et les fondations.

Art. 56. Lorsque la personne morale est constituée sous la forme d'une association sans but lucratif, elle ne peut, afin d'éviter toute confusion d'intérêts, comporter parmi ses membres, plus d'un cinquième des membres du personnel et plus d'un cinquième de personnes apparentées à ceux-ci jusqu'au 3e degré inclus ou étant cohabitants légaux.

Art. 57. Lorsque la personne morale est constituée sous la forme d'une association sans but lucratif ou d'une fondation, le conseil d'administration ne peut, afin d'éviter toute confusion d'intérêts, être composé :

- 1° pour plus d'un cinquième du nombre total des administrateurs de personnes parentes ou alliées jusqu'au deuxième troisième degré inclusivement d'un jeune accompagné par le service;
- 2° pour plus d'un tiers du nombre total des administrateurs de personnes appartenant à la même famille en qualité de parents ou alliés jusqu'au deuxième degré inclusivement ou de cohabitantes légales;
- 3° de personnes faisant partie du personnel. Le directeur du service assiste toutefois, avec voix consultative, à toutes les réunions du conseil d'administration relatives à l'organisation du service, sauf sur les points de l'ordre du jour où il existe un conflit d'intérêt.

Section 8. — La gestion du service

Art. 58. § 1er. Le service satisfait aux conditions suivantes :

- 1° posséder une autonomie technique, budgétaire et comptable ainsi qu'une gestion administrative de nature à permettre tant l'exécution de sa mission que le contrôle de celle-ci par l'Agence;

2° être dirigé par un directeur, personne physique rémunérée pour cette fonction et habilitée à assurer, en vertu d'une délégation de pouvoirs écrite du pouvoir organisateur et sous la responsabilité de celui-ci, la gestion journalière du service, en ce qui concerne au minimum :

- a) la mise en œuvre et le suivi du projet pédagogique;
- b) la gestion du personnel;
- c) la gestion financière;
- d) l'application des réglementations en vigueur;
- e) la représentation du service dans ses relations avec l'Agence;
- f) la conclusion de conventions avec les établissements scolaires et les services généraux.

§ 2. Le directeur est, en outre, en mesure :

1° d'assurer en permanence la direction effective du service. S'il n'est pas présent durant les activités prévues dans le cadre des projets d'accompagnement, un membre du personnel délégué à cet effet doit être en mesure de prendre les dispositions utiles en cas d'urgence et répondre aux demandes tant internes qu'externes;

2° de connaître à tout moment l'horaire de son personnel.

§ 3. En cas de manquement ou d'irrégularité dans l'exécution du mandat confié au directeur, l'Agence invite par lettre recommandée, le pouvoir organisateur à prendre les dispositions qui s'imposent.

Section 9. — La gestion administrative et comptable

Art. 59. Sans préjudice des dispositions visées à l'article 27 du décret, le service transmet, à la demande de l'Agence, tous documents justificatifs requis pour l'exercice de son contrôle, notamment les comptes annuels, les documents nécessaires au calcul des différentes subventions ainsi que le plan de formation visé à l'article 54.

Art. 60. Le service communique le bilan social tel que défini par l'arrêté royal du 4 août 96 relatif au bilan social, les comptes annuels, le bilan des activités ainsi que le plan de formation visé à l'article 54 :

1° pour les services gérés par un pouvoir organisateur privé : au conseil d'entreprise ou à défaut à la délégation syndicale;

2° pour les services gérés par un pouvoir organisateur public : au comité de négociation ou de concertation créé en vertu de la loi du 19 décembre 1974, ou à défaut, aux organisations syndicales représentatives des travailleurs.

Art. 61. Le service mentionne la référence de l'agrément par l'Agence sur tous les actes et autres documents, publicités et affichages émanant du service.

Le service ne peut, quel que soit le procédé utilisé, réaliser une publicité conjointe avec un établissement scolaire.

Art. 62. Le service tient une comptabilité conforme à la législation sur la comptabilité et les comptes annuels des entreprises et à ses arrêtés d'exécution.

Art. 63. La teneur et la présentation du plan comptable minimum normalisé correspondent à celle du schéma complet des comptes annuels avec bilan, comptes de résultats et annexes conformément à la législation sur la comptabilité et les comptes annuels des entreprises et à ses arrêtés d'exécution.

Les intitulés et numéros de comptes appropriés à l'activité des services sont communiqués par l'Agence aux services.

Art. 64. Les interventions financières sollicitées en vertu de l'article 97 auprès des bénéficiaires ou de leur représentants légaux doivent impérativement être comptabilisées au titre de récupérations de frais relatifs aux comptes 6010, 6011, 6012, 613, 61601 et 644 visés au plan comptable transmis par voie de circulaire aux services.

Dans le cadre du contrôle de l'utilisation des subventions, ces interventions sont déduites du montant des charges correspondantes.

De même, les subventions versées aux services par les pouvoirs publics ou par des œuvres que ces pouvoirs subventionnent, sont déduites des charges correspondantes imputées valablement dans l'exercice. Il n'est tenu compte des dites subventions que dans la mesure où elles sont allouées pour couvrir les dépenses considérées pour la détermination de la subvention.

Art. 65. Le bilan de départ de chaque service est soumis à l'Agence dans les six mois de la publication au *Moniteur belge* de l'extrait de leur décision d'agrément.

Art. 66. Les comptes annuels de chaque service sont transmis à l'Agence au plus tard le 31 mai de l'année suivant l'exercice comptable, accompagnés du rapport du réviseur d'entreprises dont la mission sera de certifier et le cas échéant de redresser les comptes.

Ils doivent également être accompagnés des comptes annuels consolidés de l'entité juridique dont le service fait partie ou auquel il est lié par une direction unique au sens du chapitre III, section 1re, point IV, A, § 6 de l'annexe de l'arrêté royal du 8 octobre 1976 relatif aux comptes annuels.

L'exercice comptable correspond à l'année civile.

Art. 67. Dans le cas où des prestations sont effectuées par une association juridiquement distincte mais néanmoins liée au service par une direction unique au sens du chapitre III, section 1, point IV, A, § 6 de l'annexe de l'arrêté royal du 8 octobre 1976 relatif aux comptes annuels, les prestataires actent leur présence au registre du personnel.

Section 10. — Les assurances

Art. 68. Préalablement à tout accompagnement d'un jeune, le service souscrit à une police d'assurance :

1° couvrant la responsabilité civile du service ou des personnes dont il doit répondre pour tout dommage survenu à un jeune ou causé par celui-ci. L'assurance doit préciser que le jeune garde la qualité de tiers et couvrir les dommages jusqu'à concurrence d'un minimum 2.479.000 euros pour les dommages corporels et 247.900 euros pour les dommages matériels, par sinistre;

2° couvrant tout dommage causé par un bénéficiaire qui ne mettrait pas en cause sa responsabilité civile ou tout dommage dont il aurait été victime pendant l'accompagnement.

Dans ce cas, l'assurance doit couvrir le décès d'un montant minimum de 2.479 euros, l'incapacité permanente à concurrence d'un montant minimum de 12.394 euros et les frais de traitement à concurrence d'un montant minimum de 2.479 euros.

Section 11. — Les obligations relatives aux bâtiments et aux installations

Art. 69. Les bâtiments et installations doivent présenter des conditions d'accessibilité en rapport avec le handicap des jeunes.

CHAPITRE II. — *Le contrôle*

Art. 70. Les services de l'inspection ont pour mission de vérifier le respect des conditions et normes d'agrément. Ils procèdent périodiquement à l'évaluation de la mise en œuvre des projets de service. Pour ce faire, ils évaluent en collaboration avec les services et les équipes éducatives les méthodes de travail, la qualité des services, prestations et la mise en place des projets d'accompagnement. Ils vérifient l'existence et la mise à jour de ceux-ci.

Les services d'inspection s'assurent du respect des règles en matière d'octroi et d'utilisation des subventions et des obligations imposées en matière de comptabilité.

Art. 71. Les services d'inspection assurent également une fonction de conseil auprès des services et des équipes éducatives.

Les remarques et conclusions des différentes inspections, positives ou négatives, sont transmises aux pouvoirs organisateurs et aux directions à qui il revient d'en informer le conseil d'entreprise et (ou) la délégation syndicale ou le comité de négociation ou de concertation créé en vertu de la loi du 19 décembre 1974.

TITRE V. — **La politique d'admission**

Art. 72. § 1er. Les services visés ne peuvent accompagner un jeune que pour autant que celui-ci soit en possession soit :

1° de la décision d'intervention de l'Agence visée à l'article 21 du décret qui conclut à la nécessité d'un accompagnement par un service d'aide à l'intégration;

2° de la décision provisoire visée à l'article 15 de l'arrêté du 4 juillet 1996;

3° de la décision d'un organisme compétent d'une autre collectivité fédérée admise à produire, en vertu d'un accord de coopération, ses effets sur le territoire de la région linguistique de langue française.

§ 2. Dans l'attente d'une des décisions visées au § 1er, l'Agence peut autoriser le service à accompagner temporairement un jeune si ce dernier ou son représentant légal a déjà introduit une demande individuelle d'intervention sollicitant un accompagnement par un service et moyennant la production dans les trois mois d'un des documents suivants :

1° un document provenant d'une autre administration prouvant l'existence d'un handicap;

2° une attestation établie par une équipe pluridisciplinaire d'un centre agréé visé à l'article 39 de l'arrêté du 4 juillet 1996;

3° une attestation établie par une équipe pluridisciplinaire indépendante du service et composée au moins d'un médecin, d'un psychologue, et d'un travailleur social ou paramédical.

La production d'un des documents visés à l'alinéa 2 ne préjuge pas de la décision qui résultera de l'analyse du dossier de base.

§ 3. La date de décision de l'Agence autorisant l'accompagnement ne peut être antérieure ni à la date à laquelle la demande a été envoyée par recommandé au bureau régional compétent de l'Agence, ni à la date d'entrée dans le service.

§ 4. Lorsque le jeune bénéficie d'une intervention prévue par l'arrêté du 9 octobre 1997, la communication de données pluridisciplinaires complémentaires n'est pas obligatoire.

Art. 73. Les services communiquent, dans les trois jours, au bureau régional compétent de l'Agence, les avis d'ouverture et de fermeture des dossiers des jeunes qu'ils accompagnent.

Art. 74. Le dossier du jeune ne peut être pris en compte dans le nombre de dossiers minimum visé à l'article 32 si l'Agence ne conclut pas à la nécessité d'un accompagnement.

Art. 75. En aucun cas, l'accompagnement par un service ne peut être conditionné par une contrepartie en espèces ou en nature des candidats à l'accompagnement, de leurs représentants légaux ou de leur famille, autre que la part contributive visée l'article 97.

TITRE VI. — **Le soutien à l'intégration scolaire**

CHAPITRE Ier. — *La convention de soutien à l'intégration*

Art. 76. Le soutien apporté au jeune par le personnel du service d'aide à l'intégration durant le temps scolaire est défini dans le cadre d'une convention individualisée dite « convention de soutien à l'intégration scolaire ». Celle-ci doit permettre de définir précisément les conditions d'interventions du service.

Les clauses de cette convention seront adaptées aux modalités d'intégration qui seront choisies.

CHAPITRE II. — *Les parties à la convention de soutien à l'intégration scolaire*

Art. 77. La convention de soutien à l'intégration scolaire est conclue entre l'établissement scolaire, le service et la famille, après avoir reçu l'accord sur projet de la Commission de soutien à l'intégration scolaire telle que définie aux articles 78 et suivants.

Peuvent aussi être signataires associés de la convention, des associations, administrations ou personnes qui apporteraient leur collaboration au projet.

CHAPITRE III. — *Le contenu de la convention de soutien à l'intégration scolaire*

Art. 78. Les conditions de l'intervention ainsi que les moyens respectifs de mise en œuvre de la collaboration entre l'école et le service sont précisées dans la convention englobant les dimensions scolaires, éducatives, et thérapeutiques et, notamment :

Dans ce cadre, sont prévus au minimum :

- 1° la nature des interventions;
- 2° la durée estimée et la fréquence des interventions;
- 3° les modalités et les lieux de collaboration entre les personnels respectifs;
- 4° le rythme des évaluations de la mise en œuvre de la convention;
- 5° l'identification et le rôle des référents de l'école et du service.

Art. 79. La convention de soutien à l'intégration scolaire est conclue pour une durée fixée par la Commission de soutien à l'intégration scolaire. Elle peut être reconduite moyennant l'accord préalable de la Commission.

Art. 80. La convention peut être dénoncée par une des parties avec un préavis correspondant à un tiers de la durée initiale. Toute disposition doit être prise pour maintenir la scolarité du jeune jusqu'à ce qu'une solution alternative soit acceptée par la Commission.

Art. 81. La convention n'engage que les parties signataires. Les autorités de tutelle des services et établissements exercent leurs compétences dans le cadre de la réglementation en vigueur.

CHAPITRE IV. — *Le rôle de la Commission de soutien à l'intégration scolaire*

Art. 82. La Commission prend connaissance du projet de convention et des documents utiles en vue de statuer sur l'intérêt de la collaboration entre l'école et le service, en fonction des différents éléments portés à sa connaissance et en relation avec les moyens respectifs existants. Elle vérifie si les clauses de la convention sont adaptées aux objectifs et aux modalités de la coopération choisie en vue du développement de l'intégration scolaire des jeunes concernés.

Elle émet un accord, un accord conditionné ou un refus de mise en œuvre de ladite collaboration.

CHAPITRE V. — *La procédure de demande auprès de la Commission de soutien à l'intégration scolaire*

Art. 83. L'établissement scolaire et le service, en concertation avec le jeune et sa famille, élaborent le projet individuel et la proposition de convention. L'initiative des projets leur revient.

La demande visant à obtenir l'accord sur la convention est signée par l'établissement scolaire, le service d'aide à l'intégration, le jeune et (ou) son représentant légal et envoyée par lettre recommandée à La Poste à la Commission de soutien à l'intégration scolaire.

Sont annexés à la demande :

- 1° la décision définitive de l'Agence et une copie des rapports qui ont été annexés à la demande d'intervention de l'Agence;
- 2° une note mettant en évidence la cohérence des projets individuels de l'école et du service d'aide à l'intégration;
- 3° une note expliquant en quoi l'apport spécialisé du service d'aide à l'intégration est nécessaire;
- 4° tout document utile à la décision visée.

TITRE VII. — *Les plaintes*

Art. 84. Toute plainte relative au soutien à l'intégration est adressée par courrier à l'Agence qui en accuse réception dans les dix jours. L'Agence en informe sans délai le pouvoir organisateur. Elle procède à l'instruction de la plainte dans un délai maximum de deux mois et ce, en respectant l'anonymat du plaignant. Elle informe celui-ci et le pouvoir organisateur de la suite réservée à cette plainte.

TITRE VIII. — *Le subventionnement*CHAPITRE Ier. — *Dispositions générales*

Art. 85. § 1er. Dans les limites des crédits budgétaires il est accordé aux services :

- 1° une subvention annuelle;
- 2° un supplément pour ancienneté pécuniaire;
- 3° un complément à la subvention annuelle destiné à financer la revalorisation barémique des salaires du personnel du secteur non marchand wallon.

§ 2. Le total des subventions résultant des dispositions du présent arrêté est réduit de l'équivalent du montant éventuel versé par le Fonds pour l'Emploi à l'Office national de Sécurité sociale en compensation de la subvention de l'allocation visée à l'article 4 de l'arrêté royal du 22 septembre 1989 tendant à promouvoir l'emploi dans le secteur non marchand.

CHAPITRE II. — *Le calcul de la subvention annuelle*

Art. 86. § 1er. Le service existant à la date d'entrée en vigueur du présent arrêté voit le montant de sa subvention annuelle de l'exercice en cours maintenu.

Si son agrément est augmenté suite à une transformation visée à l'article 81ter de l'arrêté du 9 octobre 97, cette subvention est complétée par le reliquat calculé sur base des dispositions de l'article 23, § 3 dudit arrêté.

§ 2. Pour les services créés à partir de la date d'application du présent arrêté suite à une transformation visée à l'article 81ter de l'arrêté du 9 octobre 97, le montant de la subvention correspond au reliquat calculé en vertu des dispositions de l'article 23, § 3 dudit arrêté.

§ 3. Le Gouvernement détermine le montant de la subvention des services qu'elle agréé ou crée en vertu des dispositions du titre 10.

Art. 87. Sans préjudice des dispositions prévues à l'article 27, la subvention annuelle est déterminée pour des périodes de trois ans au terme desquelles sont appliquées le cas échéant les dispositions visées à l'article 35.

Art. 88. La subvention annuelle est destinée à couvrir :

- 1° les charges de fonctionnement;
- 2° les charges de personnel dont les qualifications correspondent aux titres requis repris à l'annexe 3.

La subvention annuelle doit être affectée à concurrence de 85 % au moins de son montant à des charges de personnel.

Art. 89. La subvention annuelle est liquidée anticipativement durant l'exercice d'attribution par mensualités.

Les mensualités sont automatiquement ajustées le deuxième mois qui suit le dépassement de l'indice pivot qui sert de référence à l'indexation des salaires dans la fonction publique.

CHAPITRE III. — *Le supplément pour ancienneté pécuniaire*

Art. 90. § 1er. Un supplément de subvention est octroyé aux services dont l'ensemble du personnel a, au terme de l'année d'attribution, une ancienneté pécuniaire moyenne supérieure à celle déterminée à l'article 31.

§ 2. Au terme de chaque année d'attribution, le service transmet à l'Agence pour le 31 mars au plus tard une liste du personnel qu'il a occupé et rémunéré durant cette année. Cette liste est établie selon un modèle défini par l'Agence.

L'ancienneté pécuniaire à prendre en considération pour chaque membre du personnel est celle à laquelle il peut prétendre au 31 décembre de l'exercice auquel se rapporte la subvention, pondérée par le volume de prestations rémunérées. Pour les membres du personnel ayant quitté le service avant cette date, l'ancienneté pécuniaire à prendre en compte est celle à laquelle il peut prétendre à la date de sortie, pondérée par le volume de prestations rémunérées.

Le résultat de la division est ensuite diminué d'une demi-année d'ancienneté.

§ 3. Le supplément est accordé à concurrence du nombre d'équivalents temps plein (ETPt) multiplié par la différence entre le barème de référence visé à l'annexe 4 à l'ancienneté observée et ce même barème à l'ancienneté moyenne du personnel affecté au service lors du premier agrément.

Art. 91. Lorsqu'il est accordé la première fois, le supplément est liquidé automatiquement pour l'année suivante sous forme d'avance.

Si cette ancienneté est inférieure à celle qui a servi de base à l'octroi des avances, le supplément octroyé est rectifié.

CHAPITRE IV. — *Le supplément destiné à financer la revalorisation des salaires du personnel du secteur non marchand wallon*

Art. 92. La subvention annuelle considérée comme affectée à des charges salariales à raison de 90 % en moyenne, fait l'objet d'un supplément destiné à financer la revalorisation des salaires du personnel prévue par l'accord cadre du 16 mai 2000 selon la procédure définie dans le cadre de l'arrêté du Gouvernement wallon du 12 juillet 2001 portant augmentation des subventions annuelles des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées.

CHAPITRE V. — *Le contrôle de la subvention annuelle*

Art. 93. L'Agence intervient en faveur d'un bénéficiaire pour sa prise en charge dans un seul service.

Le cumul est néanmoins autorisé pour un jeune qui fréquente un service d'aide à l'intégration et :

- 1° un placement familial;
- 2° un centre de formation professionnelle;
- 3° un centre de rééducation fonctionnelle.

L'Agence peut également autoriser le cumul avec une prise en charge assurée par une autre structure sur base d'un projet individuel particulier.

Art. 94. § 1er. Si le total des heures prestées par le personnel d'accompagnement est inférieur au nombre d'heures pour lequel le service est agréé, l'Agence lui notifie le montant de la somme à récupérer en application de l'article 57 des lois coordonnées du 17 juillet 1991 sur la comptabilité de l'Etat.

Le retrait est effectué à partir du 1er jour du mois qui suit la date de notification.

§ 2. Si le montant total des charges de personnel du service est inférieur à 85 % de sa subvention annuelle, la différence est récupérée au moment du contrôle de l'utilisation des subventions par l'Agence déduction faite des récupérations visées au § 1er.

Art. 95. Les charges admissibles sont précisées à l'annexe 6.

Art. 96. L'Agence procède après notification, à la rectification et à la récupération d'office des subventions allouées sur base de déclarations inexactes ou dont l'utilisation s'avère injustifiée.

La rectification et la récupération s'effectuent le deuxième mois qui suit celui au cours duquel elles ont été notifiées et peuvent faire l'objet d'un plan d'apurement.

Les services disposent d'un délai de trente jours calendrier, cachet de La Poste faisant foi, pour contester toute rectification ou récupération notifiées sur base du présent arrêté.

Les services peuvent introduire une demande de révision de la subvention dans le délai de trente jours calendrier à partir de la prise de connaissance d'une information, de nature à remettre en cause le montant de la subvention, qu'il ne possédait pas lorsque celle-ci a été notifiée.

Il revient alors au service d'apporter la preuve de la date à laquelle il a été mis en possession de ladite information.

TITRE IX. — *Les parts contributives des jeunes*

Art. 97. Le service est autorisé à réclamer aux parents une part contributive qui ne peut excéder 25 euros par mois rattachés à l'indice pivot 119,53 du 1er mai 1996.

Le service peut réclamer en supplément à la part contributive les frais exposés en vue d'une activité spécifique de loisirs ou liés à des besoins particuliers du jeune en vue d'assurer son bien-être et son épanouissement personnel.

Ce supplément, lorsqu'il est sollicité par le service, doit recevoir l'aval du bénéficiaire ou de son représentant légal.

TITRE X. — De la programmation

Art. 98. Les commissions subrégionales de coordination procèdent au niveau de leur ressort à l'étude approfondie des besoins des personnes handicapées en terme de services et rendent semestriellement leur proposition de programmation subrégionale au Gouvernement wallon.

La programmation subrégionale pour la création ou la transformation de services est fixée semestriellement par le Gouvernement wallon et fait l'objet d'une publication officielle.

TITRE XI. — Dispositions transitoires, modificatives et abrogatoires

Art. 99. Les éducateurs classe 3, 2, 2B ou 2A ainsi que les puéricultrices ou aides familiaux qui étaient occupés dans un service d'accueil de jour pour jeunes et qui, en application de l'article 81ter de l'arrêté du 9 octobre 1997, sont engagés dans un service d'aide à l'intégration sont censés répondre à la qualification minimale exigée pour exercer la fonction de personnel d'accompagnement fixée à l'annexe 3.

Art. 100. § 1er. Le directeur qui, au 30 juin 2002 était engagé comme directeur classe 1 dans un service subventionné sur base de l'arrêté du 9 octobre 1997 et qui possédait à cette date les qualifications exigées par l'annexe II de l'arrêté du 9 octobre 1997 est considéré comme répondant aux conditions fixées par l'annexe 3 pour l'exercice de la fonction de directeur d'un service d'aide à l'intégration.

§ 2. Le directeur, porteurs d'un diplôme ou d'un certificat de fin d'études du niveau de l'enseignement supérieur universitaire ou non universitaire, de plein exercice ou de promotion sociale, à orientation pédagogique, psychologique, sociale ou paramédicale qui justifie d'une expérience d'au moins trois années de service tel qu'exigé, pour l'exercice de cette fonction, à l'annexe 3 et qui est engagé entre le 1er janvier 2003 et le 31 décembre 2003 peut assurer, jusqu'au 31 décembre 2006, la fonction de directeur sans devoir justifier d'un diplôme ou d'un certificat complémentaire attestant de connaissances acquises dans la gestion du secteur non marchand. Pour continuer à assurer cette fonction au-delà du 31 décembre 2006, le directeur devra justifier d'un diplôme ou d'un certificat complémentaire attestant de connaissances acquises dans la gestion du secteur non marchand tel qu'exigé à l'annexe 3.

Art. 101. Les travailleurs qui étaient occupés dans un service d'accueil de jour pour jeunes et qui, en application de l'article 81ter de l'arrêté du 9 octobre 1997, sont engagés dans un service d'aide à l'intégration gardent la rémunération afférente à l'échelle barémique et les autres avantages pécuniaires qui leur étaient applicables avant leur engagement dans le service d'aide à l'intégration. Leur rémunération constitue une charge admissible dans les limites édictées par les annexes 6 et 7.

Art. 102. Le jeune qui, au moment de la transformation d'un service d'accueil de jour en service d'aide à l'intégration, bénéficiait d'une intervention de l'Agence pour sa prise en charge par un service d'accueil de jour est présumé bénéficier d'une décision de l'Agence concluant à la nécessité d'un accompagnement par un service d'aide à l'intégration.

Art. 103. A l'article 54, § 1er, aliéna 1er de l'arrêté du 4 juillet 1996, la phrase liminaire est remplacée par le texte suivant : « L'agrément ne sera accordé aux services et structures visés à l'article 24, alinéa 2 du décret, à l'exception des services d'aide à l'intégration visés en vertu de l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés, que moyennant le respect des principes suivants : »

Art. 104. L'article 2 de l'arrêté du 9 octobre 1997 est complété par les dispositions suivantes :

« 16° service d'aide à l'intégration : service visé par l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'intégration des jeunes handicapés;

17° service d'aide à l'intégration d'orientation : service qui élabore une analyse approfondie des besoins de la personne handicapée qui justifie une mise en observation particulière. »

Art. 105. Les §§ 3 et 3bis de l'article 4 du même arrêté sont abrogés.

Art. 106. Aux articles 8, alinéa 2, et 9, § 1er, alinéa 2 du même arrêté, les mots « , les services d'aide à l'intégration » sont supprimés.

Art. 107. A l'article 8, alinéa 4 du même arrêté, les mots « , des services d'aide à l'intégration » sont supprimés.

Art. 108. Le § 2 de l'article 13 du même arrêté est abrogé.

Art. 109. Le point 4° du § 4 de l'article 56 du même arrêté est abrogé.

Art. 110. Le titre VII du même arrêté est abrogé.

Art. 111. Aux articles 81ter, § 1er, alinéa 2, 81ter, § 2 et 81ter, § 4 du même arrêté, les mots « tel que défini à l'article 4, § 3bis » sont abrogés.

Art. 112. L'article 82 du même arrêté est abrogé.

Art. 113. Au point f de l'article 85, 5°, du même arrêté, les mots « selon les modalités définies à l'article 81ter » sont supprimés.

Art. 114. L'alinéa 2 du point 4.1. de l'annexe III, point 4.1 du même arrêté est abrogé.

Art. 115. Le présent arrêté entre en vigueur le 1er janvier 2003.

Par dérogation à l'alinéa précédent, le titre II, chapitre II, section 5 et le titre VI entrent en vigueur à la date d'approbation de l'accord de coopération entre la communauté française et la Région wallonne en matière de soutien à l'intégration scolaire pour les jeunes en situation de handicap et cessent d'être en vigueur dès le moment où cet accord de coopération n'est plus d'application.

Art. 116. Le Ministre des Affaires sociales est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 1re (visée à l'article 42)

Le projet de service - Canevas

1. HISTORIQUE DU PROJET

2. FINALITES ET OBJECTIFS

3. POPULATION CONCERNEE :

a) types de handicap;

b) âge;

c) divers.

4. CONVENTION et PARTICIPATION FINANCIERE

5. ZONE GEOGRAPHIQUE D'INTERVENTION

6. ORGANISATION DU SERVICE

a) organisation du travail;

b) réunions diverses;

c) horaires des intervenants;

d) heures d'ouverture.

7. STRATEGIE DE COMMUNICATION

a) publicité-information;

b) sensibilisation;

c) contacts avec les services généraux;

d) contacts avec les écoles.

8. REFERENCES THEORIQUES

9. METHODOLOGIES

a) méthode d'analyse des besoins

* Sur le plan de :

— la réalisation de soi;

— les interactions sociales;

— le bien-être physique;

— le bien-être psychologique.

* Dans les domaines :

— relationnel;

— affectif;

— cognitif;

— matériel.

b) méthodes d'intervention dans les différents domaines, notamment :

— développement des compétences et potentialités de l'enfant (autodétermination);

— travail avec les familles (partenariat);

— participation à des pratiques de réseau (activation);

— mobilisation des ressources communautaires y compris recours aux services généraux

10. MODES D'EVALUATION

a) évaluation du service dans l'ensemble de ses missions;

b) évaluation des projets individuels en fonction des résultats attendus;

c) évaluation de produit et auto-évaluation.

11. RESSOURCES HUMAINES

a) personnel;

b) formation

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

L'ensemble des types d'intervention ne sont pas nécessairement à envisager pour chaque jeune. Les dimensions à prendre en compte ne sont pas nécessairement pertinentes pour toutes les prestations.

L'évaluation est faite au moins annuellement et à la fin de l'accompagnement.

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 3 (visée aux articles 17, 52, 88, 98 et 99)

Les qualifications et formations exigées du personnel des services pour la détermination des subventions

A. Personnel d'accompagnement

Les porteurs d'un diplôme ou d'un certificat de fin d'études du niveau de l'enseignement supérieur universitaire ou non universitaire, de plein exercice ou de promotion sociale, à orientation pédagogique, psychologique, sociale ou paramédicale, à l'exclusion du diplôme de bibliothécaire-documentaliste.

B. Personnel administratif

1. Commis

Les porteurs d'un des titres suivants :

* Diplôme ou certificat de fin d'études secondaires inférieures (formation générale ou technique).

* Brevet ou certificat de fin d'études de l'enseignement professionnel secondaire inférieur délivré après une quatrième année de finalité ou agrée après une cinquième année de perfectionnement ou de spécialisation dans une section "Travaux de bureau" délivré par un établissement créé, subventionné ou reconnu par l'État.

2. Copiste (Braille) 2e classe

Les porteurs d'un diplôme, certificat ou brevet permettant l'accès à la fonction de commis.

3. Rédacteur

Les porteurs d'un diplôme ou certificat de fin d'études secondaires supérieures (formation générale ou technique), dans la mesure où la formation reçue correspond avec les exigences normales de la fonction.

4. Comptable 2e classe

Les porteurs d'un diplôme ou certificat de fin d'études secondaires supérieures (formation générale ou technique) à orientation commerciale.

5. Copiste (Braille) 1re classe

Les porteurs d'un diplôme ou d'un certificat permettant l'accès à la fonction de rédacteur.

6. Comptable 1re classe

* Les porteurs d'un diplôme ou certificat de fin d'études de l'enseignement supérieur à orientation économique dont la qualification est en relation avec les exigences normales de la fonction.

* Les porteurs du diplôme de la Chambre belge des Comptables.

7. Gradué ou régent à orientation économique, juridique, administrative, ou en informatique

Les porteurs du diplôme octroyant ce titre.

C. Personnel ouvrier

1. Personnel ouvrier catégorie I

Les manœuvres, nettoyeurs, domestiques, veilleurs de nuit, concierges, ouvriers agricoles non qualifiés.

2. Personnel ouvrier catégorie III

Les ouvriers qualifiés qui ne sont pas porteurs d'un diplôme ou certificat de fin d'études établissant leur qualification.

D. Directeur

Les porteurs d'un diplôme ou d'un certificat de fin d'études du niveau de l'enseignement supérieur universitaire ou non universitaire, de plein exercice ou de promotion sociale, à orientation pédagogique, psychologique, sociale ou paramédicale et qui, en outre, satisfont aux deux conditions suivantes :

— justifier d'une expérience d'au moins trois années de service dans une fonction éducative, sociale, pédagogique, psychologique ou paramédicale exercée dans le secteur de l'aide aux personnes;

— posséder un diplôme ou un certificat complémentaire attestant de connaissances acquises dans la gestion du secteur non marchand. Le Ministre détermine les diplômes et certificats qui satisfont à cette exigence.

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 4 (visée aux articles 31 et 90)

Barème de référence (index 100 = 01/01/1990)

Ancienneté pécuniaire	Barème 16
0	630.347
1	642.998
2	655.649
3	668.300
4	668.300
5	689.993
6	689.993
7	711.686
8	711.686
9	816.528
10	816.528
11	838.220
12	838.220
13	859.913
14	859.913
15	881.606
16	881.606
17	903.298
18	978.012
19	999.705
20	999.705
21	1.021.398
22	1.021.398
23	1.043.090
24	1.043.090
25	1.064.783
26	1.064.783
27	1.086.475
28	1.086.475
29	1.086.475
30	1.086.475
31	1.086.475

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 5 (visée à l'article 31, alinéa 2)
Quotas de personnel hors intervention (ETPhi)

Equivalents temps plein >	Total
0	0,75
5	1,25
10	1,75
15	2,25

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
 J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
 Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
 Th. DETIENNE

Annexe 6 (visée aux articles 95 et 100)

Principes d'admissibilité des charges

I. Les charges sont réputées non-admissibles si elles ne respectent pas les principes généraux suivants;

1° elles doivent être relatives aux bénéficiaires pour lesquels un Bureau régional a statué favorablement sur l'opportunité d'une prise en charge dans le service - Au cas où le service prend en charge des personnes qui ne détiennent pas de décision favorable du B.R., les charges relevées dans la comptabilité du service sont réduites au prorata du nombre de dossiers relatifs aux bénéficiaires pour lesquels un Bureau régional a statué favorablement sur l'opportunité d'une prise en charge par le service;

2° elles doivent être relatives aux frais pour lesquels le Service a été subventionné;

3° elles doivent être comptabilisées dans le respect des principes de la loi du 17 juillet 1975 et ses arrêtés d'exécution;

4° elles doivent résulter d'échanges entre tiers et de réalités économiques tangibles. En particulier, les A.S.B.L. ou fondations liées par une direction unique au sens du chapitre III, section 1re point IV A, § 6, de l'annexe à l'arrêté royal du 8 octobre 1976 relatif aux comptes annuels constituent des tiers entre elles dans la mesure où leurs comptabilités respectives peuvent être valablement contrôlées;

5° elles doivent résulter d'échanges avec des personnes physiques qui ne peuvent être membres du pouvoir organisateur ou de la direction du service, ou avec des personnes morales parmi lesquels les membres du pouvoir organisateur ou de la direction du service n'assurent pas une fonction de direction ou d'administrateur. Dans le cas contraire, le caractère probant des charges doit pouvoir être constaté par l'Agence;

6° elles ne peuvent être relatives à des forfaits, hormis lorsque ceux-ci sont justifiés par une convention qui détaille les conditions dans lesquelles les prestations professionnelles sont fournies et rémunérées;

7° elles doivent résulter le cas échéant, d'une imputation réalisée à partir d'une clé de répartition répondant à des critères objectifs, réalistes et concrets.

2. Les charges suivantes en particulier sont réputées non-admissibles :

2.1. dans les comptes 60 et 61 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services

1° la partie des frais de déplacement de service qui dépasse le taux prévu pour le personnel des Ministères par l'arrêté royal du 18 janvier 1965 portant réglementation générale en matière de frais de parcours tel que modifié par l'arrêté du Gouvernement wallon du 7 mars 2001;

2° les valeurs d'investissements en ce compris les grosses réparations et gros entretiens de plus de 500 euros imputées en charge dans un seul exercice;

3° les frais de représentation qui ne sont pas liés directement à l'activité des services;

4° les souches de restaurant non-complétées par les noms des convives ainsi que les titres auxquels ils étaient présents;

5° les factures de séjour en hôtel non-complétées par les noms des personnes hébergées ainsi que les titres auxquels ils étaient présents;

6° les charges de loyer qui ne seraient pas justifiées par un contrat de bail écrit ou une convention entre les parties, détaillant les locaux faisant l'objet du contrat;

7° les charges de loyer entre A.S.B.L. ou fondations sauf si elles correspondent à la valeur des amortissements de la partie non-subventionnée par des pouvoirs publics de l'immeuble concerné. Dans ce cas seulement, les charges réputées incombant au bailleur sur base des lois sur les baux à loyer pourront être admises comme charges du locataire.

2.2. Dans les comptes 62 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

1° les rémunérations ne correspondant pas aux échelles reprises aux annexes 2 à 8 de l'arrêté du Gouvernement wallon du 12 juillet 2001 portant augmentation des subventions annuelles des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées et qui ne sont pas établies conformément aux règles reprises à l'annexe 7 du présent arrêté;

2° les avantages complémentaires non repris dans la liste énumérée au point I de l'annexe 7 du présent arrêté;

3° les primes patronales pour assurances extra-légales visées au compte 6230;

4° les charges relatives aux assurances-groupes;

5° les dotations et utilisations de provisions pour pécules de vacances et de sortie visées aux comptes 6250 et 625;

6° les charges salariales ne résultant pas d'une convention ou d'un contrat de travail écrit mentionnant au moins la ou les fonctions exercées par le travailleur ainsi que le ou les volumes de prestations;

7° les charges de rémunération qui n'ont pas fait l'objet des déclarations auprès de l'O.N.S.S. et/ou de l'Administration fiscale;

8° les indemnités de rupture, hormis celles relatives au directeur.

2.3. dans les comptes 63 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

1° les charges d'amortissements résultant de taux supérieurs aux taux suivants :

a) 20 % pour les frais d'établissement visés au compte 6300.

b) 33 % pour les immobilisations incorporelles visées au compte 6301.

c) 3 % pour les constructions et terrains bâtis visés au compte 63020, à l'exception des grosses réparations et gros entretiens d'immeubles (compte 63020X) qui sont amortis à un taux de 10 %.

d) 20 % pour les installations, machines et outillages visés au compte 63021 à l'exception du matériel éducatif qui est amorti à un taux de 10 %. Le matériel informatique peut néanmoins être amorti à un taux de 33 %.

e) 10 % pour le mobilier visé au compte 63022X.

f) 20 % pour le matériel roulant visé au compte 63022X.

g) L'un des taux précédents en fonction du type de bien concerné par le contrat de location-financement ou de droits similaires.

h) Une dérogation à ces taux peut être accordée par l'Agence en cas d'acquisition d'occasion ou de biens préfabriqués. Celle-ci doit être demandée par lettre recommandée et motivée.

2° les réductions de valeur sur créances visées aux comptes 633 et 634;

3° les provisions pour pensions légales et extra-légales visées au compte 635;

4° les provisions pour gros travaux et gros entretiens visées au compte 636;

5° les autres provisions visées au compte 637.

2.4. dans les comptes 64 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

1° les amendes imputées au compte 640;

2° les charges relatives aux montants à restituer aux pouvoirs subsidiaires visées aux comptes 646.

2.5. dans les comptes 65 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

1° les charges financières non-ventilées selon leur nature dans les comptes suivants : 65000- « Charges financières d'emprunt pour investissements », 65001- « Charges financières de leasings », 65002- « Charges financières de crédits de caisse - retards Awiph ou raison impérative », 65003- « Charges financières de crédits de caisse - Autres », 6570- « Charges financières comptes bancaires », 6571- « Charges financières - placements »;

2° les charges de crédits de caisse sauf si le recours à ceux-ci est rendu obligatoire par un retard de paiement dû à l'Administration ou pour une raison impérative indépendante de la volonté du service. Le service doit alors prouver le retard de paiement et la responsabilité de l'Administration par une attestation à réclamer à l'Agence ou prouver le caractère impératif de l'événement qui a justifié le recours à un tel crédit;

3° les charges financières résultant des opérations de placement.

2.6. dans les comptes 66 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

— les charges exceptionnelles visées au compte 660;

2.7. dans les comptes 69 visés au PCMN transmis par voie de circulaire aux services :

— les charges d'affectations et prélèvements ventilées dans les comptes 69.

2.8. Divers :

1° les dons simultanément comptabilisés en charge et en produits;

2° les produits des activités des institutions simultanément comptabilisés en charge et en produits;

3° les charges relatives à des remboursements de frais d'administrateurs sauf celles découlant de missions ponctuelles décidées par le conseil d'administration collégalement avec la direction.

3. Sont déduites des charges :

1° les subventions obtenues des pouvoirs publics lorsqu'elles couvrent précisément les mêmes charges que celles prises en compte aux termes du présent arrêté;

2° le subside de fonctionnement octroyé par la Loterie Nationale n'est pas déductible des charges;

3° les diverses récupérations de frais, à l'exception des dons privés, des recettes résultant de fancy-fairs ou autres opérations d'appel de fonds privés, de ventes de produits à l'extérieur du service, de la gestion de trésorerie et des recettes issues de la location d'appartements supervisés. Ces exceptions sont prises en compte si les produits concernés sont comptabilisés dans des comptes ou sous-comptes distincts et qu'en même temps les charges liées à l'organisation de ces opérations font l'objet des mêmes distinctions;

4° les charges relatives à l'organisation de fancy-fairs ou autres opérations d'appel de fonds privés, de ventes de produits à l'extérieur du service, de gestion de trésorerie et des recettes issues de la location d'appartements supervisés. Celles-ci doivent faire l'objet d'une comptabilisation ventilant chacun de ces types de charges tout comme les recettes obtenues suite à l'organisation de ces opérations.

4. Contrôle financier :

Quand un service d'aide à l'intégration existe au sein d'une même entité administrative comprenant d'autres services subventionnés sur base de l'arrêté du 9 octobre 1997, le contrôle de l'utilisation des subventions de ce service se réalise en totalisant d'une part les subventions octroyées et d'autre part les charges qui doivent être ventilées par sections au sein de la comptabilité.

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 7 (visée à l'article 100 et à l'annexe 6)

Frais de personnel admissibles**I. Avantages complémentaires.**

1° Les avantages complémentaires comprennent exclusivement : une allocation annuelle spéciale d'un montant défini à l'annexe 1er de l'arrêté du Gouvernement wallon du 12 juillet 2001 portant augmentation des subventions annuelles des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées, payable par tranches mensuelles, accordée à tous les membres du personnel à l'exception des médecins.

Les membres du personnel qui effectuent des prestations à temps partiel bénéficient de cette allocation proportionnellement aux prestations effectives.

2° Un supplément de traitement de 50 % sur base du traitement horaire subventionné, accordé à concurrence de 11 heures maximum par dimanche, pour les prestations effectuées le dimanche par les membres du personnel d'accompagnement ou ouvrier.

La durée maximum des prestations prise en considération par dimanche est limitée à 16 heures en tenant compte du régime dominical en vigueur, fixé en fonction du nombre de personnes handicapées présentes le jour en question.

3° Une indemnité forfaitaire journalière spéciale de 24,78 euros rattachés à l'indice pivot 138.01 à la date du 1er janvier 1990 sur la base de l'indice des prix en vigueur définis le 1er janvier 1984 payée aux membres du personnel qui accompagnent les bénéficiaires, afin de couvrir leurs charges complémentaires réelles durant les séjours de vacances organisés par les services et qui donnent droit au remboursement limité des frais exposés.

A l'exception du premier et du dernier jour des vacances, cette indemnité ne pourra être octroyée que pour chaque période de présence de 24 heures par jour dans le centre de vacances.

L'octroi de cette indemnité forfaitaire journalière est limité à trente jours maximum par accompagnateur.

4° Une allocation de fin d'année calculée selon les dispositions en vigueur pour les agents de la Région wallonne.

II. Ancienneté pécuniaire.

Pour le calcul de l'ancienneté pécuniaire du personnel éducatif, des directeurs et assistants sociaux, est admissible le nombre d'années durant lesquelles le travailleur a été rémunéré par l'employeur, que ce soit à temps plein ou à temps partiel, dans les secteurs suivants :

1° les institutions agréées ou conventionnées par l'Agence, par l'ex Fonds 81 et l'ex FCIPPH;

2° les institutions agréées ou conventionnées par la COCOF et la COCOM;

3° les services d'Aide à la Jeunesse et de l'ex Protection de la Jeunesse;

4° l'O.N.E.;

5° les centres agréés;

6° les institutions agréées et conventionnées par la Direction générale des Affaires sociales et de la Santé du Ministère fédéral des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement;

7° les institutions agréées et conventionnées par la Direction générale de l'Action sociale et de la Santé du Ministère de la Région wallonne;

8° les écoles d'enseignement spécial;

9° les institutions ayant obtenu une convention avec l'INAMI.

Sont assimilées les périodes de congés de maternité et d'allaitement, les périodes d'interruption de carrière d'un an maximum donnant le droit à une allocation d'interruption, les dix jours d'absence pour motifs impérieux.

Pour le personnel non-éducatif, hormis les directeurs et assistants sociaux, tout service presté antérieurement dans une fonction similaire à celle qu'il occupe au moment de son engagement dans une institution agréée par l'Agence peut également être assimilé qu'il l'ait été à temps plein ou à temps partiel.

On entend par fonction similaire :

* pour le personnel administratif : toutes les fonctions reprises sous cette rubrique à l'annexe 3.

* pour le personnel ouvrier : toutes les fonctions reprises sous cette rubrique à l'annexe 3.

Ces services ne sont pris en considération qu'à partir de la date à laquelle le membre du personnel atteint l'âge fixé à l'annexe 7 du présent arrêté. Pour le personnel qui a été engagé dans un service agréé par l'Agence à partir du 10 mai 2001, l'âge de prise de rang pour le calcul de l'ancienneté pécuniaire est celui prévu à l'annexe 9 de l'arrêté du Gouvernement wallon du 12 juillet 2001 portant augmentation des subventions annuelles des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées.

Ces services ne sont pris en considération qu'à la condition que le membre du personnel concerné ait possédé à l'époque le diplôme requis pour l'exercice de cette fonction.

Les membres du personnel qui étaient en service avant le 1er janvier 1984 dans les institutions agréées par le Fonds de soins médico-socio-pédagogiques pour handicapés ou par l'Office de Protection de la Jeunesse, conservent au minimum le bénéfice de l'ancienneté pécuniaire qui leur a été reconnue officiellement à l'époque.

La preuve des services prestés, à fournir par les intéressés résulte des versements effectués auprès d'un organisme de sécurité sociale ou d'une caisse de pension.

Tout autre document justificatif pourra être exigé par les services compétents.

III. Nominations, promotions et changements de fonction.

§ 1er. Pour tout membre du personnel nommé à un grade de direction, la rémunération ne peut être inférieure à celle afférente à la fonction à laquelle donne droit son diplôme dans le service qui l'occupe.

§ 2. Le membre du personnel promu à un autre grade, dans le même service, conserve la totalité de l'ancienneté pécuniaire qui lui a été reconnue sur base des critères fixés au point II de la présente annexe.

De même, en cas de changement de fonction au sein de la même institution, l'ancienneté pécuniaire peut être valorisée conformément aux dispositions du point II de la présente annexe.

IV. Ne sont pas admissibles :

1° les rémunérations payées à des membres du personnel admis à la retraite, qui exercent une activité professionnelle non autorisée en vertu de la législation en matière de pension;

2° la partie des rémunérations et des charges patronales légales qui dépasse les montants pris en charge par les pouvoirs publics pour un horaire complet sans préjudice du paiement des heures supplémentaires admissibles et des prestations effectuées dans le cadre de l'enseignement de promotion sociale organisé en faveur des membres du personnel en service dans les services.

Cette disposition s'applique également au cas où une personne occupe plusieurs fonctions à temps partiel subventionnées ou à charge des pouvoirs publics.

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

Annexe 8 (visée à l'annexe 7)

Echelles de traitement visées par l'arrêté du Gouvernement wallon du 12 juillet 2001 portant augmentation des subventions annuelles des services résidentiels, d'accueil de jour et de placement familial pour personnes handicapées

Fonction	Catégories	Barème (n° échelle)	Age min.
<u>Directeur</u>		25	24
<u>Personnel d'accompagnement</u>	Licencié à orientation pédagogique, psychologique, sociale ou paramédicale	27	24
	Gradué à orientation pédagogique, psychologique, sociale ou paramédicale	19	23
<u>Personnel administratif</u>	Licencié à orientation économique, juridique, administrative, ou informatique	27	24
	Gradué ou régent à orientation économique, juridique, administrative, ou informatique	19	23
	Rédacteur	17	20
	Commis	4	18
	Comptable Cl. 1	18	23
	Comptable Cl. 2	8	20
	Copiste A3	4	18
	Copiste A2	17	20
<u>Ouvrier</u>	Ouv. Cat. 1	1	18
	Ouv. Cat. 3	3	18

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement wallon du 19 septembre 2002 relatif à l'aide à l'intégration des jeunes handicapés.

Namur, le 19 septembre 2002.

Le Ministre-Président,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
Le Ministre des Affaires sociales et de la Santé,
Th. DETIENNE

VERTALING

MINISTERIE VAN HET WAAELSE GEWEST

N. 2002 — 4191

[C — 2002/28111]

19 SEPTEMBER 2002. — Besluit van de Waalse Regering betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren

De Waalse Regering,

Gelet op het decreet van 6 april 1995 betreffende de integratie van gehandicapte personen, inzonderheid op artikel 24 en op artikel 30;

Gelet op het besluit van de Waalse Regering van 9 oktober 1997 betreffende de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de voor gehandicapte personen bestemde residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen, gewijzigd bij de besluiten van de Waalse Regering van 23 juli 1998, 20 mei 1999, 3 juni 1999, 29 juni 2000, 11 januari 2001, 13 december 2001, 26 juni 2002 en 5 september 2002;

Gelet op het besluit van de Waalse Regering van 4 juli 1996 houdende uitvoering van het decreet van 6 april 1995 betreffende de integratie van gehandicapte personen;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 18 juni 2002;

Gelet op de instemming van de Minister van Begroting, gegeven op 26 juni 2002;

Gelet op het advies van het beheerscomité van het "Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées" (Waals agentschap voor de integratie van gehandicapte personen), gegeven op 2 juli 2002;

Gelet op het protocol nr. 2000/24 van het Comité C van het Waalse Gewest, opgesteld op 16 juli 2002;

Gelet op het advies van de Raad van State nr. 33893/2/V, gegeven op 26 juli 2002, overeenkomstig artikel 84, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

Gelet op de dringende noodzakelijkheid;

Overwegende dat verschillende bepalingen van het besluit van de Waalse Regering van 9 oktober 1997 betreffende de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de voor gehandicapte personen bestemde residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen nader bepaald dienen te worden en dat het bijgevolg noodzakelijk is om in de juridische continuïteit te voorzien;

Overwegende dat die bepalingen zo spoedig mogelijk in kennis moeten worden gebracht van de dagonthaaldiensten die vóór 30 november 2002 een omvormingsaanvraag bij het "Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées" moeten indienen, krachtens artikel 81ter van bovenvermeld besluit van de Waalse Regering van 9 oktober 1997, gewijzigd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002;

Op de voordracht van de Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid;

Na beraadslaging,

Besluit :

TITEL I. — Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit besluit regelt, overeenkomstig artikel 138 van de Grondwet, een aangelegenheid bedoeld in artikel 128, § 1, ervan.

Art. 2. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder :

1° het decreet : het decreet van 6 april 1995 betreffende de integratie van gehandicapte personen;

2° het besluit van 4 juli 1996 : het besluit van de Waalse Regering van 4 juli 1996 houdende uitvoering van het decreet van 6 april 1995 betreffende de integratie van gehandicapte personen;

3° het besluit van 9 oktober 1997 : het besluit van de Waalse Regering van 9 oktober 1997 betreffende de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de voor gehandicapte personen bestemde residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen;

4° de wet van 19 december 1974 : de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel;

5° de Minister : de Minister bevoegd voor het Gehandicaptenbeleid;

6° het Agentschap : het "Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées";

7° het gewestelijk bureau : de gewestelijke bureaus opgericht krachtens artikel 3 van het besluit van de Waalse Regering van 4 juli 1996 houdende uitvoering van het decreet van 6 april 1995 betreffende de integratie van gehandicapte personen;

8° het beheerscomité : het beheerscomité van het Agentschap, ingesteld krachtens artikel 31 van het decreet;

9° de steuncommissie voor schoolintegratie : de commissie ingesteld in het kader van het Samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest inzake de steun voor schoolintegratie ten gunste van jongeren met een handicap;

10° de jongere : elke gehandicapte persoon zoals omschreven in artikel 2 van het decreet, van zes tot twintig jaar oud, en voor wie het Agentschap besluit dat een begeleiding door een door het Agentschap erkende dienst voor integratiehulp noodzakelijk is;

11° de fysiek of sensorieel gehandicapte persoon : de jongere die lijdt aan één van de volgende handicaps :

— blindheid, amblyopie of zware gezichtsstoornissen;

— doofheid, gedeeltelijke doofheid of zware gehoorstoornissen;

— stoornissen in de motoriek, dysmelie, poliomyelitis, skelet- en ledenmisvormingen;

— hersenverweking, multiple sclerose, spina bifida, myopathie, neuropathie;

— een niet-besmettelijke chronische aandoening die geen zorgverlening in een kinderafdeling meer vereist;

12° de begeleider : de werknemer van de dienst die tussenbeide komt in het begeleidingsproces van de jongere;

13° de dienst : de dienst voor integratiehulp erkend door het Agentschap krachtens dit besluit;

14° de dagonthaaldienst voor jongeren : de dienst bedoeld in artikel 4, § 1, van het besluit van 9 oktober 1997;

15° de algemene diensten : de diensten die voor de gezamenlijke bevolking bestemd zijn en aan de specifieke behoeften van de jongeren kunnen voldoen;

16° de omvorming : de omvorming van de dienst bedoeld in afdeling van titel VIII van het besluit van 9 oktober 1997;

17° de schooluren : het tijdsbestek waarin de school de jongeren opvangt, middagpauze inbegrepen;

18° de netwerking : het werk dat volgens beide hierna omschreven logica's verricht wordt :

1) de logica die steunt op de kennisgeving van de jongere. Die praktijk zet de jongere ertoe aan om blijvend te werken aan de betrekkingen met zijn omgeving, om een zo open en gevarieerd mogelijke kennisgeving te verwerven, en

2) de logica die betrekking heeft op het netwerk van professionelen, samengesteld uit diensten en maatschappelijk werkers. Bedoeld netwerk wordt gezien als een instrument dat in dienst staat van de begeleiding. Eén van de kenmerken van bedoelde praktijk bestaat erin te voorzien in coördinatievormen en in samenwerkingsverbanden tussen de verschillende diensten.

TITEL II. — Algemene beginselen en opdrachten van de diensten

HOOFDSTUK I. — Algemene beginselen

Art. 3. De integratiehulp bestaat in het begeleiden van de jongere, met inachtneming van de beginselen bedoeld in artikel 4 van het decreet en in de artikelen 4 en 5 van dit besluit, met als doel zijn deelneming en socialisatie in de gewone levenssfeer te bevorderen. Die doelstelling wordt meer bepaald op de volgende vlakken nagestreefd : gezins-, school- (gewoon of bijzonder onderwijs), maatschappelijk leven, sport- en cultuurbeleving, therapeutische of, in voorkomend geval, professionele behandeling.

Art. 4. Bij de begeleiding worden de volgende beginselen in acht genomen :

1° het gaat om een individuele aanvraag van de jongere of, als hij die niet zelf kan formuleren, van zijn wettelijke vertegenwoordiger of van de persoon aan wie hij wordt toevertrouwd;

2° er wordt regelmatig nagegaan of de algemene diensten al dan niet aan de aanvraag kunnen voldoen;

3° er wordt een onderzoek gedaan naar de behoeften van de jongere en van zijn gezin;

4° de potentialiteiten van de jongere en van zijn gezin worden benut en de jongere, zijn gezin en naasten worden zo veel mogelijk bij de begeleiding betrokken;

5° de autonomiecapaciteiten van de jongere en van zijn gezin worden gestimuleerd;

6° er wordt gehandeld op verschillende actieplaatsen;

7° er wordt gewerkt met andere psycho-medische-maatschappelijke actoren;

8° er wordt in netwerk gewerkt en de interne en externe coördinatievormen worden verstevigd via een transversale benadering van de door de jongere ondervonden problemen;

9° binnen de gemeenschap wordt anders over de handicap nagedacht met het oog op de inschakeling van al haar hulpbronnen en een begin van reflectie over nieuwe samenlevingsvormen.

Art. 5. De dienst waarborgt de onafhankelijkheid en de vrijheid van keuze van de jongere en eerbiedigt zijn ideologische, filosofische of godsdienstige inzichten en die van zijn gezin.

De opname en de begeleiding van een jongere kunnen niet afhankelijk worden gemaakt van het feit dat hij in een welbepaalde school ingeschreven staat of dat hij of zijn wettelijke vertegenwoordiger tot één of andere groepering toetreedt.

De dienst waarborgt dezelfde dienstverlening aan alle gehandicapte personen en mag de jongere of zijn gezin met name geen andere financiële bijdrage opleggen dan die bedoeld in artikel 97 als opvang- en begeleidingsvoorwaarde.

HOOFDSTUK II. — Opdrachten van de diensten

Afdeling 1. — Algemene bepalingen

Art. 6. De dienst verstrekt de jongere informatie en verleent hem geïndividualiseerde steun in coördinatie met de andere interveniënten zodat de verschillende ondernomen begeleidingsactiviteiten zinvol en samenhangend worden gemaakt.

Het Agentschap kan een op de leeftijd gestoelde afwijking toestaan op grond van een specifiek project.

Art. 7. In samenwerking met het gezin vervult de dienst de vier volgende opdrachten :

1° een individuele begeleiding buiten de schooluren;

2° het genereren, formuleren en uitwerken, buiten de schooluren, van collectieve oplossingen voor individuele behoeften;

3° het ontwikkelen van een werk in gemeenschap;

4° het begeleiden van de jongere binnen de schooluren via individuele en groepsactiviteiten.

Art. 8. De opdrachten bedoeld in artikel 7 kunnen slaan op educatieve, maatschappelijke, psychologische, re-educatieve en (of) therapeutische aspecten, waarbij het begeleidingswerk steeds in het verlengde dient te liggen van de doelstelling bestaande uit de deelname van de jongere aan het gezins- en maatschappelijk leven.

De maatschappelijke, psychologische, reeducatieve of therapeutische begeleiding van een jongere die bijzonder onderwijs volgt kan echter pas worden doorgevoerd indien hij opgenomen wordt in de berekening tot bepaling van het aantal periodes overeenkomstig het koninklijk besluit nr. 67 van 20 juli 1982 tot vaststelling van de wijze waarop de ambten van het paramedisch personeel worden bepaald in de inrichtingen voor buitengewoon onderwijs, met uitzondering van de internaten of semi-internaten.

Art. 9. De diensten begeleiden de jongere ongeacht zijn handicap, behalve de diensten die resulteren uit een omvorming doorgevoerd krachtens artikel 81, § 4, van het besluit van 9 oktober 1997 die fysiek of sensorieel gehandicapte jongeren blijven begeleiden.

Afdeling 2. — Individuele begeleiding

Art. 10. De individuele begeleiding buiten de schooluren, meer bepaald 's avonds, op zaterdag en tijdens de schoolvakanties, bevordert de deelname van de jongere in zijn gewone levenssfeer en zijn vaardigheden, autonomie en zelfontplooiing.

Art. 11. De dienst zet de jongere ertoe aan zijn relatiekring en zijn geheel aan maatschappelijke ervaringen uit te bouwen. Hij kan voorzien in een paramedische re-educatie of een psychologische opvolging, met inachtneming van artikel 8, tweede lid.

Afdeling 3. — Collectieve activiteiten

Art. 12. De dienst voorziet in een begeleiding via collectieve activiteiten buiten de schooluren, meer bepaald 's avonds, op zaterdag en tijdens de schoolvakanties. Zijn tussenkomst is erop gericht de potentialiteiten van de jongere kracht bij te zetten en zijn bekwaamheden te benutten in interactie met zijn maatschappelijke omgeving. Deze begeleidingsvorm sluit aan bij het project dat de begeleiding van de jongere beoogt. Streefdoel is steeds de optimale deelname van de jongere.

Afdeling 4. — Werk in gemeenschap

Art. 13. De dienst ontwikkelt een dynamiek gekenmerkt door netwerking en deelname van de plaatselijke gemeenschap. Die dynamiek beoogt het opzetten van plaatselijke samenwerkingsverbanden, alsmede de beïnvloeding van de rol van overheid en diensten en het genereren op lange termijn van vaardigheden en capaciteiten die de integratie van gehandicapte jongeren bevorderen.

De dienst ontwikkelt o.a. de volgende werkwijzen :

- 1° het inzetten van groepen en personen die bereid zijn mee te werken aan het integratieproces van gehandicapte personen;
- 2° het uitwerken van plannen op lange termijn waardoor de groepen en netwerken die zich weinig aangesproken voelen door het probleem van gehandicapte personen nieuw leven wordt ingeblazen;
- 3° het bevorderen van een betere coördinatie tussen de participanten;
- 4° het samenwerken met de overheid en het verenigingsleven.

Afdeling 5. — Begeleiding tijdens de schooluren

Art. 14. De dienst kan instaan voor de begeleiding van de jongere via individuele en groepsactiviteiten tijdens de schooluren. Overeenkomstig onder meer artikel 8, tweede lid, mag hij niet de plaats van de school innemen door als enige de opdrachten en (of) taken die haar toekomen, op zich te nemen. Als de dienst voorziet in begeleiding tijdens de schooluren, vervult hij zijn opdracht in samenwerking met verschillende scholen.

Art. 15. De diversiteit aan steunvormen voor schoolintegratie hangt af van de handicapsituatie, van de behoeften van elke jongere, van de keuze van de ouders en van de beschikbare middelen.

De integratie kan ofwel individueel ofwel collectief zijn. Als doel van de integratieactiviteit staat steeds de geleidelijke deelname aan een voltijdse scolariteit voorop.

De steunverleningsactiviteiten kaderen in een globale actie zodat elke interveniënt, gebruik makend van zijn specifieke vaardigheden, bijdraagt tot een specifieke kennis van de jongere, waarbij de coördinatie van de verschillende bijdragen een samenhangende en collegiale multidisciplinaire opvolging mogelijk moet maken.

Art. 16. De steun wordt bij voorkeur in schoolverband verleend. Gezien de aard van de omstandigheden kan evenwel op andere plaatsen geageerd worden. Ongeacht de keuze behoudt elke partner zijn originaliteit en oefent hij zijn verantwoordelijkheden in alle onafhankelijkheid uit, waarbij de samenwerking evenwel zo nauw mogelijk wordt behouden.

TITEL III. — Erkenning van de diensten

HOOFDSTUK I. — Procedures

Afdeling 1. — Aanvraag om eerste erkenning

Art. 17. De aanvraag om eerste erkenning wordt bij ter post aangetekend schrijven aan het Agentschap gericht. Bij de aanvraag worden de volgende stukken en gegevens gevoegd :

- 1° het project van de dienst, alsmede de wijze waarop de individuele begeleidingsprojecten uitgewerkt en opgevolgd worden;
- 2° de identiteit van de directeur van de dienst, diens bewijs van goed zedelijk gedrag en de geschreven bevoegdheidsoverdracht van de inrichtende macht bedoeld in artikel 58;
- 3° een voor eensluidend verklaard afschrift van de diploma's en getuigschriften van de directeur, alsmede het bewijs van nuttige ervaring vereist in bijlage 3;
- 4° een attest, sinds minder dan één jaar afgeleverd door de gewestelijke brandweerdienst, met betrekking tot de conformiteit van de plaats(en) waar de dienst de jongeren gewoonlijk en gezamenlijk in zijn lokalen opvangt, waarin tevens de maximale opvangcapaciteit aangegeven wordt;
- 5° als de dienst is opgericht in de juridische vorm van een v.z.w. of van een stichting, een afschrift van de gecoördineerde statuten zoals ze zijn neergelegd bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg;
- 6° het inschrijvingsnummer van de dienst bij de R.S.Z. of bij de RDSZPPO en, voor de v.z.w.'s, het inschrijvingsnummer in het rijksregister;
- 7° bij omvorming, het advies, voor de particuliere sector, van de ondernemingsraad of van de bevoegde vakbondsafvaardiging of, voor de overheidssector, van het onderhandelings- of overlegcomité opgericht krachtens de wet van 19 december 1974.

Art. 18. Binnen dertig dagen na verzending van de aanvraag om eerste erkenning stuurt het Agentschap de aanvrager bij ter post aangetekend schrijven een bericht van ontvangst van het dossier als het volledig is. Als het dossier onvolledig is, informeert het Agentschap de aanvrager op dezelfde wijze en geeft het hem kennis van de ontbrekende stukken.

Het Agentschap behandelt het dossier en het beheerscomité van het Agentschap beslist binnen twee maanden, te rekenen van de datum van ontvangst van het volledige dossier betreffende de aanvraag om eerste erkenning.

Afdeling 2. — Aanvraag om hernieuwing van de erkenning

Art. 19. De aanvraag om hernieuwing wordt uiterlijk zes maanden vóór afloop van de geldigheidstermijn van de erkenning bij ter post aangetekend schrijven aan het Agentschap gericht.

De termijn van zes maanden wordt tot twee maanden ingekort als de erkenning verleend wordt voor een duur van zeven maanden of minder.

Art. 20. De aanvraag gaat vergezeld van de stukken bedoeld in artikel 17, eerste lid, 1°, 2° en 4°. Als de andere stukken vereist krachtens artikel 17, eerste lid, wijzigingen ondergaan, worden zij bijgevoegd.

De jaarlijkse evaluatieverslagen bedoeld in artikel 42 en opgesteld sinds de laatste erkenning, worden eveneens bij de aanvraag gevoegd.

Art. 21. De inspectiediensten van het Agentschap gaan na of de dienst voldoet aan de verschillende erkenningsvoorwaarden en -normen bedoeld in titel IV. Een verslag waarin de beoordeling door de inspectiediensten per categorie verplichtingen wordt opgenomen, wordt aan de leden van het beheerscomité gericht om hem van advies te dienen bij zijn besluitvorming.

Als « categorie verplichtingen » wordt beschouwd elke afdeling van hoofdstuk I van titel 4.

Art. 22. De dienst blijft voorlopig erkend totdat het beheerscomité zijn beslissing getroffen heeft.

Afdeling 3. — Beslissing tot eerste erkenning en tot hernieuwing van de erkenning

Art. 23. Het beheerscomité beoordeelt de elementen van het dossier betreffende de aanvraag om eerste erkenning.

Art. 24. In geval van hernieuwing beslist het beheerscomité van het Agentschap op grond van de verschillende elementen van het dossier en van het verslag bedoeld in artikel 21.

Art. 25. De beslissing van het Agentschap vermeldt :

1° de begin- en einddatum van de erkenning;

2° het theoretische volume van de begeleidingsuren toegekend voor één kalenderjaar en bepaald overeenkomstig hoofdstuk II van deze titel;

3° het minimumaantal individuele dossiers dat over één kalenderjaar beheerd moet worden.

Art. 26. De erkenning wordt verleend voor een periode van drie maanden tot hoogstens drie jaar. Zij kan hernieuwd worden.

Afdeling 4. — Bijzondere bepalingen

Art. 27. Indien het beheerscomité vaststelt dat één of verschillende van de erkenningsvoorwaarden en -normen bedoeld in titel IV niet of niet meer worden vervuld, kan het beheerscomité bij de hernieuwing of op elk ander tijdstip de erkenning voorwaardelijk behouden, opschorten of intrekken dan wel het aantal erkende uren en dossiers verminderen.

Het beheerscomité van het Agentschap moet zijn eindbeslissing hoe dan ook motiveren.

Bij voorwaardelijk behoud van de dienst wordt de beslissing gekoppeld aan verplichtingen die de dienst moet nakomen binnen een bepaalde termijn na afloop waarvan het beheerscomité kan beslissen tot de opschorting of de intrekking van de erkenning of tot de vermindering van het aantal erkende uren en dossiers.

Art. 28. Het beheerscomité kan eveneens, gedurende hoogstens twee jaar, het behoud of de hernieuwing van de erkenning afhankelijk maken van de oprichting van een « begeleidingscomité », dat de dienst moet bijstaan bij de inachtneming van de erkenningsvoorwaarden.

Het begeleidingscomité bestaat uit minstens één vertegenwoordiger van het Agentschap, één deskundige aangewezen door het beheerscomité op grond van zijn bevoegdheid voor het bestaande probleem, één vertegenwoordiger van de inrichtende machten en één vertegenwoordiger van de representatieve werknemersorganisaties. Als de dienst na afloop van de opgelegde termijn nog steeds niet voldoet aan de erkenningsvoorwaarden, treft het Agentschap één van de maatregelen bedoeld in artikel 27, derde lid.

Art. 29. Bij de sluiting van een dienst ten gevolge van de intrekking van de erkenning verzoekt het Agentschap elke dienst om samenwerking zodat dringend voor de begeleiding van de gehandicapte personen kan worden gezorgd.

*HOOFDSTUK II. — Bepaling en wijziging van het theoretisch aantal begeleidingsuren en van het minimumaantal individuele dossiers**Afdeling 1. — Bepaling van het theoretisch aantal begeleidingsuren en van het minimumaantal individuele dossiers*

Art. 30. De dienst erkend vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit, is het voorwerp van een eerste erkenning op basis van titel 3, in het kader waarvan zowel een theoretisch aantal begeleidingsuren als een minimumaantal individuele dossiers worden vastgelegd. Hetzelfde kader geldt voor de diensten die later erkend zouden worden.

Art. 31. Het theoretisch aantal begeleidingsuren wordt verkregen door het theoretisch aantal voltijdse equivalenten die voor begeleidingstaken aangesteld zijn (ETPa) door 1 600 uren te delen.

Dat theoretisch aantal voltijdse equivalenten die voor begeleidingstaken aangesteld zijn (ETPa) wordt verkregen door het quotum voltijdse equivalenten personeelsleden buiten interventie (ETPhi) bedoeld in bijlage 5 van het aantal theoretische voltijdse equivalenten (ETPt) af te trekken.

Het totaalaantal ETPt wordt verkregen door 85 % van de in artikel 86 bedoelde jaarlijkse toelage te delen door de referentieschaal op grond van de gemiddelde anciënniteit van het personeel in dienst bij de eerste erkenning. Die schaal, bedoeld in bijlage 4, wordt vermeerderd met een coëfficiënt werkgeverslasten van 54,15 %.

De gemiddelde anciënniteit wordt berekend op basis van een naamlijst van het personeel aangesteld bij de bestaande dienst of van het personeel voorzien voor de op te richten dienst.

De anciënniteit die in aanmerking wordt genomen, is die van de personen vermeld op de laatste personeelslijst waarover het Agentschap beschikt en die bedoeld wordt in artikel 29, § 2, van het besluit van 9 oktober 1997.

De anciënniteit van de personeelsleden die niet op de lijst voorkomen, wordt door het Agentschap berekend op grond van bewijsstukken verstrekt door de dienst. Bij gebreke daarvan wordt de beginanciënniteit forfaitair vastgelegd op tien jaar.

Art. 32. Het minimumaantal individuele dossiers waarvoor de dienst erkend is, wordt verkregen door het theoretisch aantal ETPa te vermenigvuldigen met 6. Het aldus verkregen aantal dossiers wordt afgerond naar de hogere eenheid. In het geval van diensten voor integratiehulp die erkend zijn op de datum van inwerkingtreding van dit artikel en die resulteren uit een omvorming bedoeld in artikel 85 van het besluit van de Waalse Regering van 9 oktober 1997 of in het geval van de diensten die erkend worden na de omvormingen bedoeld in artikel 81ter van hetzelfde besluit, mag dat aantal niet lager zijn dan anderhalve keer het aantal omgevormde plaatsen, afgerond naar de hogere eenheid.

Afdeling 2. — Wijziging van het theoretisch aantal begeleidingsuren en van het minimumaantal individuele dossiers

Art. 33. Het theoretisch aantal begeleidingsuren en het aantal individuele dossiers kunnen gewijzigd worden, hetzij door het beheerscomité van het Agentschap overeenkomstig de artikelen 27, 31 en 32, hetzij op basis van het aantal individuele dossiers beheerd door de dienst.

Art. 34. In geval van beslissing van het beheerscomité van het Agentschap krachtens de bepalingen bedoeld in artikel 27 worden de jaarlijkse toelagen, het theoretisch aantal ETPth en het aantal door de dienst te beheren individuele dossiers verminderd op grond van het theoretisch aantal interventie-uren bepaald door het beheerscomité.

Art. 35. § 1. Als het gemiddeld aantal individuele dossiers, afgerond naar de hogere eenheid, na afloop van een eerste waarnemingsperiode van twee volle kalenderjaren na het jaar van de eerste erkenning, lager is dan het aantal bedoeld in artikel 32, worden de jaarlijkse toelagen en het theoretisch aantal voltijdse equivalenten, het theoretisch aantal interventieuren en het minimumaantal dossiers verhoudingsgewijs verminderd.

§ 2. De volgende waarnemingsperiodes duren drie jaar.

§ 3. De vermindering vindt plaats één jaar na de waarnemingsperiode.

Art. 36. Het gemiddeld aantal dossiers wordt verkregen door optelling van het aantal dossiers in behandeling tijdens elk jaar van de waarnemingsperiode, gedeeld door het aantal jaren van diezelfde waarnemingsperiode.

HOOFDSTUK III. — *Beroepen*

Art. 37. Binnen dertig dagen na de kennisgeving van de krachtens deze titel genomen beslissingen kan bij ter post aangetekend schrijven beroep ingesteld worden bij de Minister.

Art. 38. De verzoeker of diens raad, alsmede het Agentschap of diens afgevaardigde, worden op hun verzoek door de Minister of diens afgevaardigde gehoord.

Art. 39. Het beroep is opschortend, behalve als het ingesteld wordt tegen een beslissing waarbij de eerste erkenning wordt geweigerd.

Art. 40. De Minister beslist binnen drie maanden, te rekenen van de datum van ontvangst van het beroep. De beslissing wordt aan de verzoeker en aan het Agentschap meegedeeld.

TITEL IV. — **Voorwaarden voor het behoud en de hernieuwing van de erkenning**

HOOFDSTUK I. — *Normen*

Art. 41. Het begeleidingswerk wordt verricht overeenkomstig de beginselen omschreven in de artikelen 4 en 5.

Afdeling 1. — Project van de dienst

Art. 42. Het project van de dienst wordt uitgewerkt op basis van het patroon bedoeld in bijlage 1. Daarbij wordt de interventieploeg tot samenwerking aangezet. Het wordt voor advies voorgelegd aan de bevoegde vakbondsafvaardiging of aan het onderhandelings- of overlegcomité ingesteld krachtens de wet van 19 december 1974.

De dienst evalueert zijn activiteit minstens één keer per jaar.

De personeelsleden van de dienst worden in kennis gesteld van het project, de bijwerkingen ervan en het jaarlijkse evaluatierapport over de activiteit van de dienst en kunnen daarvan steeds inzage nemen.

Het jaarrapport wordt bovendien voorgelegd op een jaarlijkse vergadering van gezinnen zodat rekening kan worden gehouden met hun voorstellen bij de bijwerking van het project. Een geschreven synthese van die voorstellen wordt bij de bijgewerkte teksten gevoegd.

Art. 43. De dienst wendt de middelen aan die bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het project.

Afdeling 2. — Begeleidingsovereenkomst

Art. 44. De dienst en de jongere of diens wettelijke vertegenwoordiger sluiten een geschreven begeleidingsovereenkomst. Als de jongere minstens veertien jaar oud is, wordt zijn schriftelijk akkoord vereist.

Art. 45. De begeleidingsovereenkomst bevat hoe dan ook de volgende gegevens :

- 1° de identiteit van de partijen;
- 2° de algemene doelstellingen van het begeleidingswerk;
- 3° de melding dat een begeleidingsproject door de dienst zal worden uitgewerkt in samenwerking met de jongere, diens gezin of de andere partijen die de overeenkomst hebben ondertekend;
- 4° de begin- en einddatum van de begeleidingsovereenkomst;
- 5° de uitdrukkelijke melding dat de jongere of diens gezin verzocht worden deel te nemen aan het evaluatieproces van de begeleiding;
- 6° het bedrag van de bijdrage;
- 7° de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die instaat voor de betaling en voor de manier waarop de betaling wordt geregeld;
- 8° de modaliteiten voor de opzegging van de overeenkomst;
- 9° het adres van het Agentschap waar de jongere of diens gezin opmerkingen, klachten of bezwaren kan indienen.

Art. 46. De jongere of diens wettelijke vertegenwoordiger heeft te gelegener tijd recht op informatie over elk vraagstuk betreffende het begeleidingswerk.

Afdeling 3. — Begeleidingsproject voor de jongere

Art. 47. De dienst werkt een geïndividualiseerd begeleidingsproject uit waarbij rekening wordt gehouden met de beginselen omschreven in de artikelen 4 en 5.

Art. 48. Het project bestaat hoe dan ook uit drie luiken waarin de volgende gegevens vermeld worden (de lijst is niet volledig) :

1° een informatief luik met :

- a) het traject van de jongere en een overzicht van zijn bevoegdheden;
- b) de identificatie van de behoeften van de jongere;
- c) de identificatie van de behoeften van zijn gezin en van de gezamenlijke partners;

2° een projectief luik met hoe dan ook :

- a) de aanvragen geformuleerd door de jongere en diens omgeving;
- b) de wijze waarop het begeleidingsproces zal verlopen rekening houdende met de geïdentificeerde behoeften, waarop het zal bijdragen tot de stimulering van de autonomiecapaciteiten van de jongere en waarop het gezin en het maatschappelijk netwerk van de jongere en zijn gezin bij bedoeld proces betrokken zullen worden;
- c) de algemene diensten die om samenwerking zullen worden verzocht;

3° een evaluatief luik met :

- a) de wijze waarop het project geëvalueerd en geactualiseerd wordt, zodat het begeleidingsproces permanent opgevolgd kan worden. Daarbij mag de dienst gebruik maken van het evaluatieschema bedoeld in bijlage 2 bij dit besluit;
- b) de instrumenten voor de analyses en de actualisering van het project om te kunnen nagaan of het inspeelt op de behoeften en beantwoordt aan de doelstellingen, bedoeld in de luiken 1 en 2;
- c) de frequentie van de evaluaties.

De lijst van bovenvermelde gegevens is onvolledig.

Art. 49. Het begeleidingsproject wordt uitgewerkt binnen drie maanden na de opvang van de jongere, rekening houdende met het project van de dienst, en vermeldt de duur en de evaluatiewijze ervan, alsmede de middelen waarin voorzien wordt om het actualiseren.

Art. 50. Het begeleidingsproject wordt ondertekend door de dienst voor integratiehulp, de jongere als hij ouder is dan veertien jaar, of diens wettelijke vertegenwoordiger. Het maakt noodzakelijk deel uit van de begeleidingsovereenkomst en gaat bij het dossier van de jongere, dat door de dienst wordt bijhouden.

Afdeling 4. — Agenda van de dienst

Art. 51. De dienst houdt een agenda van zijn activiteiten waarin hoe dan ook de dagelijkse uurregeling voor de volgende activiteiten wordt vermeld :

- 1° de collectieve activiteiten;
- 2° de gemeenschappelijke acties;
- 3° de vergaderingen.

Afdeling 5. — Kwalificaties van het personeel

Art. 52. Het personeel van de diensten moet voldoen aan de kwalificatienormen bedoeld in bijlage 3.

De dienst stelt de voor eensluidend verklaarde afschriften van de diploma's, getuigschriften en attesten ter beschikking van het Agentschap.

Bij hun indienstneming moeten de personeelsleden een getuigschrift van goed gedrag en zeden aan de dienst voorleggen en bewijzen dat ze niet veroordeeld werden tot correctionele straffen, wat onverenigbaar is met de functie, of tot criminele straffen.

Art. 53. Als het minimumaantal dossiers waarvoor de dienst erkend is, gelijk is aan dertig of meer, moet de ploeg samengesteld zijn uit bezoldigd personeel waaronder hoe dan ook een psycholoog of een psycho-pedagoog en werknemers uit minstens twee van de drie volgende personeelscategorieën : opvoedend personeel, sociaal personeel of paramedisch personeel.

Afdeling 6. — Personeelsvorming

Art. 54. Op grond van het project bedoeld in artikel 40 stelt de dienst een vormingsprogramma op voor minimum twee jaar.

Dat programma, opgemaakt na een gedachtewisseling met de betrokken actoren, bepaalt de nagestreefde doelstellingen. Het omschrijft de banden tussen de globale omgeving van de dienst, de dynamiek van het project van de dienst en de ontwikkeling van de capaciteiten van het personeel. Het bepaalt de criteria, de modaliteiten en de periodiciteit voor de evaluatie van die drie aspecten.

Wat betreft het personeel van de diensten die onder de plaatselijke besturen en de provincies ressorteren, ligt het in het eerste lid bedoelde vormingsprogramma in de lijn van het vormingsprogramma dat werd uitgewerkt op initiatief van de gewestelijke vormingsraad, ingesteld bij het decreet van 6 mei 1999 tot oprichting van de gewestelijke vormingsraad voor de personeelsleden van de plaatselijke en provinciale besturen van Wallonië.

Afdeling 7. — Rechtspersoon

Art. 55. De dienst wordt beheerd door een overheid, een vereniging zonder winstoogmerk of een stichting opgericht overeenkomstig de wet van 27 juni 1921 op de verenigingen zonder winstgevend doel, de internationale verenigingen en de stichtingen.

Art. 56. Om elke belangenvermenging te voorkomen mag de rechtspersoon die in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk opgericht is, onder zijn leden niet meer tellen dan één vijfde van de personeelsleden en niet meer dan één vijfde van personen die met hen aanverwant zijn tot en met de derde graad of die wettelijk met hen samenwonen.

Art. 57. Als de rechtspersoon opgericht is in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk of van een stichting, mag de raad van bestuur, om elke belangenvermenging te voorkomen, niet samengesteld zijn :

1° voor meer dan één vijfde van het totaal aantal bestuurders uit bloed- of aanverwanten tweede tot en met de derde graad met de door de dienst begeleide jongeren;

2° voor meer dan één derde van het totaal aantal bestuurders uit personen die deel uitmaken van hetzelfde gezin als bloed- of aanverwant tot en met de tweede graad, of uit wettelijke samenwoners;

3° uit personen die deel uitmaken van het personeel. De directeur van de dienst woont elke vergadering van de raad van bestuur betreffende de organisatie van de dienst evenwel met raadgevende stem bij, behalve voor de agendapunten waarvoor een belangenconflict bestaat.

Afdeling 8. — Beheer van de dienst

Art. 58. § 1. De dienst vervult de volgende voorwaarden :

1° hij is autonoom op technisch, budgettair en boekhoudkundig vlak en beschikt over een administratief beheer van dien aard dat hij zijn opdracht kan uitvoeren en dat het Agentschap daarop controle kan uitoefenen;

2° onder de leiding staan van een directeur, natuurlijk persoon bezoldigd voor die functie en bevoegd om, overeenkomstig een geschreven overdracht van bevoegdheid door de inrichtende macht en onder haar verantwoordelijkheid, het dagelijks beheer van de dienst waar te nemen hoe dan ook wat betreft :

- a) de tenuitvoerlegging en opvolging van het pedagogisch project;
- b) het personeelsbeheer;
- c) het financieel beheer;
- d) de toepassing van de geldende regelgevingen;
- e) de vertegenwoordiging van de dienst in zijn relaties met het Agentschap;
- f) de sluiting van overeenkomsten met de schoolinrichtingen en de algemene diensten.

§ 2. De directeur moet bovendien in staat zijn om :

1° voortdurend de effectieve leiding van de dienst waar te nemen. Als hij afwezig is tijdens de activiteiten voorzien in het kader van de begeleidingsprojecten, moet een daartoe afgevaardigd personeelslid in noodgevallen de nodige maatregelen kunnen treffen en in staat zijn om zowel interne als externe vragen te beantwoorden;

2° steeds kennis hebben van de werkrooster van zijn personeel.

§ 3. In geval van verzuim of onregelmaat in de uitvoering van het mandaat van de directeur, verzoekt het Agentschap de inrichtende macht bij aangetekend schrijven om de nodige maatregelen te treffen.

Afdeling 9. — Administratief en boekhoudkundig beheer

Art. 59. Onverminderd de bepalingen van artikel 27 van het decreet maakt de dienst op verzoek van het Agentschap alle bewijsstukken over die vereist worden voor de uitoefening van de controle, meer bepaald de jaarrekeningen, de nodige stukken voor de berekening van de verschillende toelagen, alsmede het vormingsprogramma bedoeld in artikel 54.

Art. 60. De dienst maakt de sociale balans over zoals bepaald bij het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de sociale balans, alsook de jaarrekeningen, de balans van de activiteiten en het vormingsprogramma bedoeld in artikel 54 :

1° voor de diensten beheerd door een inrichtende macht uit de privé-sector : aan de ondernemingsraad of, bij gebreke daarvan, aan de vakbondsafvaardiging;

2° voor de diensten beheerd door een inrichtende macht uit de openbare sector : aan het onderhandelings- of overlegcomité ingesteld krachtens de wet van 19 december 1974 of, bij gebreke daarvan, aan de representatieve werknemersorganisaties.

Art. 61. De dienst vermeldt de referenties van de door het Agentschap verleende erkenning op alle akten en overige stukken, publiciteitsfolders en aanplakkingen die van hem uitgaan.

Het is de dienst verboden tegelijkertijd met een schoolinrichting publiciteit te voeren, ongeacht de aangewende methode.

Art. 62. De dienst voert een boekhouding overeenkomstig de wetgeving met betrekking tot de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen en overeenkomstig de uitvoeringsbesluiten ervan.

Art. 63. De inhoud en de presentatie van het genormaliseerde minimale boekhoudplan beantwoorden aan het volledige schema van de jaarrekeningen met balans, resultatenrekeningen en bijlagen overeenkomstig de wetgeving met betrekking tot de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen en overeenkomstig de uitvoeringsbesluiten ervan.

De opschriften en rekeningnummers die met de activiteiten van de diensten overeenstemmen, worden door het Agentschap aan de diensten meegedeeld.

Art. 64. De financiële bijdragen die krachtens artikel 97 van de begunstigden of hun wettelijke vertegenwoordigers verlangd worden, worden dwingend geboekt als invorderingen van onkosten betreffende de rekeningen 6010, 6011, 6012, 613, 61601 en 644 bedoeld in het boekhoudplan waarvan de diensten d.m.v. een omzendbrief in kennis worden gesteld.

In het kader van de controle op het gebruik van de toelagen, worden die bijdragen in mindering gebracht van het bedrag van de overeenstemmende lasten.

De toelagen die door de overheid of door gesubsidieerde liefdadigheidsinstellingen aan de diensten worden gestort, worden eveneens afgetrokken van de overeenstemmende lasten die op geldige wijze bij het boekjaar zijn ondergebracht. Bedoelde toelagen worden slechts in aanmerking genomen voorzover ze toegekend worden ter dekking van de uitgaven op grond waarvan het bedrag van de toelage wordt berekend.

Art. 65. De beginbalans van elke dienst wordt aan het Agentschap voorgelegd binnen zes maanden na de bekendmaking van het erkenningsbesluit in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 66. De jaarrekeningen van elke dienst worden aan het Agentschap overgemaakt uiterlijk 31 mei van het jaar na het boekjaar, samen met het rapport van de bedrijfsrevisor, wiens opdracht erin bestaat de rekeningen te certificeren en, in voorkomend geval, recht te zetten.

Ze gaan eveneens vergezeld van de geconsolideerde jaarrekeningen van de juridische entiteit waaronder de dienst ressorteert of waarmee hij verbonden via een unieke directie in de zin van hoofdstuk III, afdeling 1, punt IV, A, § 6, van de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 betreffende de jaarrekeningen.

Het boekjaar stemt overeen met het kalenderjaar.

Art. 67. Als diensten worden verstrekt door een juridisch onderscheiden vereniging die evenwel met de dienst verbonden is via een unieke directie in de zin van hoofdstuk III, afdeling 1, punt IV, A, § 6, van de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 betreffende de jaarrekeningen, vermelden de dienstverstrekkers hun aanwezigheid in het personeelsregister.

Afdeling 10. — Verzekeringen

Art. 68. Vóór elke begeleiding van een jongere gaat de dienst een verzekeringspolis aan :

1° ter dekking van de civiele aansprakelijkheid van de dienst of van de personen voor wie hij moet instaan voor elke schade opgelopen of veroorzaakt door de jongere. De polis moet vermelden dat de jongere de hoedanigheid van derde behoudt en, per schadegeval, alle schade dekken tot minimum 2.479.000 euro voor lichamelijke schade en 247.900 euro voor materiële schade;

2° ter dekking van alle schade veroorzaakt door een gerechtigde die zijn civiele aansprakelijkheid niet in opspraak zou brengen of van alle schade die hem tijdens de begeleiding zou zijn toegebracht.

In dat geval dekt de verzekering het overlijden voor een bedrag van 12.394 euro en de behandelingskosten tot minimum 2.479 euro.

Afdeling 11. — Verplichtingen betreffende de gebouwen en installaties

Art. 69. De gebouwen en installaties bieden de jongeren toegangsmogelijkheden i.v.m. hun handicap.

HOOFDSTUK II. — Controle

Art. 70. De inspectiediensten hebben als opdracht na te gaan of aan de erkenningsnormen en -voorwaarden wordt voldaan. Ze evalueren regelmatig de tenuitvoerlegging van de projecten van de dienst. Daartoe evalueren ze in samenwerking met de diensten en de educatieve ploegen de werkmethodes, de kwaliteit van de dienstverleningen en -verstrekkingen, alsmede de vastlegging van de begeleidingsprojecten. Ze gaan na of de projecten daadwerkelijk bestaan en of ze bijgewerkt worden.

De inspectiediensten zien toe op de inachtneming van de voorschriften inzake toekenning en aanwending van toelagen en inzake boekhoudkundige verplichtingen.

Art. 71. De inspectiediensten vervullen bovendien een adviesfunctie t.o.v. de diensten en de educatieve ploegen.

De positieve of negatieve opmerkingen en conclusies van de verschillende inspecties worden overgemaakt aan de richtende machten en aan de directies. Vandaar worden ze doorgestuurd naar de ondernemingsraad en (of) de vakbondsafvaardiging of het onderhandelings- en overlegcomité opgericht krachtens de wet van 19 december 1974.

TITEL V. — Opvangbeleid

Art. 72. § 1. De bedoelde diensten mogen de jongere begeleiden voorzover hij beschikt over :

1° de beslissing tot tussenkomst van het Agentschap, bedoeld in artikel 21 van het decreet, waarbij de begeleiding door een dienst voor integratiehulp noodzakelijk wordt geacht;

2° de voorlopige beslissing bedoeld in artikel 15 van het besluit van 4 juli 1996;

3° de beslissing van een bevoegde instelling van een ander gewest die krachtens een samenwerkingsakkoord uitwerking mag hebben op het grondgebied van het Franse taalgebied.

§ 2. In afwachting van één van de beslissingen bedoeld in § 1, kan het Agentschap ermee instemmen dat de dienst tijdelijk een jongere begeleidt als hij of zijn wettelijke vertegenwoordiger reeds een individuele aanvraag om tussenkomst heeft ingediend met het oog op een begeleiding door een dienst en voorzover binnen drie maanden één van de volgende stukken wordt overgelegd :

1° een door een andere administratie afgegeven bewijsstuk waarbij het bestaan van een handicap wordt bevestigd;

2° een attest ingevuld door een pluridisciplinaire ploeg van een erkend centrum bedoeld in artikel 39 van het besluit van 4 juli 1996;

3° een attest ingevuld door een pluridisciplinaire ploeg die niet onder de dienst ressorteert en die minstens een geneesheer, een psycholoog en een maatschappelijk of paramedisch werker telt.

De overlegging van één van de stukken bedoeld in het tweede lid loopt niet vooruit op de beslissing die uit de analyse van het basisdossier zal resulteren.

§ 3. De beslissing van het Agentschap waarbij de begeleiding wordt toegestaan, mag niet genomen worden vóór de datum waarop de aanvraag bij aangetekend schrijven naar het bevoegde regionaal bureau van het Agentschap wordt verzonden, noch op de datum van opvang door de dienst.

§ 4. Als de jongere in aanmerking komt voor een tussenkomst bepaald bij het besluit van 9 oktober 1997, worden geen bijkomende pluridisciplinaire gegevens vereist.

Art. 73. De diensten geven het bevoegde regionaal bureau van het Agentschap binnen drie dagen kennis van de berichten van opening en sluiting van de dossiers van de jongeren die ze begeleiden.

Art. 74. Het dossier van de jongere mag niet meegerekend worden in het minimumaantal dossiers bedoeld in artikel 32 als het Agentschap niet concludeert tot de noodzaak van een begeleiding.

Art. 75. De begeleiding door een dienst mag in geen geval onderworpen worden aan een andere tegenwaarde in geld of in natura vanwege de gegadigden, hun wettelijke vertegenwoordigers of hun gezin dan de bijdrage bedoeld in artikel 97.

TITEL VI. — Hulpverlening voor schoolintegratie**HOOFDSTUK I. — Overeenkomst inzake integratiehulpverlening**

Art. 76. De hulp die het personeel van de dienst voor integratiehulp gedurende de schooltijd aan de jongere verleent, wordt bepaald in het kader van een geïndividualiseerde overeenkomst, met name de "overeenkomst inzake hulpverlening voor schoolintegratie". De voorwaarden waaronder de dienst tussenkomsten verleent, liggen vast in die overeenkomst.

De clausules van die overeenkomst worden aangepast aan de integratiemodaliteiten waarvoor gekozen wordt.

HOOFDSTUK II. — Partijen bij de overeenkomst inzake hulpverlening voor schoolintegratie

Art. 77. De overeenkomst inzake hulpverlening voor schoolintegratie wordt gesloten tussen de schoolinrichting, de dienst en het gezin, nadat het project het voorwerp heeft uitgemaakt van de instemming van de Commissie inzake hulpverlening voor schoolintegratie, zoals bepaald in de artikelen 78 en volgende.

De verenigingen, administraties of personen die aan het project zouden meewerken, kunnen eveneens verenigde ondertekenaars van het project zijn.

HOOFDSTUK III. — Inhoud van de overeenkomst inzake hulpverlening voor schoolintegratie

Art. 78. De voorwaarden waaronder de tussenkomst wordt verleend alsmede de respectieve middelen voor de uitvoering van de samenwerking tussen de school en de dienst liggen vast in de overeenkomst. Daarbij wordt rekening gehouden met de onderwijs-, educatieve en therapeutische dimensie. In dat kader wordt hoe dan ook in het volgende voorzien :

- 1° het soort tussenkomsten;
- 2° de geschatte duur en de frequentie van de tussenkomsten;
- 3° de plaatsen waar het personeel van de respectieve diensten samenwerkt en de modaliteiten van de samenwerking;
- 4° het evaluatieritme betreffende de tenuitvoerlegging van de overeenkomst;
- 5° de identificatie en de rol van de referenten van de school en van de dienst.

Art. 79. De overeenkomst inzake hulpverlening voor schoolintegratie wordt gesloten voor een termijn die door de Commissie inzake hulpverlening voor schoolintegratie bepaald wordt. Ze kan verlengd worden met de voorafgaande toestemming van de Commissie.

Art. 80. De overeenkomst kan door één van de partijen opgezegd worden met inachtneming van een opzegtermijn gelijk aan één derde van de oorspronkelijke termijn. Alles moet in het werk gesteld worden om de schooltijd van de jongere te vrijwaren totdat de Commissie met een alternatieve oplossing instemt.

Art. 81. De overeenkomst verbindt enkel de ondertekenende partijen. De voogdijoverheid van de diensten en inrichtingen oefenen hun bevoegdheden uit met inachtneming van de geldende regelgeving.

HOOFDSTUK IV. — Rol van de Commissie inzake hulpverlening voor schoolintegratie

Art. 82. De Commissie neemt inzage van het ontwerp van overeenkomst en van de nodige stukken om zich uit te spreken over het nut van de samenwerking tussen de school en de dienst op grond van de verschillende gegevens waarvan ze kennis neemt en met inachtneming van de bestaande respectieve middelen. Ze gaat na of de clausules van de overeenkomst overeenstemmen met de doelstellingen en modaliteiten van de samenwerking waarvoor gekozen wordt met het oog op de tenuitvoerlegging van de schoolintegratie van de betrokken jongeren.

Ze geeft haar akkoord of voorwaardelijk akkoord voor de tenuitvoerlegging van de samenwerking, of weigert dat ze uitgevoerd wordt.

HOOFDSTUK V. — Procedure betreffende de aanvraag bij de Commissie inzake hulpverlening voor schoolintegratie

Art. 83. De schoolinrichting en de dienst werken het individuele project en het ontwerp van overeenkomst uit in overleg met de jongere en diens gezin. Het initiatief van de projecten gaat van hen uit.

De aanvraag waarbij het akkoord over de overeenkomst wordt verkregen, wordt ondertekend door de schoolinrichting, de dienst voor integratiehulp, de jongere en (of) diens wettelijke vertegenwoordiger en bij ter post aangetekend schrijven verzonden naar de Commissie inzake hulpverlening voor schoolintegratie.

De aanvraag gaat vergezeld van :

- 1° de definitieve beslissing van het Agentschap en een afschrift van de rapporten die bij de aanvraag om tussenkomst van het Agentschap gevoegd worden;
- 2° een nota waarin gewezen wordt op de cohesie van de individuele projecten van de school en van de dienst voor integratiehulp;
- 3° een nota waarin wordt uitgelegd waarom de specifieke inbreng van de dienst voor integratiehulp nodig is;
- 4° elk stuk dat nuttig is voor bedoelde besluitvorming.

TITEL VII. — Klachten

Art. 84. Elke klacht betreffende integratiehulp wordt per post gericht aan het Agentschap, dat binnen tien dagen ontvangst bericht. Het Agentschap geeft de inrichtende macht onmiddellijk kennis daarvan. Het onderzoekt de klacht binnen hoogstens twee maanden, zonder de naam van de klager openbaar te maken. Het geeft de klager en de inrichtende macht kennis van het gevolg dat aan de klacht wordt gegeven.

TITEL VIII. — Subsidiëring**HOOFDSTUK I. — Algemene bepalingen**

Art. 85. § 1. Binnen de perken van de budgettaire kredieten ontvangen de diensten :

1° een jaarlijkse toelage;

2° een toeslag wegens geldelijke anciënniteit;

3° een aanvullend bedrag bovenop de jaarlijkse toelage ter financiering van de loonschaalverhoging betreffende de lonen van het personeel uit de Waalse non-profit sector.

§ 2. Het totaalbedrag van de toelagen dat resulteert uit de bepalingen van dit besluit wordt verminderd met de tegenwaarde van het bedrag dat eventueel gestort wordt door het Tewerkstellingsfonds aan het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering als compensatie voor de subsidiëring van de vergoeding bedoeld in artikel 4 van het koninklijk besluit van 22 september 1989 tot bevordering van de tewerkstelling in de non-profit sector.

HOOFDSTUK II. — Berekening van de jaarlijkse toelage

Art. 86. § 1. Het bedrag van de jaarlijkse toelage voor het lopende boekjaar wordt gehandhaafd voor de dienst die erkend is op de datum van inwerkingtreding van dit besluit.

Als de erkenning verlengd wordt na een omvorming bedoeld in artikel 81ter van het besluit van 9 oktober 1997, wordt die toelage aangevuld met het saldo berekend krachtens de bepalingen van artikel 23, § 3, van bedoeld besluit.

§ 2. Voor de diensten opgericht na de datum van inwerkingtreding van dit besluit ingevolge een omvorming bedoeld in artikel 81ter van het besluit van 9 oktober 1997, is het bedrag van de toelage gelijk aan het saldo berekend krachtens de bepalingen van artikel 23, § 3, van bedoeld besluit.

§ 3. De Regering bepaalt de bedragen van de toelage voor de diensten die ze erkent of opricht krachtens de bepalingen van titel 10.

Art. 87. Onverminderd de bepalingen van artikel 27, wordt de jaarlijkse toelage berekend over periodes van drie jaar aan het einde waarvan de bepalingen van artikel 35 in voorkomend geval worden toegepast.

Art. 88. De jaarlijkse toelage dient ter dekking van :

1° de werkingslasten;

2° de lasten van het personeel waarvan de kwalificaties beantwoorden aan de vereiste titels bedoeld in bijlage 3.

Minstens 85 % van de jaarlijkse toelage dient om personeelslasten te dekken.

Art. 89. De jaarlijkse toelage wordt tijdens het bestemmingsjaar voortijdig vereffend bij maandelijkse afbetalingen.

De maandelijkse afbetalingen worden automatisch aangepast tijdens de tweede maand na de overschrijding van de basisindex die als referentie dient voor de indexerings van de lonen in het openbaar ambt.

HOOFDSTUK III. — Toeslag wegens geldelijke anciënniteit

Art. 90. § 1. Een toelagetoeslag wordt verleend aan de diensten waarvan het gezamenlijke personeel aan het einde van het bestemmingsjaar een gemiddelde geldelijke anciënniteit heeft die hoger is dan die bedoeld in artikel 31.

§ 2. De dienst bezorgt het Agentschap aan het einde van elk bestemmingsjaar uiterlijk 31 maart een lijst van het personeel dat het gedurende dat jaar in dienst genomen en bezoldigd heeft. Die lijst wordt opgesteld overeenkomstig een model dat door het Agentschap bepaald wordt.

De voor elk personeelslid in aanmerking te nemen geldelijke anciënniteit is die waarop het recht heeft op 31 december van het boekjaar dat het voorwerp is van de toelage, gewogen met het volume van de bezoldigde dienstverstrekkings. Voor de personeelsleden die de dienst vóór die datum verlaten hebben, is de in aanmerking te nemen geldelijke anciënniteit die waarop zij recht hebben op de uittredingsdatum, gewogen met het volume van de bezoldigde dienstverstrekkings.

Het resultaat van de deling wordt vervolgens verminderd met een half jaar anciënniteit.

§ 3. De toeslag wordt toegekend naar rata van het aantal voltijdse equivalenten (ETPt), vermenigvuldigd met het verschil tussen de referentieloonschaal bedoeld in artikel 4 bij de vastgestelde anciënniteit en diezelfde loonschaal bij de gemiddelde anciënniteit van het personeel aangesteld bij de dienst na de eerste erkenning.

Art. 91. Als de toeslag voor de eerste keer wordt toegekend, wordt hij automatisch in de vorm van voorschotten voor het volgende jaar betaald.

Als de anciënniteit kleiner is dan degene die als basis heeft gediend voor de toekenning van de voorschotten, wordt de toegekende toeslag aangepast.

HOOFDSTUK IV. — Toeslag voor de financiering van de opwaardering van de personeelslonen in de non-profit sector

Art. 92. De jaarlijkse toelage die voor werkgeverslasten uitgetrokken wordt naar rato van gemiddeld 90 % is het voorwerp van een toeslag die bestemd is voor de financiering van de opwaardering van de personeelslonen bepaald bij de raamovereenkomst van 16 mei 2000, volgens de procedure die vastligt in het besluit van de Waalse Regering van 12 juli 2001 tot verhoging van de jaarlijkse toelagen die toegekend worden aan de voor gehandicapte personen bestemde residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen.

HOOFDSTUK V. — *Controle op de jaarlijkse toelage*

Art. 93. Het Agentschap zorgt ervoor dat de gerechtigde door één enkele dienst opgevangen worden.

Een combinatie is evenwel toegelaten als de jongere ten laste genomen wordt door een dienst voor integratiehulp, en :

- 1° een dienst voor plaatsing in gezinnen;
- 2° een centrum voor beroepsopleiding;
- 3° een centrum voor functionele re-educatie.

Het Agentschap kan toelaten dat de jongere ook opgevangen wordt door een andere structuur op basis van een specifiek individueel project.

Art. 94. § 1. Als het totaal aantal uren gepresteerd door het begeleidingspersoneel lager is dan het aantal uren waarvoor de dienst erkend is, geeft het Agentschap hem kennis van het bedrag dat ingevorderd moet worden overeenkomstig artikel 57 van de gecoördineerde wetten van 17 juli 1991 op de Rijkscomptabiliteit.

Het bedrag wordt afgetrokken vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de datum van kennisgeving.

§ 2. Als het totaalbedrag van de personeelslasten van de dienst kleiner is dan 85 % van de jaarlijkse toelage, wordt het verschil ingevorderd bij de controle op het gebruik van de toelagen door het Agentschap, waarbij de invorderingen bedoeld in § 1 in mindering worden gebracht.

Art. 95. De lasten die in aanmerking mogen worden genomen, worden in bijlage 6 vermeld.

Art. 96. Na kennisgeving gaat het Agentschap over tot de rechtzetting en de ambtshalve invordering van de toelagen verleend op grond van onjuiste aangiften of waarvan het gebruik ongerechtvaardigd blijkt te zijn.

Ze worden rechtgezet en ingevorderd tijdens de tweede maand na die van de kennisgeving en kunnen het voorwerp uitmaken van een aanzuiveringsplan.

De diensten beschikken over een termijn van dertig kalenderdagen, waarbij de postdatum bewijskracht heeft, om elke rechtzetting of invordering te betwisten waarvan kennis wordt gegeven overeenkomstig dit besluit.

De diensten kunnen een aanvraag tot herziening van de toelage indienen binnen dertig kalenderdagen, te rekenen van de kennismaking van een gegeven dat het bedrag van de toelage betwist en waarvan zij geen weet hadden bij de kennisgeving ervan.

De dienst moet dan het bewijs leveren van de datum waarop hij kennis genomen heeft van bedoeld gegeven.

TITEL IX. — Bijdragen van de jongeren

Art. 97. De dienst mag de ouders verzoeken om een bijdrage van hoogstens 25 euro per maand, gekoppeld aan het indexcijfer 119,53 van 1 mei 1996.

De dienst mag bovenop de bijdrage een toeslag eisen voor de kosten inherent aan een specifieke recreatieactiviteit of aan specifieke behoeften van de jongere met het oog op zijn welzijn en op zijn persoonlijke ontplooiing.

Als de toeslag door de dienst wordt geëist, moet de gerechtigde of diens wettelijke vertegenwoordiger daarmee instemmen.

TITEL X. — Programmering

Art. 98. De subregionale coördinatiecommissies verrichten in hun ambtsgebied een diepgaande analyse van de behoeften van de gehandicapte personen op het vlak van de dienstverlening en maken om de zes maanden hun voorstel van subregionale programmering over aan de Waalse Regering.

De subregionale programmering voor de oprichting of omvorming van diensten wordt om de zes maanden door de Waalse Regering vastgelegd en wordt officieel bekendgemaakt.

TITEL XI. — Overgangs-, wijzigings- en opheffingsbepalingen

Art. 99. De opvoeders van klasse 3, 2, 2B of 2A, alsook de kinderverzorgsters of gezinshelp(st)ers die tewerkgesteld waren in een dagonthaaldienst voor jongeren en die overeenkomstig artikel 81 *ter* van het besluit van 9 oktober 1997 tewerkgesteld worden door een dienst voor integratiehulp, worden geacht te voldoen aan de minimale kwalificatie vereist voor de uitoefening van de begeleidingsfunctie bedoeld in bijlage 3.

Art. 100. § 1. De directeur die op 30 juni 2002 directeur klasse 1 was in een dienst gesubsidieerd overeenkomstig het besluit van 9 oktober 1997 en op die datum beschikte over de kwalificaties vereist krachtens bijlage II bij het besluit van 9 oktober 1997, wordt geacht te voldoen aan de voorwaarden die in bijlage 3 opgelegd worden voor de uitoefening van de functie van directeur van een dienst voor integratiehulp.

§ 2. De directeur die beschikt over een diploma of een getuigschrift van het universitair of niet-universitair hoger onderwijs, met volledig leerplan of voor sociale promotie, pedagogische, psychologische, sociale of paramedische oriëntering, die het bewijs levert van een nuttige ervaring van minstens drie dienstjaren, zoals in bijlage 3 vereist voor de uitoefening van die functie, en die tussen 1 januari 2003 en 31 december 2003 in dienst genomen wordt, mag tot 31 december 2006 de functie van directeur uitoefenen zonder te moeten beschikken over een aanvullend diploma of getuigschrift waarbij hij kan bewijzen dat hij kennis heeft opgedaan op het vlak van beheer in de non-profit sector. Om die functie na 31 december te kunnen blijven uitoefenen, moet de directeur het bewijs leveren van een aanvullend diploma of getuigschrift waarbij hij kan bewijzen dat hij kennis heeft opgedaan op het vlak van beheer in de non-profit sector, zoals vereist in bijlage 3.

Art. 101. De werknemers die in een dagonthaaldienst voor jongeren tewerkgesteld waren en die overeenkomstig artikel 81ter van het besluit van 9 oktober 1997 aangeworven worden door een dienst voor integratiehulp, behouden de bezoldiging gekoppeld aan de loonschaal en de andere geldelijke voordelen die op hen van toepassing waren voor hun aanwerving door de dienst voor integratiehulp. Hun bezoldiging is een last die aanmerking genomen kan worden binnen de perken bedoeld in de bijlagen 6 en 7.

Art. 102. De jongere die bij de omvorming van een dagonthaaldienst in een dienst voor integratiehulp, een tussenkomst van het Agentschap genoot voor zijn opvang door een dagonthaaldienst, wordt geacht in aanmerking te komen voor een beslissing van het Agentschap waarbij geconcludeerd wordt tot de noodzaak van een begeleiding door een dienst voor integratiehulp.

Art. 103. In artikel 54, § 1, eerste lid, van het besluit van 4 juli 1996 wordt de inleidende zin vervangen als volgt :
"De erkenning wordt slechts verleend aan de diensten en structuren bedoeld in artikel 24, tweede lid, van het decreet, met uitzondering van de diensten voor sociale integratie bedoeld krachtens het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren als de volgende principes in acht genomen worden :"

Art. 104. Artikel 2 van het besluit van 9 oktober 1997 wordt aangevuld met de volgende bepalingen :

« 16° dienst voor integratiehulp : dienst bedoeld in het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren;

17° oriëntatiedienst voor integratiehulp : dienst die een diepgaande analyse verricht van de behoeften van de gehandicapte persoon, die een specifieke observatieopneming rechtvaardigt. »

Art. 105. In artikel 4 van hetzelfde besluit worden de paragrafen 3 en 3bis opgeheven.

Art. 106. In de artikelen 8, tweede lid, en 9, § 1, tweede lid, van hetzelfde besluit worden de woorden "van de diensten voor integratiehulp" geschrapt.

Art. 107. In artikel 8, vierde lid, van hetzelfde besluit worden de woorden "diensten voor integratiehulp" geschrapt.

Art. 108. In artikel 13 van hetzelfde besluit wordt paragraaf 2 geschrapt.

Art. 109. In artikel 56 van hetzelfde besluit wordt punt 4° van § 4 geschrapt.

Art. 110. In hetzelfde besluit wordt titel VII opgeheven.

Art. 111. In de artikelen 81ter, § 1, tweede lid, 81ter, § 2, en 81ter, § 4, van hetzelfde besluit worden de woorden "zoals omschreven in artikel 4, § 3bis" opgeheven.

Art. 112. Artikel 82 van hetzelfde besluit wordt opgeheven.

Art. 113. Onder punt f van artikel 86, 5°, van het zelfde besluit worden de woorden "volgens de modaliteiten omschreven in artikel 81ter" geschrapt.

Art. 114. In bijlage III bij hetzelfde besluit wordt het tweede lid van punt 4.1. opgeheven.

Art. 115. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2003.

In afwijking van het vorige lid treden titel 2, hoofdstuk 2, afdeling 5, en titel 6 in werking op de datum van goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest inzake schoolintegratiehulp voor gehandicapte jongeren en houden ze op van kracht te zijn zodra dat akkoord niet meer van toepassing is.

Art. 116. De Minister van Sociale Aangelegenheden is belast met de uitvoering van dit besluit.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 1 (bedoeld in artikel 42)

Dienstproject - Schets

4. OVERZICHT VAN HET PROJECT

5. FINALITEIT EN DOELSTELLINGEN

6. DOELGROEPEN :

d) soorten handicap

e) leeftijd;

f) varia.

4. OVEREENKOMST en FINANCIËLE BIJDRAGE

12. GEOGRAFISCHE WERKINGSSFEER

13. ORGANISATIE VAN DE DIENST

e) werkorganisatie;

f) diverse vergaderingen;

g) dienstregeling van de interveniënten;

h) openingsuren.

14. COMMUNICATIESTRATEGIE

e) openbaarheid-voorlichting;

f) bewustmaking;

g) contacten met de algemene diensten;

h) contacten met de schoolinrichtingen.

15. THEORETISCHE VERWIJZINGEN

16. METHODOLOGIE

a) methode voor het onderzoek naar de behoeften

* inzake :

— zelfontplooiing;

— sociale interacties;

— fysiek welzijn;

— psychologisch welzijn.

* op de volgende vlakken :

— relationeel;

— affectief;

— cognitief;

— materieel.

b) Tussenkostmethodes op verschillende gebieden, meer bepaald :

— ontwikkeling van de bekwaamheden en potentialiteiten van het kind (zelfbeschikking);

— samenwerking met de gezinnen (partnerschap);

— deelname aan netwerkpraktijken (activering);

— mobilisering van de gemeenschappelijke hulpbronnen, beroep op de algemene diensten inbegrepen.

17. EVALUATIEWIJZEN

d) evaluatie van de dienst in zijn gezamenlijke opdrachten;

e) evaluatie van de individuele projecten naar gelang van de verwachte resultaten;

f) productevaluatie en autoevaluatie.

18. HUMAN RESOURCES

c) personeel;

d) vorming.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Evaluatieschema van het begeleidingsproject

				PROCES				RESULTATEN			
ASPECTEN EN DOMEINEN	Doelstellingen bedoeld in het « PAI »	Interveniënten	Deelnemingsgraad	Actualisering van een individuele begeleiding	Ontwikkeling van de bevoegdheden en potentialiteiten van het kind (zelfbeschikking)	Samenwerking met gezinnen (partnerschap)	Deelname aan netwerkpraktijken (activering)	Beroep op algemene diensten	Mobilisering van gemeenschappelijke hulpbronnen	Rechtstreekse effecten op	Weerslag (Effect op langere termijn)
Educatieve ondersteuning	Doelstelling 1 Doelstelling 2 Doelstelling 3	De heer of mevrouw X Functie	Jonge Gezin Netwerk	Individuele dienstverstrekingen inzake Collectieve dienstverstrekingen inzake						De jongere : Het gezin : Het sociale netwerk : De partners : De algemene diensten :	Algemene diensten Maatschappij
Schoolondersteuning											
Bemiddeling											
Therapeutisch											
Administratieve ondersteuning											
Sociale integratie											
Veiligheid en gezondheid											
Ondersteuning bij handelingen van het dagelijkse leven											
Gezinsvervangning											
Interne coördinatie											
Externe coördinatie											

Elke jongere hoeft niet perse voor alle soorten bemiddeling in aanmerking te komen. De in aanmerking te nemen aspecten zijn niet noodzakelijk voor alle prestaties relevant.

De evaluatie wordt minstens elk jaar aan het einde van de begeleiding uitgevoerd.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 3 (bedoeld in de artikelen 17, 52, 88, 98 en 99)

Kwalificatie- en vormingsvereisten voor het personeel van de diensten met het oog op de bepaling van de toelagen

A. Begeleidingspersoneel

De houders van een einddiploma of -getuigschrift van het hoger universitair of niet-universitair onderwijs met pedagogische, psychologische, sociale of paramedische oriëntering, met volledig leerplan of voor sociale promotie, met uitzondering van het diploma van bibliothecaris-documentalist.

B. Administratief personeel

1. Klerk

De houders van één van de volgende titels :

* einddiploma of -getuigschrift van het lager secundair onderwijs (algemeen of technisch onderwijs).

* eindgetuigschrift of -attest van het lager secundair beroepsonderwijs uitgereikt na een vierde finaliteitsjaar of erkend na een vijfde bijscholings- of specialisatiejaar in een afdeling "Travaux de bureau", uitgereikt door een door de Staat opgerichte, gesubsidieerde of erkende inrichting.

2. Kopiist (braille) 2e klasse

De houders van een diploma, getuigschrift of attest dat toegang geeft tot de functie van klerk.

3. Opsteller

De houders van een einddiploma of -getuigschrift van het hoger secundair onderwijs (algemeen of technisch onderwijs) voor zover de vorming beantwoordt aan de normale eisen van de functie.

4. Boekhouder-klasse II

Einddiploma of -getuigschrift van het hoger secundair onderwijs (algemeen of technisch onderwijs) met een commerciële richting.

5. Kopiist (braille) 1e klasse

De houders van een diploma, getuigschrift of attest dat toegang geeft tot de functie van opsteller.

6. Boekhouder-klasse I

* De houders van een einddiploma of -getuigschrift van het hoger onderwijs met een economische richting waarvan de kwalificatie beantwoordt aan de normale eisen van de functie;

* De houders van het diploma van de Belgische Kamer van Boekhouders .

7. Gegradueerde of regent met een economische, juridische, administratieve of informatica oriëntering

De houders van het diploma dat die titel verleent.

C. Arbeiderspersoneel

1. Arbeiderspersoneel categorie I

Ongeschoolde arbeiders, schoonmakers, dienstboden, nachtwakers, conciërges, niet-gekwalificeerde landarbeiders.

2. Arbeiderspersoneel categorie III

Gekwalificeerde arbeiders die niet in het bezit zijn van een einddiploma of -getuigschrift dat van hun kwalificatie getuigt.

D. Directeur

* De houders van een einddiploma of -getuigschrift van het hoger universitair of niet-universitair onderwijs met pedagogische, psychologische, sociale of paramedische oriëntering, met volledig leerplan of voor sociale promotie, die bovendien de twee volgende voorwaarden vervullen :

— het bewijs leveren van minstens drie jaar dienstanciënniteit in een educatieve, sociale, pedagogische, psychologische of paramedische functie in de sector personenverzorging;

— beschikken over een bijkomend diploma of getuigschrift waarbij de kennis inzake het beheer van de non-profitsector wordt bevestigd. De Minister bepaalt de diploma's en getuigschriften die aan die eis voldoen.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 4 (bedoeld in de artikelen 31 en 90)

Referentieschaal (indexcijfer 100 = 01/01/1990)

Geldelijke anciënniteit	Schaal 16
0	630.347
1	642.998
2	655.649
3	668.300
4	668.300
5	689.993
6	689.993
7	711.686
8	711.686
9	816.528
10	816.528
11	838.220
12	838.220
13	859.913
14	859.913
15	881.606
16	881.606
17	903.298
18	978.012
19	999.705
20	999.705
21	1.021.398
22	1.021.398
23	1.043.090
24	1.043.090
25	1.064.783
26	1.064.783
27	1.086.475
28	1.086.475
29	1.086.475
30	1.086.475
31	1.086.475

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 5 (bedoeld in artikel 31, tweede lid)
Personeelquota's buiten tegenmoetkoming (ETPh)

Voltijdse equivalenten >	Totaal
0	0,75
5	1,25
10	1,75
15	2,25

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
 J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
 De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
 Th. DETIENNE

Bijlage 6 (bedoeld in de artikelen 95 en 100)

Principes op basis waarvan de lasten in aanmerking worden genomen

I. De lasten worden niet in aanmerking genomen als de volgende algemene principes niet nageleefd worden :

1° ze moeten betrekking hebben op de begunstigen voor wie een gewestelijk bureau een gunstige beslissing heeft genomen over de opportuniteit van een opvang door de dienst. Als de dienst personen opvangt voor wie het gewestelijk bureau geen gunstige beslissing heeft genomen, worden de door de dienst geboekte lasten verminderd naar verhouding van het aantal dossiers betreffende de begunstigen voor wie een gewestelijk bureau een gunstige beslissing heeft genomen over de opportuniteit van een opvang door de dienst;

2° ze moeten betrekking hebben op de kosten waarvoor de dienst gesubsidieerd werd;

3° ze moeten geboekt worden met inachtneming van de principes van de wet van 17 juli 75 en de uitvoeringsbesluiten ervan;

4° ze moeten voortvloeien uit uitwisselingen tussen derden en uit tastbare economische realiteiten. Meer bepaald de v.z.w.'s of de stichtingen die onder één enkele directie staan in de zin van hoofdstuk III, afdeling I, punt IV, A, § 6, van de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 betreffende de jaarrekeningen, vormen derden onder elkaar voorzover hun respectieve boekhoudingen op een geldige wijze gecontroleerd kunnen worden;

5° ze moeten voortvloeien uit uitwisselingen met natuurlijke personen die in geen geval deel mogen uitmaken van de inrichtende macht of van de directie van de dienst, of met rechtspersonen onder wie de leden van de inrichtende macht of van de directie van de dienst geen functie van directeur of bestuurder bekleeden. In het tegenovergestelde geval moet de bewijskracht van de lasten door het Agentschap vastgesteld kunnen worden;

6° ze mogen niet betrekking hebben op vaste bedragen, behalve wanneer deze gerechtvaardigd worden bij een overeenkomst die de voorwaarden uitvoerig vermeldt waaronder de diensten verstrekt en bezoldigd worden;

7° ze moeten in voorkomend geval voortvloeien uit een boeking die uitgevoerd werd op basis van een verdeelsleutel die aan objectieve, realistische en concrete criteria beantwoordt.

2. Meer bepaald de volgende lasten worden niet in aanmerking genomen

2.1. in de rekeningen 60 en 61 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

1° het gedeelte van de reiskosten om dienstredenen boven het percentage dat voor het personeel van de ministeries bepaald werd bij het koninklijk besluit van 18 januari 1965 houdende algemene regeling inzake reiskosten, zoals gewijzigd bij het besluit van de Waalse Regering van 7 maart 2001;

2° de beleggingswaarden, met inbegrip van grote herstellingen en groot onderhoud boven 500 euro, die voor één enkel boekjaar als lasten worden geboekt;

3° de representatiekosten die niet in rechtstreeks verband staan met de activiteit van de diensten;

4° de restaurantstroken waarop de naam en de hoedanigheid van de gasten niet worden vermeld;

5° de hotelrekeningen waarop de naam en de hoedanigheid van de gasten niet worden vermeld;

6° de huurlasten die eventueel niet gerechtvaardigd zijn bij een geschreven huurcontract of een overeenkomst tussen de partijen, waarin een beschrijving wordt gegeven van de lokalen die het voorwerp zijn van het contract;

7° de huurlasten onder v.z.w.'s of stichtingen, behalve als ze overeenstemmen met de waarde van de afschrijvingen van het gedeelte van het betrokken gebouw waarvoor de overheid geen toelage verleent. Alleen in dit geval kunnen de lasten die de verhuurder geacht wordt op zich te nemen krachtens de wetten op de huurcontracten, als lasten van de huurder beschouwd worden.

2.2. in de rekeningen 62 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

1° de bezoldigingen die niet overeenstemmen met de schalen bedoeld in de bijlagen 2 tot 8 van het besluit van de Waalse Regering van 12 juli 2001 tot verhoging van de jaarlijkse toelagen betreffende de residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen voor gehandicapte personen, en die niet berekend worden volgens de regels opgenomen in bijlage 7 bij dit besluit;

2° de bijkomende voordelen die niet voorkomen op de lijst onder punt I van bijlage 7 bij dit besluit;

3° de werkgeverspremies voor de bovenwettelijke verzekeringen bedoeld in rekening 6230;

4° de lasten met betrekking tot groepsverzekeringen;

5° de dotaties en de aanwendingen van reserves voor het vakantie- en uitgaansgeld bedoeld in de rekeningen 6250 en 625;

6° de loonkosten die niet voortvloeien uit een overeenkomst of een geschreven arbeidscontract waarin minstens de door de werknemer uitgeoefende functie(s) en de omvang van de dienstverstrekingen worden vermeld;

7° de loonlasten die niet het voorwerp zijn geweest van aangiften bij de R.S.Z. en/of bij de Administratie van de belastingen;

8° de verbrekingsvergoedingen, behalve die betreffende de directeur.

2.3. in de rekeningen 63 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

1° de afschrijvingslasten die voortvloeien uit percentages die hoger zijn dan :

a) 20 % voor de oprichtingskosten bedoeld in rekening 6300.

b) 33 % voor de onlichamelijke vaste activa bedoeld in rekening 6301.

c) 3 % voor de gebouwen en bebouwde terreinen bedoeld in rekening 63020, met uitzondering van de grote onderhouds- en herstellingswerken (rekening 63020X) die tegen 10 % afgeschreven worden.

d) 20 % voor de installaties, machines en uitrustingen bedoeld in rekening 63021, met uitzondering van het educatieve materieel dat tegen 10 % afgeschreven wordt. Het informaticamaterieel kan echter tegen 33 % afgeschreven worden.

e) 10 % voor het meubilair bedoeld in rekening 63022X.

f) 20 % voor het rollend materieel bedoeld in rekening 63022X.

g) Eén van de bovenvermelde percentages naar gelang van het soort goed dat het voorwerp is van de leasing of op grond van soortgelijke rechten.

h) Het Agentschap kan een afwijking van deze percentages toestaan in geval van aankoop van tweedehands- of prefabgoederen. De afwijking is met redenen omkleed en wordt bij ter post aangetekend schrijven aangevraagd.

2° de waardeverminderingen op schuldvorderingen bedoeld in de rekeningen 633 en 634;

3° de voorzieningen voor wettelijke en bovenwettelijke pensioenen bedoeld in rekening 635;

4° de voorzieningen voor grote onderhouds- en herstellingswerken bedoeld in rekening 636;

5° de andere voorzieningen bedoeld in rekening 637.

2.4. in de rekeningen 64 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

1° de op rekening 640 aangerekende boeten;

2° de in de rekeningen 646 bedoelde kosten betreffende de bedragen die aan de subsidiërende overheid terugbetaald moeten worden;

2.5. in de rekeningen 65 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

1° de niet-verdeelde financiële lasten, al naar gelang het soort, in de volgende rekeningen :

65000-“Financiële lasten van investeringsleningen”, 65001-“Financiële lasten leasing”, 65002-“Financiële lasten kaskredieten - AWIPH- uitstel of dwingende reden”, 65003-“Financiële lasten kaskredieten - Andere”, 6570-“Financiële lasten bankrekeningen”, 6571-“Financiële lasten - beleggingen”;

2° de lasten voor kaskredieten behalve als hierop een beroep moet worden gedaan wegens een uitstel van betaling waarvan de schuld bij de Administratie ligt of om een dwingende reden waarmee de dienst niets te maken heeft. In dit geval moet de dienst het uitstel van betaling en de verantwoordelijkheid van de Administratie bewijzen d.m.v. een attest dat aan het Agentschap moet worden gevraagd of het bewijs leveren van de dwingende aard van de gebeurtenis die het beroep op bovenvermeld krediet rechtvaardigt;

3° de financiële lasten i.v.m. beleggingen.

2.6. in de rekeningen 66 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

— de uitzonderlijke kosten bedoeld in rekening 660;

2.7. in de rekeningen 69 bedoeld in het genormaliseerde boekhoudplan dat d.m.v. omzendbrieven aan de diensten wordt meegedeeld

— de kosten voor toepassingen en heffingen verdeeld in de rekeningen 69.

2.8. Varia

1° de giften die tegelijkertijd als lasten en als opbrengsten geboekt worden;

2° de opbrengsten van de activiteiten van de instellingen die tegelijkertijd als lasten en als opbrengsten geboekt worden;

3° de lasten betreffende de terugbetalingen van administrateurskosten, behalve voor punctuele opdrachten waarover collegiaal beslist wordt door de raad van bestuur en de directie.

3. Van de lasten worden afgetrokken :

1° de door de overheid verleende toelagen wanneer ze precies dezelfde lasten dekken als degene die in aanmerking worden genomen in de zin van dit besluit;

2° de door de Nationale Loterij verleende werkingstoelage kan niet van de lasten afgetrokken worden;

3° de diverse kosteninvorderingen, met uitzondering van de private giften, de opbrengsten van fancyfairs of andere handelingen m.b.t. de opvraging van private storting, van de verkoop van producten buiten de dienst, van cash management en van ontvangsten die uit het verhuren van gesuperviseerde appartementen voortkomen. Deze uitzonderingen worden in aanmerking genomen als de betrokken opbrengsten in aparte rekeningen of subrekeningen geboekt worden en als de lasten m.b.t. de organisatie van deze handelingen eveneens apart geboekt worden;

4° de lasten betreffende de organisatie van fancyfairs of andere handelingen m.b.t. de opvraging van private storting, de verkoop van producten buiten de dienst, van cash management en van ontvangsten die uit het verhuren van gesuperviseerde appartementen voortkomen. Ze moeten naar gelang van het type geboekt worden, net zoals de opbrengsten die uit deze handelingen voortkomen.

4. Financiële controle

Wanneer een dienst voor integratiehulp deel uitmaakt van dezelfde administratieve cel die uit andere op grond van het besluit van 9 oktober 1997 gesubsidieerde diensten bestaat, wordt het gebruik van de toelagen van die dienst gecontroleerd door de verleende toelagen en de per sectie te boeken lasten op te tellen.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE

De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 7 (bedoeld in artikel 100 en in bijlage 6)

Personeelskosten die in aanmerking kunnen worden genomen

I. Bijkomende voordelen

De bijkomende voordelen bestaan uitsluitend uit :

1° een bijzondere jaarlijkse toelage voor een bedrag zoals bepaald in bijlage 1 bij het besluit van de Waalse Regering van 12 juli 2001 tot verhoging van de jaarlijkse toelagen betreffende de residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen voor gehandicapte personen, die in maandelijks tranches te betalen is aan alle personeelsleden, geneesheren uitgezonderd.

Voor personeelsleden die deeltijds werken, is de toelage evenredig aan de effectieve dienstverstrekkings;

2° een loontoeslag van 50 % op grond van het gesubsidieerde uurloon, die naar rato van maximum 11 uur per zondag verleend wordt voor diensten die op zondag door de personeelsleden (begeleiders of arbeiders) verstrekt worden.

De maximale duur van de per zondag in aanmerking genomen dienstverstrekkings is beperkt tot 16 uur, rekening houdende met het vigerende zondagsstelsel dat vastgesteld is op grond van het aantal aanwezige gehandicapte personen;

3° een bijzondere dagelijkse forfaitaire vergoeding van 24,78 euro, gekoppeld aan het spilindexcijfer 138,01 van 1 januari 1990 op grond van het indexcijfer van de huidige consumptieprijzen, vastgesteld op 1 januari 1984, voor de personeelsleden die de begunstigten begeleiden, om hun reële bijkomende lasten te dekken voor de door de diensten georganiseerde vakantieverblijven, en die recht geeft op een beperkte terugbetaling van de gemaakte kosten.

Met uitzondering van de eerste en de laatste dag van de vakantie, kan deze vergoeding slechts verleend worden voor elke aanwezigheidsperiode van 24 uur per dag in het vakantiecentrum.

Deze dagelijkse forfaitaire vergoeding wordt verleend voor maximum dertig dagen per begeleider.

4° een eindejaarstoelage berekend overeenkomstig de bepalingen die van toepassing zijn op de personeelsleden van het Waalse Gewest.

II. Geldelijke anciënniteit

De geldelijke anciënniteit van het educatieve personeel, de directeurs en de maatschappelijke assistenten wordt berekend op basis van het aantal jaren waarvoor de werknemers van de volgende sectoren voltijds of deeltijds betaald worden door hun werkgever :

1° de instellingen die door het Agentschap, het voormalige Fonds 81 en het voormalige "FCIPPH" erkend zijn of met hen een overeenkomst hebben gesloten,

2° de instellingen die door de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie erkend zijn of met hen een overeenkomst hebben gesloten,

3° de diensten van Hulpverlening aan de Jeugd en van de voormalige Jeugdbescherming,

4° de "ONE",

5° de erkende centra,

6° de instellingen die door de Algemene Directie Sociale Zaken en Volksgezondheid van het Federale Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu erkend zijn en met hem een overeenkomst hebben gesloten,

7° de instellingen die door het Directoraat-generaal Sociale Actie en Gezondheid van het Ministerie van het Waalse Gewest erkend zijn en met hem een overeenkomst hebben gesloten,

8° de scholen van het buitengewoon onderwijs,

9° de instellingen die een overeenkomst hebben gesloten met het RIZIV.

Het bevallings- en borstvoedingsverlof, de loopbaanonderbreking van maximum één jaar die recht geeft op een onderbrekingsuitkering, en het tien dagenverlof om dwingende redenen worden meegerekend.

Wat het niet-educatieve personeel betreft, met uitzondering van de directeurs en maatschappelijke assistenten, kan ook elke dienst meegerekend worden die eerder deeltijds of voltijds verstrekt werd in een gelijksoortige functie als degene die het bekleedt bij zijn aanwerving in een door het Agentschap erkende instelling.

Onder gelijksoortige functie wordt verstaan :

* voor het administratieve personeel : alle functies die in bijlage 3 onder de desbetreffende rubriek ingedeeld zijn;

* voor het arbeiderspersoneel : alle functies die in bijlage 3 onder de desbetreffende rubriek ingedeeld zijn.

Die dienstverstrekkings worden pas in aanmerking genomen vanaf de datum waarop het personeelslid de in bijlage 7 bij dit besluit vastgelegde leeftijd bereikt. Voor het personeel dat sinds 10 mei 2001 is tewerkgesteld in een door het Agentschap erkende dienst, is de leeftijd van ranginneming voor de berekening van de geldelijke anciënniteit degene die vastligt in bijlage 9 bij het besluit van de Waalse Regering van 12 juli 2001 tot verhoging van de jaarlijkse toelagen van de voor gehandicapte personen bestemde residentiële diensten, dagonthaaldiensten en diensten voor plaatsing in gezinnen.

Die dienstverstrekkings worden slechts in aanmerking genomen voorzover betrokken personeelslid indertijd beschikte over het diploma dat vereist werd om die functie uit te oefenen.

De personeelsleden die vóór 1 januari 1984 in dienst waren in instellingen erkend door het Fonds voor medisch-socio-pedagogische zorgverlening aan gehandicapten of door de Dienst Jeugdbescherming behouden hoe dan ook het voordeel van de geldelijke anciënniteit die hen indertijd officieel toegekend werd.

Het bewijs van de verstrekte diensten wordt door de betrokkenen geleverd op grond van de stortingen verricht bij een instelling voor sociale zekerheid of een pensioenkas. De bevoegde diensten mogen elk ander bewijsstuk eisen.

III. Benoemingen, bevorderingen en functieveranderingen

§ 1. De bezoldiging van een personeelslid met een directiegraad mag niet lager zijn dan die voorzien voor de functie waarop zijn diploma recht geeft in de dienst waar het tewerkgesteld is.

§ 2. Het personeelslid dat tot een andere graad in dezelfde dienst bevorderd wordt, behoudt de gezamenlijke geldelijke anciënniteit die hem toegekend werd op basis van de criteria bedoeld onder punt II van deze bijlage.

In geval van functieverandering binnen dezelfde instelling kan de geldelijke anciënniteit insgelijks opgewaardeerd worden overeenkomstig de bepalingen onder punt II van deze bijlage.

IV. Komen niet in aanmerking :

1° de bezoldigingen uitgekeerd aan de pensioengerechtigde personeelsleden die krachtens de wetgeving op de pensioenen een ongeoorloofde beroepsactiviteit uitoefenen;

2° het deel van de bezoldigingen en de wettelijke werkgeverslasten boven de bedragen voor rekening van de overheid voor een volledige uurrooster, onverminderd de betaling van de in aanmerking komende extra-uren en van de diensten verstrekt in het kader van het onderwijs voor sociale promotie georganiseerd ten gunste van de personeelsleden tewerkgesteld door die diensten.

3° Deze bepaling is eveneens van toepassing op personeelsleden met verschillende deeltijdse functies die gesubsidieerd worden of voor rekening zijn van de overheid.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

Bijlage 8 (bedoeld in bijlage 7)

Functie	Categorieën	Loonschaal (schaalnummer)	Min. leeftijd
Directeur		25	24
<u>Begeleidingspersoneel</u>	Licentiaat pedagogische, psychologische, sociale of paramedische oriëntering	27	24
	Graduaat pedagogische, psychologische, sociale of paramedische oriëntering	19	23
<u>Administratief personeel</u>	Licentiaat economische, juridische, administratieve oriëntering, of informatica	27	24
	Graduaat of regentaat economische, juridische, administratieve oriëntering, of informatica	19	23
	Opsteller	17	20
	Klerk	4	18
	Boekhouder Kl 1	18	23
	Boekhouder Kl 2	8	20
	Kopiïst A3	4	18
	Kopiïst A2	17	20
<u>Arbeider</u>	Arb. Cat. 1	1	18
	Arb. Cat. 2	3	18

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Waalse Regering van 19 september 2002 betreffende de integratiehulp voor gehandicapte jongeren.

Namen, 19 september 2002.

De Minister-President,
J.-Cl. VAN CAUWENBERGHE
De Minister van Sociale Aangelegenheden en Gezondheid,
Th. DETIENNE

WETTELIJKE BEKENDMAKINGEN EN VERSCHILLENDE BERICHTEN

PUBLICATIONS LEGALES ET AVIS DIVERS

UNIVERSITE DE LIEGE

Faculté de médecine

Agrégation de l'enseignement supérieur

M. Jean-François Liegeois, pharmacien et docteur en sciences pharmaceutiques, subira devant la Faculté de médecine le mercredi 22 janvier 2003, à 17 heures, à l'auditoire Stainier, de l'Institut de Pharmacie, Tour de Pathologie 2, niveau 0; C.H.U. Sart Tilman, 4000 Liège, la deuxième épreuve de l'examen pour le grade d'agrégé de l'enseignement supérieur.

Cette épreuve consistera en la défense publique et orale d'une dissertation intitulée : « La clozapine, source d'inspiration pour les pharmacochimistes, les pharmacologues et les psychopharmacologues », et des thèses annexées. (19930)

Faculté des sciences

Agrégation de l'enseignement supérieur

M. Marc Thiry, docteur en sciences zoologiques de l'Université de Liège, présentera le lundi 16 décembre 2002, à 17 heures, en séance publique et solennelle, à la salle 204 des Amphithéâtres de l'Europe, bâtiment 4, au Sart Tilman, la dernière épreuve en vue de l'obtention du grade d'agrégé de l'enseignement supérieur.

Cette épreuve consistera en une leçon intitulée : « Comparaison entre la cellule procaryote et la cellule eucaryote » (niveau de la 1re candidature en sciences biologiques). (19939)

Doctorat en sciences

M. Marc-Antoine Dupret, ingénieur civil en mathématiques appliquées, présentera le lundi 16 décembre 2002, à 15 heures, à la salle A4, bâtiment des petits amphithéâtres, de l'Institut de Chimie, bâtiment B7b, au Sart Tilman, l'examen en vue de l'obtention du grade académique de docteur en sciences.

Cette épreuve consistera en la défense publique d'une dissertation intitulée : « Non-radial non-adiabatic oscillations of near main sequence variable stars ». (19940)

FACULTES UNIVERSITAIRES NOTRE-DAME DE LA PAIX
NAMUR

Faculté des sciences

L'épreuve publique pour l'obtention du grade académique de docteur en sciences de M. Abdeslam Chebihi, maître en sciences et techniques, spécialiste physique et instrumentation, aura lieu le samedi 30 novembre 2002, à 10 heures, dans l'auditoire CH.1 de la Faculté des sciences, rue Grafé 2, à Namur.

M. Abdeslam Chebihi, né à Sidi Kacem le 12 avril 1976, domicilié à Namur, rue de Bruxelles 55A, présentera et défendra publiquement une dissertation originale intitulée : « Etude théorique et expérimentale de la sélectivité spectrale d'un film d'étain déposé sur le verre : application aux échanges radiatifs dans un système de contrôle de la température ». (19935)

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

De openbare verdediging tot het behalen van de academische graad van doctor in de geschiedenis, van de heer Marnix Pieters, houder van het diploma van licentiaat in de geschiedenis, heeft plaats op woensdag 11 december 2002, om 15 uur, in lokaal D.2.01, van de Vrije Universiteit Brussel, gebouw D, tweede verdieping, Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

De heer Marnix Pieters verdedigt een oorspronkelijk proefschrift getiteld : « Aspecten van de materiële leefwereld in een laatmiddeleeuws vissersmilieu in het zuidelijk Noordzeegebied ».

Een bijdrage tot de middeleeuwse rurale archeologie, inzonderheid naar aanleiding van de opgravingen te Raversijde (stad Oostende, provincie West-Vlaanderen, België). (19932)

Faculteit voor psychologie & opvoedkunde

De openbare verdediging tot het bekomen van de academische graad van doctor in de psychologische wetenschappen van Katrien Vanfraussen, houder van het diploma van licentiaat in de psychologie, vindt plaats op woensdag 4 december 2002, om 17 uur, in de promotiezaal, gebouw D, tweede verdieping, Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

Mej. Katrien Vanfraussen zal een oorspronkelijk proefschrift indienen en verdedigen, getiteld : « The childrearing process in lesbian families with children created by means of donor insemination ». (19933)

Faculteit toegepaste wetenschappen

U wordt vriendelijk uitgenodigd op de openbare verdediging tot het behalen van de academische graad van doctor in de toegepaste wetenschappen, van de heer Steven Swier, geboren te Antwerpen op 20 juni 1974, en houder van een diploma van burgerlijk scheikundig ingenieur, die plaats vindt op vrijdag 6 december 2002, om 17 uur.

Lokaal : promotiezaal D.2.01, gebouw D, tweede verdieping.

Titel proefschrift : « Reaction kinetics modeling and reaction-induced phase separation of epoxy-amine systems by means of Modulated Temperature DSC ». (19934)

TRANSNATIONALE UNIVERSITEIT LIMBURG

School voor informatietechnologie

De openbare verdediging van Patrick Monsieurs tot het bekomen van de graad van doctor in de wetenschappen : informatica, zal plaatsvinden op 5 december 2002, om 16 uur, in het auditorium EDM op de Universitaire Campus te Diepenbeek.

De titel van zijn doctoraal proefschrift luidt : « Evolving Virtual Agents using Genetic Programming ». (19936)

De openbare verdediging van Bart Goethals tot het bekomen van de graad van doctor in de wetenschappen : informatica, zal plaatsvinden op 16 december 2002, om 16 uur, in het auditorium H5 op de Universitaire Campus te Diepenbeek.

De titel van zijn doctoraal proefschrift luidt : « Efficient Frequent Pattern Mining ». (19937)

Wet van 29 maart 1962 (artikelen 9 en 21)
Loi du 29 mars 1962 (articles 9 et 21)

—
 Gemeente Staden
 —

Ontwerp van het GRUP Tiendenberg
 —

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 49 van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en latere wijzigingen, brengt het College van burgemeester en schepenen ter kennis van de bevolking dat het ontwerp van het Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) Tiendenberg, zoals voorlopig werd vastgesteld door de gemeenteraad in zitting van 31 oktober 2002, ter inzage ligt in het gemeentehuis, Marktplaats 2, te 8840 Staden, elke werkdag van 9 tot 12 uur en ter inzage ligt in de plaatselijke openbare bibliotheek De Gobbe, Ooststraat 2, te 8840 Staden, tijdens de openingsuren van de bibliotheek, en dit gedurende een termijn van 60 dagen, hetzij van 25 november 2002, om 10 uur, tot 24 januari 2003, om 10 uur.

Het dossier dat ter inzage ligt omvat een plan bestaande toestand, een luchtfoto, een bestemmingsplan, een onteigeningsplan, een memorie van toelichting en stedenbouwkundige voorschriften.

Bezwaren of opmerkingen betreffende het ontwerp van het Gemeentelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) Tiendenberg kunnen met een aangetekend schrijven overgemaakt worden of afgegeven worden tegen ontvangstbewijs aan de Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening (GECORO) van Staden, Marktplaats 2, te 8840 Staden, tegen uiterlijk 24 januari 2003, om 10 uur.

Een modelformulier voor het indienen van een bezwaar of opmerking zal ter beschikking liggen bij het dossier. (32090)

Aankondigingen – Annonces

—
 VENNOOTSCHAPPEN – SOCIETES
 —

**Martin's of Antwerp, in het kort : « M.O.A. »,
 naamloze vennootschap,
 Klamperstraat 40, 2000 Antwerpen**

H.R. Antwerpen 253726 — BTW 429.089.594
 —

De aandeelhouders en bestuurders worden verzocht om de buitengewone algemene vergadering bij te wonen die zal gehouden worden op het kantoor van notaris François Kumps, te Terhulpen, Brusselsesteenweg 41, op 2 december 2002, om 10 uur, om over de volgende agenda te beraadslagen :

1) Verslag van de raad van bestuur tot verantwoording van het voorstel tot ontbinding van de vennootschap opgesteld overeenkomstig artikel 181 van het Vennootschapswetboek. Bij dat verslag wordt een staat gevoegd van activa en passiva, afgesloten op 30 september 2002.

Verslag van de externe accountant over de staat van activa en passiva gevoegd bij het verslag van het bestuursorgaan.

2) Ontbinding en, bijgevolg, invereffeningstelling van de vennootschap.

3) Benoeming van een vereffenaar.

4) Bepaling van bevoegdheden en van emolumenten van de vereffenaar.

Teneinde aan de algemene vergadering te kunnen deelnemen, worden de aandeelhouders verzocht, overeenkomstig artikel 24 van de statuten, hun aandeel aan toonder neer te leggen uiterlijk vijf dagen vóór de dag waarop de algemene vergadering is vastgesteld, op de maatschappelijke zetel.

(32091)

De raad van bestuur.

**Auto C.D., naamloze vennootschap,
 Moeskroenstraat 572, 8930 Menen**

H.R. Kortrijk 111854 — BTW 428.906.482
 —

De aandeelhouders worden verzocht deel te nemen aan de tweede buitengewone algemene vergadering die zal gehouden worden op het kantoor van notaris Vincent Guillemyn, te 8930 Lauwe (Menen), Hospitaalstraat 10, op maandag 2 december 2002, om 11 uur.

Agenda :

1. Ontslag en benoeming bestuurders.

2. Uitdrukking van het kapitaal in euro.

3. Aanpassing van de statuten aan de wet van 13 april 1995 omtrent de vennootschapswetten en aan de wet van 7 mei 1999 omtrent het Wetboek van vennootschappen. Dientengevolge aanpassing van de statuten, zonder te raken aan de wezenlijke elementen van de vennootschap.

4. Opdracht te geven aan de notaris de statuten te coördineren en uitvoering van de genomen besluiten.

5. Volmacht handelsregister en andere administraties.

Om de vergadering bij te wonen, dienen de aandeelhouders zich te schikken naar de statuten. (32092)

**CD Cars, naamloze vennootschap,
 Moeskroenstraat 572, 8930 Menen**

H.R. Kortrijk 117615 — BTW 436.535.434
 —

De aandeelhouders worden verzocht deel te nemen aan de tweede buitengewone algemene vergadering die zal gehouden worden op het kantoor van notaris Vincent Guillemyn te 8930 Lauwe (Menen), Hospitaalstraat 10, op maandag 2 december 2002, om 11 u. 30 m.

Agenda :

1. Ontslag en benoeming bestuurders.

2. Uitdrukking van het kapitaal in euro.

3. Aanpassing van de statuten aan de wet van 13 april 1995 omtrent de vennootschapswetten en aan de wet van 7 mei 1999 omtrent het Wetboek van vennootschappen. Dientengevolge aanpassing van de statuten, zonder te raken aan de wezenlijke elementen van de vennootschap.

4. Opdracht te geven aan de notaris de statuten te coördineren en uitvoering van de genomen besluiten.

5. Volmacht handelsregister en andere administraties.

Om de vergadering bij te wonen, dienen de aandeelhouders zich te schikken naar de statuten. (32093)

**Huyenoven, naamloze vennootschap,
 Drie Kastelenstraat 60, 1800 Vilvoorde**

Jaarvergadering d.d. 3 december 2002, om 17 uur, op de maatschappelijke zetel.

Agenda :

1. Verslag van de raad van bestuur.

2. Voorlezen van en goedkeuring van de jaarrekening.

3. Toewijzing van het resultaat.

4. Kwijting aan de raad van bestuur.

(32094)

**J.R. Talonform, naamloze vennootschap,
Prins Albertlaan 30, 8870 Izegem**

H.R. Kortrijk 857 — BTW 405.573.826

Jaarvergadering op 3 december 2002, om 10 u. 30 m., op de zetel.
Dagorde : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per
31 augustus 2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting bestuurders.
5. Allerlei. (32095)

**Cosa Nostra, naamloze vennootschap,
Ossenstaldreef 1, bus 3, 2430 Laakdal**

H.R. Turnhout 61777 — NN 436.577.994

Jaarvergadering op 1 december 2002, te 11 uur, op de maatschappelijke zetel. — Agenda : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per 30 juni 2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting aan de leden van de raad van bestuur. 5. Allerlei. (32096)

**Vehub,
Pleinlaan 2, 1050 Brussel**

Aangezien op de bijzondere algemene vergadering d.d. 12 november 2002 het participatiequorum niet werd bereikt, wordt hierbij een tweede vergadering bijeengeroepen, waarop zonder participatiequorum kan worden beslist.

Bijzondere algemene vergadering, dinsdag 3 december 2002, om 18 u. 30 m., lokaal B.037, VUB, Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

Agenda :

- 1) Vereffening van de vereniging en/of goedkeuring van de nieuwe statuten, inclusief de naamswijziging.
- 2) Ontlasting van de beheerders.
- 3) Verkiezingen nieuw bestuur.
- 4) Aanstelling van de leden van de raad van beheer van de Vereniging voor Economie.
- 5) Varia.

Het voorstel van nieuwe statuten is, op eenvoudige aanvraag, te bekomen bij de huidige vice-voorzitter (Marc Despontin, BEIF, VUB, Pleinlaan 2, 1050 Brussel).

Kandidaten voor een bestuursfunctie kunnen zich steeds aanmelden bij de huidige voorzitter (Luc Vandamme, Leliestraat 30, 1982 Elewijt) of de huidige ondervoorzitter (Marc Despontin, BEIF, VUB, Pleinlaan 2, 1050 Brussel). (32097)

Befimmo, société d'investissement à capital fixe de droit belge, société faisant appel public à l'épargne, société en commandite par actions, chaussée de La Hulpe 166, Watermael-Boitsfort (1170 Bruxelles)

R.C. Bruxelles 594182 — T.V.A. 455.835.167

Assemblée générale ordinaire

Les actionnaires sont priés d'assister à l'assemblée générale ordinaire qui se tiendra le 10 décembre 2002, à 10 heures, au siège de la société, chaussée de La Hulpe 166, à 1170 Bruxelles.

Ordre du jour :

1. Rapport annuel et de gestion au 30 septembre 2002;
2. Rapport du commissaire au 30 septembre 2002;
3. Approbation des comptes annuels au 30 septembre 2002.

Il est proposé à l'assemblée d'approuver ces comptes;

4. Affectations et prélèvements.

Il est proposé à l'assemblée de distribuer un dividende brut de 4,28 EUR par action soit un dividende net de 3,64 EUR, après déduction du précompte mobilier de 15 %;

5. Décharge au gérant statutaire pour la période du 1er octobre 2001 jusqu'au 30 septembre 2002.

Il est proposé à l'assemblée de lui donner décharge;

6. Décharge au commissaire pour la période du 1er octobre 2001 jusqu'au 30 septembre 2002.

Il est proposé à l'assemblée de lui donner décharge;

7. Sociétés absorbées durant l'exercice clôturé au 30 septembre 2002 :

a. Immobilière du Triomphe (absorbée le 11 décembre 2001) :

décharge des administrateurs pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001;

décharge du commissaire pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001.

b. Bastionen Parc Léopold (absorbée le 11 décembre 2001) :

décharge des administrateurs pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001;

décharge du commissaire pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001.

c. Cibix S.C.A. (absorbée le 11 décembre 2001) :

décharge des administrateurs pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001;

décharge du commissaire pour la période comprise entre le 1er octobre 2001 et le 11 décembre 2001.

d. Cibix S.A. (absorbée le 11 décembre 2001) :

approbation des comptes pour la période comprise entre le 1er janvier 2001 et le 30 septembre 2001;

décharge des administrateurs pour la période comprise entre le 1er janvier 2001 et le 11 décembre 2001;

décharge du commissaire pour la période comprise entre le 1er janvier 2001 et le 11 décembre 2001.

e. Sobrep (absorbée le 11 décembre 2001) :

approbation des comptes pour la période comprise entre le 1er janvier 2001 et le 30 septembre 2001;

décharge des administrateurs pour la période comprise entre le 1er janvier 2001 et le 11 décembre 2001;

décharge du commissaire pour la période comprise entre le 1er janvier 2000 et le 12 juin 2001.

8. Divers.

Pour être admis à cette assemblée, tout titulaire d'actions au porteur doit, conformément à l'article 29 des statuts, déposer ses titres cinq jours francs avant la date de l'assemblée, soit au siège social, soit aux guichets de :

Banque Bruxelles Lambert,

Dexia Banque,

Fortis Banque.

Le gérant de la société Befimmo S.A.

(32098)

Befimmo, beleggingsvennootschap met vast kapitaal naar Belgisch recht, commanditaire vennootschap op aandelen, Terhulpsteenweg 166, Watermael-Bosvoorde (1170 Brussel)

H.R. Brussel 594182 — BTW 455.835.167

Gewone algemene vergadering

De aandeelhouders worden verzocht de gewone algemene vergadering bij te wonen die zal plaatshebben op 10 december 2002, om 10 uur, op de maatschappelijke zetel, Terhulpsteenweg 166, te 1170 Brussel.

Agenda :

1. Jaar- en beheersverslag per 30 september 2002;
2. Verslag van de commissaris per 30 september 2002;
3. Jaarrekening per 30 september 2002.

Er wordt aan de vergadering voorgesteld om deze jaarrekening goed te keuren;

4. Bestemmingen en afhoudingen.

Er wordt aan de vergadering voorgesteld om een brutodividend van 4,28 EUR uit te keren per aandeel (hetzij een netto-dividend van 3,64 EUR na aftrekking van roerende voorheffing van 15 %);

5. Kwijting aan de statutaire beheerder voor de periode van 1 oktober 2001 tot 30 september 2002.

Er wordt aan de vergadering voorgesteld om hem kwijting te geven;

6. Kwijting aan de commissaris voor de periode van 1 oktober 2001 tot 30 september 2002.

Er wordt aan de vergadering voorgesteld om hem kwijting te geven;

7. Overgenomen vennootschappen gedurende het boekjaar afgesloten op 30 september 2002 :

a. Immobilière du Triomphe (overgenomen op 11 december 2001) :

Kwijting aan de bestuurders voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

Kwijting aan de commissaris voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

b. Bastionen Parc Leopold (overgenomen op 11 december 2001) :

Kwijting aan de bestuurders voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

Kwijting aan de commissaris voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

c. Cibix C.V.A. (overgenomen op 11 december 2001) :

Kwijting aan de bestuurders voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

Kwijting aan de commissaris voor de periode inbegrepen tussen 1 oktober 2001 en 11 december 2001;

d. Cibix N.V. (overgenomen op 11 december 2001) :

Goedkeuring van de rekeningen voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2001 en 30 september 2001;

Kwijting aan de bestuurders voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2001 en 11 december 2001;

Kwijting aan de commissaris voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2001 en 11 december 2001;

e. Sobrep (overgenomen op 11 december 2001) :

Goedkeuring van de rekeningen voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2001 en 30 september 2001;

Kwijting aan de bestuurders voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2001 en 11 december 2001;

Kwijting aan de commissaris voor de periode inbegrepen tussen 1 januari 2000 en 12 juni 2001.

8. Diversen.

Om deel te nemen aan deze vergadering dienen de aandeelhouders, overeenkomstig artikel 29 van de statuten, hun effecten aan toonder te deponeren uiterlijk vijf (5) dagen voor de datum van deze vergadering, hetzij op de maatschappelijke zetel, hetzij aan de loketten van :

Bank Brussel Lambert,

Dexia Bank,

Fortis Bank.

De zaakvoerder van de vennootschap Befimmo N.V. (32098)

Amtes, naamloze vennootschap,
Deken Debosstraat 34, 8791 Beveren-Leie
 H.R. Kortrijk 143643 — BTW 463.348.907

De aandeelhouders worden vriendelijk uitgenodigd tot de gewone algemene vergadering op woensdag 04.12.2002, ten maatschappelijke zetel, om 18 uur, met volgende agenda : - Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. - Aanwending resultaat. - Kwijting bestuurders. - Varia. (93793)

Ardia, naamloze vennootschap,
Beverensestraat 70, 8850 Ardooie

H.R. Brugge 29256 — BTW 405.533.937

Daar op de buitengewone algemene vergadering van 15 november 2002 het vereiste quorum niet bereikt werd, worden de houders der effecten uitgenodigd tot het bijwonen van een tweede buitengewone algemene vergadering, die gehouden zal worden ten kantore van notaris Antoon Dusselier-De Brabandere, te Meulebeke, Barnumstraat 20, op zaterdag 30 november 2002, om 11.00 uur, met volgende agenda :

1. Conversie der 880 bestaande aandelen in 221 aandelen, genummerd van AA110 tot en met AA330, en in 659 aandelen, genummerd van BB1 tot en met BB109 en BB331 tot en met BB880.

2. Verhoging van het kapitaal met 800.000,00 euro om het te brengen van 328.000,00 euro op 1.128.000,00 euro, door creatie van 355 nieuwe aandelen, genummerd van CC881 tot en met CC1.235 zonder aanduiding van nominale waarde, doch elk 1/1.235e van het kapitaal vertegenwoordigend, die dezelfde rechten en voordelen zullen genieten als de bestaande aandelen en in de winsten zullen delen vanaf heden, doch die recht geven op preferentie inzake winst en dividenduitkeringen, en op preferentie bij uitkering liquidatiebonus. Vaststelling van de voorwaarden van uitgifte en afbetaling van de nieuwe aandelen.

3. Te nemen beslissing met betrekking tot het voorkeurrecht bepaald in artikel 5 der statuten.

4. Inschrijving en afbetaling der nieuwe aandelen.

5. Vaststelling dat de kapitaalverhoging is verwezenlijkt.

6. Bepanking van de vrije overdraagbaarheid der aandelen.

7. Wijziging samenstelling raad van bestuur : de vennootschap wordt bestuurd door een raad van bestuur bestaande uit vier of vijf leden :

- één bestuurder is verplicht te kiezen uit kandidaten voorgedragen door houders van aandelen genummerd AA;

- drie bestuurders zijn verplicht te kiezen uit kandidaten voorgedragen door houders van aandelen genummerd BB;

- de algemene vergadering kan beslissen een onafhankelijk bestuurder als vijfde bestuurder te benoemen.

8. Wijziging externe vertegenwoordigingsbevoegdheid : de vennootschap wordt rechtsgeldig vertegenwoordigd door twee bestuurders die gezamenlijk optreden en waarvan minstens één verkozen is onder kandidaten voorgedragen door houders van aandelen genummerd BB.

9. Wijziging regeling dagelijks bestuur.

10. Wijziging stemrecht : elk aandeel geeft recht op één stem; voor een statutenwijziging is ook een meerderheid onder de houders van aandelen genummerd AA vereist.

11. Aanpassing der statuten aan de genomen besluiten en aan de huidige tekst van het Wetboek van vennootschappen.

12. Ontslag - Benoemingen.

13. Machten.

De houders der effecten worden verzocht zich te schikken naar de statuten. De volledige tekst der statuten ingeval van goedkeuring van deze agenda ligt ter beschikking van de aandeelhouders op de zetel der vennootschap, waar zij er inzage en op eenvoudig verzoek afschrift van kunnen bekomen. (93794)

De raad van bestuur.

Baby Junior, naamloze vennootschap,
Walleweg 109, 8510 Rollegem
 H.R. Kortrijk 110295 — BTW 428.949.638

Jaarvergadering op 06.12.2002 om 10 uur, op de zetel. AGENDA : 1. Goedkeuring jaarrekening afgesloten op 30.06.2002; 2. Bestemming resultaat; 3. Kwijting bestuurders; 4. Benoemingen. 5. Rondvraag. Zich schikken naar de statuten. (93795)

Bruyneel-Oosterlinck, naamloze vennootschap,
Zwaaikomstraat A2, 8800 Roeselare
 H.R. Kortrijk 117259 — BTW 436.244.830

De aandeelhouders worden verzocht de jaarvergadering te willen bijwonen die zal gehouden worden op 05.12.2002 om 10 uur, ten maatschappelijke zetel. AGENDA : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring van de jaarrekening afgesloten op 30.06.2002. 3. Bestemming van het resultaat. 4. Kwijting te verlenen aan de bestuurders. 5. Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93796)

Cortex-Imetra, société anonyme,
rue de Thyle 74, 1495 Sart-Dames-Avelines
 R.C. Nivelles 71626 — T.V.A. 448.175.236

Assemblée générale ordinaire du 04.12.2002, tenue au siège social, à partir de 18 heures. — Ordre du jour : 1. Discussion des comptes annuels arrêtés au 30.06.2002. 2. Approbation des comptes annuels. 3. Décharge aux administrateurs. 4. Nominations - démissions. 5. Divers. (93797)

De Kepper, naamloze vennootschap,
Bergstraat 52, 2220 Heist-op-den-Berg
 H.R. Mechelen 70610 — BTW 444.451.228

De aandeelhouders worden uitgenodigd de algemene vergadering bij te wonen die zal gehouden worden op 07.12.2002 om 15 uur. AGENDA : - bespreking jaarrekening en jaarverslag 30.06.2002. goedkeuring jaarrekening. - kwijting bestuurders. De aandeelhouders dienen zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93798)

Devos Juweliers, naamloze vennootschap,
Huidevettersstraat 26, 2000 Antwerpen
 H.R. Antwerpen 334628 — BTW 466.032.639

Jaarvergadering op 04.12.2002 om 19 uur, ten zetel. — Agenda : 1. Verslag raad van bestuur; 2. Goedkeuring jaarrekening op 30.06.2002; 3. Bestemming resultaat; 4. Kwijting bestuurders; 5. Eventuele benoemingen; 6. Rondvraag. Zich schikken naar de statuten. (93799)

Domass, naamloze vennootschap,
Tielstraat 1, 8720 Dentergem
 H.R. Kortrijk 134428 — BTW 454.060.364

Jaarvergadering op 06.12.2002 om 18.00 u., op de zetel. — Dagorde : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting bestuurders. 5. Allerlei. Zich richten naar de statuten. (93800)

Frelu, naamloze vennootschap,
Nijverheidsstraat 52, 9890 Gavere (Dikkelvenne)
 H.R. Gent 146048 — BTW 429.616.562

Vermits op de buitengewone algemene vergadering der aandeelhouders gehouden op 6 november 2002 het wettelijk quorum niet werd bereikt, worden de aandeelhouders bij deze opgeroepen tot een buitengewone algemene vergadering welke zal gehouden worden ter studie van notaris Jean Mathys, te Lokeren, Kerkstraat 66, op woensdag 04.12.2002 om 11 uur, met volgende agenda : 1. Verslag van de raad van bestuur met verantwoording van de voorgestelde ontbinding met een staat van activa en passiva van de vennootschap. Verslag van de bedrijfsrevisor over de staat van activa en passiva van de vennootschap, gevoegd bij het verslag van de raad van bestuur. 2. Vervroegde

ontbinding en invereffeningstelling van de vennootschap. 3. Benoeming van één of meer vereffenaars. 4. Bepaling van bevoegdheden en emolumenten der vereffenaar(s). Deze algemene vergadering zal beraadslagen en besluiten op geldige wijze ongeacht het vertegenwoordigde deel van het kapitaal. Om de vergadering bij te wonen dienen de aandeelhouders zich te gedragen naar artikel 17 van de statuten. (93801) De raad van bestuur.

Fruithof, naamloze vennootschap,
Schaliehoevellaan 6, 2530 Boechout

H.R. Antwerpen 286545 — BTW 444.991.458

Gewone algemene vergadering op zondag 01.12.2002 om 19 uur op de zetel van de vennootschap. — Agenda : 1. Goedkeuring van de jaarrekening op 30.06.2002. 2. Kwijting aan de bestuurders. 3. Varia. (93802)

G.B.H., naamloze vennootschap,
Belgicastraat 7a, 1930 Zaventem (Fountain Plaza)

H.R. Brussel 531599

Jaarvergadering op 04.12.2002 om 10.30 u., op de zetel. — Dagorde : Verslag raad van bestuur. Verslag commissaris. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Kwijting commissaris. Benoemingen. Allerlei. Zich richten naar de statuten. (93803)

Galle Linen, naamloze vennootschap,
R. de Ghellinckstraat 53, 8710 Wielsbeke

H.R. Kortrijk 104558 — BTW 425.151.790

De aandeelhouders worden verzocht de jaarrekening te willen bijwonen die zal gehouden worden op 04.12.2002 te 18 uur, ten maatschappelijke zetel. — Agenda : 1. Goedkeuring van de jaarrekening afgesloten per 30.06.2002. 2. Bestemming van het resultaat. 3. Kwijting aan de bestuurders. 4. Varia. De aandeelhouders worden gevraagd zich te schikken naar de statuten. (93804)

Groep De Brauwer, naamloze vennootschap,
Wingenesteenweg 50, 8700 Tielt

H.R. Brugge 57404 — BTW 423.512.985

Jaarvergadering op 04.12.2002 om 18.00 u., ten maatschappelijke zetel. — Dagorde : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting bestuurders. 5. Goedkeuring voorafgenomen bezoldiging bestuurders. 6. Herbenoeming bestuurders en Commissaris Revisor. 7. Allerlei. Zich richten naar de statuten. (93805)

Immodil, naamloze vennootschap,
Hoogstraat 7, 8000 Brugge

H.R. Brugge 74202 — BTW 444.912.175

De aandeelhouders worden uitgenodigd op de buitengewone algemene vergadering van maandag 02.12.2002 om 14 uur, ter maatschappelijke zetel. DAGORDE : Verplaatsing maatschappelijke zetel. (93806)

**Immodos, naamloze vennootschap,
Schoolstraat 4, 9750 Zingem**

H.R. Oudenaarde 33432 — BTW 436.479.907

Jaarvergadering op 02.12.2002 om 16.00 u., ten maatschappelijke zetel. — Dagorde : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting bestuurders. 5. Overplaatsing zetel. Indien het wettelijk quorum niet bereikt is, wordt een tweede jaarvergadering gehouden op 18.12.2002 om 16 uur, dewelke zal geldig kunnen beraadslagen ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde deelbewijzen. (93807)

**Immomil, naamloze vennootschap,
Kapelstraat 40, 2223 Schriek**

H.R. Mechelen 65738 — BTW 435.316.105

Algemene vergadering op 07.12.2002 om 20 uur. AGENDA : - Verslag van de raad van bestuur. - Goedkeuring van de jaarrekening van 30.06.2002 - Bestemming van het resultaat. - Kwijting aan de bestuurders. - Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93808)

**Isim-Consulting, naamloze vennootschap,
Zandbeekstraat 26, 8554 Sint-Denijs**

H.R. Kortrijk 114163 — BTW 432.416.397

De aandeelhouders worden verzocht de jaarvergadering te willen bijwonen die zal gehouden worden op 04.12.2002, te 20 uur, op de zetel van de vennootschap. AGENDA : 1. Lezing van het jaarverslag. 2. Bespreking van de jaarrekening per 30.06.2002. 3. Goedkeuring van de jaarrekening en bestemming van het resultaat. 4. Kwijting te verlenen aan de bestuurders. 5. Benoemingen. 6. Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93809)

**Jari, naamloze vennootschap,
Stationssteenweg 135, 2560 Nijlen**

H.R. Mechelen 63132 — BTW 429.878.858

De aandeelhouders worden verzocht de vergadering te willen bijwonen, die zal gehouden worden op 02.12.2002 om 19 uur, op de maatschappelijke zetel. Het agenda luidt als volgt :

1. Verplaatsing maatschappelijke zetel. 2. Ontslag en benoeming bestuurders. 3. Décharge voor de bestuurders. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93810)

**Lambrechts Wallonie, société anonyme,
rue des Près 267, 5002 Saint-Servais (Namur)**

R.C. Namur 69087 — T.V.A. 454.461.826

Les actionnaires sont priés d'assister à l'assemblée générale qui se tiendra au siège social, le 02.12.02, à 16 heures, avec l'ordre du jour suivant : 1. Lecture du rapport de gestion et du commissaire. 2. Approbation des comptes annuels clôturés au 30.06.02 et affectation du résultat. 3. Décharge aux administrateurs et au commissaire. 4. Démissions et nominations. (93811)

**M.N.H. Gestion immobilière, société anonyme,
à Saint-Gilles, rue Capouillet 15**

R.C. Bruxelles 526860 — NN 438.758.813

Les actionnaires de la société anonyme "M.N.H. Gestion immobilière", sont invités à participer à l'assemblée générale extraordinaire qui se tiendra le 4 décembre 2002 à 11 heures, devant Maître Benedikt van der Vorst, notaire associé, membre de la société civile à forme d'une société coopérative à responsabilité limitée dénommée "Berquin, Ockerman, Deckers, Spruyt & van der Vorst, notaires associés", ayant son siège à 1000 Bruxelles, avenue Lloyd George, 11, inscrite au registre des sociétés civiles de Bruxelles, sous le numéro 4859, et à l'étude du notaire susmentionné, ayant pour ordre du jour :

1. Rapport spécial du conseil d'administration relatif à la proposition de dissolution de la société. Un état résumant la situation active et passive de la société arrêté au trente septembre deux mille deux est annexé à ce rapport.

2. Rapport spécial du réviseur d'entreprises.

3. Dissolution de la société.

4. Nomination d'un ou plusieurs liquidateurs.

5. Pouvoirs et rémunération du/des liquidateurs.

6. Délégations de pouvoirs.

Afin de pouvoir participer à ladite assemblée, les actionnaires sont priés de se conformer aux statuts et aux dispositions du Code des sociétés. (93812)

**Management, Consulting and List-Broking Services,
naamloze vennootschap, Henri Dunantlaan 13, 2900 Schoten**

H.R. Antwerpen 259587 — BTW 432.115.697

Jaarvergadering op 06.12.2002 te 11 uur, op de maatschappelijke zetel. DAGORDE : Goedkeuring jaarrekening; Verslag raad van bestuur. Kwijting; Ontslag benoeming bestuurders; Rondvraag. (93813)

**Masca, naamloze vennootschap,
Zevensterstraat 1, 9270 Laarne**

H.R. Dendermonde 49726 — BTW 452.337.031

Gewone algemene vergadering, ten maatschappelijke zetel op 06.12.2002, om 18 uur.

Agenda :

1. Verslagen van de raad van bestuur.

2. Goedkeuring van de jaarrekening afgesloten op 30.06.2002.

3. Bestemming van het resultaat.

4. Kwijting aan de bestuurders.

5. Rondvraag.

Om geldig aan de vergadering deel te nemen, worden de aandeelhouders verzocht hun aandelen neer te leggen op de maatschappelijke zetel. (93814)

**Naessens Management, naamloze vennootschap,
Leenstraat 135, 9870 Zulte**

H.R. Gent 143649 — BTW 428.731.684

De aandeelhouderes worden verzocht de Jaarvergadering bij te wonen, die zal gehouden worden op 02.12.2002 om 18.00 uur, op de maatschappelijke zetel. — Dagorde : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring van de jaarrekening per 30.06.2002. 3. Samenstelling van het resultaat. 4. Verdeling van het resultaat. 5. Verklaring van controle en wederzijdse ontlasting. 6. Ontlasting en benoeming bestuurders. 7. Varia. (93815)

**Pepe Jeans, naamloze vennootschap,
Leopold II laan 184D, 1080 Brussel-8**

H.R. Brussel 598343 — BTW 456.810.909

Jaarvergadering op 04.12.2002 om 18.00 u., op de zetel. — Dagorde : Verslag raad van bestuur. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Allerlei. Zich richten naar de statuten. (93816)

**Rivali, naamloze vennootschap,
Henri Horriestraat 4, 8800 Roeselare
Exploitatiezetel : Volderstraat 2, 9000 Gent**

H.R. Kortrijk 109648 - H.R. Gent 143343 — BTW 428.523.927

De aandeelhouders worden uitgenodigd tot de algemene vergadering op 06.12.2002 om 10 uur. AGENDA : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring van de jaarrekening op 30.06.2002. 3. Bestemming van het resultaat. 4. Kwijting aan de bestuurders. 5. Allerlei. De aandeelhouders dienen zich te schikken naar de statuten. (93817)

**Sonimat, naamloze vennootschap,
Bareellaan 35, 2950 Kapellen**

H.R. Antwerpen 304629 — BTW 453.158.660

Jaarvergadering op 04.12.2002 om 18 uur, op de zetel. — Dagorde : 1. Verslag raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening per 30.06.2002. 3. Bestemming resultaat. 4. Kwijting bestuurders. Zich richten naar de statuten. (93818)

**The Belizia Shoe, naamloze vennootschap,
Zeepstraat 29, 3740 Bilzen**

H.R. Tongeren 31171 — BTW 400.930.494

De aandeelhouders worden uitgenodigd op de jaarlijkse algemene vergadering op 04.12.2002 om 20 uur, op de maatschappelijke zetel, met als agenda : 1. Verslag van de raad van bestuur; 2. Verslag van de commissaris-revisor; 3. Goedkeuring van de jaarrekening per 30.06.2002; 4. Resultaatbestemming; 5. Kwijting aan de bestuurders en de commissaris-revisor; 6. Rondvraag. Zich schikken naar de statuten en de S.W.H.V. (93819)

**Van Dinter Wijnhandel, naamloze vennootschap,
Kempenstraat 21, 3650 Dilsen-Stokkem**

H.R. Tongeren 78359 — BTW 455.498.637

De aandeelhouders worden verzocht de jaarvergadering bij te wonen die zal gehouden worden op 02.12.2002 om 17.00 uur, op de maatschappelijke zetel. 1. Lezing jaarverslag. 2. Bespreking jaarrekening per 30.06.2002. 3. Goedkeuring jaarrekening. 4. Kwijting aan leden van de raad van bestuur. 5. Rondvraag. Om deel te nemen aan de vergadering, gelieve zich te schikken naar de statutaire bepalingen. (93820)

**Van Noten, naamloze vennootschap,
Booischotseweg 106, 2235 Hulshout**

H.R. Tongeren 70180 — BTW 448.271.345

De aandeelhouders worden uitgenodigd op de algemene vergadering die zal gehouden worden op 07.12.2002 om 15 uur. AGENDA : - bespreking jaarrekening en jaarverslag 30.06.2002 - goedkeuring jaarrekening. - kwijting bestuurders. De aandeelhouders dienen zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93821)

**Veevoeders Vanhengel, naamloze vennootschap,
Haenenstraat 43, 3740 Bilzen**

H.R. Tongeren 44659 — BTW 414.108.341

De aandeelhouders worden uitgenodigd op de buitengewone algemene vergadering die zal gehouden worden op 02.12.2002 om 19.30 uur, in het kantoor van notaris Joel Vangronsveld te Eigenbilzen (Bilzen), Dorpsstraat 71, om te besluiten over de volgende agenda-punten :

1. Omzetting van het kapitaal in euro.

2. Kapitaalvermindering met tweehonderdzevenenzestigduizend vierhonderd zesenvestig euro achtentwintig cent (EUR 267.446,28) om het kapitaal te brengen van driehonderdneuentwintigduizend negenhonderd zesenvestig euro achtentwintig cent (EUR 329.946,28) op tweeeenzestigduizend vijfhonderd euro (EUR 62.500,00) door evenredige terugbetaling van het kapitaal aan de aandeelhouders, en met als doel overbodige financiële middelen vrij te maken.

De terugbetaling mag, volgens artikel 613 van het wetboek van vennootschappen niet plaats hebben, zo binnen twee maanden na bekendmaking van het besluit tot vermindering van het kapitaal in de bijlagen bij het Belgische Staatsblad, de schuldeisers een zekerheid hebben geëist voor de schuldvorderingen die op het ogenblik van die bekendmaking nog niet zijn vervallen.

De terugbetaling zal enkel aangerekend worden op werkelijk gestort kapitaal.

3. Ingevolge de gewijzigde vennootschapswetgeving de aanpassing van de tekst van artikel 6, 13, 18 en 21 van de statuten.

4. Ingevolge de codificatie van de vennootschaprechtelijke bepalingen, de schrapping van de verwijzing naar specifieke artikels uit de Vennootschappenwet, en dienovereenkomstig aanpassing van de desbetreffende artikelen van de statuten.

5. Coördinatie van de statuten.

De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93822)

**Verhuurcentrum Van Rompaey, naamloze vennootschap,
Industriezone D, Impulsstraat 8, 2220 Heist-op-den-Berg**

H.R. Mechelen 76710 — BTW 453.668.406

De aandeelhouders worden uitgenodigd tot de jaarvergadering die zal gehouden worden op 06.12.2002 te 15 uur, ten maatschappelijke zetel. AGENDA : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring van de jaarrekening afgesloten op 30.06.2002. 3. Bestemming van het resultaat. 4. Kwijting aan de bestuurders. 5. Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de bepalingen van de statuten. (93823)

**Vivet Cosmetics, naamloze vennootschap,
steenweg op Waarloos 37, 2840 Reet**
H.R. Antwerpen 299048 — BTW 451.023.472

De aandeelhouders worden verzocht de jaarvergadering bij te wonen die zal gehouden worden op maandag 02.12.2002 te 20 uur, ten maatschappelijke zetel. DAGORDE : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring van de jaarrekening per 30.06.2002. 3. Kwijting te verlenen aan de bestuurders. 4. Ontslag en benoemingen. 5. Bestemming van het resultaat. 6. Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te schikken naar de statuten. (93824)

**Daman, naamloze vennootschap,
Moerplas 77, 2870 Puurs**
H.R. Mechelen 69109 — BTW 441.869.741

Jaarvergadering op 06/12/2002 om 20 u. op de zetel. Agenda : Verslag raad van bestuur. Goedkeuring jaarrekening per 30/06/2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Varia. Zich richten naar de statuten. (32099)

**Pump Service Automatic, naamloze vennootschap,
Eugeen van de Vellaan 81, 2970 Schilde**
H.R. Antwerpen 237684 — BTW 424.734.591

De aandeelhouders worden verzocht de gewone jaarvergadering bij te wonen, die zal gehouden worden op 09/12/2002 te 10 uur, op de zetel van de vennootschap. Agenda : 1. Verslag van de raad van bestuur. 2. Goedkeuring jaarrekening. 3. Bestemming van het resultaat. 4. Kwijting aan de bestuurders. 5. Ontslag en benoemingen. 6. Rondvraag. De aandeelhouders worden verzocht zich te gedragen naar de voorschriften van de statuten. (32100)

**Eurofrigo, naamloze vennootschap,
Leuvensesteenweg 192, 3290 Diest**
H.R. Leuven 68708 — BTW 430.151.844

Jaarvergadering op 06/12/2002 om 17 u. op de zetel. Agenda : Goedkeuring jaarrekening per 31/08/2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Varia. Zich richten naar de statuten. (32101)

**Robijns, naamloze vennootschap,
Schoolstraat 21, 9255 Buggenhout**
H.R. Dendermonde 49247 — BTW 452.003.073

Jaarvergadering op 07/12/2002 om 10 u. op de zetel. Agenda : Verslag Raad van Bestuur. Goedkeuring jaarrekening per 30/06/2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Allerlei. (32102)

**Styfhals Groep, commanditaire vennootschap op aandelen,
Hanssenslaan 7, 1800 Vilvoorde**
H.R. Brussel 550094 — BTW 445.202.482

De aandeelhouders worden opgeroepen tot de buitengewone algemene vergadering op het kantoor van geassocieerde notarissen Celis, Celis & Liesse te Antwerpen, Kasteelpleinstraat 59, op 4 december 2002 om 10.30 uur, met volgende agenda : 1. Zetelverplaatsing. 2. Conversie kapitaal in euro. 3. Verhoging maatschappelijk kapitaal met EUR 743,02 door incorporatie van eigen middelen ten belope van dit bedrag zonder

creatie van nieuwe aandelen. 4. Wijziging regeling ondeelbaarheid aandelen en aandelen opgesplitst in vruchtgebruik en blote eigendom. 5. Wijziging volmachtenregeling vennoten. 6. Wijziging maatschappelijk doel. Voorafgaandelijk desbetreffend verslag van de zaakvoerder met staat van activa en passiva per 31/10/2002. 7. a) Voorstel tot omvorming in een naamloze vennootschap. b) Voorafgaandelijk lezing en goedkeuring van : 1/ desbetreffend verslag van de zaakvoerder; 2/ staat van activa en passiva per 31/10/2002; 3/ desbetreffend verslag van de bedrijfsrevisor. 8. Lezing en goedkeuring verslag van het bestuursorgaan bedoeld in art. 604 W.Venn. 9. Ontslag statutaire zaakvoerder. 10. a) Machtiging bestuursorgaan, alsdan raad van bestuur van de naamloze vennootschap, om gedurende 5 jaar te rekenen vanaf bekendmaking van deze bevoegdheid het kapitaal in één of meerdere malen te verhogen met euro 5.000.000,00 en dit ook door omzetting van de reserves. De raad van bestuur kan onder dezelfde voorwaarden overgaan tot uitgaven van converteerbare obligaties en warrants. b) Machtiging raad van bestuur om, zowel bij kapitaalverhoging als bij uitgaven van converteerbare obligaties of warrants, in het belang van de vennootschap het voorkeurrecht te beperken of uit te sluiten, dit zelfs ten gunste van één of meer bepaalde personen, andere dan personeelsleden van de vennootschap of van haar dochtervennootschappen. 11. Statutaire voorziening van twee klassen aandelen, te weten klasse A en klasse B aandelen, met vaststelling van de eraan verbonden rechten en vaststelling tot welke klasse de bestaande aandelen zullen behoren. 12. Machtiging raad van bestuur om besluiten te nemen bij éénparig schriftelijk akkoord van de bestuurders. 13. Machtiging raad van bestuur om op resultaat van boekjaar interimdividenden uit te keren. 14. a) Statutaire regeling van instelling en werkwijze directiecomité. b) Benoeming twee directeurs zonder beperking van duur in de statuten en vaststelling van bezoldiging. 15. Vaststelling statuten van de naamloze vennootschap met rechten verbonden aan de aandelen en aan de verschillende klassen van aandelen, samenstelling en werking van de raad van bestuur, instelling en werkwijze directiecomité, externe vertegenwoordiging, controle, bevoegdheidsverdeling tussen de organen, werking algemene vergadering en winst- en liquidatiesaldiverdeling. 16. Benoeming bestuurders met vaststelling van bezoldiging. 17. Machtiging raad van bestuur tot uitvoering van de beslissingen aangaande de agendapunten 7 en 11 en het formaliseren en effectueren van de operaties voorgesteld in deze agendapunten 7 en 11. 18. Volmachten. Om aan de vergadering deel te nemen worden de aandeelhouders verzocht zich te schikken naar artikel 26 van de statuten en hun aandelen 5 dagen vóór de vergadering te deponeren op de zetel. (32103)

De zaakvoerder.

**Bitac Invest, naamloze vennootschap,
Kortrijkstraat 394, 8560 Wevelgem**
H.R. Kortrijk 148255 — BTW 433.718.771

Jaarvergadering op 02/12/2002 om 17 u. op de zetel. Agenda : Verslag Raad van Bestuur. Goedkeuring jaarrekening per 30/06/2002. Bestemming resultaat. Kwijting bestuurders. Allerlei. Zich richten naar de statuten. (32104)

**Carestel, naamloze vennootschap,
Maaltekouter 3, 9051 Sint-Denijs-Westrem**
H.R. Gent 160210 — BTW 414.555.036

De raad van bestuur van Carestel, naamloze vennootschap, heeft de eer haar aandeelhouders uit te nodigen tot het bijwonen van de buitengewone algemene vergadering die zal worden gehouden op 10 december 2002, om 10.00 uur, op het kantoor van geassocieerde notarissen Celis, Celis & Liesse, te Antwerpen, Kasteelpleinstraat 59. De agenda van de buitengewone algemene vergadering is als volgt samengesteld : Lezing, bespreking en goedkeuring van bijzondere verslagen van raad van bestuur en commissaris opgesteld overeenkomstig artikel 583 W.Venn. aangaande de uitgifte van warrants, artikel 582 W.Venn. aangaande uitgifte van aandelen beneden fractiewaarde van de oude aandelen en artikelen 596 en 598 W.Venn. aangaande het opheffen van het voorkeurrecht. Uitgifte van een warrantenplan : uitgifte van 750 000 warrants die elk recht geven op één aandeel.

Vaststelling emissievoorwaarden. Evenredige kapitaalverhoging en uitgifte van aandelen (eventueel beneden de fractiewaarde van de oude aandelen) onder opschortende voorwaarde van de uitoefening van de warrants. Voorstel om voorkeurrecht verbonden aan de bestaande aandelen op te heffen in het belang van de vennootschap en de nieuwe warrants aan te bieden als vermeld in het verslag van de raad van bestuur, te weten om het voorkeurrecht op te heffen ten gunste van de Vennootschap die de warrants kan toekennen aan de door het Remuneratie Comité geselecteerde deelnemers (kaderleden, andere personeelsleden en een bestuurder van de Vennootschap en haar dochtervennootschappen), die actief aan het management van de Vennootschap of haar dochtervennootschappen participeren. De bestuurder aan wie warrants zullen worden aangeboden en in wiens voordeel het voorkeurrecht mede wordt opgeheven is de heer Michel Van Hemele en dit voor 334 499 warrants. Deze warrants worden aan de heer Michel Van Hemele aangeboden in diens hoedanigheid van uitvoerend bestuurder van Carestel Motorway Services NV. De Vennootschap kan de rechten verbonden aan de warrants niet zelf uitoefenen. Het remuneratiecomité bepaalt of de warrants gratis dan wel tegen betaling zullen worden toegekend en bepaalt desgevallend de grootte van de warrantprijs. Wat betreft de toekenning van 334 499 warrants aan de heer Michel Van Hemele zullen deze gratis worden toegekend. In principe zullen de warrants aan de overige geselecteerde deelnemers eveneens gratis worden toegekend, tenzij het remuneratiecomité hieromtrent een tegengestelde beslissing neemt. Opheffing voorkeurrecht. Besluit in het kader van artikel 556 W.Venn. Machtiging aan het remuneratiecomité en de gedelegeerd bestuurder tot uitvoering van het warrantenplan, alsmede tot de praktische regeling van de uitvoeringsmodaliteiten en het stellen van alle noodzakelijke of nuttige handelingen die daarmee verband houden. Voorstel tot besluit : Artikel 556 Wetboek van vennootschappen De vergadering keurt uitdrukkelijk de clausules goed in het kader van de change of control (overnamebod en wijziging controle) als opgenomen in het warrantenplan en deze goedkeuring wordt gegeven in het kader van gezegd artikel 556 van het Wetboek van vennootschappen waarin vermeld is dat enkel de algemene vergadering aan derden rechten kan toekennen die een invloed hebben op het vermogen van de vennootschap, dan wel een schuld of een verplichting te haren laste doet ontstaan, wanneer de uitoefening van deze rechten afhankelijk is van het uitbrengen van een openbaar overnamebod op de aandelen van de vennootschap of van een verandering van de controle die op haar wordt uitgeoefend. De vergadering keurt aldus uitdrukkelijk het artikel 6.1 van het warrantenplan goed. Warrantenplan Na voorafgaandelijke lezing en bespreking van de desbetreffende verslagen van de raad van bestuur en de commissaris worden deze goedgekeurd. De vergadering beslist tot de uitgifte van 750.000 warrants die onder de voorwaarden en modaliteiten die hierna worden vastgesteld, elk recht geven op inschrijving van één (1) aandeel. Uitgiftevoorwaarden De vergadering keurt de voorwaarden en modaliteiten goed van de uitgifte van de warrants zoals opgenomen in het document genaamd "Warrantenplan Carestel NV" waarin onder meer het volgende is opgenomen : "4.1. Warrantprijs. Het Remuneratiecomité bepaalt of de Warrants gratis, dan wel tegen betaling zullen worden toegekend aan de Geselecteerde Deelnemers en bepaalt desgevallend de grootte van de Warrantprijs. 4.2. Uitoefenprijs. De Uitoefenprijs van de Warrants is per Aandeel gelijk aan de waarde van het Aandeel van de Vennootschap die het voorwerp uitmaakt van de Warrants. De waarde van de Aandelen die het voorwerp uitmaken van dit Plan is gelijk aan de laagste van hetzij (a) de gemiddelde koers gedurende de dertig dagen voorafgaand aan de Datum van Aanbod, hetzij (b) de laatste slotkoers die voorafgaat aan de Datum van Aanbod, met dien verstande dat de Uitoefenprijs niet lager mag zijn dan het gemiddelde van de koersen gedurende de laatste dertig dagen voorafgaand aan de Datum van uitgifte. 4.3. Termijn van de Warrants. De termijn van een Warrant zal 5 (vijf) jaar bedragen, te rekenen vanaf de Datum van Uitgifte." "6.1. Uitoefenperiode De Uitoefening van de Warrants aan de Uitoefenprijs geschiedt onvoorwaardelijk, en kan uitsluitend geschieden binnen de geldigheidsduur van de Warrants. Tenzij anderszins bepaald in de Warrant-Overeenkomst zullen de Warrants uitoefenbaar worden van 1 november 2003. De Warrants kunnen worden uitgeoefend tijdens de driemaandelijke Uitoefenperiodes die plaatsvinden gedurende de eerste week van elk kwartaal (m.a.w. 1 tot en met 7 november 2003, 1 tot en met 7 februari 2004, 1 tot en met 7 mei 2004, 1 tot en met 7 augustus 2004, enz.) Indien een Warrantouder tijdens een bepaalde Uitoefenperiode zijn/haar Warrants wenst uit te oefenen moet hij/zij dit doen voor minstens 10 van het totaal door hem ontvangen Warrants. Elke Warrantouder kan beslissen om de Warrants niet uit te oefenen gedurende één van de Uitoefenperiodes en de uitoefening van de aldus niet uitgeoefende

Warrants naar een latere Uitoefenperiode over te dragen. Indien de Warrants aan het einde van de laatste Uitoefenperiode niet uitgeoefend werden, zullen de Warrants van rechtswege vervallen. Het Remuneratiecomité kan beslissen de Uitoefenperiodes zoals hiervoor bepaald te verlengen of te verkorten, of bijkomende Uitoefenperiodes voorzien, binnen de grenzen van artikelen 499 tot 501 van het Wetboek van vennootschappen en zonder afbreuk te doen aan de termijn van de warrants die vijf (5) jaar bedraagt. Niettegenstaande de bepalingen van dit artikel 6.1, hebben de Warranthouders het recht hun Warrants vervroegd uit te oefenen ingeval van (i) delisting van de aandelen van de Vennootschap (m.a.w. indien de aandelen niet langer genoteerd zijn op een effectenbeurs of een gereguleerde markt), (ii) squeeze-out, of (iii) wijziging in controle van de Vennootschap zoals gedefinieerd in artikel 5 van het Wetboek van Vennootschappen gedurende een bijkomende Uitoefenperiode die loopt gedurende dertig (30) dagen na de kennisgeving van de geplande delisting door de marktautoriteit, squeeze-out of controlewijziging." Opheffing voorkeurrecht De vergadering beslist uitdrukkelijk om het voorkeurrecht op te heffen op de wijze en ten voordele van de in de agenda en de verslagen genoemde(n). Kapitaalverhoging Onder de opschortende voorwaarde van de uitoefening van de warrants en in de mate van uitoefening, beslist de vergadering het kapitaal evenredig te verhogen door uitgifte van maximum 750 000 nieuwe aandelen welke eventueel beneden de fractiewaarde zullen zijn van de oude aandelen. Gedeeltelijke plaatsing Indien niet op alle aandelen wordt ingeschreven, zal het maatschappelijk kapitaal slechts evenredig verhoogd worden met het bedrag van de inschrijvingen die effectief werden ontvangen. Boeking uitgiftepremie Het eventuele verschil in meer tussen de uitgifteprijs en de fractiewaarde zal een uitgiftepremie zijn. De uitgiftepremie zal op een onbeschikbare rekening "uitgiftepremie" wordt geboekt, welke net als het kapitaal de waarborg voor derden zal uitmaken en waarover behoudens omzetting in kapitaal, slechts kan beschikt worden door een besluit van de algemene vergadering beraadslagend en besluitend volgens de voorwaarden van quorum en meerderheid vereist voor een statutewijziging. Machtiging raad van bestuur De vergadering beslist machtiging te geven aan de gedelegeerd bestuurder en het remuneratiecomité tot uitvoering van het gezegde warrantenplan en alle machten daarin opgenomen en onder meer het selecteren van de deelnemers en het aanbieden van de warrants, alsmede tot de praktische regeling van de uitvoeringsmodaliteiten en het stellen van alle noodzakelijke of nuttige handelingen die daarmee verband houden. Teneinde te kunnen deelnemen aan deze algemene vergaderingen worden de aandeelhouders overeenkomstig artikel 29 van de statuten verzocht hun aandelen aan toonder minstens drie werkdagen vóór de algemene vergadering neer te leggen op de zetel van de vennootschap of in één van de kantoren van K.B.C. Bank of bij Petercam N.V., Sint-Goedeleplein 19, 1000 Brussel. De aandeelhouders worden toegelaten op voorlegging van een attest waaruit blijkt dat de aandelen werden neergelegd. De eigenaars van aandelen op naam moeten ten minste drie werkdagen vóór de vergadering aan de Raad van Bestuur hun inzicht te kennen geven de buitengewone algemene vergadering bij te wonen. De eigenaars van gedematerialiseerde aandelen moeten, binnen dezelfde termijn, bij bovenvernoemde instellingen, een hetzij door de erkende rekeninghouder hetzij door de vereffeninginstelling opgesteld attest neerleggen waarbij de onbeschikbaarheid van deze aandelen tot de datum van deze algemene vergaderingen wordt vastgesteld. Vanaf 15 dagen vóór de vergadering kunnen zij ter zetel kosteloos een afschrift verkrijgen van het warrantenplan en de verslagen bedoeld in de agenda alsook een kopie van het ontwerp van akte. Deze stukken zullen worden toegezonden aan hen die uiterlijk 7 dagen voor de vergadering hebben voldaan aan de voormelde formaliteiten om tot de vergadering te worden toegelaten.

(32105)

De raad van bestuur.

**Naamloze Vennootschap Netevallei,
Misstraat 150, 2590 Berlaar**

H.R. Mechelen 66209 — BTW 437.129.015

Algemene vergadering op 05/12/2002 om 10 uur, ten notaris Maxime Coupé Sint-Guibertusplein 14, 2222 Heist-op-den-Berg (Itégem) Agenda : 1. Ontslag zaakvoerder. 2. Benoeming zaakvoerder. 3. Omzetting kapitaal in euro. 4. Kapitaalsverhoging. 5. Vaststelling van de kapitaalsverhoging. 6. Behoud van aantal aandelen. 7. Wijziging artikel 5. 8. Invoering van een artikel 5bis. 9. Aanpassing nummering wetsartikels.

(32106)

Openbare Besturen en Technisch Onderwijs

Administrations publiques et Enseignement technique

OPENSTAANDE BETREKKINGEN – PLACES VACANTES

Stad Ninove

De stad Ninove werft op A-niveau (m/v): een cultuurbeleidscoördinator, een cultuurfunctionaris, een diensthoofd jeugd-informatie-toerisme-feestelijkheden.

De functiebeschrijving en de volledige voorwaarden, alsmede alle bijkomende inlichtingen, zijn te bekomen bij de personeelsdienst van het stadsbestuur Ninove, Centrumlaan 100, tel. 054-31 33 05 - 054-31 32 53, of kunnen geraadpleegd worden op onze website: www.ninove.be onder « personeelsdienst ». Mailen kan ook naar personeelsdienst@ninove.be.

De kandidaturen dienen uiterlijk op 22 november 2002 bij aangetekende brief gericht te worden aan het college van burgemeester en schepenen, Centrumlaan 100, 9400 Ninove.

Op straf van uitsluiting van het examen dient de sollicitatiebrief vergezeld te zijn van een eensluidend verklaard afschrift van het diploma. (32107)

Gemeente Gooik

Gemeente Gooik werft (m/v), bibliothecaris, statutaire betrekking voor 23/38 prestaties.

Voorwaarden voor aanwerving:

een eindexamen uitgereikt door een erkende instelling voor bibliotheekwetenschappen;

een diploma van hoger onderwijs van het korte type.

De kandidaturen en de nodige bewijsstukken dienen per aangetekend schrijven gericht te worden aan het college van burgemeester en schepenen van Gooik, Koekoekstraat 2, 1755 Gooik, vóór 4 december 2002. Bijkomende informatie aangaande functieprofiel en examenprogramma kan bekomen worden op hetzelfde adres op telefoonnummer 02-532 41 56. (32108)

Gemeente Puurs

De gemeente Puurs werft aan.

De gemeente Puurs is op zoek naar een (m/v): onderluitenant bij het beroepspersoneel van de brandweerdienst.

Functie:

Als onderluitenant geef je leiding aan een grote groep medewerkers, ook in crisissituaties, ben je mee verantwoordelijk voor de coördinatie en de leiding bij elke interventie of taak die tot het operationele takenpakket van de brandweer behoort, ben je mee verantwoordelijk voor de administratieve en technische taken van de brandweerdienst.

Profiel:

De onderluitenant zal op relatief korte termijn doorgroeien tot officier-dienstchef. Vandaar dat wij op zoek zijn naar een gemotiveerde kandidaat met voldoende maturiteit, die tevens beschikt over de vereiste leidinggevende capaciteiten.

De specifieke toelatings- en aanwervingsvoorwaarden, de functiebeschrijving, het examenprogramma en de vereiste documenten bij kandidatuurstelling voor deze functie kan je aanvragen op de personeelsdienst (e-mail: personeelsdienst@puurs.be, tel. 03-890 76 70).

Kandidaturen dienen per aangetekende zending, ten laatste op 13 december 2002, gezonden te worden naar de burgemeester, Hoogstraat 29, 2870 Puurs. (32109)

Economische Hogeschool Sint-Aloysius

Vacature halftijds administratief medewerker, ten behoeve van de EHSAL Management School (ATP-kader, graad D2).

Taakinhoud:

Administratieve werkzaamheden voor de lang- en kortlopende post-universitaire programma's van CPS-EHSAL Management School.

De voornaamste taken zijn: administratieve en logistieke ondersteuning van postuniversitaire programma's van EHSAL Management School: o.a. bijwerken database, evaluatieverwerking, briefwisseling, reservaties, cursusvoorbereiding, marketingacties, ..., deelname aan en zorg voor de opvolging van de werkzaamheden van de periodieke EMS-coördinatievergaderingen en coördinatie van de administratieve en logistieke taken op het EMS-secretariaat.

Profiel:

Minstens in het bezit zijn van een diploma van lager secundair onderwijs. Over goede sociale vaardigheden beschikken en over organisatietalent. Vlot in een team kunnen werken en zich flexibel kunnen opstellen. De nederlandse taal zeer goed beheersen, zowel schriftelijk als mondeling. Een grondige kennis hebben van Word, Excel en Powerpoint, bereid zijn tot systematische bijscholing op het gebied van bureautica.

Beschikbaarheid en statuut:

beschikbaarheid voor de hogeschool overeenkomstig de gangbare arbeidsduurregeling: 19 uur per week voor een halftijdse betrekking. Bereid zijn prestaties te leveren tot 20 uur 's avonds (er is vermindering van deze arbeidsduur voor prestaties na 18 uur). Inschaling in het administratief en technisch kader in het niveau D, graad 2, met ingang van 1 januari 2003.

Vacature voltijds administratief medewerker, ten behoeve van de groepsvoorzitter vorming en welzijn (ATP-kader, graad C2)

Taakinhoud:

Administratieve ondersteuning bieden aan de groepsvoorzitter.

De voornaamste taken zijn: als medewerker van het groepssecretariaat instaan voor het secretariaat van de groepsvoorzitter, zorgen voor de opvolging van de werkzaamheden van het overleg groepsvoorzitter-decanen, zorgen voor de opvolging van de werkzaamheden van de groepsraad, systematisch ordenen van inkomende documenten, instaan voor permanentie op het groepssecretariaat.

Profiel:

Minstens in het bezit zijn van een diploma van lager secundair onderwijs. Over goede sociale vaardigheden beschikken en over organisatietalent. Vlot in een team kunnen werken en zich flexibel kunnen opstellen. De nederlandse taal zeer goed beheersen, zowel schriftelijk als mondeling. Een grondige kennis hebben van Word, Excel en Powerpoint, bereid zijn tot systematische bijscholing op het gebied van bureautica.

Beschikbaarheid en statuut: beschikbaarheid voor de hogeschool overeenkomstig de gangbare arbeidsduurregeling: 38 uur per week voor een voltijdse betrekking. Inschaling in het administratief en technisch kader in het niveau C, graad C2.

Kandidaatstelling : geïnteresseerde kandidaten dienen een eigenhandig geschreven sollicitatiebrief en een uitgebreid curriculum vitae (op het daartoe bestemde sollicitatieformulier) te bezorgen aan EHSAL, dienst personeel en planning, Stormstraat 2, lokaal 5115, 1000 Brussel, vóór 10 december 2002.

Het sollicitatieformulier en bijkomende inlichtingen zijn te verkrijgen bij de dienst personeel en planning, tel : 02-210 13 26, fax : 02-210 13 04, e-mail: kristien.staes@staf.ehsal.be. (32110)

Hogeschool Antwerpen

Vacatures

De Hogeschool Antwerpen, Vlaamse autonome hogeschool, gevormd d.d. 1 september 1995, conform het decreet op de hogescholen, d.d. 13 juli 1994 (*Belgisch Staatsblad* d.d. 31 augustus 1994) uit een fusieoperatie van 18 instellingen voor hoger onderwijs ressorterend onder vier vroegere inrichtende machten, nl. ARGO, stad Antwerpen, stad Mechelen en O.C.M.W., bestaat momenteel uit departementen en een centrale administratie.

Onderstaande ambten voor onderwijzend personeel zijn te begeven :

Departement Audiovisuele en Beeldende Kunst

Studiegebied : audiovisuele en beeldende kunst

Basisopleiding beeldende kunst

Ambt Be 13.1 :

assistent, met een deeltijdse opdracht van 75 %;

basisopleiding beeldende kunst, optie mode-, textiel en toneelkostuumontwerpen : theaterkostuumontwerpen (opleidingsonderdeel artistiek atelier : coupe en modelage).

Vereist diploma :

Ambt Be13.1 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau : meester in de beeldende kunst, specialiteit mode- en toneelkostuumontwerpen + minimaal drie jaar nuttige ervaring.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt Be13.1 :

De kandidaat zal :

in een dynamische werkomgeving meewerken aan het uitbouwen van een vernieuwde visie op het onderwijs i.v.m. theaterkostuumontwerpen in de ruime zin van het woord; verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse organisatie van het atelier voor theaterkostuumontwerpen;

zich intensief moeten inschakelen in een pedagogisch-artistiek project en de noodzakelijke inspanningen moeten leveren voor bijscholing in het veld van de culturele studies en de iconologische aspecten uit brede culturele context;

inspanningen leveren om het gebruik van multimediatechnieken in de opleidingen te integreren.

U beschikt over :

diepgaande kennis van het medium theater;

ervaring in het beroepsvak (te staven met contracten);

grondige kennis van de kunstgeschiedenis en de kostuumgeschiedenis;

coördinerende en motiverende eigenschappen;

flexibiliteit en communicatieve vaardigheden;

goede mondelinge kennis van minimum drie West-Europese talen (exclusief de Nederlandse taal).

U bent :

actief geweest in professionele ateliers bij het uitvoeren van theaterkostuums;

in staat tot samenwerking in een ploeg van vakbekwame en ervaren medewerkers;

bekwaam om een atelier voor theaterkostuum technisch te leiden en te organiseren.

U heeft naam verworven op het werkterrein of in het beroep.

Salarisschaal

Ambt Be13.1 : barema 508.

Termijn van de aanstelling :

Ambt Be13.1 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk

Studiegebied : sociaal-agogisch werk

Basisopleiding sociaal werk

Ambt BLSe24.1 :

praktijklector, met een voltijdse opdracht van 100 %;

basisopleiding sociaal werk (alle opties);

Ambt BLSe24.2 :

praktijklector of lector, met een voltijdse opdracht van 100 %;

basisopleiding sociaal werk (alle opties), opleidingsonderdeel inleiding beroepsmethodologie;

Ambt BLSe24.3 :

praktijklector, met een voltijdse opdracht van 100 %;

basisopleiding sociaal werk (alle opties);

Vereist diploma :

Ambten BLSe24.1 en BLSe24.3 :

een diploma van een opleiding van het hoger onderwijs van één cyclus : maatschappelijk assistent.

Ambt BLSe24.2 :

Voor een lector :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau in de relevante sector +

een diploma van een opleiding van het hoger onderwijs van één cyclus : maatschappelijk assistent.

Voor een praktijklector :

een diploma van een opleiding van het hoger onderwijs van één cyclus : maatschappelijk assistent.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt BLSe24.1 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

de begeleiding van eerstejaarsstudenten bij hun verkenning van het werkveld, de beroepsuitoefening van de maatschappelijk assistent en het inoefenen van sociaal-agogische vaardigheden;

participatie aan de stagebegeleiding van de tweede- en derdejaarsstudenten.

De kandidaat :

heeft verdere relevante opleidingen gevolgd;

beschikt over een ruime ervaring in de welzijnssector;

is op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen in het werkveld;

is bereid zich flexibel op te stellen en is gericht op samenwerking in teamverband;

is bereid zich daadwerkelijk te engageren in functie van de specifieke maatschappelijk-culturele visie van de hogeschool.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt BLSe24.2 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

de begeleiding van eerstejaarsstudenten bij hun verkenning van het werkveld, de beroepsuitoefening van de maatschappelijk assistent en het inoefenen van sociaal-agogische vaardigheden;

het geven van het opleidingsonderdeel inleiding beroepsmethodologie aan de eerstejaarsstudenten;

participatie aan de stagebegeleiding van de tweede- en derdejaarsstudenten.

De kandidaat :

heeft verdere relevante opleidingen gevolgd;

beschikt over een ruime ervaring in de welzijnssector;

is op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen in het werkveld;

is bereid zich flexibel op te stellen en is gericht op samenwerking in teamverband;

is bereid zich daadwerkelijk te engageren in functie van de specifieke maatschappelijk-culturele visie van de hogeschool.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt BLSe24.3 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

de begeleiding van eerstejaarsstudenten bij hun verkenning van het werkveld, de beroepsuitoefening van de maatschappelijk assistent en het inoefenen van sociaal-agogische vaardigheden;

lesopdracht m.b.t. 'sociaal-agogische vaardigheden' aan de eerstejaarsstudenten;

participatie aan de stagebegeleiding van de tweede- en derdejaarsstudenten.

De kandidaat :

heeft verdere relevante opleidingen gevolgd;

beschikt over een ruime ervaring in de welzijnssector;

is op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen in het werkveld;

is bereid zich flexibel op te stellen en is gericht op samenwerking in teamverband;

is bereid zich daadwerkelijk te engageren in functie van de specifieke maatschappelijk-culturele visie van de hogeschool.

Salarisschaal :

Ambt BLSe24.1 barema 316;

Ambt BLSe24.2 : barema 316 (praktijklector) of 502 (lector);

Ambt BLSe24.3 : barema 316.

Termijn van de aanstelling :

Ambten BLSe24.1 t.e.m. BLSe24.3 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk

Studiegebied : onderwijs

Initiële lerarenopleiding

Basisopleiding leraar secundair onderwijs - groep 1

Ambt BLSe24.4 :

lector, met een deeltijdse opdracht van 35 %;

basisopleiding leraar secundair onderwijs - groep 1 :

muzikale opvoeding.

Vereist diploma :

Ambt BLSe24.4 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau : meester in muziek of gelijkwaardig.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt BLSe24.4 :

Het opleidingsonderdeel 'methodiek - didactisch atelier - stage' is gespreid over de drie leerjaren van de basisopleiding en neemt in deze basisopleiding een centrale plaats in, waarbij het verwerven van kennis en vaardigheden uit de gehele opleiding op een methodologisch verantwoorde wijze wordt toegepast en in praktijk gebracht. Het vak methodiek beoogt een genrevrije en klinkende lespraktijk waarin de toekomstige leerkracht in een spectrum van muzikale activiteiten kan participeren. Gekoppeld aan de didactiek en methodiek van de muzikale gedragsvormen, worden bestaande methodes geraadpleegd, onderzochten bestudeerd.

De kandidaat :

moet deskundigheid verworven hebben m.b.t. het betrokken opleidingsonderdeel;

beschikt over ervaring in secundair en hoger onderwijs;

is in staat de eigen ervaringen met verschillende doelgroepen gesystematiseerd over te dragen;

kan zijn lessen laten aansluiten bij de reeds verworven kennis en vaardigheden van de studenten;

heeft een duidelijke visie op de vakken en de opleiding;

kan de studenten begeleiden in hun zoeken naar en het vormen van hun visie op 'leraar muziek' zijn;

kan in teamverband enthousiast samenwerken om mee gestalte te geven aan de opleiding en kan werken onder leiding;

heeft ervaring als uitvoerend musicus.

Ervaring in andere pedagogische opleidingen, meer bepaald lerarenopleiding, strekt tot aanbeveling.

Salarisschaal :

Ambt BLSe24.4 : barema 502.

Termijn van de aanstelling :

Ambt BLSe24.4 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans

Studiegebied : muziek en dramatische kunst

Basisopleidingen muziek en dramatische kunst

Ambt De14.1 :

assistent, met een deeltijdse opdracht van 80 %;

basisopleiding muziek, optie jazz en lichte muziek.

Ambt De14.2 :

assistent, met een deeltijdse opdracht van 45 %;

basisopleiding dramatische kunst, optie woordkunst.

Vereist diploma :

Ambt De14.1 en Ambt De14.2 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau.

Functieomschrijving voor Ambt De14.1 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

organisatorische, administratieve, infrastructurele en financiële opvolging van de optie jazz en lichte muziek;

contacturen (lessen, stagebegeleiding, ...);

studie en studentenbegeleiding;

opvolging van projecten (planning concerten, workshops en masterclasses, ...);

redactie van publicaties en drukwerk.

Functieomschrijving voor Ambt De14.2 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

organisatorische, administratieve, infrastructurele en financiële opvolging van de optie woordkunst;

contacturen (lessen, stagebegeleiding, ...);

studie en studentenbegeleiding;

opvolging van projecten (planning voorstellingen, workshops en masterclasses, ...);

redactie van publicaties en drukwerk.

Profielomschrijving voor Ambt De14.1 en Ambt De14.2 :

Als lid van het onderwijzend personeel :

bent u een artistieke persoonlijkheid, met ervaring in het professionele werkveld van het te begeven ambt;

heeft u aandacht voor de structuur en de systematiek van de opleiding;

bent u bekwaam om artistieke ideeën en alle belangrijke aspecten van het vakmanschap en een professionele houding over te dragen op de studenten;

bent u bereid tot collegiale samenwerking in het kader van het pedagogische project van de basisopleiding;

betoot u loyaliteit ten overstaan van de hogeschool en het departement;

beschikt u over de vaardigheid om zowel individueel als aan groepen les te geven;

heeft u praktische pedagogische en organisatorische ervaring aansluitend bij het opleidingsconcept van de basisopleiding.

De kandidaat :

beschikt over een grondige kennis van de historische en actuele ontwikkelingen op het gebied van de podiumkunsten;

heeft inzicht in de opdracht en de structuur van het hoger onderwijs van academisch niveau, meer in het bijzonder het studiegebied muziek en dramatische kunst;

beschikt over ervaring inzake de organisatie van artistieke projecten en inzake budgetbeheer en -controle;

beschikt over administratieve en redactionele vaardigheden;

is bij voorkeur in staat om één of meer optieoverschrijdende algemene opleidingsonderdelen te doceren.

Salarisschaal :

Ambt Del 4.1 en Ambt De 14.2 : barema 508.

Op basis van de relevante beroepservaring kan een geldelijke anciënniteittoeslag van maximaal vijf jaar toegekend worden.

Termijn van de aanstelling :

Ambten De14.1 en De14.2 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Departement Gezondheidszorg

Studiegebied : gezondheidszorg

Basisopleiding kinesitherapie

Ambt Ge10.1 :

assistent, met een deeltijdse opdracht van 50 %;
basisopleiding kinesitherapie - 2 cycli.

Vereist diploma :

Ambt Ge10.1 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau : licentiaat in de lichamelijke opvoeding + het getuigschrift van pedagogische bekwaamheid.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt Ge10.1 :

U bent bereid tot taakinvulling in alle campussen van het departement.

De taken van assistent kunnen omvatten :

onderwijsactiviteiten, studentenbegeleiding, organisatorische en administratieve taken, algemene en specifieke opdrachten;

opdrachten i.v.m. internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg; opdrachten in het kader van voortgezette opleidingen, posthogeschoolvorming en alumniwerking;

opdrachten in functie van (projectmatig) wetenschappelijk onderzoek.

U bent bereid om zich permanent bij te scholen in functie van de evoluerende noodwendigheden van de opleiding tot kinesitherapeut.

De aanwezigheid van sociale vaardigheden en zin voor teamwork is onontbeerlijk.

U beschikt over :

minimaal vijf jaar ervaring in het hoger onderwijs;

expliciete ervaring en expertise in het domein van fitness- en sportbegeleiding;

ervaring in het conditioneel vormen op muziek;

ervaring in het methodisch begeleiden van groepen.

Permanente ervaring met het praktijkveld strekt tot aanbeveling.

Salarisschaal :

Ambt Ge10.1 : barema 502.

Termijn van de aanstelling :

Ambt Ge10.1 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Departement Industriële Wetenschappen en Technologie

Studiegebied : industriële wetenschappen en technologie

Ambt IWe9.1 :

assistent, met een deeltijdse opdracht van 50 %;

basisopleiding bouwkunde (optie bouwkunde) + basisopleiding industriële wetenschappen (keuzepakket bouwkunde) :

onderzoeksopdracht;

werfbezoek,

lesopdracht;

Ambt IWe9.2 :

lector, met een deeltijdse opdracht van 25 %;

basisopleiding chemie, optie chemie :

opleidingsonderdelen :

organische chemie;

analytische chemie;

labo anorganische chemie;

toegepaste fysica;

labo toegepaste fysica; wetenschappelijke documentatie.

Vereist diploma :

Ambt IWe9.1 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau :

industriële ingenieur bouwkunde;

Ambt IWe9.2 :

een diploma van de tweede cyclus van het academisch onderwijs of een diploma van de tweede cyclus van het hoger onderwijs van academisch niveau :

industriële of burgerlijk ingenieur chemie of licentiaat in de chemie.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt IWe9.1 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

wetenschappelijk onderzoek voor de academisering van de 2 cycli-opleiding bouwkunde in het kader van het ontwerp structuurdecreet hoger onderwijs;

contacturen met lesopdracht

(labo uitvoeringstechnieken bouw + labo uitvoeringstechnieken).

De kandidaat :

beschikt over enige ervaring in de prospectie, planning en uitvoering van projectmatig wetenschappelijk onderzoek;

heeft aandacht voor de structuur van de basisopleiding bouwkunde;

is bereid tot collegiale samenwerking;

is bereid tot permanente bijscholing;

is bereid tot binnenlandse en buitenlandse verplaatsingen;

beschikt over organisatietalent en verantwoordelijkheidszin;

beschikt over de nodige communicatieve vaardigheden naar collega's, studenten en administratief personeel toe;

is loyaal ten overstaan van de hogeschool, het departement en de opleiding;

is beschikbaar buiten de vaste diensturen.

Functie- en profielomschrijving voor Ambt IWe9.2 :

De kandidaat zal belast worden met volgende taken :

onderwijs in organische chemie en toegepaste fysica;

begeleiding van graduaatstudenten chemie;

begeleiding van eerstejaarsstudenten bij het labowerk;

praktisch gericht onderwijs in organische chemie en toegepaste fysica;

contacten onderhouden met de chemische industrie;

organisatie van pedagogische uitstappen.

De kandidaat :

heeft ervaring in het onderwijzen van organische chemie en toegepaste fysica;

beschikt over praktisch gerichte onderrichtserving in de organische chemie en toegepaste fysica;

beschikt over ervaring in het onderwijzen van labotechnieken aan de eerstejaarsstudenten van een graduaatopleiding;

is bereid tot medewerking aan de onderwijsinnovatie;

is bereid om te werken met project onderwijs;

heeft aandacht voor de structuur van de graduaatopleiding;

beschikt over pedagogische ervaring in de basisopleiding chemie;

heeft aandacht om de eerste- en tweedejaarsstudenten te begeleiden en te helpen bij eventuele problemen;

beschikt over organisatietalent;

is bereid tot het volgen van bijscholingen;

is beschikbaar buiten de vaste diensturen;

is bereid tot collegiale samenwerking.

Salarisschaal :

Ambten IWe9.1 en IWe9.2 : barema 502.

Termijn van de aanstelling :

Ambten IWe9.1 en IWe9.2 :

van 1 januari 2003 t.e.m. 30 september 2003, eventueel verlengbaar.

Kandidaatstelling :

Om zich kandidaat te stellen moet men voldoen aan alle bepalingen van art. 89 van het hogescholendecreet d.d. 13 juli 1994 :

1° onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie of van de Europese Vrijhandelsassociatie;

- 2° de burgerlijke en politieke rechten genieten;
 3° houder zijn van een vereist bekwaamheidsbewijs;
 4° voldoen aan de bepalingen van de taalwetten ter zake;
 5° een gedrag hebben dat in overeenstemming is met de eisen van het beoogde ambt;
 6° voldoen aan de dienstplichtwetten;
 7° de lichamelijke geschiktheid bezitten die vereist is voor het uit te oefenen ambt. De Sociaal Medische Rijksdienst controleert de vereiste lichamelijke geschiktheid. Het hogeschoolbestuur vraagt het onderzoek aan.

Per aangetekend schrijven dient men een dossier in, bestaande uit :
 een schriftelijke en gemotiveerde sollicitatie met curriculum vitae;
 afschriften van diploma's;
 attesten tot staving van de beroepservaring binnen en buiten het onderwijs,

te bezorgen aan :

Hogeschool Antwerpen

De heer Jacques Peeters, waarnemend algemeen directeur,

Keizerstraat 15,

2000 Antwerpen,

tot en met de 10e kalenderdag na publicatie (postdatum geldt als bewijsdatum), met vermelding van het ambt en bijbehorend code-nummer waarvoor men zich kandidaat stelt.

Bijkomende inlichtingen kunnen bekomen worden bij :

De Centrale Administratie van de Hogeschool Antwerpen, telefoon 03-213 93 00 (vragen naar de administratie personeel).

Voor functiegerichte informatie :

het departement Audiovisuele en Beeldende Kunst : tel. 03-213 71 00;

het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk : tel. 03-259 08 14;

het departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans : tel. 03-244 18 00;

het departement Gezondheidszorg : tel. 03-641 82 41;

het departement Industriële Wetenschappen en Technologie : tel. 03-213 79 10. (32111)

Gerechtigde akten en uittreksels uit vonnissen

Actes judiciaires et extraits de jugements

Bekendmaking gedaan overeenkomstig artikel 490 van het Strafwetboek

Publication faite en exécution de l'article 490 du Code pénal

Misdrijven die verband houden met de staat van faillissement Infractions liées à l'état de faillite

Rechtbank van eerste aanleg te Gent

Bij vonnis, op tegenspraak, gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Gent, 22e kamer, d.d. 6 september 2002, rechtsprekende in correctionele zaken werden de genaamden :

4986 - Baeyens, Ben Hugo Thomas Jozef, zaakvoerder, geboren te Gent op 19 maart 1960, wonende te 9960 Assenede, Triestraat 41;

4987 - Baeyens, Luk Staf Mariette Paul, zonder beroep, geboren te Gent op 13 mei 1965, wonende te 9000 Gent, Goudstraat 4;

uit hoofde van :

A1 abc-voor de 1e en A1a voor de 2e. Als dader en als respectievelijk zaakvoerder en vennoot van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company zich schuldig te hebben gemaakt aan bedrieglijke bankbreuk omdat zij een gedeelte van de activa hebben verduisterd of verborgen, te 9000 Gent tussen 19 juni 1996 en 21 juni 1996.

A2 voor de 1e. Als dader en als zaakvoerder van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company zich schuldig te hebben gemaakt aan bedrieglijke bankbreuk nl. boeken of boekingsstukken geheel of gedeeltelijk hebben doen verdwijnen of de inhoud ervan bedrieglijk hebben weggenomen, uitgewist of veranderd, te 9000 Gent in de loop van 1996.

B1abc voor de 1e. Als dader en als zaakvoerder van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company zich schuldig te hebben gemaakt aan eenvoudige bankbreuk omdat hij met het oogmerk om de faillietverklaring uit te stellen heeft opgehouden te betalen aan schuldeiser, ten nadele van de boedel heeft betaald of bevoordeeld, te 9000 Gent tussen 18 juni 1996 en 3 september 1996.

B2 voor de 1e. Als dader en als zaakvoerder van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company zich schuldig te hebben gemaakt aan eenvoudige bankbreuk, omdat hij binnen de bepaalde termijn geen aangifte heeft gedaan van ophouden van betaling, het oogmerk van faillietverklaring uit te stellen voorhanden zijnde, te 9000 Gent in de loop van 1996.

B3 voor de 1e. Als dader en als zaakvoerder van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company zich schuldig te hebben gemaakt aan eenvoudige bankbreuk omdat zij verzuimd hebben naar aanleiding van aangifte van faillissement de vereiste inlichtingen te verstrekken, te 9000 Gent in de loop van 1996.

C voor de 1e. Als zaakvoerder van de gefailleerde handelsvennootschap B.V.B.A. General Rent Company i.v.m. de jaarrekeningenlaattijdige neerlegging, te 9000 Gent op 1 augustus 1994, 1 augustus 1995 en 1 augustus 1996;

veroordeeld tot :

een hoofdgevangenisstraf van zes maanden en een geldboete van 991,57 euro (200 BEF : 40,3399 × 200 opdecimes) of vijftien dagen vervangende gevangenisstraf met uitstel drie jaar voor vier maanden van de uitgesproken hoofdgevangenisstraf van zes maanden voor de 1e;

een Hoofdgevangenisstraf van drie maanden en een geldboete van 495,79 euro (100 BEF : 40,3399 × 200 opdecimes) of acht dagen vervangende gevangenisstraf met uitstel drie jaar voor de uitgesproken hoofdgevangenisstraf voor de 2e;

de kosten, ten bate van de Staat;

verplicht tot het betalen van de bijdrage van 10 euro, gebracht op 50 euro, ingesteld bij de artikelen 28 en 29 van de wet van 1 augustus 1985 en tot het betalen van een vergoeding van 25 euro in uitvoering van artikel 71 van de wet van 28 juli 1992.

Bovendien heeft de rechtbank bevolen dat dit vonnis overeenkomstig artikel 490 SWB solidair op kosten van de veroordeelden, bij uittreksel zal worden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

Voor echt verklaard uittreksel, afgeleverd aan het Openbaar Ministerie, om te dienen tot publicatie.

Gent, 24 oktober 2002.

De adjunct-griffier, (get.) Stefaan Deserrano.

(32112)

Bekendmaking gedaan overeenkomstig artikel 488bis e, § 1 van het Burgerlijk Wetboek**Publication faite en exécution de l'article 488bis e, § 1er du Code civil**

—
Aanstelling voorlopig bewindvoerder
Désignation d'administrateur provisoire

Vrederecht van het eerste kanton Aalst

—
 Bij beschikking van Mevr. de vrederechter van het eerste kanton Aalst, d.d. 8 november 2002, verklaart Mevr. De Wolf, Louise, geboren te Aalst op 24 april 1937, wonende te 9300 Aalst, Onze-Lieve-Vrouwplein 7, verblijvende in het psychiatrisch ziekenhuis Zoete Nood Gods, Reymeersstraat 13A, te 9340 Lede, niet in staat zelf haar goederen te beheren.

Voegt toe als voorlopig bewindvoerder : Mr. Loos, Leo, advocaat, met kantoor te 9300 Aalst, Majoor Charles Claserstraat 8, bus 11-12.

Aalst, 13 november 2002.

De griffier, (get.) Renneboog, Luc. (69096)

—
 Bij beschikking van Mevr. de vrederechter van het eerste kanton Aalst, d.d. 7 november 2002, verklaart Matthijs, Maria, geboren op 2 april 1921, verblijvende in het rusthuis « Meredal » te 9420 Erpe-Mere, Vijverstraat 38, niet in staat zelf haar goederen te beheren.

Voegt toe als voorlopig bewindvoerder : De Bruecker, Martine, maatschappelijk werkster, gehuwd, wonende te 9420 Erpe-Mere, Lindestraat 13.

Aalst, 12 november 2002.

De griffier, (get.) Renneboog, Luc. (69097)

Vrederecht van het achtste kanton Antwerpen

—
 Bij beschikking van de vrederechter van het achtste kanton Antwerpen, verleend op 13 november 2002, werd Everaert, Leo, echt-gescheiden van Camerier, Mariette, geboren te Mortsel op 13 augustus 1942, wonende te 2650 Edegem, Herfstlei 34, momenteel verblijvende in het ziekenhuis Sint-Jozef, Molenstraat 19, te 2640 Mortsel, niet in staat verklaard zijn goederen te beheren en kreeg toegevoegd als voorlopig bewindvoerder, zijn zoon : Everaert, Mark, veiligheidsagent, wonende te 2650 Edegem, Oude Godstraat 64.

Er werd vastgesteld dat het verzoekschrift neergelegd werd op 31 oktober 2002.

Berchem (Antwerpen) 13 november 2002.

Voor eensluidend uittreksel: de hoofdgriffier, (get.) Arthur Jespers. (69098)

Vrederecht van het vierde kanton Brugge

—
 Bij beschikking d.d. 30 oktober 2002, gewezen op verzoekschrift van 30 september 2002, heeft de vrederechter over het vierde kanton Brugge voor recht verklaard dat Lannoo, Rudy, geboren te Oostende op 30 oktober 1953, wonende te 8200 Sint-Michiels, Koning Albert I-laan 8, niet in staat is zelf zijn goederen te beheren, en heeft aangewezen als voorlopige bewindvoerder : Foulon, Renée, wonende te 8490 Jabbeke, Aatrijksesteenweg 107.

Brugge, 13 november 2002.

De adjunct-griffier, (get.) Impens, Nancy. (69099)

Vrederecht van het kanton Deinze

—
 Bij beschikking van de vrederechter van het kanton Deinze, verleend op 8 november 2002, werd Vanquickenborne, Jacqueline, geboren te Deinze op 7 juli 1925, gedomicilieerd en verblijvende te 9800 Deinze, Markt 49, bus 3, niet in staat verklaard haar goederen te beheren en kreeg toegevoegd als voorlopig bewindvoerder : Verstringhe, Annick, advocaat, kantoorhoudende Monterreystraat 16, te 9000 Gent.

Deinze, 13 november 2002.

Voor eensluidend uittreksel: de adjunct-griffier, (get.) Dora Stevens. (69100)

Vrederecht van het kanton Merelbeke

—
 Bij beschikking van de vrederechter van het kanton Merelbeke, verleend op 8 november 2002, werd Helderweirt, René, geboren te Oosterzele op 17 november 1924, verblijvende te 9820 Merelbeke, rusthuis « Prinses Josephine Charlotte », Salisburylaan 100, gedomicilieerd te 9052 Gent, Heerweg Noord 84, niet in staat verklaard zijn goederen te beheren en kreeg toegevoegd als voorlopig bewindvoerder : Herssens, Marc, advocaat, wonende te 9000 Gent, Recollettenlei 43.

Merelbeke, 13 november 2002.

Voor eensluidend afschrift : de hoofdgriffier, (get.) R. Hantson. (69101)

—
 Bij beschikking van de vrederechter van het kanton Merelbeke, verleend op 8 november 2002, werd Becque, Albert, geboren te Aspelare op 25 april 1918, verblijvende te 9820 Merelbeke, Zorgcentrum Lemberge, Salisburylaan 100, gedomicilieerd te 9404 Aspelare (Ninove), Cyriel Prieelsstraat 13, niet in staat verklaard zijn goederen te beheren en kreeg toegevoegd als voorlopig bewindvoerder : Becque, Paul, industrieel ingenieur, wonende te 1790 Affligem, Daalstraat 178A.

Merelbeke, 12 november 2002.

Voor eensluidend afschrift : de hoofdgriffier, (get.) R. Hantson. (69102)

Justice de paix du canton d'Etalle

—
 Suite à la requête déposée le 24 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton d'Etalle, rendue le 4 novembre 2002, Mlle Schmit, Pascale Marie-Claire Andrée Ghislaine, née à Arlon le 7 mai 1966, sans profession, domiciliée à 6723 Habay-la-Vieille, rue du Centenaire 16, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de Mme Scheller, Marie-Claire, née à Habay-la-Vieille le 9 avril 1945, domiciliée à 6723 Habay-la-Vieille, rue de Rimbiéry 43.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) Amorand, Danielle. (69103)

Justice de paix du canton de Forest

—
 Par ordonnance du juge de paix du canton de Forest, en date du 7 novembre 2002, sur requête déposée le 21 octobre 2002, la personne ci-après, Leteul, Georgine, née à Mont-Sainte-Aldegonde le 22 novembre 1911, résidant à 1190 Forest, rue E. Branly 6, home Branly, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire, étant : Defays, Christiane, avocat à 1190 Forest, rue du Vignoble 44.

Pour extrait certifié conforme : le greffier en chef, (signé) Paul Van Herzeele. (69104)

Par ordonnance du juge de paix du canton de Forest, en date du 31 octobre 2002, sur requête déposée le 18 octobre 2002, la personne ci-après, La O Diaz, Rafael, né à Diez de Octuhre (Cuba) le 24 octobre 1964, résidant à 1190 Forest, avenue Wielemans Ceupens 103/1, a été déclaré incapable de gérer ses biens et a été pourvu d'un administrateur provisoire, étant : Defays, Christiane, avocat à 1190 Forest, rue du Vignoble 44.

Pour extrait certifié conforme : le greffier en chef, (signé) Paul Van Herzeele. (69105)

Justice de paix du canton de Herstal

Par ordonnance du juge de paix du canton de Herstal, du 31 octobre 2002, la nommée Leboulle, Nicolardine, née à Oupeye le 3 mai 1921, domiciliée et résidant à 4040 Herstal, « Le Sartage », rue de l'Abbaye 9, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de François, Christine, avocate, domiciliée à 4020 Liège, quai de Rome 1/032.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) J.-Cl. Joris. (69106)

Justice de paix du canton d'Ixelles

Suite à la requête déposée le 28 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton d'Ixelles, rendue le 5 novembre 2002, Mme Treutens, Viviane, née le 9 octobre 1950, domiciliée à 1050 Ixelles, avenue du Bois de la Cambre 82, bte 5, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de Me Dutrieu, Philippe, avocat, domicilié à 1060 Saint-Gilles, rue Saint-Bernard 122.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Decoster, Jocelyne. (69107)

Suite à la requête déposée le 7 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton d'Ixelles, rendue le 29 octobre 2002, Marchal, Louise, née à Jette le 4 mars 1925, pensionnée, domiciliée à 1050 Ixelles, avenue Molière 489a, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de Me De Man-Mukenge, Thérèse, avocat, domiciliée à 1180 Bruxelles, avenue Brugmann 451.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Decoster, Jocelyne. (69108)

Justice de paix du canton de Liège IV

Suite à la requête déposée le 23 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton de Liège IV, rendue le 31 octobre 2002, M. Lavoine, Georges, né le 17 février 1937, divorcé, domicilié rue Saint Remacle 35, à 4020 Liège, résidant Hôpital du Valdor, rue Basse Wez 301, à 4020 Liège, a été déclaré incapable de gérer ses biens et a été pourvu d'un administrateur provisoire en la personne de Me Drion, Xavier, avocat, dont les bureaux sont sis rue Hullos 103-105, 4000 Liège.

Pour extrait conforme : le greffier adjoint principal, (signé) Foges, Nicole. (69109)

Justice de paix du canton de Molenbeek-Saint-Jean

Suite à la requête déposée le 21 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton de Molenbeek-Saint-Jean, rendue le 7 novembre 2002, Hiernaux, Raymonde, née à Genappe le 30 septembre 1932, résidant 1080 Molenbeek-Saint-Jean, rue de Korenbeek 108, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de M. Hiernaux, Ernest, domicilié à Waterloo, avenue du Château Jaco 3.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) Rimaux, Martine. (69110)

Justice de paix du canton de Saint-Josse-ten-Noode

Suite à la requête déposée le 18 octobre 2002, par ordonnance du juge de paix du canton de Saint-Josse-ten-Noode, rendue le 13 novembre 2002, Feron, Mireille, née à Schaerbeek le 5 décembre 1936, domiciliée à 1140 Evere, rue J.-B. Mosselmans 9, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire en la personne de Lefebvre, Régine, avocat à 1050 Ixelles, rue P.E. Janson 11.

Pour extrait conforme : le greffier adjoint délégué, (signé) Decraux, Valérie. (69111)

Justice de paix du canton de Soignies-Le Rœulx, siège de Soignies

Par ordonnance de Mme le juge de paix du canton de Soignies-Le-Rœulx, siège de Soignies du 4 novembre 2002, sur requête déposée le 17 octobre 2002, le nommé M. Cambron, Jean-Pierre, né le 31 août 1940 à Enghien, veuf, domicilié rue de la Station 40, à 7850 Enghien, résidant C.H.R. de la Haute Senne, boulevard Roosevelt 17, à 7060 Soignies, a été déclaré incapable de gérer ses biens et a été pourvu d'un administrateur provisoire en la personne de Me Alain Genotte, dont le cabinet est sis à 7850 Enghien, Grand Place Pierre Delanoy 70.

Pour extrait conforme : le greffier adjoint, (signé) Bodart, Catherine. (69112)

Par ordonnance de Mme le juge de paix du canton de Soignies-Le-Rœulx, siège de Soignies du 5 novembre 2002, sur requête déposée le 17 octobre 2002, le nommé M. David Delmoitiez, né le 19 septembre 1984 à Soignies, célibataire, domicilié à 7060 Soignies, rue Chanoine Scarmure 38, a été déclaré incapable de gérer ses biens et a été pourvu d'un administrateur provisoire en la personne de Me Agnès Pierard, dont le cabinet est sis à 7060 Soignies, chemin du Tour 36.

Pour extrait conforme : le greffier adjoint, (signé) Bodart, Catherine. (69113)

Justice de paix du canton d'Uccle

Par ordonnance du juge de paix du canton d'Uccle, en date du 8 novembre 2002, en suite de la requête déposée le 23 octobre 2002, Mme Virginia Van Neer, née à Anvers le 25 juin 1902, domiciliée à 1180 Uccle, avenue Winston Churchill 247A, a été déclarée incapable de gérer ses biens et a été pourvue d'un administrateur provisoire, étant : Me Van Damme-Valvekens, Carine, avocate, ayant son cabinet à 1050 Bruxelles, rue de Livourne 45.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) Goies, Pascal. (69114)

Mainlevée d'administration provisoire
Opheffing voorlopig bewind

Vrederegrecht van het eerste kanton Antwerpen

Bij beschikking van de vrederechter van het eerste kanton Antwerpen, verleend op 13 november 2002, werd vastgesteld dat aan de opdracht van De Schryver, Yves, advocaat, kantoorhoudende te 2018 Antwerpen-1, Peter Benoitstraat 32, als voorlopig bewindvoerder toegewezen aan Simons, Sonja, geboren te Lier op 3 mei 1942, wonende te 2060 Antwerpen, Dambruggestraat 166/2, opgenomen in de instelling R.V.T. Joostens, Kapellei, te 2980 Zoersel, bij beschikking verleend door de plaatsvervangende vrederechter van het eerste kanton

Antwerpen, op 6 augustus 1999 (rolnummer 99B145 - Rep.R. 1766/1999, en gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 17 augustus 1999, blz. 30558, en onder nr. 65213), een einde is gekomen op datum van 4 november 2002, ingevolge het overlijden van de beschermde persoon op die datum.

Antwerpen, 13 november 2002.

De hoofdgriffier, (get.) Hendrickx, Marc. (69115)

Remplacement d'administrateur provisoire
Vervanging voorlopig bewindvoerder

Vrederechter van het eerste kanton Aalst

Bij beschikking van Mevr. de vrederechter van het eerste kanton Aalst, d.d. 8 november 2002, verklaart Gheeraerds, Michelle, advocaat te 9310 Aalst (Herdersem), Pontweg 155, aangewezen bij beschikking verleend door de vrederechter van het eerste kanton Aalst, op dinsdag 24 december 1996 (rolnummer 96B3689 - Rep.R. 3749/1996) tot voorlopige bewindvoerder over Van den Eynde, Lisette, geboren te Anderlecht op 25 augustus 1929, verblijvende in het Psychiatrisch Ziekenhuis Zoete Nood Gods, te 9340 Lede, Reymeersstraat 13A, met ingang van heden ontslagen van haar opdracht.

Voegt toe als nieuwe voorlopige bewindvoerder aan de voornoemde beschermde persoon: Pennewaert, Anne-Marie, met kantoor te 9420 Erpe-Mere, Oudenaardsesteenweg 251.

Aalst, 13 november 2002.

De griffier, (get.) Renneboog, Luc. (69116)

Vrederechter van het kanton Aarschot

Beschikking d.d. 5 november 2002, stellen een einde aan de opdracht van Van Meensel, Helena, wonende te 3200 Aarschot, Leuvensesteenweg 56, als voorlopige bewindvoerder over Govaerts, Louisa, geboren te Aarschot op 9 mei 1916, wonende te 3200 Aarschot, Leuvensesteenweg 54, verblijvende Rusthuis Sint-Rochus, Albertlaan 2, te 3200 Aarschot.

Voegen toe als nieuwe voorlopige bewindvoerder aan de voornoemde beschermde persoon Govaerts, Louisa: Dehond, Luc, advocaat, met kantoor te 3200 Aarschot, Brouwerijstraat 1/1.

Aarschot, 12 november 2002.

De hoofdgriffier, (get.) Anckaert, Luc. (69117)

Vrederechter van het tweede kanton Gent

Bij beschikking van de vrederechter van het tweede kanton Gent, verleend op 4 november 2002, werd Cauwe, Christian, advocaat, met kantoor te 9051 Gent (Sint-Denijs-Westrem), Kerkwegel 1, aangeduid als voorlopige bewindvoerder over De Poorter, Marie Elisabeth, verblijvende te 9051 Gent (Sint-Denijs-Westrem), Loofblommestraat 4, in het Rust- en Verzorgingstehuis « Zonnehove », en dit ter vervanging van Van Loo, Eric, advocaat, Franklin Rooseveltlaan 70, 9000 Gent, die was aangeduid bij beschikking van 17 november 2000 (ARV 133/2000).

Gent, 13 november 2002.

Voor eensluidend uittreksel: de hoofdgriffier, (get.) A. De Bruycker. (69118)

Bekendmaking voorgeschreven bij artikel 793
van het Burgerlijk Wetboek

Publication prescrite par l'article 793
du Code civil

Aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving
Acceptation sous bénéfice d'inventaire

Par acte n° 02-1733 dressé au greffe du tribunal de première instance de Bruxelles, le 8 octobre 2002 :

Mme Calik, Süzan, domiciliée à Molenbeek-Saint-Jean, chaussée de Ninove 106/2, agissant en qualité de mère et titulaire de l'autorité parentale de :

Kökten, Ceyda, née à Saint-Josse-ten-Noode le 30 avril 1988;

autorisée en vertu d'une décision du juge de paix du canton de Molenbeek-Saint-Jean du 22 août 2002.

A déclaré, accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de M. Murtaza Kökten, née à Emirdag (Turquie) le 10 mars 1949, en son vivant domicilié à Molenbeek-Saint-Jean, chaussée de Ninove 106/02, décédé à Molenbeek-Saint-Jean le 9 juin 2002.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé au domicile élu dans les trois mois de la présente insertion.

L'élection de domicile est faite chez Pierre Van den Eynde, notaire de résidence à Saint-Josse-ten-Noode, rue Royale 207.

Saint-Josse-ten-Noode, le 15 novembre 2002.

(Signé) Pierre Van den Eynde, notaire. (32113)

Ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, voor ons, K. Grisez, adjunct-griffier, is verschenen :

Van der Mieren, Vera Maria, geboren te Heist-op-den-Berg op 17 februari 1966, wonende te 3201 Aarschot (Langdorp), Oude Mechelsebaan 315;

handelend in haar hoedanigheid van moeder, wettige beheerder over de persoon en de goederen van haar minderjarig kind :

Van den Eynde, Sanne, geboren te Lier op 16 december 1988, wonende bij de moeder.

De comparante verklaart ons, handelend in haar gezegde hoedanigheid, onder voorrecht van boedelbeschrijving, de nalatenschap te aanvaarden van wijlen Van den Eynde, Frank Joseph Ronny, geboren te Aarschot op 11 augustus 1961, in leven laatst wonende te 3201 Aarschot (Langdorp), Oude Mechelsebaan 315, en overleden te Heist-op-den-Berg op 12 december 2001.

Hiertoe gemachtigd door beslissing van de heer J. Draulans, vrederechter van het kanton Aarschot, op 8 oktober 2002.

De schuldeisers en legatarissen worden verzocht, bij aangetekend schrijven hun rechten te doen gelden binnen de drie maanden te rekenen vanaf de datum van de opneming van deze akte in het *Belgisch Staatsblad*.

Dat aangetekend schrijven moet verzonden worden aan notaris Dirk Michiels, te 3200 Aarschot, Boudewijnlaan 19.

Waarvan akte, opgemaakt op verzoek van de verschijnster en door deze, na voorlezing, ondertekend samen met ons, adjunct-griffier.

(Get.) Grisez, Van der Mieren.

Leuven, 14 oktober 2002.

Voor verzoekers: (get.) Dirk Michiels, notaris. (32114)

Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen

Volgens akte, verleden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, op 18 november 2002, hebben :

Timmermans, Etienne John Mathilde, geboren te Ekeren op 24 februari 1955, wonende te 2930 Brasschaat, Heislagebaan 180;

Verheyen, Victorina Franciscus, geboren te Borgerhout op 20 maart 1928, wonende te 2950 Kapellen, Korte Spelierlaan 15,

verklaard dat zij aanvaardden, onder voorrecht van boedelbeschrijving, de nalatenschap van wijlen Timmermans, Gilberte Joseph Philomena, geboren te Ekeren op 18 januari 1950, in leven laatst wonende te 2950 Kapellen, Epicealaan 9, en waarvan het overlijden werd vastgesteld te Kapellen op 17 september 2002.

Er wordt woonstkeuze gedaan ten kantore van Jamart, Marc, notaris te 2950 Kapellen, Hoogboomsteenweg 194.

De schuldeisers en de legatarissen worden verzocht, hun rechten te doen kennen binnen de drie maanden te rekenen van deze bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, bij aangetekend bericht gericht aan de door de erfgenamen gekozen woonplaats.

Antwerpen, 18 november 2002.

De griffier : (get.) R. Aerts. (32115)

Rechtbank van eerste aanleg te Brugge

Bij akte, verleden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op 14 november 2002, hebben :

1. Pire, Catherine Lucienne, geboren te Oostende op 29 juni 1951, wonende te 8400 Oostende, Amsterdamstraat 46, handelend in eigen naam;

2. De Putter, Thibault, geboren te Oostende op 12 november 1981, wonende te 8400 Oostende, Amsterdamstraat 46, handelend in eigen naam;

3. De Putter, Julie, geboren te Oostende op 24 mei 1979, wonende te 8400 Oostende, Amsterdamstraat 46, handelend in eigen naam,

verklaard onder voorrecht van boedelbeschrijving, de nalatenschap te aanvaarden van wijlen De Putter, Jean Pierre Constant, geboren te Oostende op 6 oktober 1951, in leven laatst wonende te 8400 Oostende, Zeedijk 133 (Residentie Montesuma), en overleden te Oostende op 24 oktober 2002.

De schuldeisers en legatarissen worden verzocht, binnen de drie maanden te rekenen van de datum van opneming in het *Belgisch Staatsblad*, hun rechten bij aangetekend schrijven te doen kennen op het kantoor van Mr. Michel van Tieghem de Ten Berghe, notaris te 8400 Oostende, Edith Cavellstraat 10A.

Brugge, 14 november 2002.

De hoofdgriffier : (get.) G. De Zutter. (32116)

Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk

Bij akte, verleden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, op 13 november 2002, heeft verklaard Mr. Steven Vancraeyveldt, advocaat te 8560 Wevelgem, Lode de Boningestraat 26;

handelend in zijn hoedanigheid van voorlopige bewindvoerder over Dezegher, Gerard, geboren te Menen op 12 augustus 1948, en wonende te 8930 Menen, Bruggestraat 59, hiertoe aangesteld bij beschikking van 1 december 2001 van de vrederechter van het kanton Menen,

handelend in zijn gezegde hoedanigheid, onder voorrecht van boedelbeschrijving, de nalatenschap te aanvaarden van wijlen Gilli, Josette Victoria Maria Paula Louise, geboren te Antibes (Frankrijk) op 26 augustus 1925, in leven laatst wonende te 8930 Menen, Kortrijkstraat 126, en overleden te Menen op 30 juli 2001.

Tot staving van zijn verklaring heeft de comparant ons een afschrift vertoond van de beschikking van 30 april 2002, van de vrederechter van het kanton Menen, waarbij hij gemachtigd werd om in naam van de voornoemde onder bewindvoering gestelde Dezegher, Gerard, de nalatenschap van wijlen Gilli, Josette Victoria Maria Paula Louise, te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving.

De schuldeisers en legatarissen worden verzocht, binnen de drie maanden te rekenen van de datum van opneming in het *Belgisch Staatsblad*, hun rechten bij aangetekend schrijven te doen kennen op het kantoor van Mr. Destrooper, Sabine, notaris met standplaats te 8880 Ledegem, Rollegemstraat 56.

Kortrijk, 14 november 2002.

De griffier : (get.) Marc Audoor. (32117)

Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen

Bij akte, verleden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, op 14 november 2002, heeft Hulsens, Patricia Chantal Willem, geboren te Mechelen op 6 januari 1967, wonende te 2801 Heffen, Fonteinweg 10/k102;

handelend in hoedanigheid van gemachtigde, ingevolge beschikking van de vrederechter van het kanton Mechelen, d.d. 6 november 2002, over de persoon en de goederen van de minderjarige : Schallenbergh, Tom, geboren te Bonheiden op 5 september 1991, wonende te 2800 Mechelen, Tenderstraat 5/001;

verklaard, onder voorrecht van boedelbeschrijving, de nalatenschap te aanvaarden van wijlen Schallenbergh, François Albert Adela, geboren te Mechelen op 11 juli 1964, in leven laatst wonende te 2860 Sint-Katelijne-Waver, Berkelei 63, en overleden te Sint-Katelijne-Waver op 9 juli 2002.

De schuldeisers en legatarissen worden verzocht, binnen de drie maanden te rekenen van vanaf de datum van opneming in het *Belgisch Staatsblad*, hun rechten bij aangetekend schrijven te doen kennen op het kantoor van Mr. R.M. Verbeek, O.L.Vrouwestraat 87, 2800 Mechelen.

Mechelen, 14 november 2002.

De afgevaardigd adjunct-griffier : (get.) H. Huybrechts. (32118)

Rechtbank van eerste aanleg te Veurne

Bij akte nr. 3369, van de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, d.d. 18 november 2002, werd door :

Heylen, Veerle Joanna F.M., geboren te Puurs op 2 mei 1958, wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61, in eigen naam en in naam van haar minderjarige kinderen :

Tavernier, Pieter, geboren te Veurne op 5 april 1985, wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61;

Tavernier, Karen Helena, geboren te Veurne op 17 mei 1987, wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61;

Tavernier, Joris Bert, geboren te Veurne op 19 april 1990, wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61;

welke in deze hoedanigheden verklaart te aanvaarden, onder voorrecht van boedelbeschrijving, aan de nalatenschap van wijlen Tavernier, Franky Henry, geboren te Oostende op 28 maart 1957, laatst wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61, en overleden te Oostende op 15 juli 2002.

De schuldeisers en legatarissen worden verzocht hun rechten te doen kennen binnen de drie maanden te rekenen van de datum van deze bekendmaking, bij gewoon aangetekend schrijven te richten aan Heylen, Veerle Joanna F.M., geboren te Puurs op 2 mei 1958, wonende te 8660 De Panne, Meeuwenlaan 61.

Veurne, 18 november 2002.

De adjunct-griffier : (get.) E. Dujardin. (32119)

Tribunal de première instance d'Arlon

L'an 2002, le 8 novembre, au greffe du tribunal de première instance d'Arlon et par devant nous, I. Gobert, greffier, a comparu :

Thines, Marie Josée, née à Arlon le 4 décembre 1957, domiciliée rue du Moulin 5, à 6740 Etalle, porteuse d'une procuration lui délivrée le 24 septembre 2002 par M. Moutarde, Serge Louis Gaston Odon, chômeur, né à Arlon le 28 février 1956, célibataire, demeurant à 6730 Rossignol (Tintigny), rue des Sports 144, agissant en qualité d'administrateur provisoire des biens de Moutarde, Annique Eugénie, née à Saint-Vincent le 11 décembre 1952, domiciliée à Rossignol, commune de Tintigny, rue des Sports 144, nommé à ces fonctions par ordonnance de M. le juge de paix du canton d'Etalle, en date du 16 octobre 2002.

Laquelle comparante a, au nom de son mandant, déclaré accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de Mme Cardon, Marie Denise Elisabeth, née à Rossignol le 8 août 1915, en son vivant domiciliée rue de Chiny 66, à 6730 Rossignol (Tintigny), décédée à Arlon le 4 juin 2002.

Dont acte dressé sur réquisition expresse de la comparante qu'après lecture faite, elle a signé avec nous, greffier.

Les créanciers et légataires éventuels de ladite défunte sont invités à faire connaître leurs droits, par avis recommandé, dans un délai de trois mois à compter de la présente insertion.

Cet avis doit être adressé à Me Michel Bechet, notaire de résidence à 6740 Etalle, rue du Moulin 5.

Arlon, le 8 novembre 2002.

Le greffier, (signé) I. Gobert. (32120)

Tribunal de première instance de Charleroi

Suivant acte dressé au greffe du tribunal de ce siège en date du 14 novembre 2002, aujourd'hui le 14 novembre 2002, comparait au greffe civil du tribunal de première instance séant à Charleroi, province de Hainaut, et par devant nous, H. Mathy, greffier adjoint :

M. Dupriez, René, domicilié à 6031 Charleroi, Cité Fernand Godesia-bois 34, agissant en sa qualité de titulaire de l'autorité parentale sur son enfant mineur d'âge, à savoir :

Dupriez, Camille, né à Charleroi le 4 avril 1985;

à ce dûment autorisé par ordonnance de M. le juge de paix du premier canton de Charleroi en date du 1er août 2002 et rectifiée par ordonnance de M. le juge de paix du premier canton de Charleroi en date du 24 octobre 2002.

Lequel comparant déclare en langue française, accepter mais sous bénéfice d'inventaire la succession de De Paepe, Adolphe, de son vivant domicilié à Charleroi, rue du Laboratoire 37, et décédé le 25 décembre 2001 à Charleroi.

Dont acte dressé à la demande formelle, du comparant qu'après lecture faite, nous avons signé avec lui.

Cet avis doit être adressé à Me Menne J.-L., notaire de résidence à 6010 Couillet, rue de Philippeville 24.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé dans un délai de trois mois à compter de la date de la présente insertion.

Charleroi, le 14 novembre 2002.

Le greffier adjoint, (signé) H. Mathy. (32121)

Suivant acte dressé au greffe du tribunal de ce siège en date du 14 novembre 2002, aujourd'hui le 14 novembre 2002, comparait au greffe civil du tribunal de première instance séant à Charleroi, province de Hainaut, et par devant nous, H. Mathy, greffier adjoint :

Mme Lefebvre, Françoise, domiciliée à 6110 Montigny-le-Tilleul, avenue des Pompiers 31, agissant en sa qualité de titulaire de mère, titulaire de l'autorité parentale sur leur fille mineur d'âge, à savoir :

Bachelart, Laurie, née à Charleroi le 11 juillet 1985;

à ce dûment autorisé par ordonnance de M. le juge de paix canton de Thuin en date du 23 octobre 2002.

Lequel comparant déclare en langue française, accepter mais sous bénéfice d'inventaire la succession de Levacq, Jacques, de son vivant domicilié à Monceau-sur-Sambre, rue de Goutroux 69, et décédé le 10 avril 2002 à Monceau-sur-Sambre.

Dont acte dressé à la demande formelle, du comparant qu'après lecture faite, nous avons signé avec lui.

Cet avis doit être adressé à Me Beaudoul, Corinne, notaire de résidence à 6110 Montigny-le-Tilleul, rue de Landelies 21.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé dans un délai de trois mois à compter de la date de la présente insertion.

Charleroi, le 18 novembre 2002.

Le greffier adjoint, (signé) H. Mathy. (32122)

Suivant acte dressé au greffe du tribunal de ce siège en date du 18 novembre 2002, aujourd'hui le 18 novembre 2002, comparait au greffe civil du tribunal de première instance séant à Charleroi, province de Hainaut et par devant nous, H. Mathy, greffier adjoint :

Me Hanard, Isabelle, avocat, dont les bureaux sont situés à 1480 Tubize, rue de la Croisette 34, agissant en sa qualité de mandataire spécial, en vertu d'une procuration donnée à Tubize le 7 novembre 2002 de :

Mme Guillet, Nathalie, avocat, dont les bureaux sont situés à 1480 Tubize, rue de la Croisette 34, agissant en sa qualité d'administrateur provisoire de Mme Dumarteau, Irène, née à Feluy le 5 octobre 1938, domiciliée à Arquennes, place de l'Eglise 5;

désignée à cette fonction par ordonnance de M. le juge de paix du canton de Seneffe en date du 27 septembre 2000 et autorisée au présent acte par ordonnance de M. le juge de paix du canton de Seneffe en date du 6 août 2002.

Laquelle comparante déclare en langue française, accepter mais sous bénéfice d'inventaire la succession de Dumarteau, Marcel, de son vivant domicilié à Pont-à-Celles, rue de l'Eglise 129, et décédé le 21 janvier 2001 à Jumet.

Dont acte dressé à la demande formelle, du comparant qu'après lecture faite nous avons signé avec lui.

Cet avis doit être adressé à Me Guillet, Nathalie, avocat, dont les bureaux sont situés à 1480 Tubize, rue de la Croisette 34.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé dans un délai de trois mois à compter de la date de la présente insertion.

Charleroi, le 18 novembre 2002.

Le greffier adjoint, (signé) H. Mathy. (32123)

Tribunal de première instance de Dinant

L'an 2002, le 22 juillet, par devant nous, Nadine Dethy, greffier au tribunal de première instance séant à Dinant, province de Namur, a comparu au greffe de ce tribunal :

Mme Reine Baijot, née à Louette-Saint-Denis le 1er mai 1966, domiciliée à 5575 Gedinne, Louette-Saint-Denis, rue des Roches 8, agissant, avec l'autorisation de M. le juge de paix du canton de Beaurant-Dinant-Gedinne, siège de Gedinne, en date du 10 juillet 2002, dont acte conforme restera annexée au présent acte, pour et au nom de son enfant mineure :

Rochette, Stéphanie, née à Dinant le 27 août 1992.

Laquelle, faisant choix de la langue française, nous a déclaré, agissant pour et au nom de son enfant mineure, accepter sous bénéfice d'inventaire la succession qui lui est dévolue par le décès de Rochette, Didier, né à Wanlin le 7 avril 1965, en son vivant domicilié à 5570 Felenne, rue de la France 76, et décédé à Beauraing le 9 juin 2002.

Dont acte, que la comparante a signé avec nous, greffier, après lecture faite.

(Signé) N. Dethy; R. Baijot.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits, par avis recommandé, dans un délai de trois mois à compter de la présente insertion.

Cet avis doit être adressé à Me Philippe Laurent, notaire, rue de Bouillon 98, 5570 Beauraing.

Pour copie conforme délivrée à Mme Bajot, Reine.

Le greffier, (signé) G. Varet. (Pro deo) (32124)

Tribunal de première instance de Liège

L'an 2002, le 15 novembre, au greffe du tribunal de première instance de Liège, a comparu :

Labeye, Marie-Thérèse, née à Sprimont le 11 octobre 1958, domiciliée à 4140 Sprimont, rue de Xhygnez 32.

Laquelle comparante a déclaré accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de Lambermont, Marc, né à Liège le 13 juin 1958, de son vivant domicilié à Sprimont, rue de Xhygnez 32, et décédé le 5 septembre 2002 à Sprimont.

Conformément aux prescriptions du dernier alinéa de l'article 793 du Code civil, la comparante déclare faire élection de domicile en l'étude de Me Michel Duchâteau, notaire à Liège, rue Louvrex 71-73.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé au domicile élu dans les trois mois de la présente insertion.

Le greffier, (signé) Marianne Derèze. (32125)

L'an 2002, le 15 novembre, au greffe du tribunal de première instance de Liège, a comparu :

Emonds, Muriel, née à Liège le 17 novembre 1966, domiciliée quai de la Boverie 41/41, à 4020 Liège.

Laquelle comparante a déclaré, accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de Boinem, Nicole Marie Alice, née à Montegnée le 26 décembre 1936, de son vivant domiciliée à Liège 2, quai de la Boverie 21/83, et décédée le 13 novembre 2002 à Liège.

Conformément aux prescriptions du dernier alinéa de l'article 793 du Code civil, la comparante déclare faire élection de domicile en l'étude de Me Mottard, Roger, notaire de résidence rue Adrien Materne 99, à 4460 Grâce-Hollogne.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé au domicile élu dans les trois mois de la présente insertion.

Le greffier, (signé) Marianne Derèze. (32126)

L'an 2002, le 15 novembre, au greffe du tribunal de première instance de Liège, a comparu :

Claes, Axelle, née à Evregnies le 6 septembre 1944, domiciliée à Herstal, rue Derrière les Rhieux 99, agissant en sa qualité de tutrice légale de :

Claes, Christine, née à Charleroi le 4 mai 1946, domiciliée à Herstal, rue Derrière les Rhieux 99, mais résidant à la Résidence le Chañon, Champs du Vert Chasseur 17, à 1080 Molenbeek-Saint-Jean.

Placée sous statut de minorité prolongée par jugement du tribunal de première instance de Liège en date du 3 mars 1982;

à ce autorisée par ordonnance du juge de paix du canton de Saint-Nicolas, en date du 23 octobre 2002, ordonnance qui est produite en copie et qui restera annexée au présent acte.

Laquelle comparante a déclaré ès qualités, accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de Claes, Léopold Edmond, né à Neerhelles le 14 janvier 1914, de son vivant domicilié à Ans, rue de l'Yser 385/61, et décédé le 13 décembre 2001 à Liège.

Conformément aux prescriptions du dernier alinéa de l'article 793 du Code civil, la comparante déclare faire élection de domicile en l'étude de Me Meunier, Alain, rue H. Francotte 59, à Dalhem.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé au domicile élu dans les trois mois de la présente insertion.

Le greffier, (signé) Marianne Derèze. (32127)

L'an 2002, le 14 novembre, au greffe du tribunal de première instance de Liège, a comparu :

Lecomte, Bénédicte, notaire, née à Huy le 28 avril 1965, domiciliée rue de Hamoir 5/A, à 4590 Ouffet, porteuse d'une procuration sous seing privé qui restera annexée au présent acte pour et au nom de :

Brouhon, Jean-Marc, né à Liège le 25 janvier 1963, domicilié allée Chant des Oiseaux 3, à 5101 Erpent (Namur);

Brouhon, Patrick, né à Liège le 28 janvier 1964, domicilié Hameau des Bonnets 214, à 38410 Saint-Martin d'Uriage (France).

Laquelle comparante a déclaré ès qualités, accepter sous bénéfice d'inventaire la succession de Massillon, Marie-Claire Lydie Fernande, née à Ougrée le 18 septembre 1931, de son vivant domiciliée à Rotheux-Rimière, rue Haies des Moges 18, et décédée le 24 septembre 2002 à Neupré.

Conformément aux prescriptions du dernier alinéa de l'article 793 du Code civil, la comparante déclare faire élection de domicile en son étude.

Les créanciers et légataires sont invités à faire connaître leurs droits par avis recommandé au domicile élu dans les trois mois de la présente insertion.

Le greffier, (signé) Marianne Derèze. (32128)

Rechtbank van eerste aanleg te Brugge

Op 2 september 2002, ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, voor ons, Paul Flamée, griffier-hoofd van dienst bij dezelfde rechtbank, is verschenen :

Steen, Kristien Josée, geboren te Roeselare op 1 maart 1948, wonende te 8400 Oostende, Koningsstraat 100/1, handelend in eigen naam.

De comparante verklaart ons, handelend in haar gezegde hoedanigheid, zuiver en eenvoudig de nalatenschap te verwerpen van wijlen Van den Berge, Julianus Josephina, geboren te Hoboken op 8 mei 1923, in leven laatst wonende te 8400 Oostende, Koningsstraat 100, bus 1, en overleden te Sisteron (Frankrijk) op 1 juni 2002.

Waarvan akte, welke de comparante, na gedane lezing, met ons, griffier-hoofd van dienst, heeft ondertekend.

(Get.) K. Steen; P. Flamée. (32129)

Gerechtigd akkoord – Concordat judiciaire

Tribunal de commerce de Bruxelles

Par jugement du 23 octobre 2002, le tribunal de commerce de Bruxelles a prorogé le sursis provisoire accordé à la société dont référence en rubrique jusqu'au 6 février 2003 et fixé le vote des créanciers sur l'octroi du sursis définitif à la date du 23 janvier 2003, à 13 h 30 m, en la salle E du tribunal de commerce, rue de la Régence 4, à 1000 Bruxelles.

Pour les commissaires au sursis, (signé) Claire Massart, avocat. (32130)

Tribunal de commerce de Charleroi

Par jugement du 13 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi octroie le bénéfice du sursis provisoire qui prend cours le 13 novembre 2002 pour se terminer le 13 mai 2003 à la S.P.R.L. Transpharm, dont le siège social est sis à 6043 Ransart, rue Masses Diarbois 149, R.C. Liège 194956, T.V.A. 464.613.964.

Il sera débattu à l'audience publique de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi le 6 mai 2003, à 11 h 30 m de l'octroi du sursis définitif ou d'une éventuelle prorogation du sursis provisoire.

Est désignée en qualité de commissaire au sursis, Me I. Bronkaert, avocat à Charleroi, quai de Brabant 12.

Les créanciers sont invités à faire leur déclaration de créance au greffe de ce tribunal au plus tard le 24 décembre 2002.

Le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32131)

Tribunal de commerce de Verviers

Par jugement du 7 novembre 2002, le tribunal de commerce de Verviers a accordé le sursis provisoire à la S.C.R.L. Aquamira, dont le siège social est établi à 4830 Limbourg, rue des Ecoles 68, R.C. Verviers 58171, T.V.A. 432.937.625, pour une entreprise de transformation de matières plastiques exercée à son siège social.

Le tribunal a désigné M. Georges Langohr, licencié en administration des affaires à 4800 Verviers, rue Mathieu Bragard 1, en qualité de commissaire au sursis.

Les créanciers sont invités à faire leurs déclarations de créances, avec pièces à l'appui, au greffe du tribunal de commerce de Verviers, palais de justice, nouvelle aile, 1er étage, local 120, avant le 16 décembre 2002.

Il sera statué le 24 avril 2003 sur l'octroi du sursis définitif (concordat judiciaire).

Pour extrait conforme : pour le greffier en chef, le greffier, (signé) Mme S. Lardinois. (32132)

Faillissement – Faillite

Rechtbank van koophandel te Brussel

Bij vonnis van 12 november 2002, gewezen door de rechtbank van koophandel te Brussel, werd gesloten verklaard bij vereffening, het faillissement van De Veste B.V.B.A., met maatschappelijke zetel te 1800 Vilvoorde, Vestenstraat 19, H.R. Brussel 636134, BTW 466.828.831.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, Tielemans, R. (32133)

Bij vonnis van 12 november 2002, gewezen door de rechtbank van koophandel te Brussel, werd gesloten verklaard bij vereffening, het faillissement van Dakwerken Familia C.V., met maatschappelijke zetel te 1780 Wemmel, F. Vertongenstraat 48.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, Tielemans, R. (32134)

Tribunal de commerce de Bruxelles

Par jugement du 12 novembre 2002, le tribunal de commerce de Bruxelles a déclaré close par liquidation, la faillite de la S.P.R.L. Jaumotte & Zoon, avec siège social à 1090 Jette, rue Ferdinand Lenoir 21, R.C. Bruxelles 590369, T.V.A. 454.658.893.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, Tielemans, R. (32135)

Rechtbank van koophandel te Brussel

Bij vonnis van 12 november 2002, gewezen door de rechtbank van koophandel te Brussel, werd gesloten verklaard bij vereffening, het faillissement van Jaumotte & Zoon, met maatschappelijke zetel te 1090 Jette, Ferdinand Lenoirstraat 21, H.R. Brussel 590369, BTW 454.658.893.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, Tielemans, R. (32135)

Tribunal de commerce de Bruxelles

Par jugement du 13 novembre 2002, le tribunal de commerce de Bruxelles a désigné en qualité de curateur de la faillite de la S.A. Jomar, dont le siège social est établi à 1070 Bruxelles, avenue Marius Renard 29, R.C. Bruxelles 599435, Me Pol Massart, avocat à 1190 Bruxelles, avenue Clémentine 19/6, en remplacement de Me Frederik De Vulder, à sa demande.

Le greffier en chef, Tielemans, R. (32136)

Rechtbank van koophandel te Brussel

Bij vonnis van 13 november 2002, heeft de rechtbank van koophandel te Brussel, Mr. Pol Massart, advocaat te 1190 Brussel, Clementine-laan 19/6, aangeduid als curator in het faillissement van de N.V. Jomar, met maatschappelijke zetel te 1070 Brussel, Marius Renardlaan 29, H.R. Brussel 599435, ter vervanging van Mr. Frederik De Vulder, op zijn aanvraag.

De hoofdgriffier, Tielemans, R. (32136)

Tribunal de commerce de Bruxelles

En date du 13 novembre 2002 a été prononcée la faillite, sur aveu, de la S.P.R.L. A.S.W.A.D., avenue Docteur Dejase 27-29, 1030 Schaerbeek, R.C. Bruxelles 627636, T.V.A. 464.082.345.

Objet social : textile.

Juge-commissaire : M. Legraive.

Curateur : De Vulder, Frederik, rue de Suisse 35, 1060 Bruxelles-6.

Les créanciers doivent produire leurs créances au greffe du tribunal de commerce, rue de la Régence 4, 1000 Bruxelles, dans le délai de trente jours à dater du prononcé du jugement.

Clôture du procès-verbal de vérification des créances : le mercredi 18 décembre 2002, à 14 heures, en la salle A.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, R. Tielemans. (32137)

Rechtbank van koophandel te Brussel

In datum van 13 november 2002 werd uitgesproken de faillietverklaring, op bekentenis, van de B.V.B.A. A.S.W.A.D., Dokters Dejase-laan 27-29, 1030 Schaarbeek, H.R. Brussel 627636, BTW 464.082.345.

Handelsactiviteit : textiel.

Rechter-commissaris : M. Legraive.

Curator : De Vulder, Frederik, Zwitserlandstraat 35, 1060 Brussel-6.

De schuldeisers worden uitgenodigd de verklaring van hun schuldvorderingen te doen ter griffie van de rechtbank van koophandel, Regentschapsstraat 4, te 1000 Brussel, binnen de termijn van dertig dagen te rekenen vanaf de datum van uitspraak van het vonnis.

Sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen : op woensdag 18 december 2002, te 14 uur, in de zaal A.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, R. Tielemans. (32137)

Tribunal de commerce de Bruxelles

En date du 13 novembre 2002 a été prononcée la faillite, sur aveu, de la S.A. Video and Sound Diffusion, rue Antoine Baeck 138, 1090 Jette, R.C. Bruxelles 439627, T.V.A. 422.399.267.

Objet social : vente de video.

Juge-commissaire : M. Legraive.

Curateur : De Vulder, Frederik, rue de Suisse 35, 1060 Bruxelles-6.

Les créanciers doivent produire leurs créances au greffe du tribunal de commerce, rue de la Régence 4, 1000 Bruxelles, dans le délai de trente jours à dater du prononcé du jugement.

Clôture du procès-verbal de vérification des créances : le mercredi 18 décembre 2002, à 14 heures, en la salle A.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, R. Tielemans. (32138)

Rechtbank van koophandel te Brussel

In datum van 13 november 2002 werd uitgesproken de faillietverklaring, op bekentenis, van de N.V. Video and Sound Diffusion, Antoine Baeckstraat 138, 1090 Jette, H.R. Brussel 439627, BTW 422.399.267.

Handelsactiviteit : verkoop van video's.

Rechter-commissaris : M. Legraive.

Curator : De Vulder, Frederik, Zwitserlandstraat 35, 1060 Brussel-6.

De schuldeisers worden uitgenodigd de verklaring van hun schuldvorderingen te doen ter griffie van de rechtbank van koophandel, Regentschapsstraat 4, te 1000 Brussel, binnen de termijn van dertig dagen te rekenen vanaf de datum van uitspraak van het vonnis.

Sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen : op woensdag 18 december 2002, te 14 uur, in de zaal A.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, R. Tielemans. (32138)

Tribunal de commerce de Bruxelles

En date du 13 novembre 2002 a été prononcée la faillite, sur aveu, de la S.P.R.L. Compta-Consult, avenue Jean Dubrucq 84, 1080 Molenbeek-Saint-Jean, R.C. Bruxelles 544087, T.V.A. 441.489.560.

Objet social : comptabilité.

Juge-commissaire : M. Legraive.

Curateur : De Vulder, Frederik, rue de Suisse 35, 1060 Bruxelles-6.

Les créanciers doivent produire leurs créances au greffe du tribunal de commerce, rue de la Régence 4, 1000 Bruxelles, dans le délai de trente jours à dater du prononcé du jugement.

Clôture du procès-verbal de vérification des créances : le mercredi 18 décembre 2002, à 14 heures, en la salle A.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, R. Tielemans. (32139)

Rechtbank van koophandel te Brussel

In datum van 13 november 2002 werd uitgesproken de faillietverklaring, op bekentenis, van de B.V.B.A. Compta-Consult, Jean Dubrucqlaan 84, 1080 Sint-Jans-Molenbeek, H.R. Brussel 544087, BTW 441.489.560.

Handelsactiviteit : boekhouding.

Rechter-commissaris : M. Legraive.

Curator : De Vulder, Frederik, Zwitserlandstraat 35, 1060 Brussel-6.

De schuldeisers worden uitgenodigd de verklaring van hun schuldvorderingen te doen ter griffie van de rechtbank van koophandel, Regentschapsstraat 4, te 1000 Brussel, binnen de termijn van dertig dagen te rekenen vanaf de datum van uitspraak van het vonnis.

Sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen : op woensdag 18 december 2002, te 14 uur, in de zaal A.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, R. Tielemans. (32139)

Rechtbank van koophandel te Antwerpen

Bij vonnis in datum van 14 november 2002, is de datum van staking der betalingen in het faillissement Media Hall N.V., Jan Van Gentstraat 4, 2000 Antwerpen-1, H.R. Antwerpen 318337, BTW 438.570.454, uitgesproken op 2 mei 2002, op 2 november 2001 teruggebracht.

Curator : Mr. Moens, Annemie, advocaat, Prins Boudewijnlaan 177-179, 2610 Wilrijk (Antwerpen).

De adjunct-griffier : M. Caers. (32140)

Bij vonnis in datum van 14 november 2002, is de datum van staking der betalingen in het faillissement Maxame N.V., Terloostraat 19, 2140 Borgerhout (Antwerpen), BTW 462.060.785, uitgesproken op 6 juni 2002, op 6 december 2001 teruggebracht.

Curator : Mr. Houben, Luc, advocaat, Bist 45, bus 8, 2610 Wilrijk (Antwerpen).

De adjunct-griffier : M. Caers. (32141)

Bij vonnis in datum van 14 november 2002, is de datum van staking der betalingen in het faillissement Cools, Kris Jan Maria, geboren te Reet op 1 december 1970, Pierstraat 287, 2840 Rumst, H.R. Antwerpen 322893, BTW 790.058.169, uitgesproken op 2 mei 2002, op 2 november 2001 teruggebracht.

Curator : Mr. Schwagten, Werenfried, advocaat, Hovestraat 28, 2650 Edegem.

De adjunct-griffier : M. Caers. (Pro deo) (32142)

Rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende

De rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, derde kamer, heeft bij vonnis d.d. 17 oktober 2002, het faillissement van Tunes & Things B.V.B.A., Archimedesstraat 15, 8400 Oostende, gesloten verklaard.

Aard vonnis : sluiting ontoereikend actief.

Gefailleerde werd niet verschoonbaar verklaard.

Wordt als vereffenaar beschouwd : de heer Dave Verlijdsdonk, Spijkert 9, NL 5641NH Eindhoven.

Voor eensluidend verklaard uittreksel : de griffier, (get.) H. Crombez. (Pro deo) (32143)

De rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, derde kamer, heeft bij vonnis d.d. 17 oktober 2002, het faillissement van Deba GVC, te 8610 Kortemark, Wijnendalestraat 6, gesloten verklaard.

Aard vonnis : sluiting bij vereffening.

Gefailleerde werd niet verschoonbaar verklaard.

Wordt als vereffenaar beschouwd : de heer Deflo, Franky, Gaaipeersstraat 24, 8800 Roeselare.

Voor eensluidend verklaard uittreksel : de griffier, (get.) H. Crombez. (32144)

Bij vonnis van de derde kamer van de rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, werd op 14 november 2002, het faillissement uitgesproken van de B.V.B.A. Carat Computer Technology, met zetel te 8400 Oostende, Archimedesstraat 15, H.R. Oostende 58524, voor de groothandel in computers en randapparatuur, BTW 472.177.489.

De datum van staking van betaling is vastgesteld op 14 november 2002.

Tot curator werd aangesteld : Mr. Werner Van Oosterwyck, advocaat te 8400 Oostende, Koningstraat 45.

De aangiften van schuldvordering dienen neergelegd te worden ter griffie van de rechtbank van koophandel te 8400 Oostende, Canada-plein, vóór 14 december 2002.

De afsluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen zal plaatsgrijpen op vrijdag 20 december 2002, om 9 uur, in de raadkamer van de rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, de eerste verdieping van het gerechtshuis te 8400 Oostende, Canadaplein.

Voor eensluidend verklaard uittreksel : de griffier, (get.)
H. Crombez. (Pro deo) (32145)

Bij vonnis van de derde kamer van de rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, werd op 12 november 2002, het faillissement uitgesproken van de B.V.B.A. New Bubbels, met zetel te 8400 Oostende, Alfons Pieterslaan 94, H.R. Oostende 56153, voor kapperssalon, kleinhandel in schoonheidsproducten en toiletartikelen, uitbating zonnebankcenter, groothandel in schoonheidsproducten en toiletartikelen, kleinhandel in geassorteerde textielwaren, kleding en schoeisel, met uitbatingen te 8400 Oostende, A. Pieterslaan 94, 8400 Oostende, A. Pieterslaan 96A, en 8400 Oostende, J. Peurguaetstraat 37A, onder de benaming « Bubbels - New Petit Paris - New Bubbels - Young Fashion », BTW 463.085.027.

De datum van staking van betaling is vastgesteld op 14 november 2002.

Tot curator werd aangesteld : Mr. Filip Van Caenegem, advocaat te 8400 Oostende, Hospitaalstraat 3.

De aangiften van schuldvordering dienen neergelegd te worden ter griffie van de rechtbank van koophandel te 8400 Oostende, Canada-plein, vóór 12 december 2002.

De afsluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen zal plaatsgrijpen op maandag 6 januari 2003, om 8 u. 45 m., in de raadkamer van de rechtbank van koophandel te Brugge, afdeling Oostende, de eerste verdieping van het gerechtshuis te 8400 Oostende, Canadaplein.

Voor eensluidend verklaard uittreksel : de griffier, (get.)
H. Crombez. (32146)

Rechtbank van koophandel te Dendermonde, afdeling Dendermonde

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, vierde kamer, d.d. 18 november 2002, werd de C.V.B.A. Dive Import, Ter Hoeven 28, 9255 Buggenhout, H.R. Dendermonde 57733, in staat van faillissement verklaard.

Rechter-commissaris : de heer Marc Tackaert.

Curator : Mr. Petra Seymoens, Gentssesteenweg 108-110, 9200 Dendermonde.

Datum staking van betalingen : 1 juni 2002, onder voorbehoud van art. 12, lid 2 F.W.

Indienen van de schuldvorderingen met bewijsstukken, uitsluitend ter griffie van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, afdeling Dendermonde, binnen de dertig dagen vanaf datum faillissementsvonnissen.

Sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de schuldvorderingen : op dinsdag 7 januari 2003, te 9 uur.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) Chr. Borms.
(Pro deo) (32147)

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, vierde kamer, d.d. 15 november 2002, werd Van Herrewegen, Andy, Mandekensstraat 2, 9280 Lebbeke, H.R. Dendermonde 56803, in staat van faillissement verklaard.

Rechter-commissaris : de heer Marc Tackaert.

Curator : Mr. Petra Seymoens, Gentssesteenweg 108-110, 9200 Dendermonde.

Datum staking van betalingen : 25 oktober 2002, onder voorbehoud van art. 12, lid 2 F.W.

Indienen van de schuldvorderingen met bewijsstukken, uitsluitend ter griffie van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, afdeling Dendermonde, binnen de dertig dagen vanaf datum faillissementsvonnissen.

Sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de schuldvorderingen : op 20 december 2002, te 9 u. 10 m.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) Chr. Borms.
(Pro deo) (32148)

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, vierde kamer, d.d. 12 november 2002, werd in het faillissement van Missiaen, Inge, wonende te 9230 Wetteren, Laarnesteeweg 88, H.R. Dendermonde 56771, de datum van de staking van de betalingen die in het vonnis van faillissement bepaald werd op 16 september 2002, thans gewijzigd naar 1 juli 2002.

Voor eensluidend uittreksel : de e.a. adjunct-griffier, (get.)
D. Roeland. (Pro deo) (32149)

Rechtbank van koophandel te Gent

Bij vonnis d.d. 14 november 2002, op bekentenis, zesde kamer, werd het faillissement vastgesteld inzake Verhelst Interieur B.V.B.A., onderneming voor timmer- en schrijnwerk voor gebouwen, kleinhandel in bouwmaterialen, onderneming voor standbouw en binnenhuisinrichting, met maatschappelijke zetel te 9968 Bassevelde, Oosteeklo-dorp 59/A, H.R. Gent 187696, BTW 462.050.491.

Rechter-commissaris : de heer Johan Verhaeghe.

Datum staking van de betalingen : 14 mei 2002.

Indienen schuldvorderingen : griffie rechtbank van koophandel, Oude Schaapmarkt 22, 9000 Gent, vóór 12 december 2002.

Sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de ingediende schuldvorderingen : 2 januari 2003, te 9 uur, in de rechtbank, gehoorzaal A, tweede verdieping.

De curator : Mr. Jan De Paepe, advocaat, kantoorhoudende te 9000 Gent, Bagattenstraat 124.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, (get.) H. Vanmaldeghem.
(32150)

Bij vonnis d.d. 15 november 2002, op bekentenis, eerste kamer, werd het faillissement vastgesteld inzake Makses Computer N.V., groothandel in computers en randapparatuur, kleinhandel in computers en standaardprogrammatuur, opslag van gegevens door middel van een computerrecord in een bepaald formaat, onderhoud en reparatie van computers en randapparatuur, met maatschappelijke zetel te 9000 Gent, Kortrijksepoortstraat 253, H.R. Gent 202787, BTW 442.136.391.

Rechter-commissaris : Mevr. Monique Jacobus.

Datum staking van de betalingen : 14 november 2002.

Indienen schuldvorderingen : griffie rechtbank van koophandel, Oude Schaapmarkt 22, 9000 Gent, vóór 13 december 2002.

Sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de ingediende schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 9 uur, in de rechtbank, gehoorzaal A, tweede verdieping.

De curator : Mr. Sylvie Kempinaire, advocaat, kantoorhoudende te 9051 Sint-Denijs-Westrem, Putkapelstraat 105.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, (get.) H. Vanmaldeghem. (32151)

Bij vonnis d.d. 15 november 2002, op bekentenis, eerste kamer, werd het faillissement vastgesteld inzake Iclick B.V.B.A., in- en uitvoerhandel van diverse goederen; groothandel in diverse goederen; verhuring van divers materieel; studie-, organisatie- en raadgevend bureau inzake informatica aangelegenheden; privaatscursussen of schriftelijke cursussen voor algemene beroeps- of technische vorming; groothandel en in- en uitvoerhandel van computers en benodigdheden, met maatschappelijke zetel gevestigd te 9000 Gent, Kortrijksepoortstraat 253, H.R. Gent 190046, BTW 461.274.293.

Rechter-commissaris : Mevr. Monique Jacobus.

Datum staking van de betalingen : 14 november 2002.

Indienen schuldvorderingen : griffie rechtbank van koophandel, Oude Schaapmarkt 22, 9000 Gent, vóór 13 december 2002.

Sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de ingediende schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 9 uur, in de rechtbank, gehoorzaal A, tweede verdieping.

De curator : Mr. Sylvie Kempinaire, advocaat, kantoorhoudende te 9051 Sint-Denijs-Westrem, Putkapelstraat 105.

Voor eensluidend uittreksel : de hoofdgriffier, (get.) H. Vanmaldeghem. (32152)

Rechtbank van koophandel te Hasselt

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op bekentenis, uitgesproken van Residentie 't Elegantje B.V.B.A., Maastrichtsestraat 158, te 3530 Houthalen-Helchteren, H.R. Hasselt 99602, handelswerkzaamheid : taverne, BTW 446.973.723, dossiernummer 4742.

Rechter-commissaris : Bours.

Curator : Naudts, Luc, Springstraat 12, te 3530 Houthalen.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 mei 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32153)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op bekentenis, uitgesproken van VOF Toscana Delicatesse 2000, in vereffening, Markt 30/4, te 3990 Peer, handelswerkzaamheid : broodjesbar, dossiernummer 4740.

Rechter-commissaris : Vandekerckhove.

Curatoren : Gielen, Xavier, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt; Van-swyghenhoven, Frederika, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt.

Tijdstip ophouden van betaling : 16 september 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32154)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van Peeters, Hubert Xaverius, geboren te Lommel op 25 juli 1958, De Warande 62, te 3945 Ham, H.R. Hasselt 71840, handelswerkzaamheid : marktkramer, dossiernummer 4734.

Rechter-commissaris : Vandekerckhove.

Curatoren : Gielen, Xavier, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt; Van-swyghenhoven, Frederika, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32155)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van Kinrooi Mode Design N.V., Molenpoort 10, bus 4, te 3500 Hasselt, H.R. Hasselt 90989, handelswerkzaamheid : dameskleding, BTW 456.064.009, dossiernummer 4735.

Rechter-commissaris : Vandekerckhove.

Curatoren : Gielen, Xavier, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt; Van-swyghenhoven, Frederika, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32156)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van Bielen, Maria Josephina Alfons, geboren te Genk op 9 mei 1964, Bampsiaan 30/3, te 3500 Hasselt, H.R. Hasselt 103807, handelswerkzaamheid : schoonheidsspecialiste, dossiernummer 4736.

Rechter-commissaris : Vandekerckhove.

Curatoren : Gielen, Xavier, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt; Van-swyghenhoven, Frederika, Van Dijkklaan 15, te 3500 Hasselt.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32157)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van Van Clemen Transport B.V.B.A., met uitbatingszetel te Houthalen, Centrum Zuid 2061, met maatschappelijke zetel Radiatorenstraat 51, te 1800 Vilvoorde, H.R. Hasselt 106869, H.R. Brussel 590854, handelswerkzaamheid : vervoer over de weg, BTW 454.813.895, dossiernummer 4737.

Rechter-commissaris : Bours.

Curator : Naudts, Luc, Springstraat 12, te 3530 Houthalen.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32158)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van Kirkels, Catharina, geboren te Roermond op 25 mei 1961, Brouwersstraat 7, te 3910 Neerpelt, H.R. Hasselt 103222, handelswerkzaamheid : kleinhandel in audio en videoapparatuur, dossiernummer 4738.

Rechter-commissaris : Bours.

Curator : Naudts, Luc, Springstraat 12, te 3530 Houthalen.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32159)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op dagvaarding, uitgesproken van ACT N.V., Sluiskensstraat 6, te 3560 Lummen, handelswerkzaamheid : informatietechnologie, BTW 470.020.230, dossiernummer 4739.

Rechter-commissaris : Bours.

Curator : Naudts, Luc, Springstraat 12, te 3530 Houthalen.

Tijdstip ophouden van betaling : 14 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32160)

De rechtbank van koophandel te Hasselt, tweede kamer, heeft bij vonnis van 14 november 2002, de faillietverklaring, op bekentenis, uitgesproken van Van Briel, Joseph, geboren te Peer op 4 april 1961, Arnold Maesstraat 16/9, te 3500 Hasselt, handelswerkzaamheid : publieciteit, H.R. Brugge 87146, BTW 641.543.152, dossiernummer 4741.

Rechter-commissaris : Vandekerckhove.

Curatoren : Gielen, Xavier, Van Dijcklaan 15, te 3500 Hasselt; Vanwygenhoven, Frederika, Van Dijcklaan 15, te 3500 Hasselt.

Tijdstip ophouden van betaling : 31 oktober 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : griffie van de rechtbank van koophandel te Hasselt, Havermarkt 8, vóór 5 december 2002.

Sluiting proces-verbaal nazicht van de schuldvorderingen : 19 december 2002, om 14 uur, in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel te Hasselt.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) S. Gentens. (32161)

Rechtbank van koophandel te Kortrijk

Bij vonnis van de buitengewone zitting, eerste kamer, d.d. 14 november 2002, werd het faillissement van Lindal N.V., Ooigemstraat 4, te 8710 Wielsbeke, H.R. Kortrijk 62988, door vereffening beëindigd.

Als vermoedelijke vereffenaar wordt beschouwd : de heer Walter Lambrecht, Kortrijk, Koning Leopold III-laan 11.

De griffier : (get.) Patricia Vanwettere. (32162)

Bij vonnis van de buitengewone zitting, eerste kamer, d.d. 14 november 2002, werd het faillissement van L.V.P. B.V.B.A., Pieter Vinckestraat 87, te 8520 Kuurne, BTW 448.832.856, H.R. Kortrijk 128337, door vereffening beëindigd.

Als vermoedelijke vereffenaars worden beschouwd : de heer Krist Houfflyn, Ingelmunster, Lenteakerstraat 11, en Mevr. Brigitta Vernou, Kuurne, Schardouw 31.

De griffier : (get.) Patricia Vanwettere. (32163)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd het faillissement van VDA Consult B.V.B.A., Rumbeksesteenweg 105, te 8800 Roeselare, BTW 464.262.586, H.R. Kortrijk 144521, door vereffening beëindigd.

Als vermoedelijke vereffenaar wordt beschouwd : Mevr. Vandenaewe, Kristien, Rumbeksesteenweg 105, 8800 Roeselare.

De griffier : (get.) Engels, Koen. (32164)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd het faillissement van Finatex N.V., Gullegemstraat 141, te 8560 Wevelgem, BTW 401.257.425, H.R. Kortrijk 84787, door vereffening beëindigd.

Als vermoedelijke vereffenaar wordt beschouwd : de heer Vanwollegem, Alain, G. Davidstraat 22, 8510 Kortrijk.

De griffier : (get.) Engels, Koen. (32165)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd het faillissement van Vergote Bouwonderneming N.V., Langebrugstraat 11, te 8800 Roeselare, H.R. Kortrijk 113240, door vereffening beëindigd.

Als vermoedelijke vereffenaar wordt beschouwd : de heer Schreurs, Emmanuel, Neerstraat 4, 8800 Rumbekse.

De griffier : (get.) Engels, Koen. (32166)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd het faillissement van Immo Deweerdt, Aalbeeksesteenweg 64 A/01, te 8500 Kortrijk, BTW 460.278.460, H.R. Kortrijk 140532, afgesloten wegens gebrek aan activa.

Als vermoedelijke vereffenaars wordt beschouwd : Mevr. Deweerdt, Sandrine, Kalbergstraat 19/4, 8780 Oostrozebeke, en de heer Vuylsteke, Jozef, Spijker 60, 8520 Kuurne.

De griffier : (get.) Engels, Koen. (32167)

Bij vonnis van de vijfde kamer, d.d. 13 november 2002, werd het faillissement van Smeet Models B.V.B.A., Kerkomtrek 8/103, te 8930 Menen, handelsbenaming niet ingeschreven, BTW 475.368.310, afgesloten wegens ontoereikend activa. De gefailleerde werd hierbij niet verschoonbaar verklaard.

Als vermoedelijke vereffenaar wordt beschouwd : de heer Dario Verstraete, wonende te 9771 Nokere, Wandelstraat 28.

De e.a. adjunct-griffier : (get.) Ch. Busschaert. (Pro deo) (32168)

Bij vonnis van de vijfde kamer, d.d. 13 november 2002, werd, bij dagvaarding, failliet verklaard de N.V. General Information Technology, Holstraat 19, bus 1, te 8790 Waregem, H.R. Kortrijk 115132, BTW 427.471.377, uitbating van een kantoor van mechanografische werken.

Rechter-commissaris : Deceuninck, Arnold.

Curator : Mr. Declercq, Johan, Sint-Hubrechtsstraat 11-13, 8800 Roeselare.

Datum van de staking van betaling : 13 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 13 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 14 u. 45 m., zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De e.a. adjunct-griffier : (get.) Ch. Busschaert. (Pro deo) (32169)

Bij vonnis van de vijfde kamer, d.d. 13 november 2002, werd, op bekentenis, failliet verklaard de B.V.B.A. Houtdraaij Filip Devos, Nachtegaalstraat 24, te 8560 Wevelgem, H.R. Kortrijk 138619, BTW 458.431.995, draaierswerk.

Rechter-commissaris : Deceuninck, Arnold.

Curator : Mr. Declercq, Johan, Sint-Hubrechtsstraat 11-13, 8800 Roeselare.

Datum van de staking van betaling : 13 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 13 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 14 u. 30 m., zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De e.a. adjunct-griffier : (get.) Ch. Busschaert. (Pro deo) (32170)

Bij vonnis van de vijfde kamer, d.d. 13 november 2002, werd, op bekentenis, failliet verklaard de B.V.B.A. Restyled Street Cars, Karekietstraat 12, te 8790 Waregem, H.R. Kortrijk 152174, BTW 476.985.028, het gewone onderhoud van auto's : wassen, anti-roest behandeling, olie verversen, vervangen of herstellen van binnen- en buitenbanden, vervangen van ruiten, enz. De installatie van onderdelen en accessoires, inclusief de ombouw- en uitbouwwerkzaamheden. Groot- en kleinhandel in onderdelen en accessoires van auto's. Niet gespecialiseerde handelsbenaming. Managementsactiviteiten van holdings. Handel in onroerend goed voor eigen rekening.

Rechter-commissaris : Deceuninck, Arnold.

Curator : Mr. Declercq, Johan, Sint-Hubrechtsstraat 11-13, 8800 Roeselare.

Datum van de staking van betaling : 13 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 13 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 14 u. 15 m., zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De e.a. adjunct-griffier : (get.) Ch. Busschaert. (32171)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd, op bekentenis, failliet verklaard Kantoor Koen Beirnaert-Dumoulin, Merelstraat 64, te 8870 Izegem, handelsbenaming : in vereffening - C.V., H.R. Kortrijk 119719, BTW 438.817.805, zakenkantoor, financiële verrichtingen, disc-jockey.

Rechter-commissaris : Holvoet, Marcel.

Curator : Mr. Vansuyt, Johan, Lauwbergstraat 110, 8930 Lauwe.

Datum van de staking van betaling : 12 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 10 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 15 uur, zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De griffier : (get.) Koen Engels. (Pro deo) (32172)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd, op bekentenis, failliet verklaard de B.V.B.A. Lipoline, Oude Ieperseweg 80, te 8501 Heule, Nervierslaan 48, te 1780 Wommel, H.R. Kortrijk 148557, BTW 472.294.978, schoonheidsinstituut, manicure- en pedicuresalon.

Rechter-commissaris : Holvoet, Marcel.

Curator : Mr. Vansuyt, Johan, Lauwbergstraat 110, 8930 Lauwe.

Datum van de staking van betaling : 12 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 10 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 15 u. 30 m., zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De griffier : (get.) Koen Engels. (32173)

Bij vonnis van de tweede kamer, d.d. 12 november 2002, werd, op bekentenis, failliet verklaard de B.V.B.A. Handelsmaatschappij Kroezen, Meensesteenweg 312, bus 01, te 8501 Bissegem, H.R. Kortrijk 140965, BTW 460.867.883, groothandel in aardappelen, vers fruit en groenten, tussenpersoon in de handel, holdingmaatschappij, import en export van aardappelen, vers of diepgevroren fruit en groenten.

Rechter-commissaris : Holvoet, Marcel.

Curator : Mr. Vansuyt, Johan, Lauwbergstraat 110, 8930 Lauwe.

Datum van de staking van betaling : 12 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen ter griffie : vóór 10 december 2002.

Nazicht van de schuldvorderingen : 3 januari 2003, te 15 u. 15 m., zaal A, rechtbank van koophandel, gerechtsgebouw II, Beheerstraat 41, 8500 Kortrijk.

De griffier : (get.) Koen Engels. (32174)

Rechtbank van koophandel te Leuven

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Leuven, d.d. 18 november 2002, werd de N.V. Extended Library Access Solutions, met zetel te 3001 Leuven (Heverlee), Kapeldreef 60, en met als activiteiten : software en diensten voor bibliotheken, H.R. Leuven 83210, BTW 448.277.085, in staat van faillissement verklaard.

Curator : Mr. D. De Maeseneer, advocaat te 3000 Leuven, Philipslaan 20.

Rechter-commissaris : R. Corten.

Staking van de betalingen : 15 november 2002.

Indienen van de schuldvorderingen : vóór 13 december 2002, ter griffie dezer rechtbank.

Nazicht schuldvorderingen : 23 december 2002, te 14 uur.

De griffier, (onleesbare handtekening.) (32175)

Rechtbank van koophandel te Oudenaarde

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Oudenaarde, d.d. 14 november 2002, werd, op aangifte, het faillissement uitgesproken van Vandenreydt, Ilse Yvonne Emile, geboren te Tongeren op 3 augustus 1977, wonende te 9800 Deinze, Gaversesteenweg 228, met uitbating te 9600 Ronse, Kleine Markt 9, H.R. Oudenaarde 48003, voor de uitbating van een herberg, genaamd The Pebbles, BTW 704.515.453.

De datum van staking van betaling is vastgesteld op 1 september 2002.

Rechter-commissaris : Kinat, Philippe.

Curator : Mr. Van Malleghem, Dominique, advocaat te 9688 Schorisse, Schorissestraat 17.

De aangiften van schuldvordering dienen neergelegd te worden ter griffie van de rechtbank van koophandel te 9700 Oudenaarde, Bekstraat 14, vóór 14 december 2002.

De afsluiting van het proces-verbal van verificatie van de schuldvorderingen zal plaatsgrijpen op donderdag 26 december 2002, om 9 uur, in de terechtzittingszaal van deze rechtbank te Oudenaarde, Bekstraat 14, eerste verdieping.

Voor eensluidend verklaard uittreksel : de griffier, (get.) Verheyen, Ingrid. (Pro deo) (32176)

Rechtbank van koophandel te Tongeren

De rechtbank van koophandel te Tongeren heeft bij vonnis van 18 november 2002, op dagvaarding, het faillissement uitgesproken van Gras, Harm, geboren te Heerlen (Ned.) op 29 juni 1967, wonende te 3680 Maaseik, Turfgatstraat 7, H.R. Tongeren 77558, BTW 699.321.005, handeldrijvende onder de benaming « Afwerkingsbedrijf H. Gras », onderneming voor het plaatsen van plafonds van diverse materialen.

Het tijdstip van staking van betaling werd vastgesteld op 4 juni 2002.

Als curatoren werden aangesteld Mrs. M. A. Gerkens & J. Vandeborne, advocaten te 3740 Bilzen, Demerlaan 21, bus 1.

De schuldvorderingen dienen uiterlijk op 18 december 2002 neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel te Tongeren, gerechtsgebouw, Kielenstraat 22, bus 4, te 3700 Tongeren.

De sluiting van het proces-verbaal van nazicht van de schuldvorderingen heeft plaats op 23 december 2002, te 10 uur, gerechtsgebouw, Kielenstraat 22, eerste verdieping, te 3700 Tongeren.

Voor eensluidend uittreksel : de griffier, (get.) E. Thijs. (Pro deo) (32177)

Tribunal de commerce d'Arlon

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce d'Arlon a déclaré en faillite, sur aveu, Mme Brack, Micheline Olga Colette, née à Arlon le 29 novembre 1948, domiciliée à 6780 Hondelange (Messancy), rue Concordia 2, R.C. Arlon 24637, T.V.A. 724.442.124, pour l'activité de commerce de détail de vêtements pour dames et accessoires du vêtement, à l'enseigne « Benetton ».

Le tribunal a fixé la date de cessation des paiements au 14 novembre 2002.

Le curateur est Me Jean-Louis Pavanello, avocat à 6760 Virton, avenue Bouvier 20.

Les créances doivent être déclarées pour le 15 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances aura lieu en l'auditoire du tribunal de commerce d'Arlon, Centre judiciaire, place Schalbert, à 6700 Arlon, le 8 janvier 2003, à 10 heures.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) J.-L. Godiscal. (32178)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce d'Arlon a déclaré en faillite, sur assignation, M. Noizet, Etienne, né à Arlon le 3 août 1963, domicilié à 6820 Florenville, rue de Barsinvaut 13, R.C. Arlon 23164, T.V.A. 718.488.797, pour l'activité d'entreprise de pyrotechnie, commerce de détail en feux d'artifice, entreprise de construction de bâtiments (gros-œuvre uniquement) à l'enseigne « Euro-Bengale »

Le tribunal a fixé la date de cessation des paiements au 21 août 2002.

Le curateur est Me Michel Thiry, avocat à 6760 Virton, rue d'Arlon 25.

Les créances doivent être déclarées pour le 15 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances aura lieu en l'auditoire du tribunal de commerce d'Arlon, Centre judiciaire, place Schalbert, à 6700 Arlon, le 8 janvier 2003, à 9 heures.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) J.-L. Godiscal. (32179)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce d'Arlon a déclaré en faillite, sur assignation, la S.P.R.L. P.M.D. L'Agora, dont le siège social est établi à 6700 Arlon, route de Luxembourg 400, non inscrite au registre de commerce d'Arlon, T.V.A. 468.645.897.

Le tribunal a fixé la date de cessation des paiements au 20 août 2002.

Le curateur est Me Cécile Baudine, avocat à 6700 Arlon, rue G. Kurth 75.

Les créances doivent être déclarées pour le 15 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances aura lieu en l'auditoire du tribunal de commerce d'Arlon, Centre judiciaire, place Schalbert, à 6700 Arlon, le 8 janvier 2003, à 9 h 15 m.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) J.-L. Godiscal. (32180)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce d'Arlon a déclaré en faillite, sur assignation, M. Costa, Evandro, né le 2 octobre 1971, domicilié à F-57270 Uckange (France), rue du Temple 22, R.C. Arlon 23893, T.V.A. 724.414.905, pour l'activité de débit de boissons à l'enseigne « La Palme d'Or », à 6791 Athus (Aubange), rue de Rodange 137.

Le tribunal a fixé la date de cessation des paiements au 30 septembre 2002.

Le curateur est Me Geneviève Adam, avocat à 6760 Virton, Faubourg d'Arival 72.

Les créances doivent être déclarées pour le 15 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances aura lieu en l'auditoire du tribunal de commerce d'Arlon, Centre judiciaire, place Schalbert, à 6700 Arlon, le 8 janvier 2003, à 9 h 30 m.

Pour extrait conforme : le greffier en chef, (signé) J.-L. Godiscal. (32181)

Tribunal de commerce de Charleroi

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a reporté la date de cessation des paiements dans la faillite de la Pro Modi, dont le siège social est sis à 6032 Mont-sur-Marchienne, rue E. Vandervelde 31A, au 12 octobre 2001.

Le curateur est Me Dehombreux, Xavier, avocat à 6000 Charleroi, rue de l'Athénée 15.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32182)

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a reporté la date de cessation des paiements dans la faillite de la S.P.R.L. Mima, dont le siège social est sis à 6000 Charleroi, rue des Sports 1, au 2 janvier 2002.

Le curateur est Me Bronkaert, Isabelle, avocat à 6000 Charleroi, quai de Brabant 12.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32183)

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a reporté la date de cessation des paiements dans la faillite de la S.C.R.I.S. Charvan, dont le siège social est sis à 6060 Gilly, chaussée de Châtelet 24/01-1, au 30 octobre 2002.

Le curateur est Me Delavaux, avocat à 6240 Farciennes, rue Grande 30.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32184)

Par jugement du 13 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a déclaré la faillite de M. Gosset, Maurice, né le 23 janvier 1944, domicilié à Fleurus, rue de la Chocolaterie 9/1, R.C. Charleroi 119494, T.V.A. 612.621.811.

Curateur : Geoffrey Lemaire, avocat à Charleroi, boulevard Mayence 17.

Juge-commissaire : Eric Dolne-Pholien.

La date provisoire de cessation de paiement est fixée au 13 mai 2002.

Les créanciers sont invités à déposer leurs créances au greffe du tribunal de commerce avant le 10 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances est fixée au 7 janvier 2003, à 8 h 15 m, en chambre du conseil de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi.

Le pro deo a été ordonné.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32185)

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a déclaré la faillite de la S.P.R.L. Esico, dont le siège social est sis à 6220 Lambusart, rue Albert 1er 35, R.C. Charleroi 198666, T.V.A. 472.538.369.

Curateur : Hugues Born, avocat à 6001 Marcinelle, rue Destrée 68.

Juge-commissaire : Ph. Lardinois.

La date provisoire de cessation de paiement est fixée au 10 mai 2002.

Les créanciers sont invités à déposer leurs créances au greffe du tribunal de commerce avant le 10 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances est fixée au 7 janvier 2003, à 8 h 15 m, en chambre du conseil de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi.

Le pro deo a été ordonné.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32186)

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a déclaré la faillite de M. Demars, Philippe, né à Lobbes le 10 mars 1959, domicilié à 6530 Thuin, rue du Déver-soir 15, R.C. Charleroi 159219, T.V.A. 716.278.385.

Curateur : Jean Halbrech, avocat à Lobbes, rue de l'Abbaye 26.

La date provisoire de cessation de paiement est fixée au 8 novembre 2002.

Les créanciers sont invités à déposer leurs créances au greffe du tribunal de commerce avant le 10 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances est fixée au 7 janvier 2003, à 8 h 15 m, en chambre du conseil de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi.

Le pro deo a été ordonné.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32187)

Par jugement du 12 novembre 2002, la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi a déclaré la faillite de la S.P.R.L. Sole Mio, dont le siège social est sis à 6000 Charleroi, rue Chavannes 16, R.C. Charleroi 193822, T.V.A. 463.329.606.

Curateur : Françoise Blampain, avocat à 6000 Charleroi, boulevard Audent 33.

Juge-commissaire : Evrard.

La date provisoire de cessation de paiement est fixée au 4 novembre 2002.

Les créanciers sont invités à déposer leurs créances au greffe du tribunal de commerce avant le 10 décembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances est fixée au 7 janvier 2003, à 8 h 15 m, en chambre du conseil de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi.

Le pro deo a été ordonné.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) Ch. Ghislain. (32188)

Par jugement du 30 octobre 2002, la troisième chambre du tribunal de commerce de Charleroi a déclaré la faillite de M. Paul Therasse, peintre décorateur, domicilié à 7170 Manage, rue de Fontaine 50, R.C. Charleroi 202198.

Curateur : Me P.-E. Cornil, avocat à 6530 Thuin, rue d'Ander-lues 27-29.

La date provisoire de cessation de paiement est fixée au 30 septembre 2002.

Les créanciers sont invités à déposer leurs créances au greffe du tribunal de commerce avant le 26 novembre 2002.

La clôture du procès-verbal de vérification des créances est fixée au 24 décembre 2002, à 8 h 15 m, en chambre du conseil de la première chambre du tribunal de commerce de Charleroi.

Le pro deo a été ordonné.

Pour extrait conforme : le greffier-chef de service, (signé) J.-P. Humbled. (Pro deo) (32189)

Tribunal de commerce de Dinant

A l'audience publique du tribunal de commerce de Dinant en date du 12 novembre 2002, le tribunal a déclaré clôturées, par liquidation, les opérations de la faillite de la S.A. Agence en Douane Borsu et Co, société anonyme, dont le siège social est établi à 5540 Hastière, rue de France 32, R.C. Dinant 18655, déclarée par jugement de ce tribunal du 23 mars 1993.

Dit n'y avoir lieu à excusabilité de la société faillie.

Dinant, le 15 novembre 2002.

Le curateur, (signé) J. Meunier. (32190)

Tribunal de commerce de Liège

Par jugement du 15 novembre 2002, le tribunal de commerce de Liège a déclaré la faillite, sur aveu, de la S.A. « Boussart & Boulanger », établie et ayant son siège social rue de Serbie 11, à 4000 Liège, R.C. Liège 22957 (par cession), T.V.A. 402.378.665, pour les activités suivantes : atelier de reproduction photographique et autre commerce de détail en appareils, articles et fournitures pour bureau de dessin.

Curateur : Me Kerstenne, Frédéric, avocat à 4000 Liège, boulevard d'Avroy 7C.

Les créanciers doivent produire leurs créances au greffe du tribunal de commerce de Liège, à 4000 Liège, Ilot Saint-Michel, rue Joffre 12, endéans les trente jours du jugement déclaratif de faillite.

Clôture du procès-verbal de vérification des créances : le mardi 7 janvier 2003, à 9 h 30 m, salle des faillites, cabinet du greffier en chef, au 3ème étage.

Pour extrait conforme : le greffier, chef de service, (signé) J. Tits. (Pro deo) (32191)

Tribunal de commerce de Mons

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société Chauveau-Granit S.A., dont le siège social est sis à 7190 Ecaussinnes-d'Enghien, rue Ernest Martel 55, R.C. Mons 64399, T.V.A. 419.435.126, et a déchargé le curateur, Me Monique Blondiau, de ses fonctions.

Est considéré comme liquidateur : Chauveau, Alain, rue Ernest Martel 55, à Ecaussinnes.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32192)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société Boussu Crystal S.A., dont le siège social est sis à 7300 Boussu, route de Valenciennes 373, R.C. Mons 112877, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

Sont considérés comme liquidateurs :

Buss, Walter, rue du Bailly 72, à Ixelles;

Lammens, Roland, Hendrik I-lei 122, à Vilvoorde

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32193)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société Canam S.A., dont le siège social est sis à 7000 Mons, rue du Haut Bois 26, R.C. Mons 137065, T.V.A. 449.519.378, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

Sont considérés comme liquidateurs :

Colen, André, rue Delvaux 15, à Geert-Gerompont;

Colen, Didier, rue Delvaux 15, à Geert-Gerompont.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32194)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société NSI S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7090 Brain-le-Comte, rue de la Station 27, R.C. Mons 138501, T.V.A. 462.750.178, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

Est considéré comme liquidateur :

Pellitteri, Angelo, rue Elisabeth 16, à Streppe-Bracquegnies.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32195)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société Bracke-Verzaroli S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7021 Havre, chaussée du Rœulx 1171, R.C. Mons 106631, T.V.A. 425.533.753, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

Sont considérés comme liquidateurs :

Bracke, Jean-Pierre, chaussée du Rœulx 1169, à Havre;

Verzaroli, Paolo, rue E. Jambe 29, à Havre.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32196)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société Baticrea S.A., dont le siège social est sis à 7100 Saint-Vaast, boulevard du Coq 44/10, non inscrit au R.C. Mons, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

Est considéré comme liquidateur : Cameriere, Antoine, rue du Presbytère 53/2/3, à Charleroi.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32197)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société La Sophbil S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7000 Mons, chaussée de Binche 50, R.C. Mons 114566, T.V.A. 432.107.185 et a déchargé le curateur, Me Etienne Francart, de ses fonctions.

Est considérée comme liquidatrice : Ghislain, Christine, rue des Fours à Chaux 15, à Ville-sur-Haine.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32198)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société Générale Importation Compagnie S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7110 Houdeng-Goegnies, chaussée du Pont du Sart 164, R.C. Mons 141907, T.V.A. 453.325.936, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

Sont considérés comme liquidateurs :

Massy, Michaël, rue Charles Bernier 3, à Angre;

Flamant, René, rue de La Haut 62, à Elouges.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32199)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société Lav-O-Propre S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7000 Mons, rue d'Havre 76, R.C. Mons 118967, T.V.A. 437.705.273 et a déchargé le curateur, Me Etienne Francart, de ses fonctions.

Sont considérés comme liquidateurs :

Nguyen, Huu Trieu, avenue J. Wauters 152, à Mons;

Vien, Tan Duc, rue d'Havré 60, à Mons

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32200)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société Gerimex-Rudo S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7012 Jemappes, rue Général Leman 70, R.C. Mons 90275, T.V.A. 413.175.656, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

Est considéré comme liquidateur : Lenel, Philippe, rue Général Leman 68, à Jemappes.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32201)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par insuffisance d'actif, de la société Le Coup de Des S.P.R.L., en liquidation, dont le siège social est sis à 7012 Jemappes, avenue Général Leman 2, R.C. Mons 133772, T.V.A. 456.228.216, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

A été nommé comme liquidateur : Obled, Pascal, rue P. Janson 9/3, à 6182 Souvret.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32202)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de la société Le Coup de Des S.P.R.L., dont le siège social est sis à 7012 Jemappes, avenue Général Leman 2, R.C. Mons 133772, T.V.A. 456.228.216, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

Est considéré comme liquidateur : Castiau, Philippe, avenue du Château 1, à 7050 Erbaut.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32203)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de M. Verschakelen, Marcel, domicilié à 7130 Bray, rue de Beaulieu 15, R.C. Mons 128990, T.V.A. 653.546.903, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32204)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de Mme Animobuono, Dominique, domiciliée à 7100 La Louvière, rue Mitant des Camps 57, R.C. Mons 139313, T.V.A. 764.250.924, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

La faillie a été déclarée excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32205)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de Mme Ruelle, Blanche, domiciliée à 7340 Pâturages, rue du Couvent 4, non inscrit au R.C. Mons, non inscrit au T.V.A., et a déchargé le curateur, Me Christine Delbart, de ses fonctions.

La faillie a été déclarée excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32206)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de Mme Faucon, Genevieve, domiciliée à 7070 Thieu, rue de la Cense du Roi 3, R.C. Mons 141628, T.V.A. 665.480.376, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

La faillie a été déclarée excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32207)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de M. Michez, André, domicilié à 7382 Audregnies, chaussée Brunehault 21, R.C. Mons 63948, T.V.A. 620.123.869, et a déchargé le curateur, Me Etienne Descamps, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32208)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de M. Mettilion, Pierre, domicilié à 7080 Eugies, rue du Culot 27, R.C. Mons 90850, T.V.A. 667.006.345, et a déchargé le curateur, Me Pierre-Henry Bataille, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32209)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de Mme Herla, Paule, domiciliée à 7000 Mons, rue des Fripiers 34, R.C. Mons 132297, T.V.A. 620.872.056, et a déchargé le curateur, Me Etienne Descamps, de ses fonctions.

La faillie a été déclarée excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32210)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de Mme Mention, Chantal, domiciliée à 7100 01 Besonrieux, rue Vandervelde 120/1, R.C. Mons 131936, T.V.A. 665.238.668, et a déchargé le curateur, Me Georges Ponchau, de ses fonctions.

La faillie a été déclarée excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32211)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de M. Vray, Vincent, domicilié à 7070 Gottignies, rue de la Place 14, R.C. Mons 136035, T.V.A. 669.314.747, a déchargé le curateur, Me Etienne Francart, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32212)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de M. Koritsanos, Pierre, domicilié à 7080 Frameries, rue des Fours a Chaux 20, R.C. Mons 131708, T.V.A. 776.156.584, et a déchargé le curateur, Me Christine Delbart, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32213)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de M. Desart, Jerome, domicilié à 7041 Givry, rue de Pâturages 47, R.C. Mons 142581, T.V.A. 778.200.910, a déchargé le curateur, Me Etienne Francart, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32214)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, par liquidation, de M. Altovino, Giovanni, domicilié à 7300 Boussu, rue des Chauffours 142, R.C. Mons 131944, T.V.A. 551.593.666, a déchargé le curateur, Me Natalie Debouche, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32215)

Par jugement du 14 novembre 2002, le tribunal de commerce de Mons a prononcé la clôture de la faillite, pour insuffisance d'actif, de M. Godeau, Tony, domicilié à 7330 Saint-Ghislain, Quatrième Rue 3, R.C. Mons 137784, T.V.A. 792.094.977, et a déchargé le curateur, Me Etienne Descamps, de ses fonctions.

Le failli a été déclaré excusable.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) F. Baugnies.
(Pro deo) (32216)

Tribunal de commerce de Namur

Par jugement prononcé le 31 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, pour insuffisance d'actif, les opérations de la faillite, S.A. International Business Company, dont le siège social est sis à Namur, rue des Tanneries 4, R.C. Namur 61848, T.V.A. 439.417.423, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 19 avril 2001.

Le dit jugement donne décharge à Me Buysse, Patrick, et à Me David, Louis, avocats au barreau de Namur, de leur mandat de curateur, et considère M. Walter Drescig, domicilié à 5190 Jemeppe-sur-Sambre, rue Boulanger Duhayon 1, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32217)

Par jugement prononcé le 7 novembre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, pour insuffisance d'actif, les opérations de la faillite, Racing Brakeveld Kempeneers S.A., dont le siège social anciennement à Charleroi, boulevard Tirou 24, a été transféré à Namur (Temploux), chaussée de Nivelles 358, R.C. Charleroi 186523, T.V.A. 457.130.712, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 6 avril 2000.

Le dit jugement donne décharge à Me Françoise Chauvaux, avocat au barreau de Namur, de leur mandat de curateur, et considère M. Henri Prevot, domicilié à 6000 Charleroi, boulevard J. Bertrand 42-44; bte 1, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32218)

Par jugement prononcé le 24 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, par liquidation, les opérations de la faillite, S.A. Sotrec, dont le siège social est sis à 5060 Sambreville (Auvélais), rue Bois Sainte Marie 117, R.C. Namur 63270, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 26 juillet 1994.

Le dit jugement donne décharge à Me Véronique Carlier, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère M. Pol Herbecq, domicilié à 5100 Jambes, rue des Coquelicots 10, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32219)

Par jugement prononcé le 31 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, par liquidation, les opérations de la faillite, M. Maurcot, Mickaël Danny Jean, dont le siège social est sis à Namur, rue du Spinoy 26, R.C. Namur 69683 radié le 15 mars 2000, T.V.A. 657.598.731, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 21 septembre 2000.

Le dit jugement donne décharge à Me Dancot, Véronique, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère M. Mickaël Maurcot, domicilié rue du Spinoy 26, à 5080 Rhisnes, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32220)

Par jugement prononcé le 31 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, par liquidation, les opérations de la faillite, S.C.R.L. La Sorbonne, dont le siège social est sis rue de Bruxelles 130, à 5000 Namur, R.C. Namur 54671, T.V.A. 429.263.996, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 25 mai 2000.

Le dit jugement donne décharge à Me Gerard, Baudhuin, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère Mme Rosy, Chantal, domiciliée à 5020 Champion, chaussée de Louvain 751, comme liquidatrice.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32221)

Par jugement prononcé le 17 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, pour insuffisance d'actif, les opérations de la faillite, Graphido S.P.R.L., dont le siège social est à Eghezée (Liernu), rue Basse Baive 42, R.C. Namur 65810, T.V.A. 449.318.945, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 13 juin 2002.

Le dit jugement donne décharge à Me Luc Oger, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère Mme Jelle Doornekamp, domiciliée à Liernu, rue Basse Baive 42, comme liquidatrice.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32222)

Par jugement prononcé le 24 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, pour insuffisance d'actif, les opérations de la faillite, S.P.R.L. Alithuin, en liquidation, dont le siège social est sis à Jambes, avenue Jean Materne 105, R.C. Namur 71216, T.V.A. 415.829.892, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 10 janvier 2002.

Le dit jugement donne décharge à Me Darmont, Benoît, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère M. Jean Lowette, domicilié à 6530 Thuin, rue T'Sterstevens 37, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32223)

Par jugement prononcé le 24 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, par liquidation, les opérations de la faillite, M. Beine, Noël Arthur Léon, domicilié à 5310 Eghezée, rue de Frise 54, R.C. Namur 56253, T.V.A. 657.423.438, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 4 janvier 2001.

Le dit jugement donne décharge à Me Brigitte de Callatay, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère M. Beine, Noël, domicilié à 5310 Eghezée (Mehaigne), rue de Frise 54, comme liquidateur.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32224)

Par jugement prononcé le 17 octobre 2002, par le tribunal de commerce de Namur, ont été closes, par liquidation, les opérations de la faillite, S.P.R.L. Electro-Tamines, dont le siège social est sis à Sambreville (Tamines), rue Victor Lagneau 16, R.C. Namur 49128, faillite déclarée par jugement du tribunal de commerce de Namur en date du 26 mai 1988.

Le dit jugement donne décharge à Me Vincent Siebertz, avocat au barreau de Namur, de son mandat de curateur, et considère Mme Maniscalco, Catina, domicilié à 5070 Aisemont, rue de la Station 127, comme liquidatrice.

Pour extrait conforme : le greffier en chef faisant fonction, (signé) André Baye. (32225)

Intrekking faillissement – Faillite rapportée

Bij vonnis, d.d. 31 oktober 2002, van de zesde kamer van de rechtbank van koophandel te Gent, werd voor recht gezegd dat de B.V.B.A. House Style Interiors, H.R. Gent 191708, BTW 463.736.709, met maatschappelijke zetel gevestigd te 9000 Gent, Sint-Baafsplein 4, zich niet in staat van faillissement bevindt en werd het faillissementsvonnis d.d. 6 september 2002 teniet gedaan.

(Get.) D. Van Ransbeeck, advocaat.

(32226)

Huwelijksvermogensstelsel – Régime matrimonial

Par jugement rendu le 25 septembre 2002, le tribunal de première instance de Neufchâteau a homologué l'acte modificatif au régime matrimonial des époux M. Wilem, Jean-François Emile Zéphir Ghislain, né à Bastogne le 28 mai 1970, et son épouse, Mme Burnon, Nathalie Maria Emilie, née à Bastogne le 27 février 1976, domiciliés à Sibret, rue du Centre 6, reçu le 8 mai 2002 par le notaire Michel Lonchay, à Sibret.

Le contrat modificatif comporte maintien de leur régime de la séparation de biens avec une constitution de société d'acquêts dans laquelle avec apport d'immeuble à celle-ci par M. Jean-François Wilem.

(Signé) M. Lonchay, notaire. (32227)

Suivant jugement prononcé le 2 octobre 2002, la douzième chambre du tribunal de première instance de Bruxelles a homologué l'acte modificatif du régime matrimonial existant entre M. Sy El Hadji, Malick, journaliste, né à Dakar (Sénégal) le 28 juillet 1961, et Mme Wacker, Doerthe, fonctionnaire à la CEE, née à Tübingen (Allemagne) le 28 décembre 1966, demeurant ensemble à 1210 Bruxelles, rue du Marché 68, originairement mariés sous le régime légal de la communauté à défaut de contrat de mariage, acte dressé par le notaire Guy Soinne à Bruxelles du 19 juin 2002 et par lequel les époux ont choisi le régime de la séparation de biens et portant apport de l'immeuble au patrimoine propre de Mme.

(Signé) G. Soinne, notaire. (32228)

Par requête qui sera incessamment déposée au tribunal de première instance de Namur, M. Beaurin, Jean-Pierre Joseph Ghislain, né à Dorinne le 15 novembre 1947, et son épouse, Mme Massart, Christianne Marie Françoise Ghislaine, née à Crupet le 19 janvier 1949, domiciliés ensemble à Crupet (Assesse), rue Saint-Joseph 6, introduiront une demande en homologation du contrat modificatif de leur régime matrimonial dressé par le notaire Jean-Paul Declairfayt, à Assesse, en date du 18 octobre 2002 par lequel Mme Massart, a apporté à la communauté des biens propres.

(Signé) J.-P. Declairfayt, notaire. (32229)

Par jugement rendu le 10 juillet 2002, coulé en force de chose jugée, le tribunal de première instance d'Arlon a homologué l'acte reçu par le notaire Fosséprez de Libramont, en date du 29 mars 2002, par lequel les époux Renauld, Eric Raymond Jean, né à Saint-Mard le 11 juillet 1963, et Moreaux, Valérie (seul prénom), née à Arlon le 4 mars 1966, domiciliés à Etalle, rue Belle Vue 32, ont modifié leur régime matrimonial par adjonction à leur régime de la séparation des biens pure et simple, d'une société d'acquêts limitée à un immeuble.

Libramont, le 13 novembre 2002.

(Signé) J.-P. Fosséprez, notaire. (32230)

Bij vonnis, uitgesproken door de rechtbank van eerste aanleg te Ieper op 4 oktober 2002, werd de akte wijziging huwelijksvermogensstelsel, verleden op 4 juli 2002, voor notaris Jean Pierre Lesage, te Hooglede, gehomologeerd.

Ingevolge deze akte hebben de heer Hector Dewulf, geboren te Westrozebeke op 6 februari 1936, en zijn echtgenote, Mevr. Erna Crabbe, geboren te Poelkapelle op 5 april 1942, beiden wonende te 8840 Staden, Dosselstraat 8, verklaard hun wettelijk stelsel, bij gebrek aan huwelijkscontract, te hebben gewijzigd in die zin dat de heer Paul Dewulf een onroerend goed heeft ingebracht in de huwgemeenschap en dat de voornoemde echtgenoten een verblijvingsbeding hebben toegevoegd aan hun huwelijksstelsel.

Voor de echtgenoten Paul Dewulf - Crabbe, Erna, (get.) J.P. Lesage, notaris. (32231)

Er blijkt uit een vonnis, uitgesproken op verzoekschrift in de raadkamer door de rechtbank van eerste aanleg te Gent op 12 september 2002, dat gehomologeerd werd de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de heer Frank Alphonse Madeleine De Witte en zijn echtgenote, Mevr. Anje Cattoor, samenwonende te Maldegem, Oude Burkelslag 19, opgemaakt door notaris Els Van Tuyckom, te Brugge (Sint-Kruis), op 19 april 2002.

(Get.) E. Van Tuyckom, notaris. (32232)

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen van 27 september 2002 werd gehomologeerd, de notariële akte van 27 maart 2002, verleden voor notaris Marc De Backer, te Mechelen, op verzoek van de heer Bert Ceunen, bediende, en zijn echtgenote, Mevr. Annelies Amelia Jan Frans, bediende, samen te Rumst, Netestraat 38, houdende wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel door inbreng van een onroerend goed in de huwelijksgemeenschap.

Voor de verzoekers, (get.) Marc De Backer, notaris. (32233)

Bij verzoekschrift, d.d. 23 oktober 2002 hebben de heer Van den Eynde, Frank, elektro technicus, en zijn echtgenote, Mevr. Artois, Margaretha Paula Aline, gezinshelpster, samenwonende te Keerbergen, Acaciadreef 19, gehuwd onder het wettelijk stelsel bij gebrek aan huwelijkscontract, gewijzigd doch niet wat het stelsel betreft, ingevolge akte verleden voor ondergetekende notaris Lagae op 15 december 1992, aan de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, homologatie gevraagd van de akte verleden voor ondergetekende notaris Lagae op 23 oktober 2002, houdende inbreng in het gemeenschappelijk vermogen door de heer Van den Eynde van een onroerend goed gelegen te Keerbergen, alsook een wijziging van de toebedeling van het gemeenschappelijk vermogen aan de langstlevende.

(Get.) Annie Lagae, notaris. (32234)

Bij verzoekschrift, d.d. 21 oktober 2002, hebben de heer Vanschoenbeek, Gilbert René Maria Martin, geboren te Herk-de-Stad op 24 juli 1945, en zijn echtgenote, Mevr. Camps, Maria Theresia, geboren te Linkhout op 4 april 1945, samenwonende te Genk, Margarethalaan 19, aan de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren de homologatie aangevraagd van de akte houdende wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel, verleden voor notaris Fagard, te Genk, op 21 oktober 2002, inhoudende wijziging aan hun wettelijk stelsel.

Genk, 18 november 2002.

(Get.) R. Fagard, notaris. (32235)

Bij verzoekschrift van 30 oktober 2002, neergelegd op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Gent, op 15 november 2002, hebben de heer Loccufier, Hendrik, zelfstandige, en Mevr. Rutsaert, Vera, loontrekkende, samenwonende te 9940 Evergem, Vurstjen 31, de homologatie aangevraagd bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent van de wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel, opgemaakt door geassocieerd notaris Bart Van de Keere, te Evergem (Sleidinge), op 30 oktober 2002, houdende inbreng door de echtgenote, van een onroerend goed in het gemeenschappelijk vermogen.

(Get.) B. Van de Keere, notaris. (32236)

Bij verzoekschrift van 18 november 2002 hebben de heer Claes, Alphonsus, gepensioneerde, geboren te Molenstede op 13 januari 1927, en zijn echtgenote, Mevr. Janssens, Maria Theresia, gepensioneerde, geboren te Lichtaart op 4 april 1933, samenwonende te 3294 Molenstede (Diest), Bosmansstraat 22, bij de rechtbank van eerste aanleg te Leuven de homologatie gevraagd van de akte verleden voor notaris Michel Brandhof, te Diest, op 18 november 2002, houdende wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel.

Voor de verzoekers, (get.) Michel Brandhof, notaris. (32237)

Bij vonnis van 30 september 2002 heeft de rechtbank van eerste aanleg te Leuven het wijzigend huwelijkscontract, verleden voor notaris Hugo Kuijpers, te Leuven (Heverlee), op 12 april 2002, tussen de echtgenoten Firmin Frans Philibert Smets, onderwijzer, en Josée Maria Augusta Smets, gezinsassistente, samen gehuisvest te Leuven (Kessel-Lo), Ernest Solvaystraat 52, bekrachtigd.

(Get.) H. Kuijpers, notaris. (32238)

Bij vonnis gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, in datum van 7 november 2002, werd de akte gehomologeerd, verleden voor notaris René Van Kerkhoven, te Broechem (Ranst), op 24 juli 2002, waarbij de heer De Jonghe, Marcel Oscar, ter beschikking gestelde, en zijn echtgenote, Mevr. Vandepitte, Agnès Maria Magdalena, gepensioneerde, samenwonende te Kessel (Nijlen), Landstraat 59, hun huwelijksvermogensstelsel wijzigden. Bij gezegde akte wijzigde zij hun stelsel van gemeenschap van aanwinsten in het stelsel van zuivere scheiding van goederen.

(Get.) R. Van Kerkhoven, notaris. (32239)

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Turnhout, op 13 november 2002, werd de akte van wijziging huwelijksvermogensstelsel gehomologeerd, tussen de heer Archibald, Ryan James, arbeider, geboren te Trail (Canada) op 29 augustus 1975, en zijn echtgenote, Mevr. Nagels, Karin Henri Maria, air-hostes, geboren te Reet op 24 juni 1969, samenwonende te Laakdal, Dongenblok 14.

Gehuwd zonder huwelijkscontract, onder het wettelijk huwelijksvermogensstelsel van de Staat British Columbia, Canada, van de gemeenschap van familiale goederen, waarbij het huwelijksstelsel werd gewijzigd in het stelsel van scheiding van goederen.

(Get.) Michel Nolens, notaris. (32240)

Bij verzoekschrift d.d. 5 november 2002, hebben de echtgenoten, de heer De Leeuw, Julien Gustaaf, gepensioneerde, geboren te Sint-Gillis-Dendermonde op 18 augustus 1936, en Mevr. Van Den Bonne, Frida Elodie, geboren te Sint-Gillis-Dendermonde op 10 maart 1937, samenwonende te 9200 Dendermonde, Spoorwegstraat 59, de homologatie aangevraagd bij de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, van de akte houdende wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel, waarbij een eigen onroerend goed door de heer De Leeuw, Julien, voornoemd, in het gemeenschappelijk vermogen werd ingebracht, zonder dat voor het overige het huwelijksvermogensstelsel werd gewijzigd, welke akte verleden werd voor ondergetekende notaris Leo Bruyninx, op 5 november 2002.

Voor de echtgenoten, (get.) Leo Bruyninx, notaris. (32241)

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, d.d. 4 november 2002, werd de akte grote wijziging huwelijksstelsel, verleden voor notaris André Depuydt, te Kruibeke (Rupelmonde), op datum van 4 juni 2002, betreffende de heer Baitar, Abderrazak, geboren te Temse op 10 februari 1971, en zijn echtgenote, Mevr. Maalem, Fatima, geboren te Temse op 1 augustus 1976, samenwonende te 9140 Temse, Eikenlaan 13, gehomologeerd, inhoudende de wijziging van het huwelijksstelsel in het stelsel van zuivere scheiding van goederen.

Namens de verzoekers, (get.) André Depuydt, notaris te Kruibeke (Rupelmonde). (32242)

Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen

Op 25 oktober 2002 hebben de heer Malka, Haïm, en zijn echtgenote, Galimidi, Alice, samenwonende te 2018 Antwerpen-1, Brialmontlei 33, ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen een verzoekschrift, d.d. 4 september 2002, neergelegd strekkende tot homologatie van de akte, verleden voor notaris Carlos De Baecker, te Antwerpen, op 4 september 2002, waarbij zij hun huwelijksvermogensstelsel wijzigden.

Antwerpen, 12 november 2002.

De griffier, (get.) M. Schoeters.

Voor eensluidend uittreksel afgeleverd aan verzoekers.

Antwerpen, 12 november 2002.

De griffier, (get.) M. Schoeters. (32243)

Op 25 oktober 2002 hebben de heer Haskouri, Abdelhamid, bediende, en zijn echtgenote, Hajaj, Amal, schoonmaakster, samenwonende te 2610 Wilrijk (Antwerpen), Frans Van Dunlaan 5, ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen een verzoekschrift, d.d. 15 oktober 2002, neergelegd strekkende tot homologatie van de akte, verleden voor notarissen Fernand en Carlos De Baecker, te Antwerpen, op 15 oktober 2002, waarbij zij hun huwelijksvermogensstelsel wijzigden.

Antwerpen, 12 november 2002.

De griffier, (get.) M. Schoeters.

Voor eensluidend uittreksel afgeleverd aan verzoekers.

Antwerpen, 12 november 2002.

De griffier, (get.) M. Schoeters. (32244)

Onbeheerde nalatenschap – Succession vacante

Bij beschikking uitgesproken in raadkamer door de derde kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, op 7 november 2002, werd Mr. Etienne De Ridder, advocaat te 2800 Mechelen, met kantoor Leopoldstraat 64, benoemd als curator van de onbeheerde nalatenschap van wijlen Mevr. Campo, Rachel Georgette Thérèse, geboren te Duffel op 26 januari 1941, en overleden te Mechelen op 8 januari 2002, laatst wonende voor zover gekend te 2800 Mechelen, G. de Stassartstraat 73/303.

Alle schuldeisers worden verzocht bij aangetekend bericht aan ondergetekende op het adres bovenvermeld hun rechten te doen kennen binnen de 3 maanden te rekenen van de datum van huidige publicatie.

Mechelen, 15 november 2002.

Voor eensluidend uittreksel : (get.) E. De Ridder, curator. (32245)

Tribunal de première instance de Marche-en-Famenne

Par ordonnance du 14 novembre 2002, le tribunal de première instance de Marche-en-Famenne a désigné Me Sébastien Maquel, avocat, rue Antiémont 30, à 6900 Marche-en-Famenne (On), en qualité de curateur à la succession vacante de Mme Viatour, Emilie, née à Piéton le 25 octobre 1912, décédée à Aye le 17 octobre 2000, en son vivant domiciliée à 6900 Marche-en-Famenne (Aye), rue du Stade 47.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) J.-J. Latour. (32246)

Par ordonnance du 14 novembre 2002, le tribunal de première instance de Marche-en-Famenne a désigné Me Jean-Marc Hanin, avocat, allée du Monument 7, à 6900 Marche-en-Famenne, en qualité de curateur à la succession vacante de M. Van Oost, Jean-Marie, né à Andrimont le 9 novembre 1949, décédé à Rendeux le 5 octobre 2001, en son vivant domicilié à 6987 Rendeux, Waharday, rue des Bruyères 16.

Pour extrait conforme : le greffier, (signé) J.-J. Latour. (32247)

BIJLAGE tot het *Belgisch Staatsblad* van 22 november 2002 – ANNEXE au *Moniteur belge* du 22 novembre 2002

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Het hogeschoolbestuur van de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen,
gelet op het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, inzonderheid inzake de regelgeving vervat in artikelen 147 en 148;

gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 1995 tot vaststelling van de lijst van andere beroepsactiviteiten of bezoldigde activiteiten waarvan men aanneemt dat ze een groot gedeelte van de tijd in beslag nemen van een lid van het onderwijzend personeel, werkzaam in de hogescholen van de Vlaamse Gemeenschap;

gelet op de gemotiveerde aanvragen van de betrokken leden van het onderwijzend personeel;

gelet op het advies van de betrokken departementshoofden,

heeft beslist aan de hierna vermelde leden van het onderwijzend personeel :

op grond van artikel 2 van het besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 1995 tot vaststelling van de lijst van de andere bezoldigde activiteiten waarvan men aanneemt dat ze een groot gedeelte van de tijd van een lid van het onderwijzend personeel in beslag neemt;

in afwijking van artikel 1, 1° en 2°, van dit besluit,

toelating te verlenen om tijdens het academiejaar 2002-2003 de na hun naam vermelde activiteiten uit te oefenen :

zich daarbij steunend op de eveneens na hun naam weergegeven motiveringen;

en na voor elk individueel te hebben vastgesteld dat de uitgeoefende nevenactiviteiten in geen geval de omvang van twee halve dagen per week overschrijden en geen groot gedeelte van hun tijd in beslag nemen, dat hun beschikbaarheid voor de hogeschool niet aan te merken valt en dat die activiteiten verenigbaar worden geacht met hun voltijds ambt aan de hogeschool :

Robberecht, Henry, lector chemie en biochemie, is gedurende 8 uren per week bibliotheekassistent in de Plaatselijke Openbare Bibliotheek van Bornem. Deze opdracht valt buiten de normale werkuren, op woensdagavond en zaterdagvoormiddag en heeft een directe actualisatie van kennis en inhouden van cursussen tot gevolg.

Met een 10 %-opdracht is de heer Robberecht een erkend medewerker op het departement farmacie van de Universitaire Instelling Antwerpen. Actief zijn in het wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de voedingsanalyse geeft een aantal voordelen die een gunstige weerslag hebben op onze hogeschool, o.a. actualisatie van kennis, zicht op afzetmogelijkheden voor studenten van de hogeschool, hogere kansen bij het opsporen van stageplaatsen, kopieer- en publiceerrecht met uitstralingskracht voor de hogeschool, toegang tot universitaire bibliotheken. (19938)

KaHO Sint-Lieven

Andere beroepsactiviteiten of bezoldigde activiteiten voltijds onderwijzend personeel academiejaar 2002-2003

Het hogeschoolbestuur van de hogeschool KaHo Sint-Lieven,

gelet op de artikelen 147 tot 150 van het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap van 13 juli 1994, zoals gewijzigd,

gelet op het Besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 1995 tot vaststelling van de lijst van andere beroepsactiviteiten of bezoldigde activiteiten die een groot gedeelte van de tijd in beslag nemen van een lid van het onderwijzend personeel, werkzaam in de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, zoals gewijzigd,

gelet op de gemotiveerde aanvragen van de betrokkenen en de geschreven adviezen van de departementale adviescommissies ad hoc,

na onderzoek van de beschikbaarheid voor de hogeschool,

heeft op de zitting van 26 juni 2002 en van 18 september 2002 beslist dat voor de duur van het academiejaar 2002-2003 aan de volgende leden van het onderwijzend personeel op basis van artikel 2 van het Besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 1995 toelating wordt verleend tot het uitoefenen van de bij hun naam vermelde andere beroepsactiviteit of bezoldigde activiteit, die voorkomt op de lijst van artikel 1 van hetzelfde Besluit.

De Grave Robert, voltijds hoofdlector : zelfstandig beheer verzekeringen

Het passief beheer van de verzekeringsportefeuille betekent dat betrokkene enkel de contacten met het bestaande cliënteel onderhoudt. De nevenactiviteit behelst niet meer dan het bijhouden van een beperkte administratie en heeft geen invloed op de voltijdse beschikbaarheid voor de hogeschool.

De Man Benny : voltijds assistent : vennoot in een VOF

Betrokkene en zijn echtgenote zijn vennoten in een vennootschap onder firma waarvan de handelsactiviteiten effectief enkel door de echtgenote worden uitgeoefend. Het personeelslid is voltijds beschikbaar voor de hogeschool.

De Nul Marcel, voltijds hoogleraar : zaakvoerder van handelsvennootschappen, actief in expertise betreffende bouwschade en onroerend goed

De nevenactiviteit, het uitvoeren van expertises in bouwschades en onroerend goed, overschrijdt de twee halve dagen per week niet. Betrokkene is tevens coördinator van de onderwijseenheid bouwkunde en is voltijds beschikbaar voor de hogeschool.

De Swaef Veerle, voltijds assistent : zelfstandig landmeter

De nevenactiviteit als landmeter is heel beperkt, bedraagt gemiddeld slechts één uur per week en beïnvloedt geenszins de voltijdse beschikbaarheid voor de hogeschool.

De Vetter Christelle, lector 100 % : zelfstandig boekhouder 4 u/w

Het personeelslid oefent de nevenactiviteit auditing en klantenbeheer op zelfstandige basis hoofdzakelijk uit in het ouderlijk bedrijf in afbouw op zaterdagvoormiddag. Zij werd als waarnemend aangesteld en kan de activiteit niet onmiddellijk beëindigen. De beperkte activiteit heeft geen weerslag op de vereiste beschikbaarheid voor de hogeschool.

Devoldere Patrick, voltijds lector : verwerking van organisch afval tot compost in zelfstandig bijberoep

De nevenactiviteit, verwerking van organisch huishoudelijk afval tot compost, kan eerder als een hobby-activiteit worden omschreven en draagt tevens bij tot de ondersteuning van de praktische kennis van betrokkene voor het laboratorium microbiële ecologie. Deze milieuvriendelijke activiteit vergt een geringe tijdsbesteding van ten hoogste een halve dag per week tijdens het weekend en heeft geen weerslag op de voltijdse beschikbaarheid voor de hogeschool.

De Vos Marnik, voltijds werkleider : zelfstandig architect

De activiteit als zelfstandig architect is beperkt van omvang, bedraagt op jaarbasis ten hoogste een halve dag per week, en beïnvloedt geenszins de voltijdse beschikbaarheid van het personeelslid voor de hogeschool.

Dewulf Gerda, voltijds lector : bestuurder patrimoniumvennootschap

De nevenactiviteit van betrokkene als bestuurder van een patrimoniumvennootschap omvat onder meer het bijhouden van de administratie. De omvang ervan overschrijdt twee halve dagen per week niet.

Haelman Frank, voltijds lector : auditechnicus als zelfstandige

De nevenactiviteit omvat enerzijds onderhoud, herstelling en verhuur van akoestische studio-apparatuur en anderzijds het maken van geluidsopnamen. De activiteit neemt een halve dag per week in beslag en hindert de voltijdse beschikbaarheid voor de hogeschool niet.

Knockaert Sven, lector 100 % : zelfstandig adviseur ICT

Het personeelslid is geworven op 1 oktober 2002 en beoefende de zelfstandige activiteit reeds voor zijn aanstelling uit. Hij kan de activiteit niet onmiddellijk beëindigen omdat een aantal lopende opdrachten verder opgevolgd en afgewerkt moeten worden. De nevenactiviteit op het gebied van informatica is beperkt tot twee halve dagen per week en wordt hoofdzakelijk in het weekend uitgevoerd. De activiteit heeft geen weerslag op de vereiste beschikbaarheid voor de hogeschool.

Logghe Gabriël, lector 80 % : zelfstandig klinisch-bioloog, lector 10 % en leraar OSP/HO 0,75 u/w

De activiteit als zelfstandig klinisch bioloog neemt slechts drie uur per week in beslag en wordt uitgevoerd op zaterdag in een medisch laboratorium. De activiteit sluit aan bij de inhoud van de colleges hematologie, immunologie, virologie, farmacologie en pathologische fysiologie. De andere beperkte onderwijsactiviteiten in het hoger onderwijs hebben geen weerslag op de vereiste beschikbaarheid voor de hogeschool.

Minne Peter, voltijds assistent : zelfstandig landmeter

De nevenactiviteit als landmeter bedraagt gemiddeld slechts één uur per week. Betrokkene is voltijds ter beschikking van de hogeschool.

Plasschaert Frans, voltijds werkleider : zaakvoerder cv, adviesverlening bouw en onroerend goed

De nevenactiviteit als raadgevend ingenieur omvat het schatten van onroerende goederen, het oplossen van kleine bouwproblemen en het bemiddelen bij huur en verhuur van onroerend goed. De duur van de activiteit bedraagt ten hoogste twee halve dagen per week. Betrokkene is voltijds beschikbaar voor de hogeschool, niet enkel voor zijn lesopdracht maar ook in de ondersteuning van de technische dienst van de hogeschool.

Poelaert Pieter, voltijds lector : zelfstandig raadgevend ingenieur-architect en landmeter-expert

De nevenactiviteit als raadgevend ingenieur, ontwerper en landmeter-expert wordt doorgaans enkel uitgeoefend op zaterdagmorgen en is beperkt tot ten hoogste een halve dag per week. De contacten met het werkveld van bouw en vastgoed komen tevens de opleidingen in die gebieden ten goede. Betrokkene is als hoofd van een departement en als voorzitter of lid van diverse raden en overlegorganen volledig ter beschikking van de hogeschool.

Van Caudenberg Jan, voltijds lector : zelfstandig ingenieur-architect

De nevenactiviteit als zelfstandig ingenieur-architect is beperkt tot een paar opdrachten in de woningbouw gedurende het academiejaar en neemt ten hoogste gemiddeld een halve dag per week tijdens het weekend in beslag. De nevenactiviteit beïnvloedt de voltijdse beschikbaarheid van het personeelslid voor de hogeschool niet.

Van de Wielle Jos, voltijds lector : zaakvoerder en bestuurder vennootschappen

Het uitoefenen van de mandaten van zaakvoerder en bestuurder van vennootschappen is beperkt tot twee halve dagen per week en heeft geen invloed op de voltijdse beschikbaarheid voor de hogeschool. De managementactiviteiten in de vennootschappen worden geleidelijk afgebouwd.

Van Holen Jacques, lector 85 % : medewerker muziektijdschriften als zelfstandige

De andere activiteit als medewerker aan muziektijdschriften op zelfstandige basis sluit aan bij de opdracht muzikale opvoeding en neemt niet meer dan tien dagen per jaar in beslag. De activiteit beïnvloedt de beschikbaarheid voor het volume van zijn opdracht in de hogeschool niet.

Vanhooymissen Luc, voltijds hoogleraar : zaakvoerder handelsvennootschap, uitvoeren stabiliteit- en betonstudies

De nevenactiviteit van het personeelslid als zaakvoerder bestaat hoofdzakelijk in het maken van stabiliteit- en betonstudies en het verlenen van advies inzake funderingen. De activiteit bedraagt gemiddeld vijf uur per week. Het personeelslid is voltijds beschikbaar voor de hogeschool bij het uitoefenen van onderwijsactiviteiten, maatschappelijke dienstverlening en organisatorische taken als hoofd van de afdeling bouwkunde van het departement industrieel ingenieur.

**Bekendmaking gedaan in uitvoering van het artikel 34bis
van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen**

**Publication faite en exécution de l'article 34bis
des lois coordonnées sur les sociétés commerciales**

**Lion Belge, société anonyme,
boulevard Bisschoffsheim 1-8, 1000 Bruxelles**

R.C. Bruxelles 2030 — NN 403.280.270

Souscription

L'assemblée générale des actionnaires, tenue devant notaire le 14 novembre 2002, a notamment décidé d'augmenter le capital social de quinze millions trois cent nonante-neuf mille neuf cent quarante-cinq euros (EUR 15.399.945), par émission de cent cinquante-cinq mille trois cent quatre (155 304) nouvelles actions nominatives et jouissant des mêmes droits et avantages que les actions existantes. Les actions seront souscrites en espèces, au prix de nonante-neuf euro seize cent (EUR 99,16) par action. Les actions souscrites devront être libérées intégralement à la souscription. Cette libération doit se faire par versement sur le compte n° 001-3869210-53 auprès de la Fortis Banque. Les actionnaires disposent d'un droit de souscription préférentielle, qui est proportionnel à la partie du capital que représentent leurs actions. Les actionnaires qui désirent exercer leur droit de souscription préférentielle sont invités à se présenter au siège social ou à écrire à l'adresse du siège social, avec indication du nombre d'actions qu'ils possèdent, les numéros de ces actions et le nombre d'actions qu'ils désirent souscrire, les demandes devront parvenir au siège social dans un délai de quinze jours commençant à courir huit jours après la publication du présent avis, à savoir entre le 30 novembre 2002 et le 14 décembre 2002. Après cette date, les actions non souscrites seront offertes par préférence, pendant un délai de trois jours, aux actionnaires qui ont déjà exercé leur droit et ce également proportionnellement à la partie du capital que représentent leurs actions.

Pour le conseil d'administration, Jean-Marie Bollen, administrateur.

(32248)

**Entreprises et Chemins de Fer en Chine, société anonyme,
rue du Bois Sauvage 16-17, 1000 Bruxelles**

R.C. Bruxelles 1022 — T.V.A. 403.207.521

Avis prescrit par l'article 593 du Code des sociétés

Sous réserve des décisions qui seront prises par l'assemblée générale extraordinaire du 22 novembre 2002, l'ouverture de la :

souscription publique de 6 329 nouvelles parts sociales, chacune assortie d'une feuille de coupons « strip vvpr », est prévue le 25 novembre 2002 pour se clôturer le 9 décembre 2002 inclus au moyen des droits de préférence;

souscription pour les membres du personnel de la société et de sa filiale de 106 nouvelles parts sociales, chacune assortie d'une feuille de coupons « strip vvpr », est prévue le 2 décembre 2002 pour se clôturer au plus tard le 31 décembre 2002 inclus.

Le prospectus d'émission sera disponible le 22 novembre 2002 à la Banque Degroof et au siège social de la société.

(32249)